הלכה · משנה תורה · מפרשים · הר המוריה · ספר עבודה

הר המוריה על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין

רבי מאיר יונה ברנצקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הר המוריה על משנה תורה, הלכות תמידים ומוספין

רבי מאיר יונה ברנצקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הר-המוריה-על-משנה-תורה-הלכות-תמידים-ומוספין/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 9
הלכה ג 10
הלכה ד 24
הלכה ה 24
הלכה ו 26
הלכה ח 28
הלכה ט 29
הלכה י 29
הלכה יא 30
הלכה יב 31
פרק ב 31
הלכה א 31
הלכה ג 32
הלכה ד 33
הלכה ה 34
הלכה ו 37
הלכה ז 37
הלכה ח 39
הלכה ט 40
הלכה י 41
הלכה יא 43
הלכה יב 44
הלכה יג 45
הלכה יד 47
הלכה טו 48
פרק ג 53
הלכה א 53
הלכה ב 54
הלכה ג 54
הלכה ד 54
הלכה ה 55
הלכה ו 55
הלכה ז 55
הלכה ח 55
הלכה ט 56
הלכה י 56
הלכה יא 56
הלכה יב 56
הלכה יג 70
הלכה יד 71
הלכה טו 71
הלכה טז 71
הלכה יז 72
הלכה יח 72
הלכה יט 73
הלכה כ 73
הלכה כא 73
הלכה כב 74
פרק ד 75
הלכה א 75
הלכה ב 75
הלכה ג 75
הלכה ד 76
הלכה ה 76
הלכה ו 77
הלכה ז 80
הלכה ח 80
הלכה ט 81
הלכה י 82
הלכה יא 82

הלכה יב 82
הלכה יג 82
הלכה יד 83
פרק ה 85
הלכה א 85
הלכה ב 85
הלכה ג 86
הלכה ד 86
הלכה ה 88
הלכה ו 88
הלכה ז 89
הלכה ח 93
הלכה ט 94
הלכה י 95
הלכה יא 95
הלכה יב 96
הלכה יג 98
הלכה יד 99
הלכה טו 99
הלכה טז 99
פרק ו 99
הלכה א 99
הלכה ב 101
הלכה ג 101
הלכה ד 102
הלכה ה 103
הלכה ו 104
הלכה ז 104
הלכה ח 105
הלכה ט 105
הלכה י 106
הלכה יא 106
פרק ז 108
הלכה א 108
הלכה ב 108
הלכה ג 108
הלכה ד 108
הלכה ה 109
הלכה ו 109
הלכה ז 109
הלכה ח 112
הלכה ט 112
הלכה י 112
הלכה יא 113
הלכה יב 114
הלכה יג 114
הלכה יד 116
הלכה טו 116
הלכה טז 117
הלכה יז 117
הלכה יח 117
הלכה יט 117
הלכה כ 117
הלכה כא 118
הלכה כב 118
הלכה כג 118
הלכה כד 118
הלכה כה 119
פרק ח 119
הלכה א 119
הלכה ב 119
הלכה ג 120
הלכה ד 120
הלכה ה 121

הלכה ו 121
הלכה ז 121
הלכה ח 121
הלכה ט 121
הלכה י 122
הלכה יב 123
הלכה יג 124
הלכה יד 125
הלכה טז 126
הלכה יז 126
הלכה יח 130
הלכה יט 130
הלכה כ 131
פרק ט 132
הלכה א 132
הלכה ב 132
הלכה ג 133
הלכה ד 133
הלכה ה 134
הלכה ו 134
הלכה ז 135
הלכה ח 137
הלכה ט 139
הלכה י 139
הלכה יא 139
הלכה יב 140
הלכה יג 141
פרק י 142
הלכה א 142
הלכה ב 142
הלכה ג 142
הלכה ד 142
הלכה ה 142
הלכה ו 142
הלכה ז 143
הלכה ח 143
הלכה ט 143
הלכה י 144
הלכה יא 144
הלכה יב 144
הלכה יג 144
הלכה יד 144
הלכה טו 144
הלכה טז 145
הלכה יז 145
הלכה יח 145
הלכה יט 149
הלכה כ 149

פרק א

הלכה א

הנקראים תמידין וכו'. עיין מל"מ שהקשה על הא דאיתא בחגיגה ו' ב' דלא הקריבו ישראל תמידין במדבר משום דנזופין היו ורק שבט לוי הקריבו משלהן יעו"ש והא במו"ק ט"ו ב' איתא דהקריבו ישראל קרבנותיהן במדבר או משום דמנודה משלח קרבנותיו או משום דמנודה לשמים קיל יעו"ש היטיב וראיתי בס' טורי אבן בחגיגה שם שהוא תלה זה בפלוגתא דר"ע ור' ישמעאל בחולין ט"ז ב' דלר"י דנאסר להם בשר תאוה א"כ על כרחך שלחו קרבנותיהם משא"כ לר"ע דס"ל דלא נאסר להם בשר תאוה א"כ יכול להיות שלא שלחו קרבנותיהם יעו"ש היטיב א"כ ר"ע דחגיגה אזיל לשיטתו ולדידיה באמת לא הקריבו ישראל קרבנותיהם במדבר יעו"ש היטיב. והנה יש לעיין קצת בזה כיון דאם נימא דנזופין היו לא היו רשאין להקריב קרבנות א"כ בלא"ה היו מותרין בבשר תאוה וכמש"כ התוס' ביבמות ע"א ב' בד"ה מ"ט וכו' יעו"ש היטיב וא"כ אף לר' ישמעאל נמי לא מוכח דישראל היו שולחין קרבנותיהן והא דנאסר בשר תאוה י"ל דקאי על הלוים יעו"ש היטיב והנה לפי מש"כ רש"י דטעם דנזופים היו לפי שעשו העגל עיי"ש ביבמות ע"ב א' ובתוס' ד"ה נזופין וכו' (ובחגיגה שם משמע ג"כ כרש"י יעו"ש היטיב ובספרי בהעלותך פיסקא ס"ז יעו"ש היטיב) א"כ קשה איך עשו את הפסח בשנה השנית בחדש הראשון הא נזופים היו לר"ע ואיך עשו כל היולדות בכל זמן ההוא. ובאמת בספרי שם איתא וז"ל ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בגנות ישראל הכתוב מדבר שלא עשו אלא פסח זה בלבד וכן הוא אומר הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ר"ש בן יוחאי אומר ישראל לא היו מקריבים ומי היה מקריב שבטו של לוי שנאמר ישימו קטורה באפך ואומר ויעמוד משה בשער המחנה ויאמר מי לה' אלי ישראל עבדו ע"ז ולוים לא עבדו ע"ז שנאמר כי שמרו אמרתך וגו' יעו"ש היטיב ופי' שם הזרע אברהם דבאמת לר"ש אפילו באותו פעם לא עשו הפסח רק הלוים לבדן יעו"ש היטיב.

אך לדברי התוס' (דפי' דנזופים היו ממרגלים ואילך) י"ל כי קאי אכל השנים שלאח"כ שהיה אחר חטא המרגלים אבל קודם חטא המרגלים גם ישראל הקריבו. אבל לא יתכן זה דהא הספרי תלה זה בענין חטא ע"ז והיינו כרש"י. ועיין בספרי ראה פיסקא ע"ה וז"ל ר"ש אומר מגיד שבשר תאוה נאסר להם לישראל וכו' יעו"ש היטיב והנה לדעת הטורי אבן הנ"ל שתלה הא דישראל לא הקריבו קרבנות במדבר בפלוגתא דבשר תאוה דחולין הנ"ל א"כ יקשה הא ר"ש ס"ל דבשר תאוה נאסר להם וא"כ יקשה על ר"ש מדידיה אדידיה דהא ר"ש ס"ל דבשר תאוה אסור וע"כ הקריבו ישראל קרבנותיהם במדבר וא"כ

למה לא הקריבו ישראל פסחיהם במדבר. אבל י"ל כי הטורי אבן גרס שם ר' ישמעאל וכגי' נוסחאות אחרות וכגי' הש"ס דחולין שם (וכן נראה לכאורה דר"ש תלמיד דר"ע וע"כ קאי בשיטתיה וק"ל ובזה ניחא לי מאי דאיתא בספרי בהעלותך פיסקא צ"ה וז"ל ויאמר משה שש מאות אלף רגלי רשב"י אומר ר"ע היה דורש בו דבר אחר ואני דורש בו שני דברים ודברי נראים משל רבי הרי הוא אומר הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אפילו אתה מכניס להם כל צאן ובקר ספיקין הן להם ואני אומר וכי מפני שאין להם בשר הם מתרעמים והלא כבר נאמר ביציאתם ממצרים וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר יכול שאכלום במדבר ת"ל ומקנה רב היה לבני גד ולבני ראובן אלא שמבקשים עלילה האיך לפרוש מאחרי המקום וכו' יעו"ש היטיב וברש"י בחומש שם.

והנה ראיתי בס' תולדות יצחק שכתב וז"ל י"מ שצאן ובקר הרבה היה להם אבל לא היה יכולין לאכול מהם עד שיביאום אל פתח אהל מועד בעבור זריקת הדם והקטר חלבים שנאמר איש איש מבית ישראל אשר ישחט צאן וגו' ולזה אמרו מי יאכילנו בשר בשר יש לנו אבל מי יתן אותנו לאכול ולזה לא אמרו מי יתן לנו בשר ולזה אמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו והכהנים לזרוק הדם ולהקטיר חלבים אינם אלא שלשה אהרן ושני בניו ואיך ימצא להם יעו"ש היטיב והנה לכאורה יש לעיין אמאי לא בחרו ר"ע ור"ש בפי' זה אלא ודאי דלדידהו לא שייך זה דלדידהו לא נאסר להם בשר תאוה מעולם. והבן) ועוד יש לעיין לפי סברת הטורי אבן א"כ איך פשיט הש"ס במו"ק לפי סברת ר' ישמעאל והא הלכה כר"ע מחבירו והלכה כר"ע ועוד דהא מיבעי ליה לר' ירמיה איברי בשר נחירה שהכניסו לא"י אי שרי יעו"ש י"ז א' והיינו כר"ע וכן אוקים רב יוסף שם סתמא דמתניתין כר"ע יעו"ש היטיב.

ועיין בפ"ד מהל' שחיטה הי"ז דפסק רבינו כר"ע יעו"ש היטיב (וז"ל רבינו שם כשהיו ישראל במדבר לא נצטוו בשחיטת החולין אלא היו נוחרין או שוחטין ואוכלין כשאר העכו"ם ונצטוו במדבר שכל הרוצה לשחוט לא ישחוט אלא שלמים שנאמר איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור וכו' ואל פתח אהל מועד וכו' למען אשר יביאו וכו' וזבחו זבחי שלמים לה' וכו' אבל הרוצה לנחור ולאכול במדבר היה נוחר עכ"ל והנה הא דכתב דמי שרוצה לשחוט היה מחוייב לשחוט שלמים וכו' לכאורה הוא דלא כר"ע דלר"ע בין בשחיטה ובין בנחירה לא נאסר בשר תאוה כלל וכ"כ רש"י בחומש שם בפרשת אחרי באיסור שחוטי חוץ דמיירי במוקדשין ועיין ברמב"ן שם בפירושו על התורה שכתב דהעיקר כר' ישמעאל דאסרה בשר תאוה יעו"ש היטיב משמע דלר"ע היו מותרין לשחוט חולין לבשר תאוה ומנ"ל לרבינו דלר"ע בשחיטה לא הותרה בשר תאוה וע"ע שם בחולין

דקאמר במאי קמיפלגי ר"ע סבר בשר תאוה לא איתסר כלל וכ"כ התוס' בד"ה ר"ע וז"ל תימה מנ"ל הא דילמא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וי"ל אי לר"ע מיתסר בשר תאוה א"כ היכי הותרה להם בשר נחירה דבקדשים מודה דבעיא שחיטה כדמשמע בסמוך ואי בצבי ואיל הא בקרא דדרשינן מיניה היתר נחירה כתיב בקר וצאן דכתיב כי ירחק ממך המקום וזבחת מבקרך ומצאנך מכלל דמעיקרא לא בעו זביחה ומיהו קשה דהו"ל לאוקמי קרא בהיתר נחירה בבע"מ דלא חזו להקרבה עכ"ל ומוכח מזה דלא ס"ל כרבינו דאל"כ בלא"ה ליכא שום התחלה לדבריהם דהא יש למצוא היתר נחירה כשרוצים לנחור דאז לא הוצרכו להקריב קרבנותיהם ויכולין לאכול בשר חולין אמנם כשרוצים לשחוט לא הותר להם חולין רק בשר קדשים (ועיין בחי' הר"ן לחולין שהעתיק ג"כ דברי התוס' ויעו"ש היטיב מה שתירץ לקושיית התוס' וכתב דדוחק לאוקמי קרא בבע"מ דווקא יעו"ש) ואפ"ל דרבינו מפרש דר"ע ס"ל דבשר תאוה לא איתסר ורק בזביחה הי' אסור בשר תאוה ושוב בא הכתוב לאסור בשר תאוה בנחירה אבל א"כ קשה לכאורה דא"כ הו"ל לר"ע לומר דבא ג"כ למישרי בשר תאוה ע"י זביחה מה שנאסר מתחלה.

שוב ראיתי בחי' הרמב"ן בחולין שכתב וז"ל וי"א דלעולם הא דכתב רחמנא ואל פתח אהל מועד לא הביאו אפילו בחולין קאמר לומר שלא ישחטו אלא קדשים לשלמים ובהא פליגי ר"ע סבר לא איתסר בשר תאוה כלל וזה שאמר הכתוב ואל פתח אהל מועד לא הביאו אסר השחיטה בחולין ע"כ בשר נחירה היו אוכלין ר' ישמעאל סבר בשר נחירה לא אישתרי כלל וממילא נאסר בשר תאוה מדכתיב ואל פתח אהל מועד לא הביאו וכו' וכבר כתבתי שזה טעות לומר ד"ה הוא ליאסר שחיטה בחולין משום דפרשת שחוטי חוץ לדורות כתיב וכדאיתא בת"כ (וע"ע ב"ב ק"כ א') ואם איתא כדברי אלו ברייתא דספרא אמאן תרמייה וכו' ואחר שכתבתי כ"ז מצאתי סעד לרש"י ז"ל במדרש אגדה באלה הדברים רבה רבנן אמרי הרבה דברים אסר הקב"ה וחזר והתירן במקום אחר תדע לך אסר הקב"ה לשחוט ולאכול לישראל עד שיביאנו פתח אהל מועד שנאמר ואל פתח אהל מועד מה כתיב שם דם יחשב לאיש ההוא וכאן חזר והתירן להם שנאמר בכל אות נפשך תאכל בשר מנין ממה שקרינן בענין כי יכרית ה' אלהיך עכ"ל הרמב"ן והנה אף שיישב רק שיטת רש"י דפי' בש"ס דבהא פליגי ר"י ס"ל דהך קרא בא לאסור שחוטי בשר תאוה ור"ע ס"ל דהכתוב בא לאסור שחוטי חוץ יעו"ש היטיב בחולין והך מדרש אגדה אתי כר' ישמעאל וכמש"כ הרמב"ן בפירושו לתורה ועיי"ש שכתב שפשט הכתוב מורה ובא כר' ישמעאל וכ"ה דעת רז"ל בכמה הגדות יעו"ש היטיב נ"ל שרבינו מפרש דר"ע נמי מודה בזה וא"כ אתי הכתוב כפשוטו לכו"ע וכן המדרשי אגדות אתיין כוותיה

דר"ע ג"כ דבשחיטה מודה דנאסר בשר תאוה.

ומצאתי במדרש תנחומא פרשת אחרי וז"ל איש איש מבית ישראל אשר ישחט וגו' ר"ע אומר כשהיו ישראל במדבר היו נוחרין את הבהמה ואוכלין אתה וכאן אסרה תורה ואמר להם איש איש מבית ישראל אשר ישחט ואל פתח אהל מועד לא הביאו אמר להם אסור לכם לשחוט חוץ מאהל מועד ר"י אומר וכו' יעו"ש היטיב מלשון זה מבואר דלר"ע הוכרחו ג"כ להביא אל פתח אהל מועד לשחוט ולא הותר להם בשר תאוה רק בנחירה ודוק היטיב שמכאן ראיה מוכרחת לדברי רבינו וי"ל כי גם התוס' ס"ל כרבינו רק דהקשו דילמא ס"ל לר"ע דלא הותר כלל בשר תאוה אפילו בנחירה נמי לא הותר וע"ז תירצו מה שתירצו והבן היטיב. שוב מצאתי בס' יערות הדבש בחלק שני בדרוש השלשים שהאריך ג"כ ליישב דברי רבינו יעו"ש היטיב ומה שנראה לענ"ד כתבתי) וכיון דהלכה כר"ע א"כ איך אזלא סתמא דהש"ס אליבא דר' ישמעאל ועוד הא גם אליבא דר"י היו יכולין לאכול בעלי מומין והו"ל לחתוך רגליהן מארכובה ולמטה ולשחוט אח"כ להיות חולין. גם בהא דספרי י"ל שלא ר"ל שלא הקריבו קרבן פסח רק הלוים רק ה"ק שלא הקריבו כתיקונן רק הלוים אבל כל ישראל הקריבו שלא כתיקונן וכמש"כ התוס' ביבמות ע"ב א' ד"ה משום וכו' יעו"ש היטיב (וע"ע תוס' קדושין י"ז ב' ד"ה לא קירבו וכו' יעו"ש היטיב וע"ע בשעה"מ פ"ט מהל' קרבן פסח ה"ט מש"כ בזה יעו"ש היטיב) ולפ"ז י"ל דהקרבנות שהן חובת הגוף הקריבו שפיר כמו פסח ושאר קרבנות כמו קרבן זב וזבה ויולדות וכל מחוסרי כפרה ולכן פשיט הש"ס שפיר התם במו"ק רק בדבר הציבור כמו תמידין וכה"ג לא הקריבו רק הלוים והראיה מפסח שעשו במדבר והבן ומיושב היטיב קושיית המל"מ. ויש לע"ע בזה ואי"ה במ"א יבואר וע"ע בס' יד דוד בחגיגה שם שוב ראיתי בס' יד דוד במו"ק שם שכתב כמש"כ יעו"ש היטיב ונהניתי.

הלכה ב

משיאיר פני וכו'. עיין יומא כ"ח א' מנחות ק' א' ובפ"ג דתמיד ל' א' יעו"ש היטיב ועיי"ש במפרש ובפי' רבינו למשניות ביומא ובתמיד שלת"ק די בהאיר כל שהוא במזרח משא"כ למתתיה בן שמואל בעינן דהאיר כל המזרח והלכה כוותיה יעו"ש היטיב ועיי"ש במש"כ בזה פ"ז מהל' כלי המקדש ה"א ד"ה על הפייסות יעו"ש ועי' במגילה כ' א' דדבר שמצותו ביום לכתחלה בעינן שיהא לאחר הנץ החמה י"ל דבמקדש לא שייך זה דכהנים זריזים הם.

דחקה השעה וכו'. עיין בחי' על ברכות כ"ז א' שהעירותי שם בזה אימתי היה המעשה אם בבית ראשון או בבית שני וכדעת רבינו והבאתי שם דיעות בזה.

הלכה ג

משש שעות וכו'. עי' פסחים ה' א' נ"ח א' יומא כ"ח ב' וע"ע בברכות כ"ו ב' יעו"ש ופסחים ק"ז ב'.

עד סוף וכו'. עי' בברכות שם ושם בחי' הארכתי בזה.

בשמנה שעות וכו'. פסחים נ"ח א' שם יעו"ש היטיב וברכות כ"ו ב' ופסחים ק"ז ב' יעו"ש.

שאסור להקריב וכו'. עי' פסחים נ"ח ב' יומא ל"ג ב' כתובות ק"ו ב' ב"ק קי"א א' ב"מ נ"ה א' זבחים פ"ט א' ק"ג א' מנחות מ"ט א' תמיד כ"ח ב' יעו"ש היטיב.

ועיין במל"מ מה שהאריך בזה בביאור דברי התוס' בענין זה. והנה מש"כ התוס' במנחות שם דוערך עליה העולה קאי על מנחת חביתין (וכ"כ התוס' בזבחים פ"ט א') והקשה המל"מ דהא ביומא שם מבואר דקאי על מנחת התמיד יעו"ש באמת לכאורה אין קושייתו כלום דאפילו אם נימא דמיירי במנחת התמיד מ"מ הוי ג"כ תדיר כמו תמיד עצמו וקמ"ל קרא דוערך עליה העולה דיקדים העולה למנחה אע"ג דהמנחה נמי תדירה והנה לגוף הקושיא באמת לא נפק"מ מידי באיזה מנחה קמיירי רק דהתוס' לקושטא דמילתא נקטי דמיירי התם בחביתין דבמנחת התמיד נפקא לן מדכתיב עולה ומנחה כדאיתא במנחות מ"ד ב' וביומא גופיה שם. אבל י"ל דאי קאי על מנחת התמיד גופה א"כ י"ל תיפוק לי דתמיד תדיר יותר דהא המנחה אינה מעכבת את התמיד דכתיב ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה ואפילו מכאן ועד עשרה ימים וכמו דאיתא לעיל פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הי"ב יעו"ש אבל אי נימא דקאי אמנחת חביתין א"כ הוא תדיר כמו התמיד גופיה כי הוא חובה בפ"ע ואינו שייך לתמיד כמו מנחת התמיד והבן. ומה שיישב בזה המל"מ דבריו פשוטין ומבוארין יעו"ש היטיב.

וכתב עוד המל"מ למאי דתירצו התוס' דחד מיירי במנחת חביתין או דחד מיירי בנדרים ונדבות מ"מ יש לתרץ דלהכי הביא השי"ס בב"ק ובמנחות דתמידין קודמין למוספין משום דמהאי קרא משמע עיכובא להכי מייתי להאי קרא ושוב דחי זה יעו"ש היטיב הנה במנחות שם כתבו התוס' תירוץ זה לפי מאי שכתבו דחד מיירי בחביתין וכמו שהביא המל"מ בעצמו יעו"ש ועי' בתוס' יומא ל"ד א' בתוס' ד"ה העולה וכו' שכתבו וז"ל א"נ משום דס"ד דמקשה שהוא מעכב הלכך פריך מברייתא דלשון שלא יהיה דבר קודם משמע טפי עיכובא מלישנא דמתניתין דכל התדיר עכ"ל ומשמע דקאי נמי אלישנא דמחלק בין נדרים ונדבות למוספין ועי' בזבחים פ"ט א' בתוס' שם דנוכל לומר דהם כיוונו לזה ובזה התירוץ הדר קאי החילוק שבין נדרים ונדבות למוספין וכן מוכח

בזבחים התם דעל תירוץ דחד קא מיירי בדם וחד בהקטרה הקשו התוס' שם בסוף וכתבו בשם ר"ח לחלק בין חביתין למוספין יעו"ש והא הדרא קושיא לדוכתא א"כ למה מייתי במנחות שם פסוק דוערך עליה וגו' על מוספין אלא משום דמשמע דאתי לעכובי יעו"ש היטיב ודו"ק. ומש"כ המל"מ לחלק כיון דקאי על שני מיני קרבנות היינו דוערך עליה וכו' מיירי בנדרים ונדבות או בחביתין וקרא דמלבד דמיירי במוספין א"כ אין ראיה מכיון דנדרים ונדבות או חביתין מעכב ה"נ במוספין מעכב ובשלמא ללישנא דכתבו התוס' דחד קרא מיירי בהקטרה וחד קרא מיירי בדם שפיר יש ללמוד זה מזה כי היכי דזה לעיכובא ה"נ זה לעיכובא יעו"ש היטיב. ולפענ"ד צ"ע בזה דכי בקרא כתיב טפי עכובא בלשון וערך עליה העולה יותר מבפסוק דמלבד עולת וכו' רק דהתוס' ה"ק דמלשון הברייתא שקאמר שלא יקדום וכו' משמע טפי עכובא ולכן מייתי הש"ס הך ברייתא טפי ואה"נ דהך ברייתא ס"ל דה"ה בקרא דמלבד וכו' מיירי נמי לעכובא רק דמלשון המשנה דזבחים פ"ט א' לא משמע שם לעכובא לכן מייתי הש"ס הך ברייתא וא"כ שפיר י"ל דללישנא דתי' התוס' דפסוק וערך עליה מיירי בחביתין או בנדרים ונדבות והש"ס מייתי הך ברייתא להורות דמעכב נמי וה"ה לענין מוספין ואדרבה נראה דבהקטרה ועשיה י"ל טפי דעכובא ליכא רק בהקטרה ולא בעשיה משום דבתמיד של ערב קפיד אהקטרה ולא אעשיה וכמו דאיתא בפסחים נ"ט א' ועיין תוס' דמנחות שם ובזה יש ליישב ג"כ קושית התוס' דזבחים שהקשו וז"ל ועוד אמאי לא גמרינן הקטרה ודם מהדדי עכ"ל ולפ"ז ניחא דהו"א תמיד של בין הערבים יוכיח (שוב ראיתי לקמן במל"מ בזה הדבור עצמו שתירץ כן יעו"ש היטיב).

ועוד י"ל דהו"א דכיון דכתיב מלבד עולת הבקר וגו' הו"א דעולה תהא מאוחר וכסברת הש"ס בב"ק לכן בעי קרא דוערך וכו' להורות דאף הקטרה בעי בעולה שתהא קודם ומיהו בהא י"ל דהתוס' סמכו עצמם על מסקנת הש"ס דב"ק דבאמת מלבד משמע דמה שנאמר אח"כ הוא קודם יעו"ש היטיב ועי' תוס' מנחות שם וכן התוס' בזבחים שם כתבו בעצמם (בסוף הדבור) זאת הסברא דלכן הוצרך הכתוב דוערך עליה וגו' לאפוקי מהס"ד דלא נימא דמלבד עולת וגו' קמ"ל דיהא התמיד מאוחר למוספין יעו"ש היטיב וכ"כ שם ביומא. הן אמת דלכאורה קשה מאי מקשה הש"ס בב"ק דילמא לעולם כיון דכתיב מלבד בעי כסף ברישא והכא שאני כיון דכתיב וערך עליה העולה א"כ מבואר מזה דתמיד קדים אבל באמת לק"מ דבאמת חזינן דעל כרחך א"א לומר דהתם הוא לפי האמת כן דהא גלי קרא בהדיא דתמיד קדם א"כ מוכרחין אנו לומר דמלבד עולת הבוקר ע"כ ג"כ דתמיד קדים דא"א לומר דהנך תרי קראי סתרי אהדדי לפי האמת רק דאילולי

הקרא דוערך עליה העולה סד"א דמקרא דמלבד וגו' י"ל דבהקטרה מוספין קדמי אבל לפי האמת על כרחך א"א לומר כן והבן. והדרינן לכללין דלכאורה דברי התוס' דזבחים שהקשו דנילף הקטרה משחיטה צ"ע. ואולי כוונתם דא"כ לא לכתוב כלל כתוב דמלבד עולת הבקר ולא לכתוב ג"כ קרא דוערך ודומיא שכתבו התוס' התם בסוה"ד וביומא שם ובמנחות אבל לא משמע כן וצ"ע דלפי מש"כ לקמן בשם המל"מ דמלבד צריך למיכתב ורק קושיית התוס' על תעשו את אלה יעו"ש וצ"ע.

והנה מש"כ מתחלה דכוונת התוס' בזבחים וביומא שם מש"כ א"נ דלישנא דלא יהא דבר קודם וכו' משמע עכובא וכו' וכתבתי דבאו ליישב תירוצא דקרא דוערך מיירי בנדרים ונדבות לכאורה לא משמע כן ממה דכתב והשתא ניחא וכו' ומשמע דקאי הכל על תירוצא דמחלקי בין שחיטה להקטרה יעו"ש היטיב אמנם מ"מ נ"ל כן מסוף דבריהם בזבחים שם שכתבו דהר"ח השיג ע"ז התירוץ שמחלק בין הקטרה לשחיטה וקיים התירוץ שיש חילוק בין מנחת חביתין למוספין יעו"ש וכתבו התוס' שה"ה דיש ליישב לפי"ז החילוק שבין מוספין לנדרים ונדבות יעו"ש ואכתי קשה מה יענו על מה שהביא הש"ס במנחות הברייתא מנין שלא יהא דבר וכו' אלא ודאי שמוכרח לתרץ לפי שלשון זה משמע יותר עכובא וזה שרמזנו ג"כ לעיל. והבן.

והנה ראיתי בס' צאן קדשים בזבחים שם וז"ל ודבריהם אינם מובנים לי כיון דס"ד דמקשה שהוא מעכב וכ"כ תוס' בהדיא ביומא לפ"ז למה דחקו התוס' דמשו"ה מייתי מברייתא משום דלישנא משמע טפי עיכובא דילמא משו"ה פריך דווקא מדרבא דיליף מהעולה דתמיד קודם ע"כ הוה חד למצוה ומלבד לעיכובא ואביי הא דמשני התם הא דקאמר שלא יהא דבר קודם למצוה נמי קשה הא תרי קראי כתיב וצ"ע עכ"ל והנה הבין דלכן הוי לעיכובא משום דיש תרי פסוקי ועל כרחך חד למצוה וחד לעכב וכבר כתבתי דליתא זה דהא דכפל תרי פסוקי היינו משום דחד לדם וחד להקטרה או חד במוספין וחד לנדרים ונדבות או לחביתין רק פריך מהברייתא דלשון הברייתא משמע לעכובא וס"ל דעל כרחך גם תנא דמשנתנו הכי ס"ל דלמה נשוי מחלוקת בכדי ולכן הקשה מברייתא ואביי משני דלעולם גם תנא דברייתא ס"ל דאינו מעכב ורק למצוה ופסוק דוערך עליה וכו' קאי לחביתין או לנדרים ונדבות או להקטרה ודו"ק.

עוד ראיתי שם בצאן קדשים שכתב וז"ל (על מש"כ התוס' דמוערך עליה וכו' ילפינן דקודם לחביתין) איכא למידק לפי"ז הא דתני התם חביתין לנסכין שום מנחה תיפוק לי הא חביתין בכל יום כתמיד רק דהעולה ממעט שיהא התמיד קודם כבר מתרצו התוס' התם ד"ה חביתים עיי"ש עכ"ל והנה באמת התוס' לא הזכירו מזה כלום ולישנא

שכתבתי לעיל (בד"ה ועיין במל"מ וכו') דבאמת נסכים תדירי כחביתין א"כ לק"מ ודו"ק היטיב.

ובהיותי עסוק בדברי תוס' הנ"ל אמרתי להעיר עוד במש"כ התוס' שם וז"ל וליכא למימר נמי דאיצטריך קרא דהכא לציבור שאין להם תמידין ומוספין אלא כדי אחד מהם דמתניתין לאו בכה"ג מיירי וכו' (וכ"כ ביומא שם ובכתובות שם ובמנחות שם יעו"ש) וכתב ע"ז בחי' פנים מאירות וז"ל נפלאתי על דבריהם דעל כרחך אי אפשר לחלק בהכי ביניהם כי היכי דאיכא שניהם תמיד קודם ה"ה אם אין להם אלא כדי אחת נמי תמיד קודם דאי לאו הכי כיון דאיצטריך קרא ע"כ ליכא למילף מהעולה הראשונה א"כ מאי פריך בב"ק דדריש מדכתיב מלבד איל הכפורים דכסף ברישא ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבקר מכלל דמוספין ברישא והתניא מנין שלא יהיה דבר וכו' ומאי קושיא דילמא היכא דליכא אלא אחד באמת מוספין ברישא והעולה אתי ללמד היכא דאיכא שניהם וכן אי אפשר לחלק כמו שתירצו התוס' לעיל דאחד לנדרים ונדבות והאי קרא למוספין וע"כ לא ילפי מוספין מנדרים ונדבות משום דקביעי להם זמן (מלשונו זה משמע דכתבו התוס' וז"ל וכ"ת דההוא לנדרים ונדבות והאי למוספין דמוספין קבוע להם זמן ונדרים ונדבות איפשר בכל יום ותדיר עכ"ל דה"ק דאי כתיב קרא בנדרים ונדבות הו"א דווקא בנדברים ונדבות תמידין קדמי משום דאין קבוע להם זמן משא"כ מוספין דקביעי להם זמן אה"נ דמוספין קדמי ואי אשמעינן במוספין הו"א התם משום דלא תדירי משא"כ נדרים ונדבות דשכיחי והו"ל תדיר וכ"ה פי' התוס' ביומא שם יעו"ש היטיב אבל בתוס' דפסחים שם כתבו הטעם דנימא דמוספין עדיפי לפי שהם קרבן ציבור ולא משום שקבוע להם זמן והמל"מ כתב דהתוס' בכל הנך דוכתי לא נקטי כלל מעליותא דמוספין רק מעליותא דנדרים ונדבות רק בפסחים שם נקטי העדיפותא למוספין ג"כ (וע"ע בתוס' שם בכתובות) ולפי דעתו ה"ק התוס' דנדרים ונדבות לא אתי ממוספין דבשלמא מוספין להכי מאוחרין הן לפי שקבוע להם זמן ולא שכיח משא"כ נדרים ונדבות דשכיחי לפי שאין קבוע להם זמן ובכל יומא איתנהו והוו תדיר והכי נראה טפי שפיר וק"ל) א"כ לא פריך מידי המקשה בב"ק דילמא באמת מוספין קודמין משום דקביע להם זמן והעולה אתי לנדרים ונדבות בשלמא לתירוץ התוס' דהעולה אתי להקדמת הקטרה וקרא דמלבד לשחיטה וע"כ למידין מהעולה דאף הקטרה דנזכר ברישא דקרא דמלבד הוא מאוחר לתמיד א"כ כסף דנזכר מקודם דמלבד איל נמי מאוחר ופריך שפיר אבל לפי מה שרצו לחלק אי איפשר לאוקמי בשום ענין ודו"ק עכ"ל.

והנה לא ירדתי לסוף דעתו וכי מהמקשה נעלם המשנה דזבחים דיליף מפסוק מלבד

זה לא עלה על דעת התוס' מעולם (ועי' בתוס' ב"מ קי"ד ב' ד"ה ה"ג דתניא וכו' ובחולין ק"י ב' ד"ה דתנן וכו' וע"ע בתוס' שבת מ"ד א' סוד"ה דכו"ע וכו' רק התוס' מקשי ל"ל שני פסוקים ותירצו דחד מיירי בנדרים ונדבות וחד במוספין רק אי קשיא א"כ במנחות דמייתי על מוספין הו"ל לש"ס לאיתויי הך דמלבד וזה באמת הקשו התוס' במנחות שם כשחילקו בין חביתין למוספין יעו"ש וכן הקשו הכא למאי דמחלק בין מוספין לנדרים ונדבות וכ"ה ביומא ובפסחים שם ובכתובות שם יעו"ש היטיב ולפ"ז ניחא נמי ג"כ החילוק שכתבו בין היכא דאית להו לקדם ובין היכא דליכא אלא חד דע"כ סמוך אאידך קרא ג"כ והנה אחילוק זה א"כ הוכרח להביא מברייתא דהעולה בין במנחות ובין בב"ק משום דממשנה דזבחים לחוד הו"א דמיירי בחד גוונא והברייתא לא היה ידוע להם לכן הוכרח להביא מהברייתא והמשנה היה ידוע להם ולא הוצרכו להביא ממנה משא"כ לחילוק שחלקו בין מוספין לנדרים ונדבות שפיר הקשו דהו"ל לאתויי המשנה בלחוד דמשם לחוד ידעינן דמוספין מאוחרים וכ"ז פשוט וברור בעיני.

ודע דראיתי עוד בחי' פנים מאירות שכתב שם וז"ל (על מש"כ תוס' וז"ל ועוד קשה טפי בסוף הגוזל וכו') והא דקשיא טפי מפ' הגוזל מפ' התכלת היינו משום דמפרק התכלת אינה קושיא כ"כ דאיכא למימר דהמקשה דפריך אי דאית ליה ולקדם והתניא מנין וכו' ס"ל דמעכבי ואיצטריך תרי קראי חד למצוה וחד לעכב ואף למסקנא דאביי דעכובא ליכא מ"מ לק"מ דאיכא למימר דאיצטריך תרי קראי כדתירצו התוס' לעיל חד לנדרים ונדבות וחד למוספין דקבוע להם זמן אבל מסוף הגוזל קשיא טפי דאף לפי המסקנא דמלבד אתי למוספין והעולה איצטריך לנדרים ונדבות מ"מ לא פריך (למה לא פריך וכו' כצ"ל) מהך מתניתין דמוספין קודמין עכ"ל והנה לא ידעתי מהו סח אם תסיק אדעתיה לחלק בין עכובא לכתחלה א"כ לק"מ מהך דהתכלת ולמה הקשו כלל ואכתי לא ידעי התוס' מזה רק שלבסוף כ"כ בשם א"נ יעו"ש וכמו שנתבאר לעיל. גם מש"כ די"ל דלחלק אתי בין נדרים ונדבות למוספין לכן יש ליישב לישנא דפ' התכלת. תמוה הוא מאד ולא אבין לו איך עלה על הדעת ליישב בזה הך דמנחות דמיירי ממוספין וכמו שכתבתי לעיל. ולא ידעתי למה נכנס בדוחקים במקום שבפשיטות ניחא טפי דהא מהתכלת אין הקושיא רק למה לא מייתי ממתניתין ומייתי מברייתא אבל בעיקר הקושיא אין שום עדיפות לישנא דמתניתין מלישנא דברייתא משא"כ בהגוזל דקאמר דמלבד איל וכו' מוכח דכסף קדים וע"ז מקשה והא גבי מוסף נמי כתיב מלבד עולת וכו' ומ"מ מוסף מאוחר ומייתי ראיה מדכתיב וערך עליה וכו' יותר תיקשי ליה דאדרבה בכאן מבואר במשנה דמלבד עולת התמיד וכו' דעולת התמיד קדים וא"כ ה"נ דמלבד איל האשם וכו'

היינו דאיל האשם קדים וזה פשוט וברור בלשון התוס' כאן וביומא שם ובכתובות שם ובמנחות שם.

עוד הקשה המל"מ כיון דבאמת ליכא עכובא למאי נקט הש"ס במנחות הברייתא דלא יהא קודם וכו' כיון דבאמת ליכא עכובא יעו"ש היטיב והנה לפי מש"כ התוס' ביומא שם וז"ל א"נ משום דהוי ס"ד דמקשה שהוא מעכב הלכך פריך מברייתא דלשון שלא יהי' דבר קודם וכו' משמע טפי עכובא מלישנא דמתניתין דכל התדיר עכ"ל וכ"ה בתוס' דזבחים לפי הגהת הצ"ק שם יעו"ש א"כ פשיטא דלק"מ דהא המקשה ס"ל דמעכב וס"ל דלשון הברייתא מורה על כך אבל אביי מסיק דלא מעכב וגם הברייתא לא ס"ל כלל דמעכב. וא"כ גם בכל דבורי התוס' בכל מקום שדברו מזה כוונתם כך אע"ג שלא כ"כ בהדיא ולענ"ד זה פשוט וברור ורק במנחות שם ע"ב תירצו דבאמת לעכובא הוא והובא במל"מ בעצמו לקמן.

ועיין במל"מ עוד שכתב דיש ט"ס בתוס' דמנחות שם ע"ב במה שהקשו מהא דמוספי חדש קדים למוסף ר"ה יעו"ש והנה לפנינו הנוסחא כך וז"ל תימה ל"ל קרא דתמיד קודם למוסף תיפוק לי דתדיר קודם דאע"ג דקדמי בקרא אמרינן בזבחים (פ"ט) דמוספי חדש קדמו למוספי ר"ה אע"ג דכתיב מלבד עולת החדש לבסוף ואי מיפסל ביוצא (והצ"ק הגיה דצ"ל מיפסל בכך וכו' והבה"ז הוגה על הגי' משמו דצ"ל מיפסל בדיעבד וכו') ניחא ובסמוך נפקא דלא מיפסל עכ"ל והנה ביאור דברי התוס' פשוטים וברורים המה כמש"כ המל"מ.

כתב עוד המל"מ שהתוס' ביארו קושייתם היטיב דלמה לי מלבד כלל לכתוב וערך עליה ותו לא וכתב שביארו קושייתם היטיב ביומא. כוונתו דשם כתבו בהדיא וז"ל אבל קשה עדיין כיון דכתיב העולה לאפוקי מהאי סברא ל"ל קרא דמלבד לאשמעינן דתמיד קודם למוספין בעבודת דם תיפוק לי וכו' אלמא שאין כוונתם דלא לכתוב מלבד כלל אלא קושייתם דל"ל למיכתב תעשו את אלה להורות דבדם תמיד קדים וכמש"כ המל"מ וע"ע בתוס' זבחים שם שכן ביארו ג"כ כוונתם וראיתי בצאן קדשים שם במנחות שכתב וז"ל לשתוק ממלבד וכו' פי' לא נכתוב העולה ולא מלבד לא ה' ולא ו' עכ"ל והוא דלא כדעת המל"מ ותמוה הוא כיון שביומא וזבחים כתבו התוס' בהדיא וז"ל כיון דכתיב העולה לאפוקי מהאי סברא וכו' אלמא על העולה ניחא להו דצריך לכתוב כדי דלא נטעה לומר דבהקטרה מוספין קדמי כיון דמלבד הוצרך לכתוב לגופי' דיש תמידין ביום שיש מוספין וכדעת המל"מ וק"ל וע"ע בקרבן אהרן בתו"כ פרשת צו פ"ב פרשה א' יעו"ש היטיב.

עוד הקשה המל"מ על הא דתירצו ביומא דאיצטריך קרא דמלבד להורות דבכל מקום

תדיר קודם יעו"ש והקשה המל"מ א"כ בזבחים פ"ט א' הו"ל למידק בלא זה דטעם דקרא דאשר לעולת התמיד הוא מיותר הא לגופא לא איצטריך אלא ודאי דלהורות אתי בעלמא יעו"ש היטיב בפשיטות י"ל דלא ידעינן מאיזה טעם תמיד קודם ודילמא משום טעמא אחרינא קדים אבל לא משום עולת תמיד דמשום דהוא תדיר לכן הוא קודם. לכן צריכא קרא דאשר לעולת התמיד. ועוד י"ל דאי לאו הך דמיותר הו"א דבעשיה שפיר כל התדיר קודם אבל בהקטרה אימא דלא תליא במילתא דתדיר דהאי קרא דתעשו את אלה בעשיה מיירי ולא בהקטרה לכן כתיב אשר לעולת התמיד מיותר דמזה נדע דכל מילי דתדיר מיותר הוא ואי קשיא למה לו לר' אילעי בזבחים שם למילף מדכתיב כאלה וכו' ליפוק ליה מכאן י"ל כמש"כ דמכאן לא מוכח לענין הקטרה א"נ כתירוץ דלעיל דלא הוי ידעינן מאיזה טעם תמיד קודם א"נ י"ל והוא העיקר דקושיית התוס' דנילף מדכתיב בתמיד בבקר הוא להקדים ובמוסף כתיב יום לאחר היינו דווקא לאביי דס"ל הכי ביומא שם יעו"ש היטיב א"כ י"ל שפיר דהתוס' לא הקשו רק לשיטת אביי ואביי אזיל לשיטתי' בפסחים שם אבל ר' אילעי אולי לא ס"ל כאביי וע"ע בפסחים נ"ח א' דאביי ג"כ ס"ל הך סברא יעו"ש וברש"י ודו"ק היטיב.

וע"ע במל"מ שהביא עוד תירוץ התוס' במנחות דאתי הך קרא דתעשו את אלה אף דאם שחט לא יגמור ועי' מש"כ המל"מ ולעיל בדבור זה עצמו האריך קצת בזה ועי' בקרבן אהרן שמשמע ממנו לכאורה דכתב שם תירוץ זה מדעת עצמו ולא הזכיר שם תוס' על זה.

ומה שתמה המל"מ על רש"י בפרשת פינחס ודפ' שמיני. דע דמש"כ בפינחס דנפקא ליה מדכתיב על עולת התמיד יצא לו מהסיפרי שם פיסקא קמ"ד קמ"ה קמ"ז יעו"ש ומה שכתב רש"י דמלבד אתי להורות דתמיד קדים עי' שמיני שם היינו אליבא דמסקנא דב"ק שם דבאמת כל היכא דכתיב מלבד הוא קדים גבי קרבן דמוכח כן מדכתיב וערך עליה העולה ועיי"ש בתו"כ וברמב"ן על התורה יעו"ש היטיב. ומש"כ המל"מ דאליבא דכו"ע צ"ל דהפסוק דהעולה מיירי אחר שנפתחו דלתות ההיכל וכו' כ"כ התוס' עירובין ב' א' ד"ה שלמים וכו' וביומא כ"ט א' ד"ה אלא וכו' וע"ע בתוס' פסחים נ"ח ב' ד"ה העולה וכו' יעו"ש אך דאזלי לשיטתייהו דס"ל דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתי ההיכל פסולין לאו דוקא שלמים אלא ה"ה כל הקרבנות אולם למש"כ רבינו לעיל סי' ל"ט סעי' ה' דדווקא שלמים אבל לא שאר מילי וכמש"כ שם בס"ק י"א א"כ אין מן הצורך לומר דפסוק דהעולה מיירי אחר שנפתחו דלתות ההיכל וכן הא דממעטינן שחיטה בלילה מביום צותו איצטריך משום שאר מילי דלאו שלמים ופשוט וק"ל. ועי' תוס' שם ושם ובמנחות שם דהא דפסלינן שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל אי נימא דאם

שחט קודם לתמיד בדיעבד פסול א"כ הך ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל מיירי שנסגרו הדלתות אחר התמיד יעו"ש היטיב וכמו דמסיק המל"מ בשמם.

ומש"כ המל"מ וז"ל ומיהו אף למאן דס"ל פיסולא עיכובא מיהא איכא ואם שחט לא יגמור עכ"ל דבריו הללו אין להם שחר ועל כרחך ט"ס הוא וכצ"ל ומיהו אף למאן דס"ל פיסולא ליכא איסורא מיהא איכא ואם שחט יגמור עכ"ל.

וע"ע במל"מ שנסתפק להתוס' דלסברא דפסלי בין בדם בין בהקטרה היכא דזרק הדם קודם הקטרת התמיד אי מיפסל דאפשר דמקרא דהעולה לא שמענו אלא שתהיה הקטרת התמיד קודם להקטרת שאר דברים וכן מקרא דתעשו את אלה שמענו שתהיה עשיית דם התמיד קודם עשיית דברים אחרים אבל שתהיה הקטרת התמיד קודם עשיית דמים זה לא שמענו עכ"ל ויש לעיין קצת דכיון דאיכא פסול בהקטרה נמי וא"כ איך יכול להיות דהפסול נאמר שאם הקטיר שאר דברים קודם הקטרת התמיד הא הקטרה לא מעכב ועל כרחך כי כתיבא פסולא בהקטרה היינו לפסול עשיית התמיד קודם הקטרת התמיד מיהו בתוס' יומא כ"ט א' שם משמע כן דהקטרה בעצמה מעכבת דכתבו שם דלכן איצטריך טעמא דנמלקה בלילה ונקמצה בלילה משום פסול דלילה ולא פסיל משום דנמלקה קודם התמיד משום דלא קאי רק אהקטרה יעו"ש היטיב וג"כ צ"ע דמאי נפק"מ בהקטרה כיון שאינה מעכבת. וי"ל דעל כרחך יש איזה נפק"מ בין הקטרה פסולה להקטרה כשרה. ואולי י"ל דכוונת התוס' שם הוא כן דלא מעכב רק קודם הקטרת התמיד אבל קודם שחיטת התמיד נשחט ונמלק ולא הקטירו רק אחר הקטרת התמיד כשר והא דעוף שמלקו בלילה מיירי בכה"ג שמלקו קודם שחיטת התמיד ולא הקטירו רק אחר הקטרת התמיד ואינו פסול רק משום מליקת לילה וצ"ע בזה ועיין מש"כ לקמן בס"ק שאח"ז ולקמן בהלכה ה' מזה.

קרבן אחר וכו'. עיין פסחים נ"ח א' ב' ונ"ט א' ע"ג ב' יומא ל"ג א' ובתו"כ פ' צו פ"ב פרשה א' ובסיפרי פינחס פיסקא קמ"ד קמ"ה קמ"ז.

ועיין במל"מ שהאריך כאן ובתחלה יצא לבאר דברי התוס' במנחות שם והקשה על הנוסחא הכתובה לפנינו כיון דמתחלה כתבו בעצמם דאי הוי מיפסל לא שייך ביה דחיה ואיך כתבו שוב וז"ל ואין לומר דעשה דפסח דחי לעשה דהשלמה דהא לא הוי אלא ספיקא בעלמא עכ"ל והא מתחלה כתבו דאם נימא דבדיעבד פסול לא שייך דחיה יעו"ש היטיב שהגיה דהאי אין לומר קאי על הקושיא שהקשו אח"כ וז"ל ומיהו קשיא בהכי כיון דאיכא איסורא דאורייתא היכי מקריבין לכתחלה עכ"ל והנה לפי"ז שס"ל דלא מיפסל בדיעבד רק לכתחלה א"כ שייך שפיר דחיה כאן יעו"ש כ"ה תורף כוונתו.

והנה לפנינו בתוס' איכא שני ואין לומר וכו' יעו"ש היטיב ואמרתי לקיים הנוסחא שלפנינו. הנה זה פשוט דפסח קרב אחר התמיד ולא משום דחיה הוא רק עיקר זמנו כן וכדאיתא בפסחים נ"ט א' רק שם דקאמר שמחוסר כפורים מביא קרבנותיו אחר התמיד והיינו משום דחיה משום דאתי עשה דפסח שיאכל לערב ודחי עשה דהשלמה ולכן כתבו התוס' מתחילה דאם נימא דגם בדיעבד מיפסל א"כ מאי מהני דדחי כיון דהקרבן נפסל א"כ הו"ל כאילו לא הקריב כפרתו ועדיין הוא מחוסר כפורים אלא ודאי דבדיעבד לא מיפסל כ"ה סברת התוס' (ובאמת יש לעיין בזה דאמאי לא נימא דהדחיה מועלת להכשיר את הקרבן וכמו שהקשה המל"מ לקמן) אבל בהא דבכורות שנתערבו בפסח דהתם כל חד וחד דנקריב דילמא הך הוא הפסח וא"כ שפיר זמנו אחר התמיד (ומש"כ התוס' כאן לשון דחיה אולי י"ל משום דדילמא הוא בכור) וכן בנמצא יבלת באחד מהם על כל אחד מהם נימא דדילמא הוא החייב בפסח וזמנו אחר התמיד ושפיר שרי כאן וע"ז כתבו ואין לומר דעשה דפסח דחי עשה דהשלמה וכו' דכאן לא דמי להך דמחוסר כפורים ומטעם שכתבתי ע"ז כתבו דזה אינו דמ"מ לא יועיל להכשיר כלם מטעם דילמא כל אחד הוא פסח דלא הוי אלא ספיקא בעלמא. כן נראה לענ"ד פשוט.

ומטעם זה נמי לא ירדתי לסוף דעתו במש"כ וז"ל והאי אין לומר לא קאי אלא אחמשה שנתערבו משום דההיא דבכור ליכא ספיקא דפסח כלל אלא אחמשה שנתערבו קאי שהי' עולה על הדעת דכיון שאלו הם פטורים מפסח ראשון ושני היה אפ"ל דאתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה וכתב שזה אינו משום דכל חד וחד אינו אלא ספק דשמא כבר קיים עשה דפסח עכ"ל ולא הבינותי דעתו הקדושה כלל דגם בפסח שנתערבו בבכורות אכל חד איכא למימר דילמא זהו הפסח. ואולי טעמו דבשלמא גבי חמשה שנתערבו פסחיהם שפיר י"ל דאתי עשה דפסח ודחי עשה דהשלמה דעל כאו"א איכא לספוקי שמא היה פסחו פסול ומחוייב להביא אחר ועל כאו"א איכא ספק עשה דפסח אבל גבי בכורות ידועים האנשים מי לא נתערב פסחו ומי נתערב פסחו וא"כ הו"ל למימר דהקרבנות המעורבים ירעו ומי שנתערב פסחו יביא אחר ויצא בוודאי כי היכי דלא ליתי לידי דחיית עשה דהשלמה. אבל מ"מ עדיין אין דעתי נוחה בזה דהא ר"ש ס"ל דא"צ להביא אחרינא דנפטר האי גברא בפסח הנתערב וע"ז קאי שפיר קושיית התוס' וכי משום ספיקא נדחי עשה דהשלמה ודילמא כל חד וחד הוא בכור (ובפרט דהבכורות הם הרוב וכל דפריש מרובא פריש) ויש לעיין בזה. וביותר נ"ל דהך שנתערב בבכורות מיירי דכל החבורה של הפסח לא עשו הפסח וא"כ וודאי דאיכא עליהם עשה ומ"מ צ"ע. ועיין תוס' יומא שם משמע דהאי דחיית עשה קאי אגברא וכדעת המל"מ יעו"ש היטיב.

כתב עוד המל"מ וז"ל עוד כתבו וגם בכור נמי וכו' ונראה שגם בזה יש טעות וכצ"ל וגבי בכור נמי דוחה נמי דבמותר הפסח איירי יעו"ש היטיב ודע כי לפנינו איתא כך וגבי בכור דוחה נמי דבמותר הפסח איירי עכ"ל וט"ס הוא וצ"ל דוחק נמי וכו' והדברים מכוונים למש"כ המל"מ בכוונתם כי כן מבואר בדבריהם ביומא כ"ט ב' יעו"ש וראיתי בצאן קדשים שם שכתב וז"ל דוחה נמי דכמותר הפסח דמי לכך וכו' כצ"ל פי' דרבנן פליגי אר"ש דס"ל דאם חבורות כהנים יאכלו עכ"ל ודבריו לכאורה נפלאים מאד ואין להם שום ביאור. ואולי י"ל דהכי כוונתו דהא שם בבכור ס"ל לרבנן דירעו ויביא בדמי היפה שבהן שלמים כדאיתא שם צ"ח ב' ולא מקריבין אותם בע"פ משום שאין מביאין קדשים לבית הפסול אלמא אין דוחין איסור הבאת קדשים לבית הפסול דזה ג"כ אינו אסור אלא לכתחלה ומ"מ לא דחי ליה משום ספק דילמא פסח הוא וה"נ גבי חמשה שנתערבו פסחיהם לא הו"ל למידחי עשה דהשלמה משום ספק כן נראה לכאורה כוונתו (ועיין היטיב בזבחים ע"ו א' דבדיעבד היכא דלית ליה תקנתא בענין אחר מביאין קדשים לבית הפסול אבל היכא דאיכא תקנתא ברעיה אין מביאין קדשים לבית הפסול יעו"ש היטיב וא"כ לכאורה אין ראיה משם מההיא דפסח שנתערב בבכורות דאסרי רבנן להקריבם כולם דיש תקנתא ברעיה משא"כ התם בחמשה שנתערבו פסחיהם דלית ליה תקנתא בענין אחר והבן ולכך פי' המל"מ נראה יותר נכון והבן היטיב ועיין לקמן שעל פי' המל"מ הקשה המל"מ בעצמו דמותר פסח אינו נאכל רק יום ולילה ואולי דזה שפריך הש"ס והא אין מביאין קדשים לבית הפסול וכו' וקאי אבכור ולא כמש"כ תוס' ביומא.

וע"ע במה שכתב המל"מ בהא דכתבו התוס' להוכיח דמיירי רק בהקטרה יעו"ש היטיב והנה לכאורה מבואר מכאן דאם נימא דבהקטרה מיירי א"כ אין מעכב רק שאסור להיות הקטר שאר דברים אחרי הקטרת התמיד אבל עשיית הזריקה ושאר דברים שרי להיות אפילו אחר הקטרה מדאורייתא וצ"ע א"כ איך סברא לומר דהא דאסר הכתוב בדיעבד נמי היינו הקטרת שאר הקרבנות אחר הקטרת התמיד כיון דהקטרה לא מעכב וכמש"כ למעלה (בס"ק ז') באורך קצת מזה. ועוד יש להקשות על המל"מ לפשוט מכאן ספיקתו דהא דבשחר מעכב עשיה נמי היינו עשיה קודם עשיה אבל אם היה העשיה קודם הקטרה אין מעכב דקרא דוערך עליה העולה מיירי שהקטרת שאר דברים יקדום להקטרת התמיד הערב ויאוחר להקטרת תמיד הבקר וקרא דמלבד עולת הבוקר תעשו את אלה לא ממעט רק שיאוחר עשיית שאר הקרבנות לעשיית התמיד הבקר אבל שיאוחר עשיית שאר דברים להקטרת תמיד בבקר לא שמענו זה דמהיכא מפיק לה. ואולי אפ"ל דקרא דוערך עליה העולה לא מיירי רק בהקטרה דהקטרת כל הקרבנות

יאוחר להקטרת תמיד הבקר ויוקדם להקטרת תמיד בין הערביים אמנם קרא דמלבד עולת הבקר וכו' תעשו את אלה י"ל דה"ק כל שאר הקרבנות יאוחר אפילו עשייתם להקטרת עולת הבקר או י"ל דה"ק דיאוחר עשיית כל הקרבנות לעשיית התמיד אבל לא יאוחר עשיית כל הקרבנות להקטרת תמיד הבקר.

והנה בתוס' במנחות שם וביומא שם כתבו דהיכא דלא חזו כלל האימורים להקטרה יעו"ש מש"כ על הך דפסחים ע"ג ב' שחטו ונודע שמשכו הבעלים את ידם יעו"ש היטיב אבל כל זה אינו מעלה תרופה לקושייתינו הלא מ"מ איך נאמר שהקרא דוערך עלי' העולה והקטיר עליה חלבי השלמים וגו' אתי להורות דהקטר שאר הקרבנות פסול אחר הקטרת תמיד בין הערבים כיון דחזי קודם הקרבת תמיד בין הערבים וכמבואר בפסחים נ"ט ב' וכמש"כ התוס' עצמם במנחות שם ושם ביומא והנה לכאורה היה נ"ל לומר דנפק"מ לענין הקטרת הקומץ דהתם אפילו בדיעבד מעכב ההקטרה וכמש"כ המל"מ לעיל פי"א מהל' מעשה הקרבנות ה"ד יעו"ש וצע"ק בזה דדוחק הוא דהעכוב מיירי רק לענין מנחה. וצ"ע.

והנה בגוף סברת התוס' דמחלקי בין ההיא דפסחים ע"ג ב' להההיא דהתם נ"ט ב' יש לעיין קצת דהא גם בההיא דע"ג ב' מעיקרא חזו לאקרובי קודם התמיד כיון דלא בעי עקירה והוו שלמים ומ"ש דקאמרינן דהם לא חזו להקרבה יותר מהך דף נ"ט ב' ואולי י"ל כיון דלא נודע לו שמשכו הבעלים את ידם עד לאחר שחיטה א"כ קודם שחיטה לא חזי להקרבה קודם התמיד דעדיין היו סבורין דפסח הוא ולאחר שנודע שמשכו את ידם א"כ זמנו קודם התמיד א"כ מעולם לא איתחזי להקטרה משא"כ התם נ"ט ב' דהיה חזי כמו שהוא עתה קודם הקטרת התמיד. ומ"מ יש לעיין בזה.

ועיין במל"מ מה שהביא בשם התוס' דיומא כ"ט א' ד"ה אלא וכו' שכתב דהטעם דאיתא בפסחים ע"ג ב' דישרף משום דאסור לזרוק הדם מדרבנן גזירה דילמא אתי להקטיר אחר התמיד ור"י בנו של ר' יוחנן בן ברוקה לית ליה ההיא גזירה יעו"ש שהבין לכאורה דר"י לא ס"ל כלל האי גזירה וכ"כ לעיל על תוס' דמנחות הנ"ל יעו"ש היטיב ושוב מסיק דלעולם איית ליה בכל מקום גזירה זו רק בההיא דפסחים נ"ט א' משום עשה דקדשים לא חיישינן לגזירה זו יעו"ש היטיב וצע"ק מאי איסתפיק ליה בזה הא פשיטא דר' ישמעאל ס"ל האי גזירה בכל מקום כדאיתא בפסחים ע"ג ב' שם דס"ל לר"י בנו של ריב"ב דאם נודע שמשכו הבעלים את ידיהם ממנו טעון עיבור צורה יעו"ש אלמא דמודה דמיפסל ופשוט.

ודע כי הרש"א ביומא כתב שם וז"ל ק"ק לפי סברת קושייתם דמדמו הך דהא לדהתם

ל"ל למימר התם דס"ל מלינה בראשו של מזבח דהא א"נ סבירא ליה כמ"ד לינה מועלת בראשו של מזבח ואסור להקטיר האימורים מ"מ מתאכיל הבשר משום דעשאום כמי שנטמאו וכו' כדבעו למימר בהך דהכא דנשתרי הבשר בזריקת הדם וכו' ודו"ק עכ"ל ולענ"ד נראה דלק"מ דזה אסיקו תוס' אדעתייהו מתחלה דהיכא דבעי להקריב אינו מקריב אסור ג"כ לזרוק הדם כיון שסוף סוף לא יוקטר הקרבן כדינו וכמש"כ התוס' מתחלה דאף דאינו אלא למצוה מ"מ כיון שאסור להקריב האימורים אחר התמיד ולהכי יצא הבשר לבית השריפה יעו"ש ולא יהא אלא סמיכה דמעכב הקרבן לכתחלה וכמש"כ התוס' במנחות שם רק דהכא כיון שכבר נשחט הפסח שמשכו ידם ממנו א"כ הו"ל לזרוק הדם כיון שזה אינו אסור אחר התמיד ואי משום הקטרה דנימא דבשביל כך יפסל בדיעבד להכי כתבו דזה אינו דלא יהא אלא כמי שנטמאו או אבדו האימורין דאין הכפרה מעכב להכי מקשו שפיר אבל התם בפסחים נ"ט א' דס"ל דלכתחלה מחוסר כפורים מביא כפרתו אחר התמיד וזה וודאי אסור להביא קרבן שאין יכולים להקטיר אימוריה להכי מוכרח הש"ס לומר דמעלה ומלינה בראשו של מזבח. וזה פשוט וברור לענ"ד מאד.

וע"ע במה שהביא המל"מ בשם התוס' דיומא דלעולם הזבח כשר ובעלים נתכפרו רק הבשר פסול לאכול והיינו מדרבנן יעו"ש ועיי"ש ברש"א שהקשה כיון דהקריבו וזרק הדם בדיעבד א"כ אמאי אסור מדרבנן בשלמא אי לא זרק אסרו לזרוק כי היכי דלא ליתו להקטיר וכמש"כ התוס' מתחלה אבל כיון דנזרק הדם למה פסול יעו"ש היטיב ועיין במל"מ מש"כ לעיל על דברי התוס' דמנחות דבלא הקטיר מסתבר יותר לפוסלו משום דקא עבר אאיסורא דרבנן דגזרו שלא לזרוק והוא עבר וזרק ועוד בהצטרפות דלא יקריב אימורים מסתבר יותר לפסול מהקטיר ג"כ ובהקטיר הטעם כיון דעבר אמימרא דרחמנא יעו"ש ועוד בלא"ה לק"מ דאם נימא דמותר לאכול בעבר וזרק יסברו הכהנים שכשר לגמרי ומותר להקטירו ויקטירו ג"כ לכן אסרו מלאכול ויהיה היכרא כי היכי דלא לקטרינהו. והבן היטיב.

ומה שהקשה המל"מ מהא דמשמע בתוס' דיומא דמותר הפסח נאכל לשני ימים ולילה אחד והקשה ע"ז מתוס' פסחים ע"א ב' ד"ה ולימד וכו' זבחים ט' א' ד"ה ושלמים וכו' ומנחות פ"ג ב' ד"ה ושלמים וכו' ובאמת צע"ג בזה ועיין בתוספתא דזבחים פ"ח יעו"ש היטיב שם מבואר דמותר פסח נאכל רק בזמן פסח ובדוחק י"ל דהתוס' כוונתם על חגיגה הבאה עם הפסח דגם זה נקרא שלמי פסח יעו"ש בתוס' ושם בפסחים צ"ו ד"ה ושלמים וכו' יעו"ש היטיב ועיין מש"כ לקמן פ"ד מהל' קרבן פסח ה"ח יעו"ש.

ומש"כ עוד המל"מ דאי נימא דמותר הפסח היינו שלמים הבאים מחמת פסח אי אין נאכלין רק ליום ולילה שוב לק"מ מה שהקשו שם ביומא מתחלה גבי פסח ששחטו ונודע שמשכו הבעלים ידם וכו' דיעלה וילינה במזבח יעו"ש וכיון שאין נאכלת רק ליום ולילה ובלילה אין יכול להקטיר ולמחר אם יקטירנה שוב אין זמן אכילתה ולא מיקרי ראוי להקטיר יעו"ש וצע"ק על מה שתפס במוחלט כי אם נקטר לאחר זמן אכילה אין ההקטרה מועלת כלל וצ"ע מהא דפסחים נ"ט א' דמשני בחטאת בהמה ומעלה ומלינה בראשו של מזבח יעו"ש היטיב והא התם ג"כ הקטרה לא תיהוי בזמן באכילה ומ"מ מיחשב שפיר הקטרה. וי"ל דלעולם לא מיחשב הקטרה מעלייתא לענין הא דיהא נאכל הבשר ורק שם נ"ט א' מ"מ כיון דהוי חזי מקודם להקריב קודם התמיד אמרינן דהוי כאילו נטמאו או נאבדו ושרו לאכילה משא"כ בפסח ששחטו ונודע שמשכו הבעלים ידם ממנו אף דילין בראשו של מזבח מ"מ כל כמה דלא איקטרו אימורים אין ראוי הבשר לאכילה ואי משום דיקטיר למחר הא מ"מ אז לא הוי זמן אכילה א"כ איך יאכל הבשר בשעה שלא חזו האימורים להקטרה משא"כ התם במחוסרי כפרה אין חוששין לזה כיון דהיה ראוי מקודם. וזה ברור כוונת המל"מ לדעתי והא דצריך כלל התם להלין בראש המזבח ולהקטיר למחר אין הטעם דאל"כ לא הוי מישתרי בשר דסוף סוף לא מישתרי בשר רק מטעם דכיון דהוה חזי מעיקרא רק עיקר הטעם דצריך להלין בראשו של מזבח הוא בכדי דלכתחלה אסור להקריב קרבן שלא יוקטר אימוריו וכמש"כ לעיל לתרץ קושיית הרש"א והבן.

ועיין בתוס' דר"ה ל' ב' בד"ה ונתקלקלו וכו' שכתבו דגבי מוסף נדחית עשה דהשלמה משום דהוי עשה דרבים יעו"ש וא"כ י"ל דהא דאביי ס"ל במנחות מ"ט ב' למצוה בעלמא היינו משום דהוי מוסף קרבן ציבור יעו"ש היטיב והשתא ניחא הא דגבי פסחים ע"ג ב' ובזה מיושב נמי מה שהקשה המל"מ אמאי מוספין כשר כל היום יעו"ש ולפ"ז ניחא הכל ועיין בתוס' ברכות כ"ו א' ד"ה תפלת וכו' וכ"ח א' ד"ה ושל מוספין וכו' יעו"ש היטיב ודו"ק וע"ע בחי' הרשב"א במגילה שם וע"ע בתוס' ברכות מ"ז ב' ד"ה מצוה וכו' ומינה תדע כי גם פסח נקרא מצוה דרבים וכו' וא"כ גבי פסח שנמצא יבלת באחד מהם וכו' מיקרי ג"כ מצוה דרבים והבן. אבל שוב נתיישבתי די"ל דהא דעשה דרבים דחי עשה היינו דווקא היכא דא"א לקיים בענין אחר כמו דההיא דנתקלקלו הלוים וכו' דשם כבר הקריבו התמיד של בין הערבים ושוב אין להקריב המוסף לכן עשה דרבים דחי אבל במנחות שם הא דהמוספין אינן מעכבין את התמידין איירי בתמיד של שחר וא"כ אף אם נפסול המוספין שהוקרבו קודם התמידין מ"מ יש לתקן ולהקריב מוספין לאחר

התמיד ודוחק לומר שלא היה לצבור מוספין מבוקרין ולכן לא תירצו התוס' כן.

ודע דיש להעיר על מש"כ התוס' דרגל מיקרי מצוה דרבים וא"כ פסח מיקרי מצוה דרבים א"כ אמאי לא אמר הש"ס בפסחים נ"ט א' דלהכי דחי עשה דפסח עשה דהשלמה מפני דהוי מצוה דרבים ולמה לו לומר הטעם מטעם דהוי עשה שיש בו כרת וע"ע ביצה ה' א' תוס' ד"ה ונתקלקלו וכו' וברש"א שם מש"כ בזה. ועיין מו"ק י"ד ב' מבואר כדעת תוס'. ואולי אפ"ל דלענין לידחי מ"ע דרבנן מיקרי זה מצוה דרבים ולכן לענין תפלה ואבילות מיקרי זה מ"ע דרבים ודחי עשה דרבנן משא"כ לדחות מ"ע דאורייתא לא מיקרי מ"ע דרבים רק דווקא שרבים עושים מצוה זו כגון מוספין שבזה יוצאין כל ישראל אבל לא קרבן פסח של חבורה אחת והבן ויש לעיין בזה וע"ע בתשובות חות יאיר סי' קי"ב יעו"ש היטיב.

והעלה המל"מ דדעת רבינו דבדיעבד לא מעכב ואסור להקריב קודם הקרבת תמיד של שחר אבל לשחוט שרי והפסוק לא מיירי רק בהקטרה או בזריקה אבל שחיטה לאו עבודה היא אבל בתמיד של בין הערבים אסור אפילו לשחוט אח"כ כיון דלאח"כ אסור להקטיר דרבינו ס"ל דלינה מועלת בראשו של מזבח לקמן פי"א מהל' פסולי המוקדשין הי"א יעו"ש. וע"ע בהוריות ד' א' ברש"י ותוס' שם.

והנה הארכתי קצת בעניינים אלו ודי בזה לע"ע והנה אחר כותבי זה ראיתי בס' אור חדש על פסחים איזה דברים שאין דעתו הרמה כדעתי בזה יעו"ש היטיב מ"מ מה שנראה לענ"ד כתבתי והבוחר יבחר.

מקרבן פסח וכו'. דברי רבינו תמוהים וכמו שתמה ע"ז הלח"מ יעו"ש וע"ע בצל"ח בפסחים נ"ט א' מש"כ בזה וגם דבריו דחוקים ורחוקים המה לענ"ד כי אין זה מדרך רבינו. ועוד יקשה לי למה כתב עוד בהלכה ד' אין שוחטין את הפסח אלא אחר תמיד של בין הערבים וכו' הא כבר כתב זה כאן ואי לא מסתפינא אמינא כי ט"ס הוא וצ"ל חוץ מע"פ וכו' וקאי על מש"כ מתחלה ולא היו שוחטין אותו בכל יום אלא בשמונה שעות ומחצה וכו' וע"ז אמר חוץ מערב פסח לבדו לפי שא"א שיקריבו כל ישראל פסחיהן וכו' ולכן הקדימו בע"פ לתמיד שעה אחת וזה נכון יותר משנפרש כוונה רחוקה ברבינו אשר אין דרכו בזה (שוב מצאתי במראה הפנים שהרגיש ג"כ בדברי רבינו עיין פ"ה ירושלמי פסחים ה"א מש"כ בזה. אבל גם דעתו רחוקה ממני דסוף כל סוף הו"ל להקדים הפסח ולאחר התמיד שעה אחת קודם הלילה בכדי שיהיה שלש או ארבע שעות לקרבן פסח והתמיד אחרי ולכן נראה לענ"ד העיקר כמש"כ).

הלכה ד

אלא אחר וכו'. עיין פסחים נ"ח א' ב' נ"ט א' ס"א א' ועיין זבחים י"ב א'.

מקריבין כפרתן וכו'. עי"ש נ"ט א' וכת"ק דדווקא בע"פ שרי ולא בשאר ימות השנה ועיין בירושלמי שם מבואר דר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה לא שרי רק בע"פ יעו"ש היטיב אולם בתוספתא פסחים פ"ה איתא כש"ס דידן יעו"ש היטיב.

הלכה ה

נשחט בשבע וכו'. ולעיל בהלכה ג' כתב בסתם דבכל ימות השנה היה נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה משמע בין בחול בין בשבת והנה שם בפסחים נ"ח א' איתא וז"ל תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה בע"פ נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה בין בחול בין בשבת עכ"ל והנה י"ל דהך בין בחול בין בשבת קאי ג"כ ארישא דקאי על כל ימות השנה דתמיד בין בחול ובין בשבת נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה והנה אביי מוקים התם פלוגתא דר"ע ור' ישמעאל דפליגי בחל ע"פ בשבת דלר"י נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה ור"ע ס"ל דבחל ע"פ בשבת נשחט בשש ומחצה וקמיפלגי בפלוגתא אם מוספין קודם לבזיכין ור"י ס"ל דמוספין קודם לבזיכין ור"ע ס"ל דבזיכין קודמין למוספין יעו"ש היטיב ולפי"ז הלכה כר"י דסתם משנה כוותיה וידוע דסתם במתניתין ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם משנה וכמבואר ביבמות מ"ב ב' יעו"ש ועוד דהלא מחלוקתם תלויה במוספין קודם לבזיכין ושם איפסיק ביומא ל"ד א' דמוספין קודמין לבזיכין ולכן מוכרח דהלכה כסתם מתניתין ולאוקימתא הזאת בשבת דעלמא כו"ע לא פליגי דקרב ככל ימות השנה נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה וכמש"כ התוס' בד"ה ר"י וכו' ולפ"ז אתי פסק רבינו כמין חומר. ורבא אוקים לה לפלוגתא דר"י ור"ע בהכי דר"י סבר בחל ע"פ בשבת תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה ור"ע ס"ל דנשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה והפסח אחריו ולא חיישינן למכמר בישרא וסתם משנה כר"ע דאחד שבת ואחד חול שוין יעו"ש ובשאר ימות השנה כו"ע לא פליגי דנשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה בין בחול ובין בשבת דהתם לא חיישינן למכמר בישרא דבשלמא בפסח איכא למיחש למכמר בישרא לפי שאין הדחת קרביו דוחה שבת כמש"כ התוס' ד"ה חיישינן וכו' ואיכא למיחש שפיר למכמר בישרא משא"כ בתמיד דשפיר דהדחת קרביו דחי שבת כמבואר ולפי"ז ג"כ ברישא לא פליגי דשבת וחול שוין ולא פליגי רק בע"פ ולפי"ז פשיטא דפסק רבינו אתי שפיר דפסק כסתם משנה וכר"ע.

ורבה בר עולא מוקים לה לפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע בגוונא אחרינא. והוא דבע"פ

כו"ע לא פליגי דבין בחול ובין בשבת נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה ובמתניתין דנקט בין בחול בין בשבת קאי אסיפא וככו"ע היא ולא פליגי רק בשבת דעלמא ר"י ס"ל בשבת נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה ור"ע ס"ל דבשבת נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה ופליגי משום גזירה דנדרים ונדבות יעו"ש והנה לפי"ז לכאורה דבשבת דעלמא הלכה כר"ע מחבירו דנשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה ובמשנה לא איסתם כלל הלכתא בזה דבין בחול ובין בשבת לא קאי רק אסיפא והנה רבינו לא פסק כן רק סתם וכתב דבין בשבת ובין בחול הכל שוה בין בשאר ימות השנה ובין בע"פ והנה רבינו לא בחר בזה האוקימתא חדא דאביי ורבא הוו מארי דתלמודא טפי מרבה בר עולא ועוד דלדברי רבה בר עולא לא פליג ר"ע ור"י בשבת ע"פ ולקמן איתא שתי ברייתות דפליגי ר"י ור"ע בחל ערב פסח בשבת יעו"ש היטיב ומתוך כך הוצרכו התוס' לידחק שם בד"ה דברי הכל וכו' דלאו ד"ה ממש יעו"ש היטיב ועוד דהא לרבה בר עולא א"כ ס"ל כו"ע דמוספין קודם לבזיכין והא ביומא ל"ד א' איתא דהוי פלוגתא דתנאי ומי פליג בזה אם לא ר"י ור"ע דהכא וכמו שפירש"י שם ומכאן מוכח דהלכה בזה כאוקימתא דאביי לגבי אוקימתא דרבא ובזה נדחה כל מש"כ הלח"מ בזה.

מקטירין כל וכו'. לכאורה משמע שהשחיטה אסורה אחר התמיד הא הקטרה מותרת אחר התמיד והא התוס' כתבו במנחות מ"ט א' שם ושם ביומא דעיקר קרא בהקטרה כתיבא וצ"ל דמיירי שלא הוקטר התמיד עדיין ולכן השחיטה אסורה והקטרה מותרת ודלא כמש"כ התוס' במנחות שם דכ"ז שלא הוקטר התמיד דמותר הכל וכמו שהכל מבואר למעלה בס"ק ח' וזה לכאורה דלא כמש"כ המל"מ לעיל בסוף הלכה ג' דרבינו מפרש הסוגיא דיבלת ודבכור דמיירי קודם הקטרת התמיד יעו"ש היטיב וה"ק רבינו אע"פ שאין שוחטין לפי שאסור לזרוק מ"מ אם זרק מקטיר קודם הקטרת התמיד. א"נ ס"ל לרבינו דבערב נאסר הזריקה ג"כ אחר זריקת התמיד דילפינן מתמיד של שחר דגם העשיה אסורה אבל הקטרה מותרת עד ההקטרה של תמיד בין הערבים אבל יש לעיין קצת א"כ מאי פסקא דסתם וכתב דמותר להקטיר ואסור לשחוט והא איכא גווני דהקטרה חמיר טפי משחיטה והיינו לאחר הקטרת התמיד דעליה השלם עליה קאי וכמש"כ תוס' בכמה דוכתי ולכאורה י"ל דרבינו ס"ל דבהקטרה באמת מותרת אחר תמיד של בין הערבים ולא אסור רק שחיטה וזריקה וס"ל דת"ק ור"י בשריב"ב בהכי פליגי דת"ק ס"ל דגוף השחיטה אסור ור"י בשריב"ב ס"ל דהקטרה אסורה ושחיטה וזריקה מותרת ורבינו פסק כת"ק ועל דרך זה קצת ראיתי בצל"ח כן יעו"ש היטיב וכ"ז דחוק ואתי מרחוק.

ויותר נ"ל דשיעור דברי רבינו הוא כך ואם חל ערב פסח להיות ע"ש היו שוחטין אותו בשש ומחצה בתחלת זמנו וקרב בשבע ומחצה כדי שיהיה להם ריוח לצלות אותו קודם שיכנס שבת אע"פ שאין שוחטין אותו אחר תמיד של בין הערבים. וכאן הפסיק המאמר וכך הבנת דבריו אע"פ שאין שוחטין אחר תמיד של בין הערבים וא"כ לא יהיה זמן גדול להקריב הנדרים ונדבות מ"מ הקדימו התמיד כדי להקדים הפסח וצלייתו קודם הלילה אע"פ שיבוטל ע"י זה הקרבת נדרים ונדבות מ"מ לא חששו לזה. ושוב מתחיל ענין בפ"ע ואמר מקטירין כל דבר הראוי להקטרה כל היום והוא ממגילה כ' ב' ועיין לעיל פ"ח מהל' מעשה הקרבנות ה"ה יעו"ש היטיב ואי קשיא הא אין מקריבין אחר הקטרת התמיד עיין תוס' מנחות כ"ו ב' ד"ה אלא וכו' יעו"ש היטיב והובא במל"מ שם לעיל הלכה ג'.

והנה ברבינו הוא הכל בהלכה אחת ובהלכה שלאחר זה נרשם ז' ונעלמה כאן ההלכה ו' לכן נ"ל דכאן הוא התחלת הלכה ו' ומיירי הלכה ו' רק מדיני הקטרה.

במעשה הקרבנות. בפ"ד ה"ב הלכה ב' יעו"ש היטיב במש"כ שם. אבל משם משמע דמותר להקטיר אף אחר תמיד של בין הערבים וצ"ל דמיירי התם קודם הקטרת התמיד של בין הערבים א"נ י"ל דרבינו ס"ל דבהקטרה לא חיישינן כלל וכנ"ל בס"ק י"ג ודחוק ויותר נראה דמיירי קודם הקטרה ומשמע קצת מכאן ליפשט ספיקו דהמל"מ שנסתפק לעיל בהלכה ג' (הובא לעיל ס"ק ז') אי מקדמינן הקטרת הקרבן תמיד קודם זריקת שאר קרבנות ולכאורה משמע מכאן דהקטרה תלוי בהקטרה ועשיה בעשיה ועדיין צ"ע בזה.

מהפכין בהם וכו'. עיין יומא כ' ב' מ"ה א' זבחים פ"ו ב' ועיין מנחות כ"ו ב' תמורה י"ד א' ועיין תו"כ פ' צו פ"א ופ"ב יעו"ש היטיב בכל המקומות.

הלכה ו

תמיד דוחין וכו'. עיין יומא מ"ו א'. והנה המל"מ האריך כאן הרבה לשיטת התוס' והעולה מדבריו הוא כך. דבר קפרא ס"ל דאיברים שנתותרו מבעו"י ואפי' פסולין עושה להן מערכה בפ"ע ושורפן בשבת לר' מאיר במשלה בהן האור מבעו"י ולרבנן בכגון זה מעלן ע"ג המערכה ושורפן בשבת אבל אין עושה להן מערכה בפ"ע דלדידהו אף בחול ובכשרין אין עושין מערכה בפ"ע ולרב הונא ס"ל דתחלתו דוחה אבל סופו אינו דוחה ופי' רבה דה"ק דסופו אינו דוחה השבת אפילו לר"מ לעשות להם מערכה בפ"ע רק מעלן ע"ג המערכה הגדולה וכ"ז במשלה בהן האור אבל לא משלה בהן האור אינו מעלן אפילו ע"ג המערכה הגדולה ובזה אפילו ר"מ מודה ואפילו בכשרין דלא דחי שבת מדכתיב עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת. ולדידן ליכא נפק"מ בהך פלוגתא דהא קי"ל

כרבנן ולכן איברים שנתותרו מבעו"י ומשלה בהן האור מעלן ע"ג המערכה גדולה בשבת ואפילו פסולין. ורב חסדא ס"ל דר"ה דקאמר דסופו אינו דוחה היינו לענין טומאה אבל לענין שבת ס"ל לר"מ דכל שמשלה בהן האור מעלן על מערכה בפ"ע בשבת ורק לענין טומאה פליג וס"ל דאברים טמאים שנתותרו אין עושין להן מערכה בפ"ע רק מעלן ע"ג המערכה הגדולה ואפילו בחול ולרבנן ליכא נפק"מ בזה דאף לכשרין אין עושין מערכה בפ"ע וכל הנפק"מ הוא אליבא דר"מ יעו"ש היטיב.

ונסתפק המל"מ בטמאין שנתותרו דלרבנן מעלן ע"ג מערכה גדולה ולר"מ עושה מערכה בפ"ע ובחול אי בעינן משלה בהן האור או לא דדילמא לא בעינן משלה בהן האור רק לענין שבת ולא לענין טומאה יעו"ש היטיב שלא נפשט לו הספק וראיתי בתוס' ישנים ביומא שם ד"ה אפילו וכו' שכתבו וז"ל ואפילו ללישנא דמפליג בין כשרים לפסולים לענין משלה בהם האור היינו לענין מערכה בפ"ע אבל לא לענין דחיית שבת עכ"ל והנה צריך ביאור איך יתכן לומר דלענין שבת בעינן דווקא משלה בהם האור ולענין מערכה בפ"ע לא בעינן וע"כ צ"ל דמיירי בחול ולענין טומאה וה"ק בחול בפסולין בעינן דווקא משלה בהם האור ואי לא לא רק דנקרבון ע"ג המערכה הגדולה ולאיכא דאמרי אף בכשרין בעינן דווקא שמשלה בהם האור אי לא לא אלמא דלענין פסול טומאה נמי בעינן שמשלה בהן האור לר"מ לענין מערכה בפ"ע ולאיכא דאמרי אף בכשרים בעינן משלה בהם האור לענין עשיית מערכה בפ"ע וא"כ לפי זה לר"מ פשיטא דבעינן משלה בהן האור לענין מערכה בפ"ע ומיהו לרבנן שפיר איכא לספוקי בהא דמעלין טמאין ע"ג המערכה הגדולה אי בעינן משלה בהן האור או לא ואולם המל"מ נסתפק גם לר"מ לשיטת התוס' דמפרשי בע"א הא דלישנא קמא דקאמר דהא דמשלה מיירי בפסולין וכו' והכל מיירי לענין שבת ולא לענין טומאה אבל לענין טומאה שפיר יש להסתפק אפילו לר"מ והבן היטיב. (ויש שם במל"מ ט"ס וצ"ל ולפי צד השני שכתבנו וכו' א"כ גם אליבא דרבה לרבנן אף אם לא משלה יקטיר אותם בטומאה וכו'). ועיין ביתר דבריו מה שהאריך בזה ונסתפק ג"כ אי הך דקאמר ואפילו בשבת אי קאי על כשרין דווקא אי על פסולין ג"כ ועיין לעיל פ"ד ממעשה הקרבנות שהאריך בזה יעו"ש היטיב ועיין בתוס' מנחות מ' ב' ד"ה תכלת וכו' שנראה מדבריהם דמילי מילי קאמר יעו"ש וא"כ י"ל דבאמת בחול מיירי בפסולין ובשבת מיירי בכשרין יעו"ש היטיב.

והנה בדברי רבינו מבואר שפסק דאיברים שנתותרו דאינו דוחה שבת כלל יעו"ש במל"מ משכ"כ בזה ועיין משכ"כ לעיל בסי' ל"ח בשם רמב"ן ועיין משכ"כ בחי' לספ"ק דשבת יעו"ש ועיין פסחים נ"ט ב' לכאורה יש ראיה לרבינו דאל"כ למאי אינו מתרץ התם

הא דכל הלילה ילין מיירי במשלה בהן האור יעו"ש היטיב וע"ע בירושלמי פ"ו דפסחים ה"א ובפ"ד דיומא ה"ו יעו"ש היטיב.

קריבין בלילי וכו'. עיין שבת כ"ד ב' דאין להקריב עולת חול ביו"ט משמע דעולת שבת ביו"ט שרי ועיי"ש קי"ד א' ועי' פסחים נ"ט ב'.

בלילי יוהכ"פ וכו'. עי' שבת קי"ג א' קי"ד א' והלכה כר"ע. ועי' בלח"מ שהקשה הא לדידן לא מיקלע ראשון בשבת שיהיה בו יו"כ יעו"ש שהאריך קצת בזה ומש"כ דזה יש ליישב קצת דכוונת רבינו ז"ל שאפילו לא ידחוהו בי"ד ויארעו שניהם יחד אין קריבין ביוה"כ אבל קשה דבסוף פ"ה מהל' שבת פסק ביוה"כ שחל להיות בע"ש וכו' יעו"ש היטיב ולא ירדתי לסוף דעתו במה ניחא ליה כאן יותר מהתם לימא דגם שם מיירי בהכי שלא דחוהו ב"ד יעו"ש ועי' תוס' שבת קי"ד א' ד"ה חלבי וכו' ובתוס' מנחות ק' ב' ד"ה שני וכו' יעו"ש היטיב ועיי"ש צ"ט ב' בפי' המשניות לרבינו ובתוס' יו"ט שם ובזה מיושב יעו"ש היטיב ועי' בצאן קדשים שם במנחות ק' ב' שם ועי' בירושלמי בפ"א דמגילה ובתוס' יו"ט שם משנה ב' (ודע דמש"כ הצאן קדשים שם במנחות דרשב"ג על כרחך לא ס"ל כאחרים מדס"ל דעבור שנה לעולם חודש היינו כ"ט יום יעו"ש לא ידעתי מהו סח דהא אדרבה אחרים ס"ל כרשב"ג עי' שבת פ"ז ב' ר"ה ו' ב' כ' א' סוכה נ"ד ב' ערכין ט' ב' וברש"י בכל המקומות דס"ל לאחרים דחדש עבור לעולם חסר וכרשב"ג והא דאיתא בערכין פלוגתא דת"ק ורשב"ג היינו דעולא ור"ה בהכי פליג יעו"ש היטיב ובמחילת כת"ר שגה מאד בזה ודו"ק היטיב). ועיין ביצה ט"ו ב' דבימי עזרא הניחו עירובי תבשילין ושם היה ר"ה אלמא דחל יום ו' ר"ה הן אמת דאיכא למימר דהתם עברוהו לאלול וכמש"כ התוס' בר"ה י"ט ב' ד"ה מימות וכו' יעו"ש היטיב ועיין רש"י ביצה ו' א' ד"ה מימות וכו' אבל יש לעיין א"כ ע"כ מנו אז מיום שני דהא עדיין לא ניתקנה התקנה ואם מנו מיום שני דהוא יום ו' א"כ איקלע יוה"כ בראשון בשבת וצ"ל דאז חל ר"ה ביום ו' וכשעברוהו מנו משבת וחל יוה"כ בשני בשבת (ומאי דכתב רש"י דבאותו פעם לא ניתקנה וכו' לא קאי על זמן עזרא רק אאותו הפעם דנתקלקלו הלוים וכו' וזה לא היה בזמן עזרא) ובזה אתי שפיר דברי התוס' בר"ה שם שכתבו דהוו להו לבא בכ"ג דהוא ראשון בשבת לפ"ז אבל יש לעיין ומאי ראיה דילמא לא עיברוה ומנו מיום ו' והא דלא באו בכ"ג משום דאז היה שבת ועי' בפני יהושע שם וצ"ע ודוק היטיב וקצרתי וע"ע מנחות מ"ט ב' ושם נ' א' תוס' ד"ה אית דגרסי וכו' וברש"י ערכין י"ג ב' וע"ע לקמן פ"א מהל' עבודת יוה"כ ה"ד.

הלכה ח

מקטירין חלבי וכו'. עי' פסחים נ"ט ב' ולקמן פ"א מהל' קרבן פסח ה"ח.

הלכה ט

טלאים המבוקרין וכו'. מנחות מ"ט ב' ערכין י"ג א' ועי' לח"מ. ומבואר מפי' המשניות לרבינו שם בערכין דבעינן ארבעה ימים לבד מיום השחיטה שכן פי' שם הא דאיתא במנחות שם סימנא בעלמא שצריך להיות בבקורו כל ימי השבוע לבד שלשה ימים אלו שהם שבת ושני ימים של ר"ה ונשאר ארבעה ימים ואלו הארבעה ימים ישהא בבקורו יעו"ש היטיב ומבואר מזה שיהיה מבוקר ארבע ימים לבד יום השחיטה יעו"ש היטיב. והבן. ועי' בסוכה מ"ב א' דהבקור מעכב ועי' באור זרוע הגדול הל' פסח סי' רט"ז וסי' רכ"ח יעו"ש היטיב ודלא כהטורי אבן במגילה ל' יעו"ש היטיב ודו"ק ועיי"ש בחידושי.

לאור האבוקות. עי' תמיד פ"ג מ"ד.

מים בכוס וכו'. שם ועיי"ש כ"ט א' ועי' חולין צ' ב' תוס' ד"ה בשלשה וכו'.

נוח להפשיט. כן פי' שם רבינו במשנה וכן פי' שם המפרש כ"ט א' וכן פירש"י בחולין שם ועיי"ש ברש"י ל"ו ב' ובפסחים כ' א' ובביצה מ' א' יעו"ש אמנם רבינו שם בפי' המשניות בביצה פי' שם דקאי על סירכות הריאה יעו"ש היטיב ועי' ש"ך יו"ד סי' ל"ט ס"ק ל"ב משכ"כ בזה ולכאורה יש לעיין למה עזב רבינו דרכו כאן ואולי מפני שהתמיד היה בן שנה והוי טלה רך שסירכתו קלה להנתק ומטעם זה הי' אסור להשקותו כי כמו שאין מועיל מיעוך כך אין מועיל כאן מה שמתנתקת ע"י השקאה לכן כתב דלכן השקוהו מטעם שיהא נוח להפשיט העור ושוב מצאתי כן בס' מאירת עינים שרש ג' ענף ד' ס"ק י"א יעו"ש היטיב.

הלכה י

של בין וכו'. כן פשוט בכמה מקומות ועי' ריש פ"ד דתמיד ועי' יומא כ"ו א' ב' יעו"ש היטיב דמבואר שם דהכל הי' שוה.

במעשה הקרבנות. לעיל פ"ו ממעשה הקרבנות ושם נתבאר בארוכה יעו"ש היטיב.

שלא יחקו וכו'. שם במשנה רפ"ד דתמיד איתא לא היו כופתין את הטלה אלא מעקדין אותו מי שזכו באיברים אוחזין בו וכך היתה עקדתו ראשו לדרום ופניו למערב עכ"ל ופי' שם המפרש דה"ק לא היו כופתין ארבע הרגלים ביחד אלא היו מעקדים היינו שהיה עקוד יד ורגל ביחד כעקדת יצחק בן אברהם ומי שזכו באיברים היו אוחזין בו ג"כ כדי לסייע השוחט יעו"ש ולפ"ז משמע קצת דהיו כופתין יד ורגל ויד ורגל וכל הרגלים היו כפותין רק לא ביחד רק כל יד ורגל היה עקוד בפ"ע אמנם מדברי רבינו מבואר שלא היו כפות כלל רק היו אוחזין ידו ורגלו בלבד ובזה יש לפרש משנתינו כן אלא מעקידין אותו ומפרש האיך מעקדין אותו ע"ז אמר מי שזכו באיברים אוחזים בו וכך היתה עקדתו.

ר"ל וזה הוי עקידתו ע"י שנאחז היד והרגל. וי"ל ג"כ שלא היו אוחזין רק יד ורגל אחת ובזה היה די להחזיקו. ועי' בלח"מ מש"כ מתחלה דהאי דאיתא בש"ס כעקדת יצחק בן אברהם קאי על השלילה דלא היו כופתין אותו כן יעו"ש לכאורה לא משמע כן בשבת נ"ד א' והעיקר כמש"כ בפי' המשניות לרבינו. ודע דדברי הראב"ד כאן (שכתב וז"ל א"א אני שמעתי שמא יצטער בכפייתו ויפרכס עד שיטיל מום באחד מאיבריו ובגמרא דתמיד מצאנו דפליגי רב הונא ורב חסדא חד אמר משום בזיון קדשים וחד אמר משום חוקי האפיקורסים ואפשר שטעם הראשון הוא בזיון קדשים אבל חוקי האפיקורסין לא ידעתי מהו עכ"ל) לית להו פתר וכמו שהעירו בזה הלח"מ והבאר שבע יעו"ש היטיב ומש"כ הראב"ד הטעם כדי שלא יהיה בו מום יעו"ש לכאורה יקשה מהא דפרה פ"ג מ"ט יעו"ש היטיב.

אוחזין ידו וכו'. עי' בלח"מ שתמה למה לא ביאר רבינו שמי שהיו זוכין באיברים הם היו אוחזין בו יעו"ש ואני אומר כיון שכתב רבינו אלא אוחזין ידו ורגליו (נ"ל שצ"ל ורגלו וכ"ה בפי' המשניות לרבינו) בידיהן לשון רבים וודאי דקאי על הזוכין באיברים ועי' לקמן סי' נ"ט סעיף א' שהי' הולכין עם השוחט מי שזכו באיברים יעו"ש ועלייהו קאי שהיו אוחזין בו וכו'.

ראשו לדרום וכו'. הא דראשו לדרום כתב הלח"מ משום שלא יטיל גללים סמוך למזבח יעו"ש וכבר הקדימו בזה הרע"ב שם בתמיד והמפרש כתב שם טעם אחר כדי שיהא הראש סמוך למזבח יעו"ש היטיב.

והא דפניו למערב כתב המפרש שהטעם דכתיב ושחט אותו לפני ה' שיהא שחיטתו במערב יעו"ש ולפ"ז גם תמיד בין הערבים היה לצד מערב כדי שיהא בית שחיטתו לפני ה' אמנם ברש"י יומא ס"ב ב' מבואר דאינו כן יעו"ש היטיב. ותמה הלח"מ על שלא כתב דהיה השוחט במזרח ופניו למערב יעו"ש ואולי אפ"ל דסמך על מש"כ בסי' ל"ז סעיף י"ד דהסומך עומד במזרח ופניו למערב יעו"ש היטיב וה"ה הכא וכתב המפרש דהמקבל היה עומד כנגדו באלכסון ומצדד כדי שיהיו פניו כלפי דרום עכ"ל וראיתי בלקוטי הגר"א שנדפס על המשניות וז"ל מש"כ המפרש דהמקבל פניו כלפי דרום איני יודע מי מזקיקו לכך עכ"ל ואולי הטעם כדי שלא יהיה אחוריו למערב ולא למזבח לכן היה עומד באלכסון ופניו כלפי דרום.

הלכה יא

קרן צפונית וכו'. כ"ז מבואר בפ"ד דתמיד מ"א וביומא ס"ב ב' יעו"ש אמנם בספרי פרשת פינחס פיסקא קמ"ב וז"ל אתה אומר שנים ליום כנגד יום או כמשמעו שנים ליום ת"ל

את הכבש אחד תעשה בבקר ומה ת"ל שנים ליום כנגד יום מיכן אמרו של שחר היה נשחט על קרן צפונית מזרחית ונתון על טבעת שניה ושל בין הערבים היה נשחט על קרן מערבית צפונית ונתון על טבעת שניה שאמרה תורה שנים ליום כנגד יום עכ"ל ועי' בפי' זרע אברהם יעו"ש היטיב. וכתב המפרש שיהא הטבעת הראשונה שבשורה השניה מדרום לצפון וכ"כ רש"י ביומא שם וכן נראה שם מדברי התוס' יעו"ש והנה רש"י כתב שם הטעם כדי שהטבעת הראשונה יסייע רגלי הקרבן יעו"ש וצ"ע הא רגלי הקרבן לא היו לצד המזבח רק לצד צפון וכמבואר בהלכה י' והמפרש כתב הטעם כדי שלא יאפיל כותל המזבח על הטבעות הסמוכים למזבח יעו"ש וע"ע בתוס' יו"ט שם יעו"ש היטיב וע"ע בתוס' ישנים יעו"ש ביומא שדבריהם מגומגמין קצת.

הלכה יב

אפילו הזידו וכו'. עיין מנחות מ"ט א' נ' א' דת"ק ס"ל דהמזידין עצמם מותרין להקריב ולר"ש המזידין עצמן לא יקריבו אבל אחרים מקריבין שפיר יעו"ש וע"ע בספרי פינחס פיסקא קמ"ג יעו"ש היטיב והלכה כרבנן לגבי ר"ש כידוע.

בתמיד של וכו'. שם ובתוספתא שם פ"ז ועיין ב"מ נ"ה א' תוס' ד"ה העולה וכו' יעו"ש.

פרק ב

הלכה א

תוקד על וכו'. עי' רמב"ן בריש פרשת צו שכתב שעל דרך הפשט הפסוק הזה קאי על קיום האש יעו"ש היטיב וע"ע בתו"כ שם צו פ"ב פרשה א' תמיד אף בשבת אף בטומאה יעו"ש היטיב ועיין ירושלמי יומא פ"ד ה"ו וז"ל ולית ליה לר' יהודה מערכת קיומי אש מה מקיים ר' יהודה אש תמיד אש שאמרתי לך תהא תמיד לא תהא אלא על מזבח החיצון עכ"ל מדקא פריך הירושלמי בפשיטות מהך קרא משמע ליה דפשטא דהך קרא מיירי בהכי והנה לכאורה יש לעיין דהא ר"י ס"ל בתו"כ שם דתמיד אף בשבת ואף בטומאה ואף במסעות יעו"ש והא איהו ס"ל דלא הוי מערכה לקיום האש אבל באמת לק"מ דאיהו לא פליג רק דלא היה לזה מערכה בפ"ע אבל מ"מ מודה דהיה מצוה להיות בו אש תמיד ומהאי קרא מפיק לה דאין מקרא יוצא מידי פשוטו ומילתא דרבינו אתיא ככו"ע ועי' תוס' יומא מ"ה ב' ד"ה תמיד וכו' מבואר היטיב שם כדברינו דהמערכה הגדולה היתה דולקת תמיד אבל יש לעיין א"כ מאי מקשה שם בירושלמי ולית ליה לר"י מערכת וכו' מה מקיים ר"י אש תמיד וכו' הא מאי קושיא דילמא אתי להורות דהמערכה הגדולה היתה יוקדת תמיד. ויש לדחוק ולייישב. ועיי"ש בירושלמי וז"ל תמיד תמיד אפי' בשבת

תמיד אף בטומאה וכו' לא תכבה אף במסעות בשעת מסעות מה היו עושין לה היו כופין עליה פסכתר ד"ר יהודה ר"ש אומר אף בשעת מסעות היו מדשנין אותה שנאמר ודשנו את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן הא אילו היה המזבח דליק לא היה בגד ארגמן נשרף מה עביד ליה ר"י פסכתר היו כופין עליו מלמעלה מה מקיים ר"י ודשנו את המזבח וירוון כיי דאמר ר"י בן פזי ואכל ושבע ודשן עכ"ל ובהיות כן לכאורה יש לתמוה על רש"י ז"ל שפי' בחומש במדבר ד' י"ג וז"ל ודשנו יטול את הדשן מעליה ופרשו עליה בגד ארגמן ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות ואינו שורפתו שהיו כופין עליה פסכתר של נחשת עכ"ל ריש דבריו כר"ש ובסופו מסיק כר"י ויש לעיין לכאורה בזה. אמנם במד"ר שם איתא וז"ל על דעתיה דר"ש ודשנו את המזבח ניחא ע"ד דר"י היו מדשנין אותו והיו מניחין שם אש וחוזרין וכופין עליו פסכתר כדי שלא יכבה עכ"ל א"כ י"ל דרש"י אזיל בשיטת המדרש דלר"י נמי היו מדשנין אותו (ועיי"ש בשיירי קרבן מה שמשיג על הקרבן אהרן בתו"כ שם יעו"ש היטיב) וע"ע מה שאכתוב אי"ה בהלכה ד' ובהלכה ה' יעו"ש היטיב.

מצוה להביא וכו'. עי' עירובין ס"ג א' יומא כ"א ב' נ"ג א' ובתו"כ ויקרא פ"ה.

הלכה ג

בבקר עורכין וכו'. יש לעיין קצת מהא דיומא כ"ז ב' ובתוס' שם ד"ה איכא דאמרי וכו' דדווקא בלילה ועי' בתוס' ל"ג א' ד"ה אביי וכו' דכשר אף בלילה יעו"ש וצע"ק. ועי' בתוס' מנחות צ' א' דשני גזרין כשרים קודם לתרומת הדשן יעו"ש ויש לעיין בזה דאנה מצאו כן וצ"ל דכוונתם קודם לדישון מזבח הפנימי.

שנאמר ובער וכו'. עי' יומא ל"ג א' וכוונת רבינו י"ל מדכתיב ובער עליה ולא על חבירתה אלמא דמצוה היה להעריך מערכה גדולה ועי' תמיד פ"ב כ"ט א' וביומא כ"ב א' כ"ז ב' כ"ח א' יעו"ש היטיב שצריך לעשות מערכה גדולה ומ"מ דברי רבינו אינם מיושבים כ"כ וצע"ק ולקמן אי"ה יבואר בזה וע"ע בתמיד שם בפי' המשניות לרבינו ועי' תו"כ צו פ"ב.

לעלות בשני וכו'. עיי"ש ביומא כ"ב א' כ"ו ב' כ"ז ב' כ"ח א' ל"ג א' יעו"ש היטיב וע"ע תוס' מנחות פ"ט ב' ד"ה תמיד וכו'.

עם תמיד וכו'. עי' יומא כ"ו ב' ועי' תו"כ ויקרא סוף פ"ה יעו"ש ועי' זבחים ס"ב ב' יעו"ש אבל משם אינו מוכרח שיהיה דווקא בשני גזירין וי"ל דמיירי שם בכל המערכות יעו"ש היטיב וע"ע לעיל פ"ז מהל' איסורי מזבח ה"ג יעו"ש. כתב המל"מ וז"ל בירושלמי רפ"ב דיומא מצוה להקדים אש לעצים שנאמר וערכו עצים על האש קדם עצים לאש וכו' יעו"ש (א"ה וגם האש דמערכה שניה קדם לעצים כדאמר אביי אליבא דאבא שאול)

עכ"ל והנה מאי דמייתי מהירושלמי דמצוה להקדים אש לעצים כן מבואר ג"כ בתו"כ ויקרא ספ"ה יעו"ש היטיב ובירושלמי שם מבואר עוד יותר מזה דאם הקדים עצים לאש ה"ז יבטל את המערכה הזאת ויקדים אש לעצים דהכי איתא התם קדם עצים לא סידר עד שלא תרם משחיל ונותן מפרק ותורם (כ"ה גירסת הקרבן העדה) יעו"ש היטיב אמנם מש"כ הרב המגיה דה"ה דמערכה שניה קדם אש להעצים לא ידעתי מנ"ל הא הא לא נזכר שם כלל מזה ולא ידעתי מהיכן למד כן אם לא שהוא מפרש כן דהאש של המערכה הגדולה יהיה קודם לסידור שני הגיזרי עצים דהאי וערכו עצים על האש קאי על שני גזרין וע"ז קאמר המגיה דגם האש דמערכה שניה יקדום לסידור שני גיזרי עצים וכדמסדר אביי אליבא דאבא שאול ולפ"ז במערכה הגדולה י"ל דתקדום העצים להאש. וצ"ע בזה.

והנה רבינו השמיט דין זה דיהא אש קודם לעצים ואולי משום דבתו"כ שם משמע קצת דבמחלוקת שנויה דת"ק נפקא ליה כן מדכתיב וערכו הכהנים עצים על האש ור"ש דריש לה התם לענין שני גיזרים בערבין שטעון שני כהנים יעו"ש ושם ביומא כ"ו ב' מייתי לה הש"ס לענין הלכה הא דרשב"י וכן רבינו מייתי להלכה הא דרשב"י וממילא אזיל לה סברת ת"ק ויש לעיין בזה. ועי' בתמיד פ"ב כ"ט א' שמפרש לה להצתת אליתא ועי' רש"י יומא כ"ד ב' שמפרש לה לענין שקרוב לכלות עצי המערכה וכו' ועיי"ש היטיב והכל הטעם משום שיוקדם האש לעצים ועיי"ש בסוף הפרק דמשמע מבואר שתחלה סידר שתי המערכות ואח"כ הצית באש יעו"ש היטיב וצ"ע בזה.

הלכה ד

ג' מערכות וכו'. עי' יומא מ"ד ב' מ"ו א' וכר' יוסי שם ועי' תו"כ צו פ"ב פרשה א' בסופו יעו"ש היטיב ועי' בפי' רבינו למשניות בספ"ק דשבת שפי' שם דבית המוקד היה עשוי למוקד כדי ליקח משם אש למזבח יעו"ש היטיב ולכאורה צ"ע ל"ל שם אש כיון שהיתה מערכה בפ"ע על המזבח גופיה אך עיין במפרש בריש תמיד פ"א כ"ה ב' שכן פי' בשם הר"ח יעו"ש היטיב ובתוס' יומא ט"ו ב' ד"ה ואחת וכו' יעו"ש היטיב ובתוס' ישנים שם.

אלא לקיום וכו'. עי' מש"כ לעיל ס"ק א' יעו"ש. ועי' יומא ל"ט א' שבראשונה היה נס שאין הכהנים צריכין להביא עצים למערכה יעו"ש וכ"ה בירושלמי שם פ"ו ה"ג. מ"מ מערכה בפ"ע לקיום האש היו צריכין ואין סומכין על הנס וז"ל רבינו בס' המצות עשין כ"ט. היא שצונו להבעיר אש על המזבח בכל יום תמיד והוא אמרו יתעלה אש תמיד תוקד על המזבח וזה לא יתכן אלא במה שצוה בהתמדת שום האש על העצים בבקר ובין הערבים כמו שנתבאר בשני של יומא ובתמיד ובבאור אמרו אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט וכבר התבארו דיני מצוה זו ביומא ותמיד

ר"ל מצות מערכת האש אשר יעשו בכל יום במזבח עכ"ל ועיי"ש בס' החינוך בפרשת צו יעו"ש היטיב ולכאורה לא יתכנו דבריו במש"כ דהיינו להשים עצים על האש בבקר ובין הערבים והלא באמת היא היתה מערכה בפ"ע אך י"ל דלכאורה יש לעיין למה לא הזכיר שם כל המערכות והיא מערכה השניה וכן שני גיזרי העצים לכן נ"ל דהתם דלא חשיב פרטי הדינים רק עיקר המצוה והיא מצוה כללית שתהא מערכה על המזבח שתהא יוקדת תמיד אבל שאר המערכות לא איתרבו רק מריבוייא דקרא. והבן.

ועיין בלח"מ מש"כ מזה יעו"ש היטיב שהשיג היטיב על הרא"ם ז"ל. ומה שהקשה על אביי למה לא הזכיר מערכה זו יעו"ש יש ליישב כמו שיישבו התוס' ביומא מ"ה א' ד"ה ר"י וכו' יעו"ש היטיב וזה קרוב לדברי הלח"מ והתימה שלא הביא ולא הזכיר את דברי התוס'.

הלכה ה

השמועה למדו וכו'. שיעור דבריו הוא כך כי לפי פשט הכתוב מורה לכאורה שתהא מערכה אחת על המזבח תוקד בו תמיד יומם ולילה לא תכבה אולם מפי השמועה למדו כמה מערכות שונות והוא הא דכתיב על מוקדה על המזבח קאי על העולה עולת התמיד והוא מערכה גדולה כמבואר ביומא ל"ג א' מ"ה א' ועיי"ש ל"ג א' איתא ואיפוך אנא וכתב רש"י וז"ל ואיפוך להקדים מערכה של קטרת וקרא כסידורה דהא בהקטר כל הלילה קאי עכ"ל ולכאורה הוא משולל הבנה. ונ"ל דה"פ דמהיכי תיתי ס"ד דמערכה שניה של קטרת קודמת למערכה גדולה הא קרא כתיב מערכה גדולה קודמת למערכה שניה לכן פירש"י ז"ל דהכי קא מקשה דנימא היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה קאי על תמיד של בין הערבים והיא מערכה גדולה של ערב ותיכף בבקר יהיה מערכה של קטורת. והבן ועי' לקמן בהלכה י"ג.

זו מערכה וכו'. גם לא רחוק הוא מפשוטו דה"ק ואש המזבח. ר"ל אש מזבח הפנימי. תוקד בו ר"ל במזבח החיצון עי' ביומא שם ושם. ודע דשם ביומא מ"ה ב' איתא וז"ל אש תמיד למאי אתי מיבעיא ליה לכדתניא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה לימד על מערכה שניה של קטרת שלא תהא אלא על מזבח החיצון אש מחתה ומנורה מניין ודין הוא נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על מזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן בסמוך לו אף מחתה ומנורה בסמוך לו ת"ל אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון עכ"ל הגמרא והנה קשה מרישא דמתחיל דאש תמיד קאי על מערכה שניה של קטורת ומסיים דקאי על

אש מנורה והנה ספר מרישא לסיפא לבד מאי דקשה דהא בכל מקום אמרינן דואש על המזבח תוקד בו מיירי במערכה שניה וראיתי בתו"כ צו ספ"א שמשם מקור הברייתא הזאת ושם איתא וז"ל ואש המזבח תוקד בו ומניין לאש מזבח הפנימי שלא תהא אלא ממזבח החיצון ת"ל אש המזבח תוקד בו אש מחתה ומנורה מניין וכו' יעו"ש היטיב עד סוף הפרק ושם ניחא דדריש מן פסוק דואש על המזבח דקאי על מערכה שניה של קטורת. שוב ראיתי בילקוט שמעוני פרשת צו רמז תפ"ב וז"ל אש תמיד למאי אתי לכדתניא אש המזבח תוקד בו לימד על מערכה שניה של קטורת וכו' יעו"ש היטיב והנאני שבלי ספק ט"ס נפל בש"ס. שוב פקח ה' את עיני וראיתי שהגר"א בהגהותיו הגיה כן בש"ס. ובזה אתי שפיר דברי התוס' ביומא ל"ג א' בד"ה מכלל דאיכא וכו' שכתבו וז"ל תימה לי א"כ ל"ל קרא דלעיל ואש המזבח תוקד בו למערכה שנייה תיפוק לי מהאי קרא וי"ל דאי מהכא הו"א יעשו מערכה שניה על מזבח הפנימי כדרך שעושין מערכה גדולה על מזבח החיצון כיון דאתיא לצורך קטורת דמזבח הפנימי להכי איצטריך ואש המזבח תוקד בו על המזבח החיצון במקום מערכה גדולה עכ"ל וראיתי בגליון הש"ס ביומא מ"ה ב' שרמז לעיין בתוס' הנ"ל ולכאורה נראה שכוונתו להקשות הא הכא קאמר הש"ס דאתי זה מדכתיב אש תמיד וכו' יעו"ש היטיב ולפי מש"כ אתיין דברי תוס' כמין חומר ופשוט וברור. ועי' בס' יד דוד שב"ה כוונתי לכל מש"כ הוא ועי' ג"כ בס' שיח יצחק יעו"ש היטיב ומה שנראה לענ"ד כתבתי.

זו מערכה שלישית וכו'. גם זה לא נפיק לגמרי מן פשוטו דה"ק דהאש על המזבח הידוע (דהיינו מזבח העולה) תהא ג"כ יוקדת בו. והוא דעת ר' יוסי אבל ר"י מיבעי ליה להצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח ור' יוסי נפקא ליה הצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח מפסוק ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח יעו"ש ביומא מ"ה א' וע"ע בתו"כ צו פ"ב ובויקרא מ"ה יעו"ש היטיב וע"ע ביומא כ"ד ב' והנה רבינו ז"ל כתב לקמן בהלכה ט' דהצתת אליתא נפקא ליה מוהאש המזבח תוקד בו יעו"ש והנה זה הפסוק לא אתי רק למערכה שניי' של קטרת לכו"ע וכבר הרגיש בזה הלח"מ בהלכה א' יעו"ש היטיב וע"ע בירושלמי פ"ב דיומא ה"א יעו"ש היטיב.

נותנין אותן וכו'. כן הוא שם ביומא מ"ה ב' ובתו"כ צו ועי' לקמן הלכה י"ג ומה שאכתוב שם בעזר ה'. ויש לעיין קצת דאיתא ביומא שם וז"ל ור"מ עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת יעו"ש ורבינו ס"ל לקמן פ"ג מהל' תמידין ומוספין ה"ב דאי אתה מחזיר עיכולי קטורת יעו"ש היטיב א"כ מנ"ל דמחזירין ע"ג מערכה גדולה ולכאורה משמע כי תלוי זה בזה. והנראה לי בזה דרבינו ס"ל כר' יהושע דס"ל בזבחים

פ"ג א' דדווקא עולה ע"ג אישים המזבח מקדש וכמש"כ רבינו לקמן בפ"ג מהל' פסולי המוקדשין ה"ג יעו"ש היטיב והנה שם מסקינן דר' יהושע ס"ל דמפסוק דאשר תאכל האש את העולה ילפינן מינה דעיכולי קטורת אי אתה מחזיר וממילא ידעינן דעכולי עולה אתה מחזיר וא"כ י"ל דה"פ דעיכולי קטורת אי אתה מחזיר למזבח ומינה דעיכולי עולה (וכן איברים שלא נתעכלו מבערב) מחזיר אותם למזבח ועי' בת"כ צו פ"ב שם מביא דרשה דרבנן דהכא לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שמסלקן לצידי המזבח וכו' יעו"ש היטיב ושוב קאמר מניין לאיברים שפקעו מעל המזבח קודם לחצות יחזיר ומועלים בהם ת"ל אשר תאכל האש את העולה על המזבח עכ"ל ולכאורה קשה היכי נפיק תרתי דרשות מפסוק א' אלא ודאי דפוקעין ואיברים שלא נתעכלו מבערב חד דינא אית להו דתרווייהו ניתנים ע"ג מערכה הגדולה ומינה דווקא עיכולי עולה ולא עיכולי קטרת. ומ"מ אין לבי מתיישב אכתי בזה.

ולכאורה הייתי אומר דרבינו ס"ל דאין מחזירין עיכולי קטורת לאו מהאי קרא דריש לה רק ס"ל כר' ינאי במנחות כ"ו ב' ומשמע שם לכאורה דר' ינאי לאו מהאי קרא דריש לה רק דפסיקא ליה בלא"ה דאין מחזירין עיכולי קטורת יעו"ש היטיב אבל מ"מ דוחק הוא לומר דר"ג ור"י דזבחים שם יהיו קיימי בשיטת ר"מ ולא בשיטת ר' יוסי. והנה לכאורה י"ל דר' יוסי דיומא קאי לשיטתיה בזבחים ק"ח ב' דס"ל דלא מהדרינן פוקעין כלל וא"כ על כרחך הך דאשר תאכל האש את העולה על כרחך לא מירי בפוקעין ועל כרחך מירי באיברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב. אבל א"כ יקשה א"כ לדידן דס"ל מהדרינן פוקעין א"כ אין מוכח מכאן דמהדרין לגבי המזבח לכן נ"ל דהא דאין עושין מערכה בפ"ע ממילא ידעינן כיון דלא דרשינן מנלן עיי"ש ביומא וע"ע תמיד פ"ב כ"ט א' דסתים לן תנא כר' יוסי ועיקרה דהאי קרא דאשר תאכל האש את העולה על המזבח קאי להדרת פוקעין ולמעוטי פוקעין של קטורת רק ממילא ידעינן כיון דפוקעין מהדרינן ע"ג המערכה וה"ה לאיברים שלא נתעכלו מבערב דמהדרינן לגבי המערכה ועדיין יש לעיין בזה.

ודע עוד דלכאורה הא דכתב רבינו בפ"ו מהל' מעשה הקרבנות ה"ג וז"ל איברים שפקעו מעל המזבח אם יש בהן ממש אפי' פקעו אחר חצות לילה יחזיר שנאמר על מוקדה על המזבח כל הלילה וכו' יעו"ש היטיב לכאורה הוא כר"ג דס"ל בזבחים פ"ג ב' דהאי קרא אתי לאהדורי פוקעין דאילו לר' יהושע דהתם לא קאי האי קרא לזה אבל באמת דברי רבינו שם מיוסדים על אדני פז הש"ס שם וכמש"כ שם. ודוחק לומר דהש"ס ביומא שם ובזבחים יהיה רק אליבא דר"ג ולא אליבא דר"י לכן נ"ל לומר דהאי קרא דעולה על

מוקדה אתי להורות דכל הלילה בהקטרה לכל מילי ששייך בו הקטרה וכיון דמרבינן מפסוק דאשר תאכל האש את העולה על המזבח דקאי לפוקעין א"כ ממילא איתרבי ג"כ מהך קרא דעל מוקדה וכו' קאי ג"כ לפוקעין דכשר כל הלילה כן נראה לענ"ד בזה ומ"מ יש עוד לעיין בזה.

ואמנם עוד י"ל דהדרת פוקעין נפקא לי' מהיא העולה על מוקדה ומשם ילפינן נמי דעיכולי קטרת אי אתה מחזיר מדכתיב העולה והאי קרא דאשר תאכל האש וכו' קאי על אברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב וכן ראיתי לס' שיח יצחק אבל יותר נ"ל כמש"כ מתחלה והמבין יבין.

הלכה ו

לוקה שנאמר וכו'. עיין יומא מ"ו ב' ובזבחים צ"א ב' ועיין תו"כ צו פ"ב.

אפילו אפילו גחלת וכו'. לאפוקי מתי' קמא דזבחים שם דכיבוי במקצת לא שמיה כיבוי רק כתירוץ אחרינא שם דמצוה שאני יעו"ש היטיב וע"ע לעיל פט"ז מהל' מעשה הקרבנות הי"ד יעו"ש היטיב.

וכבה לוקה וכו'. הטעם שם ביומא משום דלא אינתיקה למצותה יעו"ש היטיב.

שכבה אותן וכו'. שם ביומא וכלישנא בתרא ואליבא דרבא יעו"ש.

הלכה ז

במזרח המזבח וכו'. פ"ב דתמיד כ"ט א'.

מראה שהתחיל וכו'. עיין בראב"ד משכ"כ בזה ועי' בלח"מ שכתב בזה לפרש כוונתם באר היטיב. ונ"ל כי מה דדחיק לרבינו לפרש פי' זה בחזיתה הוא מטעם שבפרה פ"ג מ"ט איתא שם חלונות בלבד וחזיתה בלבד ועיין בתוס' יו"ט כאן ושם ועיין בהל' פרה אדומה פ"ג ה"ב ובהג"ה שם יעו"ש היטיב בשם התוס' יו"ט וע"ע ברש"י ב"ב ד' א' שנראה מבואר משם דס"ל כדברי רבינו יעו"ש היטיב ומדברי התוס' יו"ט מבואר ששני הגיזרין של עצים היה מסדר מזרחה כדי שיהיה אות שסידור המערכה לצד מזרח יעו"ש היטיב אבל אין נראה כן מדברי הלח"מ שלא קאי זה על שני גזרין לבד רק על כל העצים הערוכים שם וכן נראה מהבאר שבע יעו"ש היטיב. ואי לא מסתפינא אמינא שהאות הוא לרבינו שיהיה החלון מצד מזרח ויהיה לפ"ז דברי רבינו מסכימים עם פי' המפרש ויהיה ג"כ דברי הש"ס שם ל' א' כפי' המפרש שאין אנו מוכרחים לדברי הלח"מ שלרבינו יש פי' אחר בסוגייא. וכן נ"ל כי כן הוא דעת הבאר שבע שבמשנה לא הביא רק פי' רבינו ובש"ס שם הביא פי' המפרש שם יעו"ש היטיב. והטעם שהרוח יהא מנשבת מצד מזרח הוא לפי ששם יכנס הרוח דרך שער מזרחי הפתוח וכמש"כ המפרש שם ל' א'

יעו"ש משא"כ בכל הרוחות אין השערים נגד המזבח. וראיתי בבאר שבע שכתב וז"ל לכאורה נראה דפליגי כה"ג נמי גבי סידור המערכה של שריפת פרה אדומה דתנן בפרה פ"ג ועצים היו מסודרין שם ומפתחין בה חלונות וחזיתה מערבה אלא שכל המפרשים פירשו התם שחזיתה מערבה כדי שיהיו מציתין את האליתא משם ולא אישתמיט חד מינייהו לומר שהטעם כדי שתהא הרוח מנשבת בה ואולי מפני שרוח מערב הוא חם ורך הלכך לא איסתבר לפרש כדי שתהא הרוח מנשבת בה עכ"ל והנה לפי מש"כ לק"מ דבשלמא כאן היה בעזרה והיה מוקף מחיצות משא"כ התם דהיה במקום שלא מוקף מחיצות והיה הרוח שולט בכל מקום בשוה אולם מ"מ י"ל דאחר שהיה פותח החזית למערב א"כ הו"ל לפרש דלהכי פותחין החזית כדי לשלוט דרך שם הרוח אבל באמת עיין בתוס' יו"ט שם ותראה שמש"כ ולא אישתמיט חד מינייהו לומר שהטעם כדי שתהא הרוח מנשבת בה אינו כן רק שמטעם זה ציוו לפתוח חזית כדי שישלוט הרוח דרך שם. **והוא הנקרא וכו'**. כ"ה ג"כ דעת המפרש שם ורש"י בחולין צ' ב' יעו"ש והנה דעת רבינו שכאשר היה תורם הכהן תרומת הדשן היו באים שאר הכהנים והיו גורפין את כל הדשן לאמצע המזבח ונעשה כעין תפוח ומשם היו מוציאין אותו בפסכתר לחוץ לעיר אל שפך הדשן ורק ברגלים לא היו מדשנין אותו כמבואר לקמן בהלכה י"ג אמנם מהמפרש שם מבואר דבכל יום היו גורפין את האפר למקום תפוח וכאשר היה הדשן רב מאד מאיזו ימים היו מוציאין לחוץ אבל לא בכל יום היה מוציא לחוץ וברגלים לא היו מדשנין כלל רק היה מונח כל הדשן של כל ימות הרגל ע"ג תפוח יעו"ש היטיב ויבואר עוד להלן אי"ה מזה. א"כ לפירוש המפרש פשיטא דלק"מ דלא בכל יום היו מוציאין את האפר והיה נעשה תפוח ואף לרבינו קודם שהוציאו מעל המזבח היו עושין אותו כמין תפוח והוא נקרא תפוח ע"ש סופו. ועיין בלח"מ ובבאר שבע (ועי' בבאר שבע שלכאורה נעלם ממנו שיטת רבינו שבכל יום היו גורפין בפסכתר האפר מע"ג התפוח יעו"ש היטיב ודו"ק ואולי לפי שברבינו אינו מבואר להדיא שבכל יום היו מוציאין אותו לחוץ וי"ל שכאשר רבה על המזבח היו עושין כן ולקמן אי"ה יבואר מזה) ומיושב השגת הראב"ד גם שאר השגות השיבו היטיב ולדבר אחד נתכוונו וע"ע במעילה ט' א' יעו"ש היטיב (וע"ע פ"ב מהל' בית הבחירה ה"ח ובהשגת הראב"ד שם שאזיל לשיטתו דהכא יעו"ש היטיב) וע"ע ברש"י יומא כ' ב' ועי' במל"מ לקמן הלכה י"ג שהערה מזה. ותכלית ענין התפוח לדעת הראב"ד הוא כדי להשלים האמה עשירית לגובה המזבח ויען שבלח"מ נדפס בטעות יעו"ש היטיב לכן באתי להקל אבן מדרך עם ה'.

הלכה ח

עצי תאנה וכו'. שם בתמיד פ"ב כ"ט א' ובזבחים נ"ח א' ועיין לעיל פ"ז מהל' איסורי ביאה ה"ג יעו"ש היטיב שנתבאר זה בארוכה בעזר ה' יעו"ש היטיב.

משוכה מן וכו'. כ"ה במשנה שם פ"ב דתמיד כ"ט א' והטעם כתב שם המפרש על פי סוגייא דזבחים נ"ח א' ב' דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי ואי משיך עוד אמה אחת לצפון תו ליכא כנגד הפתח יעו"ש וא"כ לדידן דס"ל דרוב מזבח בדרום קאי כדאיתא לעיל פ"ה מהל' בית הבחירה יעו"ש א"כ ליתא להאי דינא וכמו שהקשה הלח"מ יעו"ש היטיב ועי' מה שכתב בזה כי אנן לא קי"ל כר' יוסי יעו"ש היטיב ולענ"ד נראה איפכא כי הא דר' יוסי הלכה הוא וכו"ע מודו בה וכמש"כ שם רש"י נ"ח ב' רק דס"ל דאליבא דאמת לא בא לאצרוכי נגד הפתח משמע רק דבעי לאצרוכי דבעינן מערב ודומיא דגחלי אש הנקחות ממזבח החיצון על קטורת יו"כ דכשר כל שנקחות מצד מערב מזבח החיצון כמבואר ביומא מ"ו א' וכן בשירי החטאת הפנימית הנשפכין על יסוד המערבי כמבואר לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הי"א ושם לא בעינן כנגד הפתח דווקא ה"נ לענין מערכת הקטורת בעינן בצד מערב המזבח אבל לא כנגד הפתח דווקא והכי דייקא לישנא דת"כ אחרי פ"ג וז"ל מעל המזבח יכול כולו ת"ל אשר לפני ה' הא כיצד הסמוך למערב א"ר יוסי זה סימן כל הניטל בחוץ להנתן בפנים ניטל מן הסמוך לפנים וכל היוצא מבפנים להינתן בחוץ ניתן על הסמוך בפנים עכ"ל מבואר מזה דדינו שוה לגחלי אש דיוה"כ דכל צד המערב כשר בו והא דבעינן משוך מן הקרן ארבע אמות היינו אמה יסוד ואמה סובב ואמה מקום הקרן ואמה מקום הילוך רגלי הכהנים ומשם ואילך כל הצד כשר בה והא דבעי הש"ס לאוקמה דהמשנה ס"ל דכל המזבח בצפון קאי היינו לאוקמה מילתא דר' יוחנן שם אבל למסקנא דמסיק דלא מוכח מידי מזה דהמשנה אזלא אליבא דר"י הגלילי יעו"ש א"כ י"ל דלא מיירי מזה כל המשנה אי מזבח בצפון קאי אי בדרום והא דאסיק הש"ס דאזלא אליבא דריה"ג היינו ר"ל אפי' לסברת המקשה דהמשנה ס"ל דכל המזבח בצפון קאי וקאמר דאפי' לפ"ז אינו מוכח מכאן דכל המזבח בצפון קאי לר' יוסי די"ל דהמשנה אזלא אליבא דריה"ג אמנם לפי האמת הגמור אין מזה שום הכרע כלל דס"ל למתני' דכוליה מזבח בצפון קאי וכנ"ל והבן היטיב ועי' תוס' יו"ט שם שכ"כ אך בלא שום טעם וסברא ועי' לעיל פ"א מהל' בית הבחירה ה"ז ד"ה משוך מבין.

ועיין בתוס' זבחים שם ד"ה ר"י (נ"ח ב') שהקשו הא המשנה א"א דאתיא כר"י יעו"ש מה שתירצו בזה והתימה על הבאר שבע שכתב זה מדעתו ולא זכר שכבר הקדימוהו התוס' בזה. ועי' תוס' יומא מ"ו א' ד"ה אבל וכו' ותוס' זבחים נ"ח א' ד"ה משוך וכו'

שדעתם דלכתחלה בעינן כנגד הפתח בגחלי יוה"כ אבל לא משמע כן ברבינו לקמן פ"ה מהל' עבודת יוה"כ ה"א יעו"ש.

ועיין ירושלמי יומא פ"ה ה"ו וז"ל א"ר יוסה זה סימן כל הניטל מבחוץ להינתן בפנים נוטל מן הסמוך לפנים וכל היוצא מבפנים להינתן בחוץ נותן מן הסמוך לפנים ר' ירמיה בשם ר' פדת גחלים שבכל יום ונר המערבי למדין מגחלים של יוהכ"פ ושני בזיכי לבונה למידין משירי דמים עכ"ל וביאורו פשוט לדעתי דגחלים שבכל יום ואש להדלקת הנר היה נוטל מהסמוך לפנים שהוא הניטל מבחוץ להינתן בפנים ולמידין אותו מגחלי יוה"כ שהוא ג"כ ניטל מבחוץ להינתן בפנים ושני בזיכי לבונה הוא יוצא מבפנים להינתן בחוץ וניתן סמוך לפנים ולמידין אותו משירים שהוא ג"כ יוצא מבפנים להינתן בחוץ וכ"ה מבואר בזבחים נ"ח ב' ולפי שהקרבן העדה ביאר בזה פי' רחוק וזר לכן הנראה לענ"ד כתבתי (שוב מצאתי במפרש לתוספתא יומא פ"ג כדברי יעו"ש).

הלכה ט

בכל מקום וכו'. לפי שלא נקבע לו מקום היכן יהיה ועי' תוס' יומא מ"ה א' ד"ה ר"י וכו' שכתבו דלא היה מצית המערכה השלישית עם שני המערכות ביחד ועיין בלח"מ לעיל הלכה ד' יעו"ש היטיב.

ומצית בה וכו'. לא ידעתי אמאי כתב זה רק על המערכה השלישית וכי על שתים הראשונות לא היה מצית את האור ויותר נראה שצ"ל ומצית בהן את האש וקאי על כל שלש המערכות ובדוחק י"ל דאולי דעתו ז"ל שהמערכה השלישית עליה היו מציתין את האור וממנה היו לוקחין אש לכל המערכות ועי' בפ"ב דתמיד דדעתו ז"ל דמהמערכה הראשונה היו לוקחין את האור למערכה השניה יעו"ש היטיב וכן י"ל דלמערכה הראשונה היו נוטלין ממערכה שהיא לקיום האש וכן נראה דמאין היו לוקחין לה אש אם לא מהמערכה שהיא לקיום האש אשר יומם ולילה לא תכבה אמנם עי' לרש"י ז"ל ביומא מ"ה א' שם טעם אחר לקיום האש שאם אין אש המערכה מתגבר מוסיפין עליה מזה יעו"ש היטיב אבל מ"מ פי' הראשון נראה לענ"ד יותר וק"ל.

ויעלה אותה וכו'. זה וודאי קאי על כל המערכות דהא לר"י לא היה כלל מערכה לקיום האש ומ"מ ס"ל דהצתת האליתא היה בראש המזבח כמבואר ביומא שם וכמש"כ לעיל בהל' ה' ד"ה זו מערכה.

ואש המזבח וכו'. עיין בלח"מ הלכה א' מה שהעיר בזה דרבינו תפס פסוק זה דלא כמר ודלא כמר יעו"ש היטיב וכבר הזכרתי זה לעיל ס"ק י"א יעו"ש. והנה בש"ס איתא שם שתהא הצתת אליתא בראשו של מזבח ופירש"י ביומא כ"ד ב' וז"ל הצתת קיסמים דקים

אם הוצרך להצית על המזבח באחת מן המערכות כגון שקרבה מערכה לכלות שנשרפה כל המדורה עכ"ל מבואר מכאן דהצתת אליתא הוא לאחר שקרב המערכה לכלות ושם מ"ה א' כתב רש"י וז"ל להצתת אליתא להצית בהן אור מערכה גדולה עכ"ל מלשונו זה משמע דהאליתא היה כדי להבעיר בהן אש להמערכה וכן נראה קצת מלשון המפרש בתמיד פ"ב כ"ט א' יעו"ש היטיב ורבינו כתב שם דהאליתא היא הגחלת שמסיקין בה מערכה שניה של קטורת יעו"ש היטיב (והובא בלח"מ לעיל סעי' ז') ולא ידעתי איך יפרנס לנו הש"ס דיומא כ"ד ב' ומ"ה א' ודע דבתו"כ צו פ"ב איתא וז"ל והאש על המזבח תוקד בו א"ר יהודה מנין להצתת האש שלא תהא אלא בראשו של מזבח וכו' יעו"ש היטיב ולא נזכר שם אליתא וכן נראה כאן מלשון רבינו שלא הזכיר שם אליתא וכן י"ל שהיתה גירסתו ביומא כ"ד ב' וביומא מ"ה א' ומפרש דאליתא הוא למערכה שניה אבל למערכה ראשונה לא היתה אליתא ועיין מש"כ לעיל בס"ק ו' יעו"ש היטיב וצ"ע בכל זה.

הלכה י

מ"ע וכו'. עיין יומא כ' א' ושם כ"ב א' ותמיד כ"ו א' וכ"ח א' ב' יעו"ש היטיב וע"ע שם בכל הפרק ב' דיומא יעו"ש היטיב.

פחותים מן וכו'. וכ"כ רבינו בפ"ה דתמיד בפי' המשניות שם ועיין במרן ובלח"מ מש"כ מזה. ודע כי בתו"כ צו פ"ב איתא כך וז"ל ופשט ולבש יכול כמצות יוה"כ יהיה פושט בגדי קדש ולובש בגדי חול ת"ל בגדים בגדים מקיש בגדים שפושט לבגדים שלובש מה בגדים שלובש הראוים למלאכתו אף בגדים שפושט הראויים למלאכתו א"כ למה נאמר אחרים פחותין מהם עכ"ל ולכאורה אין לדברים הללו הבנה שמתחיל דלא נימא שפושט בגדי קדש ולובש בגדי חול אלמא דפשוט לו דהבגדים שפושט הם בגדי קדש ולא בעי לאתויי ראיה רק על הלבישה דהלבישה יהיה נמי מבגדי קדש וסיים מה בגדים שלובש הם בגדי קדש אף בגדים שפושט הם בגדי קדש אלמא דאיפכא מסתברא דבגדים שפושט היה ס"ד דהם בגדי חול אבל בגדים שלובש פשיטא דהם של קדש וכלפי לייא. לכן נ"ל דה"פ יכול יפשוט בגדי קדש וילבש בגדי חול להוצאת הדשן ת"ל בגדים בגדים לג"ש וכיון שכן דאתי לגז"ש א"כ איפכא הפי' דה"ק קרא דיפשוט את בגדי הקדש אשר לבש בהן בשעת קיטור וניסוך וילבש בגדים אחרים להרמת הדשן ולפי שבכתוב שלמעלה לא נתבאר בהדיא שיהיה של קדש לכן בא הפסוק הזה לפרש שיהיו של קדש הראויים לעבודה רק שיהיו פחותים משאר בגדי קדש וקאי על הרמת הדשן וכמש"כ מרן (ועי' בתו"כ צו דזה אינו דכיון דכתיב בד ממילא נלמד דהם קדושים רק די"ל דמקרא הראשון מיירי היכא דהיה לבוש בגדי חול מחוייב ללבוש בגדי קדש וכאן

קמ"ל דמחוייב לפשוט בגדים שלבש בשעת עבודה וללבוש אחרים בשעת הרמה ועי' במדרש רבה במדבר סוף פרשה ד' מבואר פרש"י ועי' ירושלמי שבת פ"י ה"ג יעו"ש היטיב ובש"ק שם שאישתמיטתיה להמדרש הנ"ל) ועוד קצת ראיה מהא דיומא כ"ג ב' דר"ל ס"ל דר"א מכשיר בבעלי מומין בהרמה נמי יעו"ש א"כ על כרחך האי קרא דאחרים והוציא קאי על תרומת הדשן נמי וה"ק ופשט את בגדיו ולבש בגדים. אחרים (בעלי מומין) והוציא וכו' (ר"ל ההוצאה נמי כן דינה) וא"כ אף לר' יוחנן דפליג עליו וס"ל דבהרמה לא פליגי וא"כ לא קאי אחרים על הרמה רק על הוצאה לחודה מ"מ על הא דפשט ולבש לא מצינו דפליג ר"י וקאי נמי על הרמת הדשן וכן לת"ק דפליג עליה דר"א וס"ל דאחרים קאי על הבגדים שהיו פחותין מהראשונים קאי על תרומת הדשן נמי וק"ל ועי' ברמב"ן במלחמות יומא פ"ב דמבואר שם דלדישון מזבח הפנימי נמי בעינן בגדים פחותים יעו"ש היטיב וזה מורה כדברי רבינו (ושלא כדעת תוס' המובא במל"מ לקמן פ"ג הי"ב יעו"ש) וצע"ק דמבואר שם אי כה"ג תורם תרומת הדשן דצריך ללבוש בגדי זהב ולמה גרע דישון מזבח הפנימי מתרוה"ד דמזבח החיצון. (שוב ראיתי בתו"כ שעם פי' הראב"ד ושעם פי' הר"ש ומבואר שם שט"ס בתו"כ וצ"ל להיפך וכמו שהוא ביומא כ"ג ב' וע"ע ברדב"ז ח"ה סי' י"ב).

ועי' מל"מ שהקשה ל"ל דכתיב בגדים לגז"ש תיפוק לי מדכתיב אחרים פחותין מהן מזה ידעינן שפיר דצריך ללבוש בגדי קדש יעו"ש היטיב ויש ליישב דאי הוי כתיב ולבש אחרים אדרבה הו"א דהאי אחרים אתי להורות דילבש דווקא חולין ועי' בקרבן אהרן שם פרשת צו פ"ב אות ו' יעו"ש היטיב וע"ע בתוס' ישנים יומא שם כ"ג ב' יעו"ש היטיב ודו"ק. וע"ע במל"מ מה שתמה על קושיית התוס' בזבחים י"ח ב' ד"ה והתניא וכו' יעו"ש ולענ"ד י"ל דגם להתוס' היה קשה מאי קושיא דילמא בד היינו דווקא חדשים והא דתני משוחקין כשרים היינו משום דכתיב ילבש לרבות שחקים וכקושיית המל"מ אלא ודאי הש"ס דהכא ס"ל דלאו מילבש מרבינן דשחקים כשרים אלא מסברא ידעינן דמשוחקים כשרים וע"ז הקשה להאי סוגייא א"כ ל"ל התם קרא לריבוייא אלא ודאי מדבעי קרא ע"כ משום דמבד הו"א דווקא חדשים א"כ מאי קושיא הכא ועולה ממש למש"כ המל"מ מתחלת דבריו והבן ומ"מ יש לעיין קצת בזה (ועי' לעיל פ"ח מכלי המקדש ה"ד). ומש"כ המל"מ מהא דהירושלמי פ"ג דיומא ה"ו וכתב דמסקנת הירושלמי דבמחלוקת שנויה יעו"ש עיי"ש בקרבן העדה ובש"ק דהכל מודים דשחקים כשרים והא דאמר בד שיהיו חדשים היינו ר"ל שיעשה מדבר חדש ולא ממה שנשתמש בו הדיוט יעו"ש.

וע"ע במל"מ מה שהקשה על שיטת רבינו דפי' כפירוש שני שברש"י דיומא י"ב ב'

מהך דזבחים י"ח ב' דאיתא שם דכל מקום שנאמר בד צריך להיות חדשים יעו"ש מה שפלפל בזה ואני אומר דרבינו אפשר גריס כגי' התו"כ בצו שם פ"ב דהך ילבש לרבות שחקים הוא מימרא דר' אליעזר יעו"ש היטיב וא"כ ניחא הכל דר"א דס"ל דאחרים אתי לרבות בע"מ להוצאה א"כ מנ"ל להצריך בגדים פחותים לזה לכן נפקא ליה מדכתיב ילבש ולא ס"ל דכל מקום שנאמר בד הם חדשים ומתורץ בזה קושיית התוס' דזבחים שם ד"ה והתניא וכו' דהברייתא לא נפקא ליה מדכתיב ילבש לרבות שחקים דעל כרחך הך ברייתא אליבא דכו"ע אתיא והם הבינו שם כפי' ראשון שברש"י ביומא שם וכמו שמבואר שם מהתוס' שביומא לכן הקשו אבל לרבינו אין שום קושיא דמפרש דילבש אתי להצריך דווקא שחקים ומכאן יליף לה כמו לר"א דמצריך שחקים להרמה מילבש ה"נ לרבנן דנפקא להו מדכתיב אחרים אתי ג"כ להרמה. שוב התבוננתי וראיתי כי זה אינו וט"ס הוא בתו"כ ובמקום ר"א א' צ"ל ד"א דהא רבי אמר שני תשובות בדבר ועל כרחך הך ד"א מדברי רבי הוא יעו"ש היטיב והבן עוד י"ל דרבינו מפרש כפי' ראשון שברש"י והך אחרים פחותין מהם לא קאי על שחקים כ"א שיהיו פחותין ממעלתן וכמש"כ רש"י כ"ג ב' לחד פי' יעו"ש היטיב. והבן. שוב ראיתי בתו"כ שעם פי' הר"ש ושעם פי' הראב"ד ושעם פי' מלבי"ם ושם הוא כמו שהגהתי.

הלכה יא

משיעלה עמוד וכו'. צ"ע הא ביומא כ"ב א' איתא בהדיא דעבודת לילה היא וכן הוא שם כ"ז ב' ועי' זבחים כ' א' כ"א ב' יעו"ש היטיב דמבואר שם שתרם בעוד לילה סמוך לקריאת הגבר סמוך לו מלפניו או מאחריו והן אמת כי לעיל פ"ה מהל' ביאת מקדש ה"ט כתב שם רבינו וז"ל קידש ידיו ורגליו לתרוה"ד אע"פ שהוא מקדש קודם שתעלה השמש וכו' ומשמע מזה דהקידוש היה משיעלה עה"ש אבל הוא תמוה כי קריאת אנשי המשמר ק"ש היה אחר הזריקה ואז עדיין לא הנצה החמה כמבואר בברכות י"א ב' יעו"ש היטיב וזה היה זמן רב אחר תרוה"ד ועוד דהא משמע דהשחיטה היה בעלות עמוד השחר כמבואר לעיל פ"א ה"ב והיה זמן רב בין תרוה"ד לשחיטה וע"ע לקמן סי' נ"ט וע"ע תוס' יומא כ"ז ב' בד"ה איכא דאמרי וכו' ותוס' שם ל"ג א' ד"ה אביי וכו' יעו"ש היטיב כמבואר שם דתרוה"ד היה רק בלילה ולא ביום. סוף דבר דברי רבינו צל"ע ועי' מש"כ מזה פ"ח מהל' בית הבחירה הי"א ועי' לקמן פ"ד ה"א וצ"ע ועיין לעיל ה"ג ד"ה בבקר עורכין בזה יעו"ש. וצ"ע.

שליש אמצעי וכו'. יומא כ' א' וזבחים פ"ו ב'.

הלכה יב

טובל ולובש וכו'. היינו קודם הפייס כמבואר בתמיד כ"ו א' וגם הלבישת בגדי קדש היה קודם הפייס כמבואר לקמן פ"ד ה"א יעו"ש ועי' לח"מ.

ומקדש ידיו וכו'. הא דצריך לקדש ידיו ורגליו מיירי אף בכהן שעבד כל הלילה משום דלינה פוסלת בקידוש ידים ורגלים כמבואר לעיל סי' כ"ג סעי' ח' ותרוה"ד נחשב להתחלת עבודת יום כמבואר שם סעיף ט' אף דמתוס' זבחים כ"א א' ד"ה כיור וכו' מבואר דבכהנים שעשו עבודה בלילה א"צ לקדש לתרוה"ד יעו"ש ובזה ניחא מש"כ שם כ' א' ד"ה מיתיבי וכו' שהך דתרוה"ד פשיטא ליה דמיירי בכהן חדש יעו"ש ומאי פסקא ליה טפי מבזה אלא ודאי משום דאי לאו בכהן חדש למאי צריך כלל לקדש ידיו ובשלמא בכהנים האחרים י"ל דמיירי שהיו ניעורים כל הלילה ומ"מ צריכים קידוש לפי שתימשך עבודה זו עד היום אבל בתרוה"ד לא שייך זה וק"ל אמנם המפרש בתמיד שכתב כאן וז"ל דלינה פוסלת מן קידוש ידים ורגלים וצריך לחזור ולקדש עכ"ל מבואר מזה דס"ל דצריך כאן לחזור ולקדש אף אם היה ניעור כל הלילה וה"ט על כרחך משום דזהו תחילת עבודת יום וכמש"כ. וי"ל דאף התוס' מודים לזה ומש"כ בזבחים כ"א א' דלרבי א"צ כלל קידוש בהי' ניעור כל הלילה היינו דווקא לס"ד דר' יוחנן ס"ל דהעלאת הכיור פסול אף בלילה לעבודת לילה ולכן תירצו דבאמת לתרוה"ד לא היה שום קידוש ומתניתין מיירי ע"כ לראב"ש ובכהנים חדתי אמנם למסקנא דלר"י נמי אינו פוסל העלאת לילה וכשר לעבודת יום א"כ פשיטא דהמשנה דידן אתיא כרבי נמי. ועוד תירצו התוס' שם וז"ל א"נ י"ל שהיה להם מים (תירוץ זה אינו מובן לי ויש לדחוק דהיה רק מעט מים וכדי קידוש לתרוה"ד ותו לא וצ"ע) בכלי שרת אחר כדי קידוש של תרוה"ד עוד י"ל דמקדוש תרוה"ד לק"מ דפסול עבודת לילה דרבנן ויש עוד טעם להכשיר בתרוה"ד טפי מבכולה לילה כדפי' בקונטרס בסמוך עכ"ל ומכל הלין טעמי ניחא נמי אי נימא דאפילו כהן הניעור כל הלילה צריך קידוש לרבי והבן אבל כ"ז להו"א דר' יוחנן אבל למסקנא בלא"ה לק"מ כלל וכנ"ל והא דכתבו התוס' שם כ' א' בד"ה מיתיבי וכו' צ"ל דמסברא בעלמא כ"כ דמיירי בכהן חדתי (ועיין לקמן בסמוך מש"כ ראיה לסברתם יעו"ש) והבן וראיתי בבאר שבע כאן שהעתיק דבור התוס' בזבחים על הך מתניתין יעו"ש היטיב ותמהתי הא התוס' לא כתבו כן רק להו"א ולא למסקנא וברור לענ"ד בעיני ועיין בירושלמי פ"ב דיומא ה"א יעו"ש היטיב שמבואר כדברי אלה דלתרוה"ד צריך קדוש לפי שהוא תחלת עבודה דיממא. ודברי הירושלמי מגומגמין טובא וצריך ביאור יעו"ש היטיב. (ובבאורי לירושלמי נתבאר בעזר ה').

ומש"כ דמזהירין אותו שלא יגע בכלי קודם שקידש ידים ורגלים יש לעיין דהא לעיל פ"ג מהל' כלי המקדש ה"ט מבואר דמותרין אף הלוים ליגע בכלי הקדש ושם על כרחך מיירי בלא קידוש ידים ורגלים דזה לא שייך כ"א בכהנים וצ"ל דהכוונה הוא מחמת העבודה שלא יגע לעשות עבודה בכלי וכן מטין דברי רבינו בפי' המשניות דשם יעו"ש היטיב. וטעם האזהרה כתב המפרש לפי שהיה הולך יחידי כמבואר שם במשנה אין אדם נכנס עמו יעו"ש ועיין בתוס' חדשים כתב הטעם משום דמיירי בכהן חדש כמבואר דהיו אומרים לו היכן המחתה נתונה יעו"ש היטיב ובזה י"ל דמכאן יצא לו להתוס' בזבחים כ' א' ד"ה מיתיבי וכו' שכתבו שזה פשוט לו שכהן התורם היה מיירי בחדש יעו"ש ומכאן דהכא היה פשוט לו כן.

במקצוע בין וכו'. עיי"ש במשנה שכך היו אומרים לו יעו"ש.

ומפנה את וכו'. עי"ש במשנה ובזבחים ס"ד א' ועיי"ש במפרש ובתוס' ועי' לקמן פ"ג ה"ה ושם יבואר אי"ה מזה. ועי' במרן בשם הריטב"א דלא היה חותה רק מהגחלים של אברים שנשרפו יעו"ש היטיב ועיין ירושלמי בפ"ב דיומא ה"א וכ"ה בתו"כ צו כמש"כ הלח"מ יעו"ש ועי' בתוס' זבחים ל"ד א' ד"ה שקדש וכו' ובתוס' מנחות ק"א א' ד"ה אע"ג וכו'.

ומה שהקשה מרן בשם הריטב"א דאמאי לא נקרא תרומת גחלים וכו' עיין בלח"מ מש"כ בשם המפרש ועיין תוס' זבחים ס"ד א' ד"ה מן המאוכלות וכו' יעו"ש היטיב וראיתי כאן בבאר שבע דברים שלא ישרו בעיני יעו"ש היטיב והבן.

מוראת העוף וכו'. שם בתמיד במשנה ובזבחים שם וכתב רש"י ביומא כ' א' ובזבחים כ' א' דהיה נבלע במקומה וכ"כ בחולין קי"ז א' יעו"ש היטיב אבל דעת המפרש בתמיד אינו כן ועיין בתוס' יומא כ"א א' ד"ה נבלעין וכו' ובתוס' זבחים ס"ד א' ד"ה דישון וכו'.

הלכה יג

ומקדשין ידיהם וכו'. עי' במפרש לתמיד פ"ב כ"ח ב'.

סודרין אותם וכו'. כתב המפרש וז"ל כדי שלא יפסלו בלינה שאין יכולים להקטירן עד אחר שיקטירו איברי תמיד ואם לא סודרן על המזבח היו נפסלין בלינה ואמרינן בזבחים פ"ו א' דאין לינה במזבח וכבש הרי הוא כמזבח לכל דבריו נראה לרבי דצידי מזבח הוא מקום פנוי ואם אין מהצדדין מחזיקין סודרין אותה בסובב או ע"ג כבש ולאחר שיסדרו את המערכות יחזרו את האיברים על המערכה ויציתו בה האור עכ"ל והנה הלשון תמוה דמתחלה כתב שאין יכול להקטירן עד לאחר שיקטירו איברי תמיד וכו' ושוב מסיק וכתב דלאחר שיסדרו את המערכות יחזרו את האיברים על המערכה וכו' דמשמע מזה

קודם הקטרת התמיד תיכף כשיסדרו את המערכות יתנו האיברים על האש וצע"ק.

גם במש"כ מתחלה דמיירי לאחר הקטרת התמיד וכו' עי' בהגר"א שכתב וז"ל מש"כ המפרש צ"ל לאחר וכו' (קאי על מש"כ המפרש שם כ"ט א' בד"ה האיברים וכו' יעו"ש היטיב) ל"נ דדווקא ביום אין רשאין קודם לתמיד אבל בלילה שעדיין אינו זמן התמיד פשיטא דשפיר דמי וראיה שמביא מיומא אדרבה משם מוכח להיפך עכ"ל והנה מש"כ וראיה שמביא מיומא אדרבה משם מוכח להיפך נראה לענ"ד פשוט דז"ל המפרש שם ובמסכת יומא אמרינן מניין לאברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב שסודרין אותן ע"ג האש כדי שלא יפסלו בלינה ואחר מערכה גדולה יסדרם ויקטירם שנאמר אשר תאכל האש את העולה על המזבח כלומר דבר שהתחיל האש לאכול מבערב העולה על המזבח שם אותו על העולה איברי תמיד על המזבח במערבי שלו בסוף פ' טרף בקלפי מ"ה עכ"ל וע"ז כתב הגר"א דאדרבה משם מוכח להיפך דהלשון שבש"ס שם עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן משמע דתיכף שיעשה מערכה גדולה מיד מסדרן עליה ומאי דכתיב את העולה לא קאי כלל אעולת בקר רק איברים ופדרים של עולת הערב שלא נתעכלו (ובאמת גם מסידורא דקרא מוכח כהגר"א דעדיין לא הוזכר כלל הא דעולת הבקר עד פסוק וערך עליה העולה (ודע דלכאורה קשה לי על סידורא דקרא דהא סידור שני המערכות היינו מערכה גדולה ומערכה שניה של קטורת היה אחר תרומת הדשן כמבואר במשנתינו פ"ב דתמיד ובקרא כתיב שני המערכות קודם תרוה"ד ואולי זהו כוונת רש"י ז"ל ביומא ל"ג א' בד"ה ואיפוך וכו' וקרא כסידורה וכו' שהבאתי לעיל ה"ה בד"ה השמועה למדו יעו"ש אמנם עכשו יבואר כמין חומר דהא השתא הכתוב לאו כסידורה דהא תרוה"ד קודם סידור המערכות אמנם כשנאמר דקאי על מערכה הגדולה של בין הערבים א"כ הכתוב כסדורו והבן וצ"ע בזה) דוערך עליה העולה מיירי בתמיד הבקר והבן) וכן ראיתי בבאר שבע שהשיג על המפרש בזה יעו"ש היטיב ועיין במלחמות ה' שהובא במל"מ פ"א ה"ז בד"ה ודע שראיתי וכו' ולקמן פ"ד ה"ו יעו"ש היטיב. וע"ע ברא"ש שם בתמיד שכתב כהגר"א. ומש"כ עוד דהכבש הרי הוא כמזבח לכל דבר וכ"כ לעיל כ"ח א' גבי ולא היו אדם נכנס עמו יעו"ש וכ"כ עוד שם ב' בד"ה צבר הגחלים וכו' יעו"ש היטיב ועי' מש"כ מזה בפ"א מהל' בית הבחירה הי"ג יעו"ש.

כנגד הסובב וכו'. במשנה בתמיד איתא שם סודרין אותם בסובב על הכבש ופי' שם רבינו כן אולם המפרש פי' שם סודרין אותם בסובב או ע"ג הכבש וכן הוא ביומא מ"ה ב' וכ"ה בתו"כ פרשת צו פ"ב יעו"ש ועיי"ש ביומא בתוס' יעו"ש היטיב.

בפסכתר וכו'. עי' בפ"ה דתמיד מ"ה.

וברגלים לא וכו'. שם בפ"ב דתמיד כ"ח ב' ומבואר שם במפרש דלא בכל יום היו מוציאין אותו מעל המזבח רק כשרבה ע"ג התפוח שלא היו יכולין לסדר המערכות אז מוציאין אותו מעל המזבח וכ"כ התוס' ביומא כ"ז ב' ד"ה איכא דאמרי וכו' וכ"כ רש"י בחולין צ' ב' יעו"ש ועי' במל"מ מש"כ מזה.

הלכה יד

שירצה מן וכו'. יש לעיין הא גם בהורדת הדשן מהתפוח למטה לארץ ג"כ הדין כן כל כהן שרוצה ממלא את ידו בזה כמש"כ לעיל הלכה י"ג רצים אחיו הכהנים וכו' ולמה התנה דווקא בהוצאת הדשן מחוץ למחנה שיהא הדין כן גם מש"כ אח"כ **ואין להוצאת הדשן לחוץ פיוס וכו'** דמשמע אבל להורדת הדשן היה פייס וזה וודאי אינו. ולפ"ז לשון רבינו יש לעיין בו ואולי י"ל לפי שבתורה כתיב והרים את הדשן וגו' והוציא את הדשן וגו' וקאי על אותו הדשן שעשה בו התרומה וקמ"ל דדווקא בהרמה צריך פיוס אבל בהוצאה שמחוץ לעיר א"צ פייס על הדשן אף על אותו שהורם מן המזבח ואף דתחלתו היה ע"י פייס מ"מ סופו אין בו פייס אבל הדשן שגורפין אותו מן התפוח זה לא נזכר בכתוב כלל ומינה לא מיירי ואף עשיית התפוח לא בעי פייס וכ"ש גריפת התפוח למטה וכ"ש ההוצאה לחוץ לעיר כיון שלא נזכר בכתוב כלל וזה שכתב רבינו ממלא מן הדשן שהורידו למטה וכו' הכוונה שהורידו במחתה ע"י תרוה"ד כן נראה ליישב דברי רבינו שלא יהיו מוקשים כ"כ (ועי' לעיל הי"ב ד"ה מוראת העוף שלדעת רש"י היה מן הנבלעים וא"כ על כרחך והוציא את הדשן וכו' לא קאי על הדשן שהורם).

ומעולם לא וכו'. כ"ה שם בתמיד פ"ב כ"ט א' וכתב שם המפרש וז"ל אע"ג דנוי הוא למזבח כשיש עליו דשן הרבה אפ"ה כשהגיע העת לפנות את הדשן לא נתעצל כהן להוציא את הדשן מי שמוטל עליו לעשות עכ"ל והרע"ב כתב וז"ל כלומר מה שהיה דשן כ"כ לא מחמת עצלות הכהנים אלא לנוי להראות שקרבנות היו ע"ג המזבח עכ"ל והנה לפ"ז לפי שני פירושים הללו קאי על הורדת הדשן מן התפוח לארץ אמנם לרבינו יש כאן פי' אחר והוא דקאי על הוצאת הדשן ממטה בארץ אל מחוץ למחנה כלשון המשנה שתני מלהוציא את הדשן אמנם לדידהו לאינך רבוותא נמי י"ל דאינהו ס"ל דלא היה מוריד למטה בארץ ומשם היה מוציא מחוץ למחנה רק תיכף כשהוריד מעל המזבח היה מוציא מחוץ למחנה. ולפי' רבינו י"ל דה"ק אע"פ שלאו עבודה היא מ"מ לא נתעצל כהן בזה וכמש"כ לקמן בהלכה ט"ו ושם יבואר אי"ה ועי' בתוס' יומא כ"ג ב' ד"ה יש וכו' שכתבו דטעמא דת"ק דפסל ההוצאה בבע"מ משום דחשיב כמו זר יעו"ש אלמא דההוצאה מיקרי מה שנוטל מע"ג המזבח וכפי' אינך רבוותא יעו"ש היטיב ודו"ק.

הלכה טו

אין בעלי מומין וכו'. פסק כת"ק ביומא שם כ"ג ב' ובתו"כ פרשת צו פ"ב יעו"ש וכו"ע מודו דלת"ק אין בע"מ מוציאין אותו ומש"כ מרן ופסק כת"ק אליבא דר"י עכ"ל יש לעיין בזה הא גם ר"ל מודה בזה דלת"ק אין בע"מ מוציאין אותו. ועיין מל"מ מה שתמה על מש"כ רבינו דלאו עבודה היא והוכיח מהתוס' שם ד"ה יש לך וכו' דלר"י אליבא דת"ק הוי הוצאה עבודה יעו"ש היטיב ובאמת כ"כ שם התוס' בהדיא שם כ"ז ב' ד"ה איכא דאמרי וכו' שהוצאה לת"ק אליבא דר"י הויא עבודה יעו"ש אמנם שיטת רבינו י"ל דהוא לא ס"ל כתוס' וס"ל דהוצאה לכו"ע לאו עבודה היא ומ"מ ס"ל לת"ק דפסילי בע"מ להוצאה מאחר דהצריכו הכתוב בגדי כהונה ור"א ס"ל כיון דלאו עבודה היא אף דהצריכו הכתוב בגדי כהונה מ"מ בע"מ לא פסילי דזה גזיה"כ דניבעי בגדי כהונה ור"ל ס"ל דכו"ע בין הרמה בין הוצאה לאו עבודה ומשו"ה פליגי בתרוייהו. ולכאורה פשט הש"ס משמע כוותיה בזה דלכאורה אין הלשון צודק כ"כ דקאמר אבל בהרמה ד"ה עבודה היא ולכאורה היכן הוזכר מתחלה אי הוי עבודה אי לא הוי עבודה דקאמר ד"ה עבודה היא והכי הו"ל לומר ד"ה בע"מ פסולין אלא ע"כ ה"פ אבל בהרמה ד"ה. ר"ל לד"ה בע"מ פסולין וקאמר הטעם למה הוא כן. עבודה היא. ר"ל לפי שהיא עבודה אבל הוצאה לאו עבודה היא לכו"ע לכן פליגי בזה ור"ל ס"ל אי עבודה היא וכי כשרה בשני כלים אלא ודאי לכו"ע לאו עבודה ולכן פליגי בהרמה נמי. והבן.

ועיין מל"מ שהקשה לר"ל דס"ל דאליבא דכו"ע הרמה לאו עבודה היא א"כ היך יתרץ פלוגתא דרב ולוי ביומא כ"ד א' יעו"ש מה שתירץ אבל נשאר בקושיא מה דאיתא בירושלמי שם פ"ב ה"א דפליגי ר"י ור"ל בפלוגתא דרב ולוי ור"ל ס"ל כרב בדיניה וטעמיה יעו"ש היטיב ובאמת ביותר יש להפליא שם דפליגי נמי בהוצאת דשן אבל באמת י"ל דמשם לק"מ דהטעם דפטר ר"ל בהוצאה שם אין הטעם משום דהוי עבודת סילוק אלא דס"ל דאין זה עבודה אבל בהרמה דקאמר הטעם משום דכתיב עבודת מתנה ולא עבודת סילוק שפיר קשיא ליה דתיפוק לי' דאין זה עבודה ובאמת דמהירושלמי דמחייב לר"י בהוציא זר מבואר דר"י ס"ל דגם הוצאה מיקרי עבודה לת"ק ועיין במל"מ לקמן בד"ה ודע שזה וכו' ורבינו י"ל דס"ל דהירושלמי פליג עם הבבלי בזה וס"ל להירושלמי דר"ל ס"ל דלת"ק בין הוצאה בין הרמה מיקרי עבודה וכן ר"י ס"ל הכי אבל תלמודינו פליג בזה וס"ל דהוצאה לכו"ע לאו עבודה היא ולא פליגי רק בהרמה אליבא דר"א אי עבודה היא אי לאו וכן מצינו בכמה מקומות דפליגי הירושלמי עם תלמודינו ועצמו מלספר.

ומה שהקשה המל"מ מהא דאיתא לעיל פ"ט מהל' ביאת מקדש ה"י דבע"מ אינו אלא באזהרה וא"כ אמאי איצטריך ר"א לאכשורי בבע"מ ורבנן פסלי אמאי והא בשאר עבודות ליכא שום דבר בבע"מ יעו"ש היטיב במחילת כת"ר לא ידעתי התחלה לדבריו וכי מאי זו קושיא והא כתב רבינו שם בפי' דאזהרה מיהא איכא ומקורו מהך דתו"כ אמור פ"ב פרשה ג' וז"ל לא יקרב להקריב לחם אלקיו אין לי אלא תמידים שהם קרויים לחם שנאמר את קרבני לחמי לאישי ושאר כל הקרבנות מניין ת"ל שוב לחם מניין לרבות את הדם ת"ל להקריב ואומר ויקריבו בני אהרן את הדם אליו מניין אימורי חטאת ואימורי אשם ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מניין ת"ל לא יגש להקריב מניין הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ת"ל לא יגש להקריב מנין היציקות והבלילות והתנופות וההגשות והקמיצות והקטרות והמליקות והקבלות וההזיות ת"ל לא יגש להקריב יכול יהיו חייבים על כולם ת"ל לחם מה לחם מיוחד שהוא משום עבודה יצאו אלו שאינו משום עבודה עכ"ל ת"כ והובא מקצתו במל"מ שם בהל' ביאת מקדש יעו"ש היטיב א"כ מבואר באר היטיב שאינו ממעט אלו עבודות רק מחיוב מלקות ולא מאזהרה ומטעם זה אזדא נמי מש"כ המל"מ דהתוס' לא ס"ל הא דבע"מ אינו חייב רק על מה שהזר חייב מיתה יעו"ש היטיב דזה וודאי אינו דהא ברייתא מפורשת בת"כ כרבינו רק דמ"מ אזהרה איכא ובאמת לא ידעתי מה היה לו במש"כ וז"ל והנה פשיטא דבבע"מ דליכא מיתה אף בעבודה דזר חייב עליה מיתה כי ממעטינן מיני' עבודות דאין הזר חייב עליהם היינו אפילו דאזהרה ליכא עכ"ל הא בעצמו העתיק לשון רבינו דאזהרה איכא בשאר עבודות וצע"ג בזה.

ומש"כ עוד המל"מ וז"ל ואין זה מן התימה דאיך יהי' הבע"מ חמור מהזר משום דקרא לא מיעט עבודות אלו אלא מעונש מיתה אבל אזהרה איכא וא"כ גבי בע"מ דלעולם ליכא חיוב מיתה אין חילוק בו בעבודות לעבודות ובכל עבודה אף שאין הזר חייב עליה מיתה בע"מ מוזהר עליה עכ"ל והנה זו הסברא היא בספרי פרשת קרח פיסקא קט"ז וז"ל והזר הקרב יומת לעבודה אתה אומר לעבודה או לעבודה ושלא לעבודה אמרת מה בע"מ שלא ענש בו מיתה לא ענש בו אלא לעבודה זר שענש בו מיתה דין הוא שיענוש בו לעבודה ושלא לעבודה הא מה ת"ל והזר הקרב יומת לעבודה (עיי"ש בז"א) עכ"ל ועיין בס' המצות ברמב"ן לאוין סי' ס"ט שהובא שם ועיין לעיל במל"מ פ"ט הל' ביאת מקדש הט"ו שהביא זה ג"כ וכן הבאתי שם זה הספרי שם ס"ק ג' יעו"ש היטיב.

ולענין מה שחקר המל"מ אם ר"א מתיר אף בהוצאה שממזבח לארץ יעו"ש היטיב הנה בפשיטות יש לפשוט דהא לר"ל אף הרמה מותר וכ"ש הוצאה שממזבח לארץ והא

דכתב רבינו דינו בהוצאה שמחוץ לעיר י"ל דלרבותא נקיט אף דהוזכר ההוצאה הזאת בתורה וע"ד שכתבתי בס"ק מ' יעו"ש היטיב והבן ולדידן דפסקינן כרבנן א"כ ממילא יש בבע"מ איסור כניסה ובאמת לרבינו כל מה שכנגד המזבח הוא בכלל איסור כניסה כמש"כ המל"מ בעצמו בפ"ו מהל' ביאת מקדש ה"א יעו"ש רק י"ל דשם אינו אסור רק למזבח גופיה אבל הדשן היה רחוק מהמזבח כמבואר בהלכה י"ב וא"כ י"ל שמה אי טעמא לא הזכיר רבינו ההוצאה מהמזבח לארץ לפי שבזה יש איסור כניסה ג"כ וממילא ידעינן דאסור ומה שהקשה המל"מ מנ"ל לרבינו דפסול בע"מ בהוצאה שמארץ לחוץ לעיר יעו"ש נ"ל פשוט כיון דרבנן ס"ל דאחרים קאי על הבגדים ולא על הכהנים א"כ ממילא ידעינן דכל דפסול בהרמה פסול בהוצאה ומטעם זה נ"ל ג"כ שלא כתב רבינו דהוצאת הדשן בעי בגדי כהונה כיון שכתב סתם ולא כתב דלא בעי בגדי כהונה ממילא משמע דבעי דמשמע בקרא דחד דין להרמה ולהוצאה ולא נשתנה דינם רק מש"כ רבינו דהרמה בעי פייס ולהוצאה לא בעי פייס הא לשאר דברים הכל שוה ופשוט זה לדעתי.

וראיתי בשיירי קרבן רפ"ב דיומא בירושלמי שכתב דמה שכתב רבינו דהוצאה אינה עבודה לא מיירי רק בהוצאה שמחוץ לעיר אבל בהוצאה שממזבח לארץ גם רבינו ס"ל דהוי עבודה ומ"מ ס"ל לרבינו דבע"מ אסור להוציא אף מחוץ לעיר יעו"ש היטיב ומאד דבריו דחוקין אצלי ומה שבנה יסודו דהא אסור לצאת בבגדי כהונה למדינה וע"כ היה ההוצאה מחוץ למחנה בבגדי חול יעו"ש היטיב תמה תמה אקרא דהא פרה אדומה נשחטת ג"כ בהר המשחה ומ"מ נעשית בבגדי כהונה כמבואר בתוספתא דפרה פ"ג והובא בר"מ ור"ש רפ"ד דפרה ועיין פ"א מהל' פרה אדומה הי"ב יעו"ש היטיב והא דאיתא ביומא ס"ט א' דבמדינה אסור לצאת בהן היינו דווקא שלא לצורך עבודה אבל הכא אף דלאו עבודה היא מ"מ צורך עבודה היא וגזיה"כ הוא דבעי בגדי כהונה ונראה לענ"ד זה פשוט וברור. ואיך אפ"ל כי בהוצאה חוץ למחנה לא בעי בגדי כהונה כיון דבקרא כתיב ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה וכו' אלמא דגם בהוצאת חוץ למחנה בעי בגדי כהונה וכל מחלוקת ת"ק ור"א מיירי הכל מזאת ההוצאה והבן. הן אמת די"ל דהש"ק מפרש הא דכתיב והוציא את הדשן מחוץ למחנה וכו' קאי על הורדת הדשן ממזבח לארץ וכן מפרש רש"י בחומש ועיין מש"כ לעיל ס"ק מ' יעו"ש היטיב אמנם מרבינו מבואר דאינו כן וכמו שנתבאר שם ומפרש דקאי על הוצאת הדשן מארץ לחוץ למחנה והעיקר דלא כהש"ק בזה. ורש"י מוכרח לשיטתו דס"ל דתרוה"ד נבלע במקומו ומאי דכתיב והוציא את הדשן וכו' קאי על אפר התפוח וזהו שצריך בגדי כהונה וכמש"כ ביומא י"ב ב' אמנם מ"מ לא מחלק בין הורדה למטה לארץ ובין הוצאת

חוץ למחנה דס"ל שתיכף שמוריד מעל המזבח לא היה מניחו בארץ רק היה מוציאו מחוץ למחנה (עיין לעיל הי"ד בד"ה ומעולם לא) אמנם לרבינו פירשתי כבר דהוא ס"ל דמה שהרים אותו הדשן בעצמו שנעשה בו התרומה היה מוציאו לחוץ. הן אמת כי במעילה ט' א' משמע קצת כי הך דהוציא את הדשן וכו' קאי על הא דאפר התפוח ודלא כרבינו. לק"מ די"ל דהוא מפרש דהך והוציא את הדשן וכו' קאי בין על אותו הדשן שהורם ובין על הדשן שע"ג התפוח והך הדשן שכבר הורם חמיר מהדשן שע"ג התפוח משום דתחלתו היה עבודה גמורה משא"כ אותו שע"ג התפוח וכמש"כ בס"ק מ' והבן ולקמן יבואר עוד אי"ה מזה.

שאין הרוחות וכו'. זה יצא לו לרבינו ממאי דאיתא בפסחים כ"ז ב' ושמו בנחת ושמו שלא יפזר ועיי"ש כ"ו א' וביומא נ"ט ב' ועיין חולין קי"ז א' זבחים מ"ו א' וכריתות ו' א' ומעילה י"א ב' יעו"ש היטיב ועיין בתו"כ צו פ"ב ועיין בפי' המשניות לרבינו בסוף תמורה יעו"ש היטיב. וכתב הראב"ד וז"ל א"א זה לא נאמר אלא על תרוה"ד ואין מעילה אלא בתרוה"ד עכ"ל וכתב מרן בשם ר"י קורקוס דרבינו למד זה מהא דמעילה ט' א' וכ"פ רבינו בהל' מעילה יעו"ש היטיב אבל לכאורה לא העלה ארוכה דהא שם מיירי בעודו על המזבח ומטעם דעדיין צריך בגדי כהונה להוצאה בקדושתיה קאי אבל כאן דמיירי רבינו בשעה שהוא חוץ לעיר א"כ כבר נעשה מצותו. וע"ע לקמן בפ"ט מהל' פסולי המוקדשין הי"ג כתב רבינו וז"ל וכל הנשרפין של הקדש אפרן מותר חוץ מדישון מזבח החיצון והפנימי ודישון המנורה עכ"ל וכתב ע"ז הראב"ד וז"ל א"א הרמת הדשן עכ"ל והבין שם מרן דמשיג על מש"כ הפנימי ודישון המנורה וצ"ע הא מבואר כן במעילה י"א ב' דדישון מזבח הפנימי לא נהנין ולא מועלין ודוחק לומר דשם מיירי דלא הניחו במקומו אבל הניחו במקומו מותר ליהנות בו כמו דמשמע קצת מלשון רש"י שם יעו"ש היטיב דאדרבה הא מסיק שם רש"י דלאחר שהניחו במקומו מועלין בו דהא נתערב בו קצת מתרוה"ד יעו"ש היטיב ואף דהתוס' השיגו ע"ז בד"ה בשלמא וכו' ומשמע משם דכ"ש לאחר שנדשן דאין בו מעילה יעו"ש היטיב אמנם הא דאין נהנין בו מיירי בכל ענין בין קודם שנידשן בין לאחר שנידשן א"כ מאי השיג הראב"ד.

וע"ע בירושלמי פ"ב דיומא ה"ב יעו"ש היטיב ומבואר שם דמדאורייתא לא נהנין בדישון מזבח הפנימי יעו"ש היטיב ועיין בתוס' יומא נ"ט ב' ד"ה והרי וכו' שהביאו הירושלמי הזה יעו"ש מה שהאריכו בזה (והנראה מהקרבן העדה והשיירי קרבן שאישתמיטתיה להתוס' יעו"ש היטיב דאל"כ לא הוה מפרש מה שפי' ולא היה מקשה על רבינו דלמה לא כתב דיש מעילה אחר דישון מזבח הפנימי (ודע דלפי פי' רבינו יש להקשות על ק"ו

דהירושלמי דמה מזבח החיצון אסור דפנימי לא כ"ש יעו"ש והא י"ל דמעילה תוכיח שכן יש מעילה בחיצון ולא בפנימי ורק י"ל דהירושלמי ס"ל דגם בחיצון אין מעילה וכדעת הריצב"א שם בתוס' יומא ורבינו לא ס"ל כהירושלמי בזה וס"ל דבחיצון יש בו מעילה כדמשמע פשט לשון תלמוד דידן א"נ אולי הירושלמי ס"ל דיש מעילה בדשן הפנימי לאחר שנדשן וכדעת הש"ק אך לפ"ז יש להקשות א"כ י"ל מעילה קודם הדישון יוכיח שבחיצון איתא ובפנימי ליתא ואין לומר דס"ל להירושלמי דבפנימי יש מעילה ג"כ קודם הדישון א"כ איך יפרנס לנו משנתנו דמעילה וצ"ע וע"ע בתוס' ישנים ביומא שם וע"ע בחולין קי"ז א' סוף דבר אין אני רואה הכרע לדברי הש"ק שחילק בין קודם דישון דאין מועלין ובין לאחר דישון דמועלין ובקרבן העדה כתב איפכא דאחר דישון אין מועלים וקודם דישון מועלים היפך ממש"כ בש"ק וצ"ע בכל זה ורק לפי שאין כאן עיקר מקומו של דיני מעילה קצרתי) סוף דבר איך יעלה על הדעת שהראב"ד יחלוק על הך דדישון מזבח הפנימי והמנורה דאסור ליהנות בהן.

לכן נ"ל ברור שכוונת הראב"ד שם לא להשיג על דישון מזבח הפנימי והמנורה רק על מש"כ רבינו חוץ מדשן המזבח החיצון ובכלל זה כל הדשן שעל מזבח החיצון וע"ז משיג וכתב שזה אינו אלא מה שהורם מעל המזבח דעליה כתיב ושמו להורות דאסור בהנאה אבל דשן הנשאר על גבי המזבח אע"פ שכל זמן שהוא על התפוח מועלין בו וכמבואר במעילה ט' א' מפני שעדיין צריך בגדי כהונה להוציאו כדאיתא התם אבל לאחר שהוציאו מחוץ למחנה כבר נעשה מצותו ושוב אין שום עבודה נעשה בו מותר ליהנות ממנו וכן י"ל לאחר שהורד מן המזבח ודווקא בנהנה מאפר שע"ג התפוח ס"ל לר"י דאית ביה מעילה ולא לאחר שהורד משם דנגמר כל מצותו ומותר ליהנות ממנו והא דכתיב ושמו אצל וגו' ומינה דרשינן דלעולם מועלין בו היינו דווקא באפר שהורם מעל המזבח. ובאמת פשטיה דקרא משמע כן דהאי ושמו קאי על תרומת הדשן אולם דעת רבינו כי גם הדשן שנתרם מוציאו מחוץ לעיר ואפ"ה יש בו מעילה ולכן על כל הדשן שמניחו מחוץ לעיר עם תרוה"ד ביחד יש בו מעילה דהאי תרוה"ד מתערב בו וכמש"כ רש"י במעילה י"א ב' על הך דהמקדיש דישון בתחלה מועלין בו יעו"ש (ומש"כ התוס' ביומא שם בשם רש"י דקאי על אפר כירה יעו"ש תמוה הוא יעו"ש היטיב) וס"ל לרבינו דהתרוה"ד אף לאחר שיוצא מחוץ למחנה מועלין בו מדנקט ואפר הקדש לעולם אסור שם בפסחים כ"ז ב' ובתמורה ל"ד א' ואף דהוא מחוץ למחנה.

אמנם דעת הראב"ד כי תרוה"ד אינו יוצא מחוץ למחנה רק או דנבלע במקומו או דטעון גניזה וכדעת התוס' דיומא כ"א א' ובזבחים ס"ד א' והא דיוצא מחוץ למחנה הוא האפר

שע"ג התפוח ורבינו ס"ל דהכל יוצא מחוץ לעיר והכל אסור בהנאה (ויש סעד וסמך לדברי רבינו שבירושלמי דיומא מפיק שם איסור הנאה מדכתיב אל מקום טהור יעו"ש היטיב וזה מיירי בהוצאת הדשן שמחוץ למחנה והבן) וס"ל לרבינו דזה מיקרי טעון גניזה דקאי על כל הדשן שמוציאין מחוץ למחנה ומניחין אותו שם במקומו המיוחד לו וזה מיקרי גניזתו עיין בסוף תמורה בפי' המשניות לרבינו שם וי"ל דזה תלוי בחילוף הגירסאות דבפסחים כ"ז ב' איתא באפר הטעון גניזה ובתמורה ל"ד א' איתא באפר תרוה"ד יעו"ש היטיב והראב"ד פי' דדווקא של תרוה"ד וכפשט לשון הש"ס דתמורה שם ורבינו אולי גורס כגי' הש"ס דפסחים דכל הטעון גניזה (ובזה יש ליישב קושיית התוס' ביומא כ"א א' ד"ה נבלעין וכו' שהקשו הא טעון גניזה וכו' די"ל דטעון גניזה קאי על שאר הדשן שע"ג התפוח אבל אפר דתרוה"ד הי' נבלע במקומו ודו"ק) וס"ל לרבינו כמו הא דאפר דתרוה"ד נעשה מצותו ומ"מ מועלין בו וה"ה שאר הדשן מועלין בו אף לאחר תרוה"ד כיון דחזינן דהכתוב מחמיר בזה אף דנעשה מצותו ה"ה בשאר האפר. ומעכשו גם דברי רבינו בכאן הם מבוארים היטיב ודו"ק. אמנם במעילה ט' א' משמע לכאורה דבאפר שע"ג התפוח לאחר שהורד מעל המזבח אין מועלין בו יעו"ש היטיב במשנה ובגמרא שם. וצ"ע בכל זה וה' יאיר עיני. אם לא שנאמר שרבינו לא לענין מעילה קאמר רק לענין איסורא בעלמא. שוב ראיתי כן להצאן קדשים שם במעילה ט' א' כ"כ יעו"ש היטיב.

ודע כי נתקשיתי במש"כ התוס' בחולין קי"ז א' ד"ה אין וכו' שהדשן לפני תרומה אין מועלין בו יעו"ש היטיב וכ"כ בזבחים מ"ו א' ד"ה אין לך וכו' יעו"ש היטיב וצ"ע שהוא נגד מה דאיתא במעילה ט' א' דהכל מודים דלפני תרוה"ד מועלין בו יעו"ש היטיב ועיין בתוס' יומא נ"ט ב' ד"ה אין וכו' ותוס' מעילה י"א א' ד"ה אין וכו' ועי' לקמן פ"ב מהל' מעילה הי"ד יעו"ש היטיב.

פרק ג

הלכה א

יקטירנו בין וכו'. בזה כו"ע מודו אפילו ר"ש כמבואר במנחות מ"ט א' נ' א' ודלא כמרן ועיין בלח"מ ועיין לעיל פ"א הי"ב. ואולי יש לצדד בזכות מרן מדלא כתב רבינו וכולה היתה קריבה משמע שדעתו ז"ל דדווקא מקטירין פרס של בין הערבים ולא הפרס של שחרית והיינו כת"ק דר"ש וכמש"כ הלח"מ בעצמו וע"ז כתב מרן דהיינו כת"ק דר"ש ודחוק (ולפ"ז יש להגיה שכצ"ל במרן יקטירנו בין הערבים משנה בפ' התכלת כת"ק

דר"ש ומש"כ ואפילו מזידין שם. והבן) ק"ל ועיין בתוספתא דמנחות פ"ז ויש שם ט"ס וכמש"כ המפרש.

אלא בקטרת וכו'. שם ושם ומשמע שם ברש"י דבזה לכו"ע היה בעינן מנה שלימה לחינוך יעו"ש היטיב ועיין ספרי פינחס פיסקא קמ"ג.

הלכה ב

חמשים בבקר וכו'. יומא מ"ג ב' זבחים ק"ט ב' כריתות ו' א' ועיין מל"מ מש"כ בזה והביא מהפסקי תוס' דפרס הוא הלכה למשה מסיני יעו"ש ועי' תוס' כריתות ו' ב' בד"ה המפטם וכו' יעו"ש היטיב שנראה מדבריהם שכוונו להראיה שהכריח המל"מ מהש"ס יעו"ש היטיב.

מזבח שנעקר וכו'. זבחים נ"ט א'.

אפילו קרטין וכו'. מנחות כ"ו ב' ועיין מש"כ לעיל פ"ב ה"ה ד"ה נותנין אותן יעו"ש.

הלכה ג

פורשין כל וכו'. עיין ספ"ו דתמיד ועיין יומא מ"ד א' ועיין תוספתא דכלים פ"א ועיין ת"כ אחרי פ"ד פרשה ג' ועיין לקמן פ"ד מהל' עבודת יוה"כ ה"ב יעו"ש.

בנין אב וכו'. עיין בלח"מ ועיי"ש בתמיד בפי' רבינו.

הלכה ד

וטני היה וכו'. תמיד פ"ג מ"ו.

מניח הטני וכו'. עיי"ש מ"ט ועיי"ש ברע"ב.

נוטל כלי וכו'. כ"ז מבואר בפ"ה דתמיד מ"ד יעו"ש.

ובזך היה וכו'. מכאן מבואר דהכיסוי היה על הבזך וכ"כ רבינו בפי' המשניות וכתב שם התוס' יו"ט וז"ל וקשה לי מדתנן בפ' בתרא וכף וכיסויו וי"ל שכשנתן הכף לחבירו כדתנן בפ"ו מ"ג שהיה נותן לו ג"כ כיסוי הבזך אבל ראיתי בפ"ג מהל' תמידין שכתב ומכסה את הכף עכ"ל ור"ל ולכן קאמר כף וכסויה היינו מכסה הבגד ולפ"ז אתי שפיר דברי רבינו כפשוטו.

הכף בבגד וכו'. עיין לח"מ מה שהעיר בזה. וממה שכתבתי בד"ה שלפני זה תבין מה שהכריחו לרבינו ליתן המטוטלת על הכף ועוד מדתני במשנה וכמין מטוטלת היה עליו מלמעלן לשון רבים אלמא דהיה למעלה מהכף ג"כ וק"ל.

ונכנס עמו וכו'. כ"ה מהמבואר בהלכה ה' לקמן בפ"ד.

הלכה ה

ומפנה את וכו'. כתב הראב"ד וז"ל א"א אין זה בנוסחא המדוייקת לענין קטורת אלא בענין תרוה"ד עכ"ל וכתב מרן ע"ז וז"ל ואני אומר פשטא דמתניתין שבפ' הנזכר משמע דלענין קטורת מיתניא ואיני יודע נוסחא אחרת עכ"ל ועיין לח"מ שכתב דהשיג על מש"כ דבעינן מהמאוכלות וגם על מש"כ דיפנה אילך ואילך יעו"ש והאמת אתו בזה שכ"כ התוס' בזבחים ס"ד א' ד"ה מן וכו' וכ"כ המפרש לתמיד פ"א כ"ח ב' וכ"כ הרע"ב בתמיד פ"ה מ"ה יעו"ש ועיין בתוס' יו"ט בפ"ד דיומא מש"כ מזה אמנם מש"כ הלח"מ דגם בפינה גחלים אילך ואילך וכו' לא נזכר זה בקטורת יעו"ש צע"ק ועיין בשינוי הגירסות שבמשניות ובגמרא.

ויורד ומערן וכו'. העירוי היה אחר שירד ולא בעודו על המזבח כמו שמבואר שם במשנה דתמיד ועיין הטעם ברע"ב שם.

קב או וכו'. זה וודאי דהיה מוכרח עכ"פ להתפזר קב כדאיתא במשנה שם ועיין יומא מ"ד ב' ובירושלמי שם פ"ד ה"ד ועיי"ש בפי' רבינו בתמיד. רק דרבינו מיירי הכא מהדין דאם נתפזר קב וכ"ש פחות (שנתפזר בעלמא) מכבדן לאמה אבל ביותר לא.

חוזר וחותה. זה יצא לו מהסוגיא דיומא מ"ו ב' ומירושלמי חגיגה פ"ג ה"ב ועיי"ש בתוס' יומא ד"ה כי וכו'. ותוס' חגיגה כ"ג ב' ד"ה שאם וכו' יעו"ש היטיב ודו"ק היטיב.

הלכה ו

הי' הפסכתר וכו'. כ"ה בתמיד פ"ה מ"ה.

ועל השרץ וכו'. עיין לעיל פ"ג מהל' ביאת מקדש ה"כ.

ומורידין בו וכו'. לעיל פ"א הי"ג.

הלכה ז

זה שדשן וכו'. פ"ו דתמיד מ"א. ומהמדשן המנורה לא הזכיר כאן כלל (ועיין בלח"מ לעיל הלכה ד') ועיין מש"כ לקמן פ"ו ה"ד.

שבידו המחתה וכו'. פ"ו דתמיד מ"ב.

נוטל את וכו'. שם מ"ג.

ומשתחוה ויוצא. זה פשוט לפי שכל אדם אסור להיות שם בשעת הקטרה לכן כשגמר מעשהו השתחוה ויצא ועיין בחינוך פרשת תצוה בענין הקטרת הקטורת דברים זרים ותמוהים יעו"ש היטיב.

הלכה ח

הזהר שלא וכו'. שם במשנה וביומא נ"ב ב'.

כמי שמרקד וכו'. עיין ברע"ב שם ששוב היה צוברו לצד מערב יעו"ש היטיב.

הלכה ט

אומר לו וכו'. שם במשנה יעו"ש היטיב.

הלכה י

והטבת הנרות וכו'. אזיל לטעמיה שמפרש דהטבה היינו הדלקה כמש"כ בהלכה י"ב ושם יבואר אי"ה דהרבה מרבוותא חולקין עליה בזה.

דוחה את וכו'. עיין תו"כ אמור סוף פי"ז יעו"ש וירושלמי יומא פ"ד ה"ו יעו"ש.

להעלות נר וכו'. בת"כ שם מפיק ליה מדכתיב יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר תמיד יעו"ש היטיב אבל מתחלה שם בתו"כ גופיה יליף לה כן מדכתיב להעלות נר תמיד יעו"ש.

הלכה יא

חצי לוג וכו'. עיין לעיל פ"א מהל' כלי המקדש הי"ז.

מערב עד וכו'. פסחים נ"ט א' יומא ט"ו א' זבחים י"א ב' מנחות פ"ט א' ובתו"כ שם.

אלא בהדלקת וכו'. מנחות מ"ט א' ובתוספתא שם פ"ז וספרי פינחס פיסקא קמ"ג.

הלכה יב

כל נר וכו'. דע שבהלכה זו ובזו שאחריה כבר הארכתי בזה בחי' בפ"ב דמס' שבת ואמרתי יען כי כעת זיכני ה' לספרים יקרים מה שלא ראו עיני אז לכן אמרתי אעבור פרשתא דא ואתנייה. בתמיד פ"ג איתא במ"ט וז"ל מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שני נרות מזרחיות (ובמשניות שבש"ס שם ב' איתא נרות (מזרחיות) [מערביות] דולקין מדשן את השאר ומניח את אלו דולקין במקומן מצאן שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקין ואח"כ מדשן את השאר עכ"ל ושם בפ"ו מ"א איתא וז"ל מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שני נרות מזרחיים (ושם בש"ס ל"ג א' איתא מערביים והגיה הגאון ר"י ברלין על הגליון שצ"ל מזרחיים כמו שהוא במשניות) דולקין מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו היה מדליק את המנורה בין הערבים מצאו שכבה מדליקו ממזבח העולה עכ"ל וכן הוא בתו"כ אמור פי"ז יעו"ש היטיב והנה שתי המשניות הללו לכאורה סותרין זה את זה. ועיין בחי' רמב"ן לשבת פ"ב כ"ב ב' שהרגיש בזה וכתב כי התו"כ באמת פליג על המשנה דפ"ג דתמיד וסמי ברייתא מקמי משנה והלכה כמתניתין ומפרש לה למתניתין כך דהדין הוא כ"ז שהנרות לא כבו אסור לכבותן בבקר רק מוחט את הפתילות ומניחן כמות שהן דלוקין אבל אם כבו מדשנן את השמן והפתילות ונותן בהן פתילה חדשה ושמן חצי לוג ומניחן כך עד לפנות ערב ואז מדליקן ומפרש מאי דאיתא

במנחות פ"ח ב' וז"ל נר שכבתה נידשן השמן נידשן הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה עכ"ל היינו שכבתה בשחרית אז נותן בה שמן אחר ופתילה אחרת ומדליקה לערב אבל נר המערבי והמזרחי לו (היינו שני הראשונים ממזרח למערב) אם מצאן דלוקים בוודאי שמניחן דלוקים כך אבל אם מצאן כבויים צריך להדליקן ואח"כ מדשן את השאר. והטעם בזה דהנר המערבי צריך שיהא דולק לעולם דכתיב לפני ה' תמיד ואם אין עוד נר מזרחי לו אינו מוכח שזה הוא מערבי לכן צריך להדליק שתים במזרחיים היינו נר המערבי והסמוך לו שהוא המזרחי. ויצא לו כן מהא דספרי בהעלותך פיסקא נ"ט וז"ל יאירו שבעת הנרות שומע אני שיהו דולקין לעולם ת"ל מערב עד בקר אי מערב ועד בקר יכבה ת"ל לפני ה' תמיד הא כיצד יאירו שבעת הנרות מערב עד בקר לפני ה' תמיד שיהא נר מערבי תדיר שממנו מדליקין את המנורה בין הערביים אלמא בבקר אינו מכבה ומדשן אלא אותן שכבו אבל בערב מפנה ומדשן ומדליק שאם לא תאמר כן נר מערבי לא הודלק אלא פעם אחת מעולם ונמצא שהטבה היתה בבקר לאותן שכבו והטבה היתה בערב לאותן שלא כבו בבקר או לאותן שני המזרחיות שהם לעולם היו דולקין כל היום ומטיבו בערב וזהו הטבת הנרות הנזכרות ביומא ע' א' זהו תורף דבריו ומה שנקרא בבקר הטבה והלא גם הדלקה היה שם שתי המזרחיות רק שלפי שלא היתה הדלקה לכל הנרות לא מיקרי הדלקה יעו"ש היטיב.

והנה יפה תפס עליו הרשב"א בתשובה סי' ש"ט במה שדחה הברייתא דתו"כ מהלכה ואמר כי חולקת היא על המשנה דפ"ג דתמיד והא בפ"ו דתמיד מבואר כהתו"כ וא"כ יהיה מחלוקת בין שני הסתמות יחד ולכן יצא להשוות השני המשניות והנה בזה הסכים להרמב"ן דאותן המודלקין אינו יכול לכבותם רק מדשנן ורק שני המזרחיות אף שמצאן שכבו מדליקן בבקר וכדעת הרמב"ן ומפרש הסוגיא דמנחות פ"ח ב' דלהדליקן תיכף קאמר דאל"כ אלא מדליקה בערב וכפי' הרמב"ן א"כ מאי קמיבעיא ליה אי כמדה ראשונה או כמו שחסרה הא פשיטא דכמדה ראשונה היא אלא ודאי דמדליקו תיכף שיהא דולק עד בין הערבים ולכן נסתפק לו אולי שא"צ ליתן רק עד שיעור שידלק עד בין הערבים ורק הרשב"א מפרש דקאי על שנים המזרחיים ולא על השאר ומפרש למשנה דפ"ג כך אם מצא שני מזרחיים דולקין וה"ה לאינך אם מצא דולקין מדשן את השאר ואסור לכבות את הדולקין (והא דנקט שני מזרחיים משום סיפא הוא דנקט) מצאן שכבו ר"ל המזרחיים כבו ויתר הנרות מקצתן כבו ומקצתן לא כבו ה"ז מדליק את המזרחיים מאותן שלא כבו ומדשן השאר שכבו אבל אם כבו כל השאר אזי מדשן כל השאר ומדליק המזרחיים מאש שעל מזבח החיצון והא דנקט דתחילה מדליק השנים המזרחיים ואח"כ

מדשן את השאר ס"ל דלא כאבא שאול ורבנן ביומא דמפסיקין בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות דלא ס"ל דרשא דבבקר בבקר (יומא ל"ג ב') וס"ל דהטעם דמטיבין וחוזרין ומטיבין הוא מטעם כדי להרגיש כל העזרה ולכן טפי עדיף לקיומי לפני ה' תמיד ודחי לטעם כדי להרגיש העזרה א"נ אף דס"ל טעמא דבבקר בבקר להפסיק בין ההטבות מ"מ כל שכבו השנים המזרחיים עדיף להקדים הטבת שתי נרות לחמשה וכן מצינו שתנא דתמיד חולק אתנא דסדר יומא כמבואר ביומא י"ד ב' יעו"ש היטיב. כ"ז הוא פי' דפ"ג דתמיד. אבל המשנה פ"ו דתמיד מיירי בתמיד של בין הערבים ולכו"ע מפסיק בין הדלקה והטבה בקטורת של ערב דכתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וע"כ בעידן העלאה יקטיר קאמר רחמנא דאי ידליק ואח"כ יקטיר הא אין עבודה לאחר העלאה כדאיתא בפסחים נ"ט א' יומא ט"ו א' זבחים י"א ב' מנחות פ"ט ב'.

ותדע לך שמיירי בתמיד של בין הערבים מדקתני ומניח את המערבי דולק שממנו מדליק את המנורה בין הערבים ובפ"ג לא קתני כן אלא מדשן את השאר ומניח אלו במקומן ולא קיהיב טעמא שממנו מדליק משום דהשתא לאו זמן הדלקה דשאר היא ואינו מניחן רק כדי לקיים מצות לפני ה' תמיד והא דנקט כאן מי שזכה בדשון המנורה ולא נקט מי שזכה בהדלקה שהיא עיקר המצוה של בין הערבים י"ל מפני שהדישון הוא ההתחלה ועוד שהדישון הוא העבודה ועליו מפיסין אבל ההדלקה אינה עבודה כדאיתא ביומא כ"ד ב' וה"פ המשנה מי שזכה בדישון המנורה בערב נכנס ומצא שני מזרחיים דולקין מדשן את המזרחי קודם שידשן את המערבי שבו מסיים לעולם וממנו מדליק בין הערבים ולא הזכיר כאן הטבת חמש נרות לפי שלא בא עכשו אלא ללמד איזה מאלו המזרחיים מדשן תחלה והיינו דלא איצטריך למיתני מדשן את השאר דזה פשוט שהוא מדשנן ומדליקן מן המערבי ולא שהוא מדשן את המזרחי ומניחו כך זמן מרובה קאמר אלא להקדים ולומר שאותו מדשן תחלה ומניח את המערבי כדי לסיים בו ולהדליק ממנו את המנורה יעו"ש היטיב (והתימה עליו דעיין בירושלמי יומא פ"ב סוף ה"א וז"ל תמן תנינן הניח הכוז על מעלה שניה ויצא ונטל את הכוז ממעלה שניה ויצא אר"י ולמה היה נכנס לקטורת (וגי' היפ"מ להטבת הנרות וכו') יעו"ש היטיב וזה שלא כהרשב"א ודו"ק היטיב.

ועיין בתשובה הסמוכה לה שהקשה לו אחד והא במשנה איתא שממנו היה מדליק את המנורה בין הערבים ואי כהרשב"א הא המשנה מיירי רק בין הערביים ומינה איירי ולמה ליה למימר בין הערבים ולא הו"ל לומר רק שממנו היה מדליק את המנורה והשיב לו הרשב"א וז"ל דבין הערבים כאן משמש שני ענינים שממנו מדליק בין הערבים ומה

שאמרנו היינו בין הערבים וכאלו אמר שממנו מדליק את המנורה וזה בין הערבים ותדע לך שאלו היתה משנה זו בשל בקר האיך היה תולה הנחת נר מערבי דולק בטענה זו שממנה מדליק את המנורה בין הערבים והלא אינו אלא לקיים לפני ה' תמיד עכ"ל ודע כי לגי' הש"ס שממנו היה מדליק את המנורה של בין הערבים לכאורה אין הלשון מיושב כ"כ להרשב"א אבל גירסתו היתה כדאיתא במשניות דלא גריס תיבת של.

וע"ע שם בסי' ע"ט מה שהאריך ליישב דבריו ממי שהשיג על זה יעו"ש היטיב. והנה האריך שם ליישב על מה שהשיג המשיג על מש"כ דבנרות של בין הערבים נמי היה הפסק בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות וייישב הרשב"א דעתו דהכי מבואר ביומא ט"ו א' דקאמר בעידן הדלקה תהא מקטר קטורת יעו"ש היטיב והיינו על כרחך באמצע הדלקה יעו"ש היטיב. לכאורה יש לדקדק ע"ז דבשלמא בשחר מדכתיב בבקר בבקר לחלק בין ההטבות וקאמר בהטיבו את הנרות והיינו על כרחך שתי נרות וקאמר דבהטיבו את שתי נרות תהא הקטורת מוקטרת והיינו על כרחך בין הטבה להטבה וכמש"כ תוס' בד"ה בעידן וכו' אמנם בערב דכתיב ובהעלות אהרן את הנרות בן הערבים יקטירנה וע"כ קאמר דבשעה שמדליק את הנרות תהא מיקטר קטורת כבר (ועי' בפסחים נ"ט א' יעו"ש) ואכתי אין לנו שום הוכחה ע"ז שיהא ההדלקה מופסקת. ועיין ברשב"א שם שהרגיש בזה וכתב דגילוי מילתא בעלמא היא דבערב נמי כן יעו"ש היטיב. ודע דבירושלמי יומא פ"ב ה"ב איתא וז"ל הכא את אמר מיטב ואח"כ מקטיר והכא את אמר מקטיר ואח"כ מיטב א"ר יוחנן תמיד דר"ש איש המצפה היא וכו' מ"ט דר"ש איש המצפה בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה ר' אחא ר' חיננא בשם ר"ש בר ר' טעמון דרבנן מחוץ לפרוכת העדות באהל מועד יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר שלא יהא שם אלא הטבת נרות בלבד עכ"ל ומוכח לכאורה מזה כהרשב"א דבערב ובקר חד דינא אית להו דפליגי בשל ערב נמי דאל"כ מאי ראיה מערב לשל בקר אמנם כד דייקת אין משם שום ראיה דלכאורה קשה דהא בירושלמי לא מפליג בין הטבת חמש להטבת שתים וס"ל כתירוצא קמא דש"ס יומא י"ד ב' יעו"ש היטיב וא"כ יקשה מי איכא למאן דס"ל דבערב יקדם הדלקה להקטרה והא אין לך כשר מערב עד בקר אלא נרות בלבד אלא קאי הכל אשל בקר וה"פ דר"ש איש המצפה ס"ל מדכתיב בהטיבו את הנרות והדר יקטירנה אלמא דהטבה קודם להקטרה אבל רבנן פליגי עליה וס"ל דה"פ דקרא בעידן הטבה כבר תהא הקטורת נקטרת דהא בערב נמי כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וע"כ התם הפי' דבעידן הדלקה תהא כבר מוקטרת הקטורת דהא כתיב מערב עד בקר וה"נ בבקר ומסכים למה דאיתא ביומא ט"ו א' והבן אבל בשל ערב

כו"ע לא פליגי דברישא הקטרה והדר הדלקה.

ודע דמאד תמוה לי מש"כ הרא"ש ביומא בסדר עבודה דיוה"כ וז"ל ואח"כ מקדש ידיו ורגליו וטובל ומקדש ובשב בגדי זהב ועושה כל המוספין ותמיד הערב והדלקת הנרות וחביתין כסדר כל הימים עכ"ל ותמוה למה איחר את החביתין אחר הדלקת הנרות ומשמע דנרות היה מאוחר לכל וראיתי ברבינו ירוחם נתיב ז' ח"ג וז"ל ואח"כ קדש ידיו ורגליו ופשט בגדי לבן וירד וטבל ועלה ונסתפג ולבש בגדי זהב וקדש ידיו ורגליו בא להיכל להקטיר הקטורת של בין הערבים ומקטיר עשירית האיפה סלת למנחה ומקטיר חביתין ועושה ניסוך היין ומעלה הנרות עכ"ל וכן הוא בנוסח אתה כוננת וכ"ה בסמ"ג יעו"ש היטיב וזה שלא כדברי הרשב"א שכתב דהנסכים בערב היה אחר הנרות יעו"ש היטיב וע"ע בסמ"ג עשין קצ"ב בהלכות תמידין שכתב בהדיא דהנסכים היו קודם הנרות יעו"ש היטיב והנה בהא דנסכים שאיחר הרשב"א אחר נרות משום שהיא כשרה גם בלילה יעו"ש לכאורה נראה כן מרש"י יומא ט"ו א' ד"ה אין וכו' כלומר אין לך עבודת יום כשרה אחר הדלקתן וכו' משמע קצת דהנסכים שהיו עבודת לילה אה"נ דכשרה אחר נרות ועיין בתוס' מנחות פ"ט א' ד"ה אין וכו' וז"ל צריך ליישב הקטרת איברין ותרומת הדשן ויש לפרש דלא דמי דהקטרת איברין מתחלת מבעו"י כדאמר לעיל ע"ב א' דחביבה מצוה בשעתה ותרוה"ד לא מתחלת משקיעת החמה עכ"ל וכוונתם דלא דמי תרווייהו לנרות ובדבר שמתחיל מביום ונמשך לערב אין לך מאוחר מנרות דהקטרת איברים מתחיל מקודם לנרות ותרוה"ד עיקר זמנה בלילה ואין זמנה כלל ביום. וא"כ נסכים באמת קדמי לנרות אבל לרש"י ביומא שם אה"נ דלק"מ מהא דאיברים ופדרים ותרוה"ד כלל דלאו עבודת יום הוא הן אמת דבפ"ב דיומא כ"ז ב' איתא דאברים ופדרים מיקרי סוף עבודה דיממא ותרוה"ד מיקרי תחלת עבודה דיממא מ"מ כשרים להתחיל בלילה ונגמרים בלילה וה"ה נסכים אבל שאר עבודות דתחלתן דווקא ביום ונגמר עבודתן ביום אה"נ דנרות מאוחר להם.

ועיין בתוס' ישנים ביומא שם שכתבו וז"ל אין לך וכו' ובמנחות פריך הרי אברים ופדרים שכשרין כל הלילה ומשני ליה ובתמיד נשחט נ"ט א' איכא מ"ד דלא אירי אלא בעבודת פנים כגון קטורת אבל פסח מאוחר הוא אחר נרות ולדידיה איכא למימר ה"נ באברים ופדרים עכ"ל והנה מש"כ דבמנחות פריך וכו' בפנינו במנחות ליתא לא שום קושיא ולא שום תירוץ ואולי כוונתו על מש"כ התוס' אמנם מש"כ בתירוץ השני דדווקא בעבודת פנים איכא קפידא יעו"ש כ"ה שם בפסחים וכן פסק רבינו פ"א מהל' קרבן פסח ה"ד יעו"ש היטיב ולפ"ז אפ"ל דה"נ בנסכים דעבודת חוץ הוא ולכן הוא מאוחר לנרות וה"נ

נוכל ליישב דעת הרא"ש ביומא שם דלהכי חביתין מאוחרין לנרות דעבודת חוץ הוא אמנם משמע שם לכאורה דדווקא בע"פ הדין כן משום דפסח מאוחר לכלם משום יאוחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים לבד אבל לשאר מילי י"ל דנרות מאוחר לכל וצ"ע בזה.

והדרינא לכללין דהרשב"א ז"ל קאי בשיטת הרמב"ן דבבקר אסור לכבות שום נר ואם כבו מעצמן אזי מדליק את שני המזרחיים והשאר מטיבן ודע שעל מה דאיתא במשנה ומדליקן מן הדולקים ונדחק הרשב"א ז"ל בזה דלצדדין קתני וכמש"כ למעלה והנה ברמב"ן ז"ל איתא ומדליקן את הדולקין ואם לא ט"ס הוא י"ל דה"ק דמדשן ומדליק את שני המזרחיים שצריך להיותם דולקין תמיד וק"ל אך אולי ט"ס הוא וצ"ל מן הדולקין.

והרע"ב יש לו שיטה אחרת בזה משום רבינו ברוך בר יצחק. והוא דהפירוש דמשנה ט' פ"ג דתמיד ה"פ דכל החמש נרות המערביים אף שמצאן בשחר דלוקות מכבן ומדשנן ומטיבן אבל השני נרות המזרחיים כשמצאן בשחר דלוקות מניחן דולקות עד אחר זריקת דם התמיד לאבא שאול ועד לאחר הקטרת הקטורת לרבנן ואם מצאן שכבו מדליקין שיהיו דולקות עד זמן הנ"ל ומדליקן מן הדולקים שיהיו דלוקות עד זמן הנ"ל אבל החמש נרות המערביים מכבן תיכף ומדשנן ומטיבן והא דקאמר מדשנן ומדליקן מן הדולקים אין הכוונה שמסיר דשן ופתילה ושמן שלהם כמו שאמר מתחלה ומדשן את השאר אלא ה"ק שמסיר הדשן שבראשי הפתילות הכבויים ומוחטן כדי שידלקו יפה עד זמן שיגיע הטבת שתי נרות הללו. ונמצא במשנה זו לא מיירי רק מהטבת החמש נרות אבל מהטבת שתי נרות הללו לא מיירי כלל. והטעם שהשאר מכבן תיכף ואלו השתים מניח דלוקות ואף כשכבו מדליקן עד זמן הנ"ל היינו טעמא כדי שיהיה ניכר ההפסק בין הטבת חמש נרות המערביים לאלו השנים. והא דפ"ו מיירי בהטבת השני נרות המזרחיים וה"ק כשבא אח"כ ומצא שנים אלו דולקים מדשן את המזרחי ומטיבו ומניח שיהא המערבי דולק ואינו מדשנו כלל ואע"ג דכתיב בהטיבו את הנרות ואין פחות משנים מ"מ הכי עדיף טפי כדי שיהיה ניכר הנס שאינו כבה כל הלילה וכל היום אע"פ שנותן בו שמן כמדת חברותיה. והדר קאמר מצאו שכבה והיינו לאחר שמת שמעון הצדיק בין שכבה עכשו בעת ההטבה ובין שכבה מתחלה בעת ההטבת חמש נרות והדליקו אז מדשנו ומטיבו ומדליקו ממזבח העולה שאין מדליקין נר המערבי אלא ממזבח העולה והא דאיתא בפ"ג דהיו מדליקין מן הדולקים י"ל דיש חילוק בין הדלקה להדלקה דבפ"ג דהדלקת הנרות אינן אלא לעשות היכר בין הטבה להטבה לכן די דמדליקין מן הדולקים לפי שהדלקה הזאת אינה אלא לזמן מועט אבל הדלקת הערב שהיא על כל הלילה וכן

הדלקה זו שהיא על כל היום שממנה מדליק את המנורה בין הערבים י"ל דבעינן דווקא ממזבח העולה כדכתיב אש תמיד תוקד על המזבח וכדאיתא ביומא מ"ה ב'.

והנה לפירושו ג"כ לא היתה הדלקה בבקר כלל רק לשל מערבי בלחוד ואדרבה כשמצאן דלוקות מכבן והא דכתב במ"א בפ"ג שם וז"ל והרביעי מדשן את המנורה ומדליק את הנרות י"ל דקאי על הדלקת השנים המזרחיים כשמצאן שכבו קודם הטבת החמש נרות וכן מצאתי בתשובות נוב"י מהדורא תניינא חאו"ח סי' קכ"ג יעו"ש היטיב. א"נ והוא העיקר בעיני דהא לתמיד הערב לא היו מפיסין כלל רק מי שזכה בבקר הוא זוכה נמי בין הערבים כמו דאיתא לקמן פ"ד ה"ח יעו"ש היטיב וה"ק והרביעי מדשן את המנורה בבקר ומדליק את הנרות בין הערבים ודו"ק היטיב.

והנה הפי' הזה הובא ג"כ בתשובות הרשב"א סי' ע"ט והוא ז"ל השיב ידו ע"ז לבלע ולהשחית עד שלא ימצאו לו שרש וענף ואמרתי להציע השגותיו אחת לאחת ואשיב ידי ע"ז כיד ה' הטובה עלי. בראשונה כתב וז"ל ועתה ראה כמה מן התמיהות יש בפי' הזה אם בשל שחר קאמר שמדשן את המזרחי כלומר שמכבהו ומדשנו ומניח את המערבי עד הערב א"כ איך תלה טעם הנחת המערבי דולק במה שממנו מדליק את המנורה בין הערבים שאינו מפורש בכתוב והניח העיקר המפורש בכתוב שיהא דולק לפני ה' תמיד וכך היה לו לומר ומניח את המערבי דולק שנאמר לפני ה' תמיד עכ"ל ואני אומר במחילת כת"ר ועפר אני תחת כפות רגלי אחד מתלמידי תלמידיו הקטנים כי השיטה הזו סוברת שאין מן הדין כלל שיהא דולק בבקר ג"כ ובכל היום ותמיד שנקרא על שם דבכל לילה היא דולקת ועיין חגיגה כ"ו ב' ברש"י ובתוס' שם (ולקמן אי"ה יבואר עוד מזה) וכל עיקר הטעם שמניח ואינו מדשן לנר המערבי הוא מפני מעלת הנס שבו היה נותן שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק (ויבואר אי"ה לקמן) לכן תלה המשנה היטיב הטעם בזה והבן.

שוב הוסיף שנית ידו וכתב וז"ל ועוד כשמצא את המזרחי שכבה למה מדשנו ומדליקו אחר שאין אנו צריכים עכשיו להדלקתו שהרי השני לו קרוי מערבי בין שיהא המזרחי דולק בין שאינו דולק כדעת בעל הפי' הזה ואם מפני שתהא ההפסקה נכרת אין אלו אלא דברי תימה וכי עמידת הנר דולק מגלה אהפסקה אדרבה היה יותר חיוב ההפסקה (כצ"ל) ניכר כשהיה הוא כבה כאותן החמש האחרים ועם כל זה מסלק ידו ממנו ואינו מדשנו כי היוצא ורואה שמדשן את השאר ומניח זה דולק כסבור שאין זה מניחו מלהטיבו עכשו אלא מפני שהוא דולק אבל כשהוא כבה ואפ"ה מטיב את השאר ומניח את זה עכשו ניכר ונגלה שאינו מניחו אלא מחמת חיוב בהפסקה עכ"ל והנה מה אני

להכריע בין הסברות הללו ולהכניס ראשי בין הרים גדולים כאלו. אך לסברת בעל הפי' הזה אזדא הקושיא אמאי מדליק נר המזרחי שהוא בקצה המזרח כיון שיש לעשות היכר בין הטבת שתי נרות להטבת חמש נרות וההיכר הוא שאלו השתי נרות דולקות כשמטיב את החמש נרות לכן מן ההכרח הוא שידליק שתי הנרות המזרחיים. וברור ופשוט זה מאד וק"ל.

ועל השלישית שכתב וז"ל ועוד אם אינו מדליקו אלא מחמת היכר זה אדרבה לא היה לו לדשנו עדיין אלא ידליקנו באותו שמן ישן ובאותה פתילה ישנה ויחזור ויכבה לאחר זריקת דמים וידשן פתילה עכ"ל והנה בזה מבואר התשובה היטיב כי בהדיא כתב הרע"ב וז"ל מדשנן ומדליקן מן הדולקים לא שהיה נותן פתילה חדשה ושמן חדש כדרך הטבת הנרות שהרי לעולם אין מטיבין שתי נרות מזרחיות אלא לאחר שחיטת התמיד כדי להפסיק הטבת חמש להטבת שתים אלא מדשנן היינו שמסיר הדשן שבראש הפתילה הישנה ומגביה ומדליקן וכו' יעו"ש היטיב והנה עכשו יצא כנוגה צדקת שיטה זו.

ועל הרבעים שכתב וז"ל ועוד אם אתה אומר כן נמצא מדליק את המזרחי בערב בשמן ופתילה ישנים עכ"ל אזיל לשיטתו שכתב בהשגה השלישית שמדשן ונותן שמן חדש ופתילה חדשה ושוב מכבן בעת ההטבת שתי נרות ומדליקן לערב אבל לפי המתבאר שם שבשעת ההדלקה בבקר אינו נותן שם שמן ופתילה חדשים רק הפתילה הישנה היה מוחט ראשה ומדליקה ושוב בעת הטבת שתי נרות מכבה ומדשנה ונותן שם פתילה חדשה ושמן חדש ושוב מדליקין בערב א"כ היה מדליק בערב בשמן ופתילות חדשים.

ועל החמישית שכתב וז"ל ועוד הרי שחסרה המדה לערב ממדת חברותיה כשעור מה שדלק בבקר משעה שמדשנו והדליקו עד גמר שחיטת התמיד וקבלת דמים והולכה וזריקה והעלאת איברים לכבש וזה שיעור גדול ומשמן מתחסר הרבה בשיעור גדול כזה וא"ת שידשן פעם שניה אחר שיכבנו זה לא נשמע לעולם ולא נזכר בשום מקום שידשן את המזרחי פעמיים ואין אלו אלא דברים המתמיהים עכ"ל וזהו לפי הבנתו שבשעה שנכנס להטיב את החמש נרות ומצא שכבו השתי נרות ג"כ מדשנן ומטיבן כדרך שאר הנרות ומדליקן ולכן שפיר הקשה קושיא זו אמנם לפי מש"כ ביישוב השגה ג' וד' גם זו מיושבת היטיב כי כל זמן הזה לא נדלק כלל רק משמן והפתילה הישנים ולא ניתן עדיין באלו השתי נרות שמן חדש ופתילה חדשה רק אח"כ מכבה הישנה ומטיבן ונותן בהן שמן ופתילה חדשים ומניחן כך עד הערב ואז מדליקן וכנ"ל.

והששית כתב וז"ל ועוד שכשמצאן שכבו מדשן את השתים בתחלה ואנו דישון החמש צריכין לעשות תחלה דכיון דאתחיל עביד ליה רובא כדאיתא התם ביומא (ל"ג ב') וזו

היא שדחקתני בתשובתי הראשונה (סי' ש"ט) לומר מה שאמרתי עכ"ל ואני אומר כי גם זו אינה קשיא כלל דבשלמא לפי' שפירש שזה היה דישון גמור והטבה גמורה לכן הוכרח לפרש שם כי תנא דידן לא ס"ל דהיה מפסיק בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות וכמו שהבאתי לעיל באורך אמנם לפי' זה האי דישון דהכא לא הוי דישון גמור רק היה מחיטת הפתילות כדי להדליקן ולהפסיק בין הטבת חמש נרות שקודמת להטבת שני נרות שהיו מאוחרות והוא אזיל לשיטתו הקודמת אבל בעל הפי' הזה מפרש כנ"ל ולק"מ עליו.

ובשביעית כתב וז"ל ועוד שיש תימה במה שאמר בעל הפי' הזה שאף כשהיו הנרות דולקות מכבן ומדשנן שהרי בספרי (בהעלותך פיסקא) תניא אי מערב ועד בקר יכול יכבה ת"ל יאירו שבעת הנרות והגי' שכתבת ת"ל לפני ה' תמיד אינה כן בספרים אלא כמש"כ ואפי' לאותה גי' שכתבת ופירשת דה"ק יכול יכבה כולם ת"ל לפני ה' תמיד כיצד הששה מערב עד בקר ואשר לפני ה' דהיינו נר המערבי תמיד אפ"ה אין הדברים מחוורים כי מאחר שמשמעו של מקרא דלפני ה' אותו שלפני ה' דהיינו נר מערבי כך היה לומר יאירו שבעת הנרות שומע אני שיהו דולקין לעולם ת"ל לפני ה' תמיד כלומר שאינו מזהיר שיהיה דולק תמיד אלא אותו שלפני ה' ועוד מאין שחייב לכבות את השאר ואם לא חייב בעמידתן דולקין תמיד מ"מ לא חייב בכיבויין בבקר בבקר וגם אתה מצאת קושיא זו ומה שתרצת כדי שלא תהא המנורה מלאה שמן שריפה ופתילות מקולקלות זה זר מאד וכי לאותו שלפני ה' וחביב מכולן לא חששה התורה לדשנו משמן ופתילה ישנים ומדשן שבתוכו ולשאר חששה יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא ואינו בדין שיהו השאר מיופין ומתוקנין וזה שלפני ה' מלא דשן ומוטב שישארו כלם דולקין והולכין כדרך שנר מערבי דולק והולך שא"א לדשנו משום עדותו ואם באנו לתלות בגזיה"כ שיהו השאר מתדשנין וזה עומד ודולק לא מצאנו מקום שחייב הכתוב כן ולא נתפרש בברייתא כן שיהא צריך לכבותה שכך אמרו יאירו שבעת הנרות יכול יהו דולקין לעולם כלומר שצריך שיהו דולקין ואפילו כבו חוזר ומדליקן ת"ל מערב עד בקר יכול יכבם כלומר אם רצה לכבות יכבם ת"ל יאירו שבעת הנרות כלומר שיהו מאירין והולכין עד שיכבו מעצמם הא כיצד יאירו שבעת הנרות בחיוב מערב ועד בקר ואפילו כבו מדליקן עד הבקר מכאן ואילך אם יאירו יאירו ואם כבו כבו ומדשנן שלא חייב הכתוב להיות דולק והולך תמיד אלא אותו אשר לפני ה' עכ"ל.

והנה בהא דהתיר המפרש הזה לכבות אינו יחיד בזה ורבים אשר אתו בשיטה זו וע"כ מפרשים או דהספרי מיירי מהנר המערבי לבד או באופן אחר ולקמן נדבר עוד מזה אי"ה

וס"ל לשיטה זו כיון דכתיב בבקר בבקר בהטיבו את הנרות אלמא דהוא מ"ע להטיב את הנרות דהיינו לדשנן וליתן בתוכם שמן חדש ופתילה חדשה וכיון שכן א"כ על כרחך אתה זקוק לכבותן כדי להטיבן ולהניחן כן דולקות א"א כיון שעל כרחך יכבו ביום דלא היה נס כי אם בנר המערבי וא"כ מוכרח הוא להטיבן וקבע הכתוב זמן ההטבה בבקר בבקר משא"כ בנר המערבי שדולק והולך אין זה מיאוס ואדרבה הוא הודו והוא הדרו שהיה עדות לכל באי עולם ושוב אחר הנס באמת היה מכבהו והיה מדשנו ומטיבו ומדליקו שיהא דולק כדי להדליק ממנו בין הערבים או משום לקיים מצות נר תמיד או מטעם שיבואר לקמן אי"ה ולקמן אי"ה נדבר עוד מזה.

כתב עוד וז"ל ומה שאמרו במנחות (פ"ח ב') נר שכבתה נדשן השמן ונדשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה ופרשת אותם בנרות של לילה כבר ראית בתשובתי הראשונה שאני דחיתי אותו פי' מפני שאינו נראה שיהא צריך להטיב ולדשן בלילה נר שכבה אלא חוזר ומדליקה באותה שמן ובאותה פתילה כשאר הנרות וכי מפני שכבתה תוך זמנה מחליף שמן ופתילה יתר על חברותיו ואני כבר פירשתי בשני המזרחיים כפי פי' ששניהם דולקין והולכין כל היום וכמ"ד מזרח ומערב היו מונחין א"נ שנר מערבי לבד למ"ד צפון ודרום הי' עומדין עכ"ל וכ"כ בסי' ש"ט ומבואר שם בארוכה. ותמוה מאד למה לא הביא דעת רש"י ז"ל שפי' שם בהדיא דכבתה בלילה באמצעה או קודם אור היום מחוייב לדשנה וליתן שמה שמן חדש ופתילה חדשה יעו"ש היטיב ואם באמת כי רב גובריה לחלוק על רש"י ז"ל אולם מהפלא מה שלא הביאו כלל.

ועל התשיעית שכתב וז"ל עוד דבר מתמיה ראיתי מה שכתבת בשם בעל הפי' הזה וזה לשונך כשמצא שתי נרות מזרחיות דולקין מדשן את השאר היינו חמש הנרות שלצד מערב דכיון דאתחיל עביד רובא ומניח שתים אלו כשהן דולקין עד שישחטו את התמיד ויזרקו את דמו ואחר דם התמיד מדשן שתי נרות מזרחיים שהניחם דולקין שאין לו להניח להטיב באחרונה פחות משתים ע"כ וזה אי איפשר שהמערבי דולק הוא והולך לפני ה' תמיד וכל שאינו כבה מאליו אינו מכבה אותו כל היום עד הערב שמטיבו ולא שיכבנו עד שמדליקין ממנו הפתילה החדשה בערב ואח"כ כתבת מיד בהפך זה וזה לשונך וכיצד מטיבן מדשן את המזרחי כלומר מכבה ומדשן את המזרחי כדרך שעושה לחמש הנרות שהטיב בראשונה ומניח את המערבי שהוא השני דולק שממנו מדליק את המנורה בין הערבים ע"כ פתחת בתרתי וסיימת בחדא אמרת חוזר ומדשן שני נרות מזרחיים שהניח דולקין ועוד אמרת כיצד מטיבן וחזרת ואמרת מדשן את המזרחי ומניח את המערבי והנה זה מעורבב עכ"ל והנה כל הרואה יראה שאין זו השגה לפי' הרע"ב

ואם הכותב ערבב בלשונו מה לו לבעל הפי' בזה ובשגם שיש ליישב ג"כ לשון הכותב שמתחלה מיירי לאחר שכלה הנס דאז היה מטיב את שני המזרחיים לאח"כ ומש"כ שהיה מדשן את המזרחי והיה מניח את המערבי דולק מיירי בזמן שהיה הנס ויבואר עוד לפנינו אי"ה מזה.

ובעשור כתב וז"ל עוד כתבת שנתקשה בעיני בעל הפי' הזה מה ששנינו מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק ואנן שתי נרות בעינן באחרונה דכתיב בהטיבו את הנרות ואין נרות פחות משתים כדאיתא ביומא ל"ג ב' ותירצת שהמשנה נאמרה כל זמן שהיה הנר המערבי קיים שהיה דולק כל היום אבל בשאין הנס (כצ"ל) קיים היה מדשן את שניהם וזהו ששנינו מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה ואפילו לא כבה כיון שאין הנר מתקיים מדשנו ומדליקו ע"כ ואין אלו אלא דברי נביאות חדא דאי מתניתין דפ"ו בשעת הנס האיך שנה בפ"ג מצאן שכבו וא"ת דפ"ג מיירי שלא בשעת הנס והא באותה משנה עצמה שבפ"ו שהיא בשעת הנס לפי דברי בעל הפי' קתני מצאו שכבה והיא שלא בשעת הנס נימא רישא וסיפא שלא בשעת הנס ומציעתא בשעת הנס ומי אמרינן להו למתניתין על כרחינו לצדדין כתביתו ולומר מניח את המערבי דולק בשעת הנס מצאו שכבה שלא בשעת הנס מדשנו ומדליקו זה דבר שאין השכל מודה לו ולא הדעת מקבלו ועוד מאי מצאו שכבה מדשנו ואי לצדדין היה לו לומר מצאן שכבו כמו ששנינו בפ"ג עכ"ל ואני בעניי לא ידעתי מה כל החרדה הזאת אשר חרד על הפי' הזה הלא לפי' זה מיירו אלו השתי משניות מדברים נפרדים ומה רישא וסיפא ומציעתא איכא כאן בפ"ג מיירי מהטבת חמש נרות וקאמר כשמצא שני המזרחיים דולקין וזה מיירי בין בשעת הנס ובין שלא בשעת הנס וקאמר דכשמצאן דולקים מניחן כך דלוקים ומדשן החמש נרות ואם מצאן כבויים מדליקן וע"כ מיירי בשעה שאין הנס קיים. ושוב קאמר בפ"ו דכשבא להטיב שתי נרות ובזמן שהיה הנס קיים היה מדשן המזרחי ומניח המערבי דולק אבל מצאו לנר המערבי שכבה היה מדשנו ומדליקו אבל ממזרחי לא מיירי כאן כלל כי ע"כ מכבו ומדשנו לעולם אף בזמן שהיה הנס קיים כי בו לא היה נס מעולם ולמאי נפק"מ ליתני כאן מצאן שכבו כיון דבמזרחי לא איכפת לן כלל וכתב ברישא דמצאן דלוקים מדשן את המזרחי אלמא שהמזרחי מדשן אפילו כשמצאו דלוק ולכן לא כתב רק בסיפא מצאו שכבה וקאי על נר המערבי בלבד דבו יש חילוק בין זמן הנס או לא.

ואני מתעשת על השגה העשתי עשרה שכתב וז"ל ועוד מאי מצאו שכבה והלא מצאו דולק מכבה ומדשן ומדליק לפי פי' הזה ובהדיא הו"ל למיתני שלא בזמן הנס אפילו

נכנס ומצא שני מזרחיים דולקין מכבן ומדשנן ומדליק את המערבי עכ"ל הנה גם בזה שיכל הרע"ב את ידיו לפרש וז"ל מצאו שכבה כגון לאחר שמת שמעון הצדיק שלא היה הנס בין שכבה עכשו לאחר שחיטת התמיד בין שמצאו שכבה קודם שחיטת התמיד והדליקו כדאמרן לעיל בפ"ג אע"פ שעכשו מצאו דולק כיון שלא היה הנס קיים מכבהו ומדשנו כדי לגמור הטבת שתי נרות יחד עכ"ל והנה לפי זה ה"פ כל שמצאו שכבה בין שמצא מתחלה כשבא להטבת חמש נרות ובין כשבא להטבת שתי נרות לכל האופנים מדשנו ומדליקו ממזבח העולה ולפי"ז אם בא בבקר ומצא כשהן דולקים וכן כשבא אח"כ ומצאוהו ג"כ דולק אע"פ שהיה לאחר מיתת שמעון הצדיק שוב לא היה מדשנו כלל שמא חזר הנס למקומו ולפי"ז מיושב שפיר היטיב מה שהקשה הרשב"א.

בהשגה השנים עשר וז"ל ועוד מי דחקו לבעל הפי' הזה לומר שבזמן שאין הנס קיים אפי' מצאו דולק יכבנו ולמה מכבה דילמא חזר הנס למקומו שלא ניתן להם זמן לנס לדעת עד איזה זמן ימשך ומכאן ואילך לא ימשך ובכל יום ויום יש להסתפק שמא נזכה ויחזור הנס למקומו ויהיה עד לשאר עמו והמכבה הזה כובש עדותו עכ"ל ולפי מש"כ אתי שפיר דאימת מכבהו כשימצאהו כבוי בראשונה או בשניה וא"כ הרי עדותו עמו שלא חזר הנס למקומו דאם היה חוזר הנס למקומו לא היה כבה לא בראשונה ולא בשניה. ובאמת מה שחדשתי בפי' הרע"ב דאם לא היה כבה לא בראשונה ולא בשניה לא היה מדשנו אינו ברור לי כ"כ שכן דעתו ולקמן אי"ה נדבר עוד מזה מ"מ לפי שיטת הרשב"א שכל זמן שאין הוכחה קיימת שלא חזר הנס למקומו אסור לכבותו השבתי כן ומדויל ידיו משתלם. ובאמת מוכרח כן לכאורה דהא ביומא ל"ט א' איתא דלא תמיד היה כבה רק לפעמים יעו"ש היטיב לכן לא יוכל לכבותו רק כשמצאו כבוי ופשוט.

ועל השלשה עשר שכתב וז"ל ועוד האיך יכבה והלא שנינו בספרי יכול יכבם ת"ל לפני ה' תמיד אלמא אשר לפני ה' לא יכבנו כלל עכ"ל י"ל כי מה שאסור לכבות היינו שיהיה כבוי כל היום עד לערב אסור אבל לכבותו ולדשנו ולהדליקו שידלק בטוב עד הערב י"ל דשפיר דמי ועלה קאי בהטיבו את הנרות שיטיב שתי נרות אחר הטבת חמש נרות וע"כ היינו בזמן שאין הנס קיים ועיין מש"כ ביישוב השגה הז'.

אלה השלשה עשר מדות אשר מדדה ידי יד כהה להציל את הפי' הזה והצלתי ארי מפי ארי כיד ה' הטובה עלי ושוב ראיתי בס' באר שבע בפ"ג דתמיד הרבה דברים ממש"כ וכמה דברים אשר נטיתי ממנו והמעיין הישר יראה ויקריב את אשר יבחר ובפרט שמדברי הירושלמי מוכח (ביומא פ"ב סוף ה"א) כפי' זה דבפ"ג מיירי מהטבת חמש נרות והא דפ"ו מיירי בהטבת שני נרות יעו"ש.

ומעתה אשים פני לדברי רש"י ותוס' לאין ולהיכן דבריהם נוטים. בשבת כ"ב ב' מבואר ממנו שדבריו מסכימים לפי' הרע"ב שנר המערבי בזמן שהנס קיים היה דולק כל הלילה וכל היום של מחרת עד הערב והא דמטיב שתי נרות המזרחיים היינו דווקא בזמן שלא היה הנס קיים אבל בזמן שהנס היה קיים לא היה מטיב רק את הנר המזרחי והנר המערבי נשאר דלוק עד הערב ומשמע שם שמותר לכבות את הנשארות אפילו במצאן דלוקות מדהביא המשנה אם מצאן כשהן דלוקין מדשן את המזרחי וכו' אלמא שמותר לכבות כשהוא דולק רק נר המערבי לבד אסור לכבות כשהוא דולק בזמן שהנס קיים אבל י"ל כי שם מיירי במצא תחלה כבויות והדליקן להשתי נרות וכשיטת הרע"ב ואז יוכל לכבות המזרחי אבל מצא מתחלה דלוקות ולא הדליקן הוא רק מצאן דלוקות מבערב י"ל דמודה דאסור לכבות וכשיטת הרמב"ן והרשב"א הנ"ל אמנם מ"מ מבואר מדבריו דמפרש לה למשנתינו דפ"ו בבקר וכהרע"ב ולא בערב וכהרשב"א ומ"מ במנחות פ"ח ב' בד"ה נפישי להו וכו' משמע שיוכל לכבותן יעו"ש היטיב (אף שיש לדחוק בזה) ומבואר שם ג"כ דכל היום לא היה דלוק רק הנר המערבי לבד ולא המזרחי עמו יעו"ש היטיב אמנם ביומא ל"ט א' מפרש דגם בשעת הנס לא היה דולק כל היום רק שהיה דולק כל הלילה והנס היה שאותו מדליק מבערב תחלה לכל הנרות וממנו היה מדליק לשאר הנרות ובו היה מסיים ההטבה בשחרית לפי שהיה מתאחר לכבות יותר משל אחרים יעו"ש היטיב ומכאן משמע קצת דכ"ז שהיו דלוקין אסור לכבותן ולהטיבן דאל"כ דאף כשהיו דולקין היה מכבן א"כ יקשה מאי היכרא לנס איכא במה שמאחר הטבתו דהא י"ל אם לא היה מטיב לשאר הנרות היו דולקין יותר מזה אבל י"ל דבלילות הארוכים שלא היו דולקים רק עד אור היום ומשם ואילך היה תמיד כבויות והוא היה דלוק תמיד בזמן שהיה מטיב לשאר הנרות אף דמדינא היה מותר לכבות מ"מ לא אירע מעולם שיצטרך לכבותם דתמיד מצאם כבויות רק נר המערבי לבד היה מוצא דלוק.

ובפי' המשנה צ"ל שמפרש כהרע"ב דמה דאיתא שם בפ"ג מצאן שכבו מדשנן ומדליקן מן הדולקים ואח"כ מדשן את השאר היינו שהיה מדשנן ומדליקן שיהיו דלוקים עד שעת הטבת שתי נרות הללו. אך איני יודע איך יפרנס לנו את המשנה דפ"ו כיון שלא היה דולק כל היום ועוד יש כמה עיקולי ופשורי בזה לכן נראה לענ"ד העיקר כמש"כ הרש"א שם דט"ס הוא וצ"ל בו היה מסיים הטבת נרות ערבית (ומתאימים דבריו למש"כ בשבת שם) יעו"ש היטיב. וע"ע חגיגה כ"ו ב' תוס' ד"ה מנורה וכו'. ובמנחות פ"ו ב' כתב וז"ל וממנה היה מדליק האחרות ובה היה מסיים כדתנן בפ"ו דתמיד בא ומצא שני מזרחיות דולקים שמנורה היתה עומדת מזרח ומערב מכבה הראשונה שמצד מזרח ומדשנו

ומניח הראשונה שבצד אותה שבמזרח הוא נר מערבי ומניחה דולקת עד לערב ומדליק האחרות שכבו בשחר מטיבו וזורק מה שנשאר מן השמן ומן הפתילה לחוץ ונותן בה שמן ופתילה ומדליקה כדי לקיים בה מצות הדלקה ומסיים בה הדלקה שהיה מדליקה בתר כל הנרות עכ"ל כוונת דבריו למש"כ בשבת וה"ק דמניח נר המערבי דולק עד לערב ואז מדליק ממנה שאר הנרות שכבו בשחרית והטיבן בשחרית ואח"כ כשמדליק ממנה האחרות בין הערבים מטיב לנר המערבי וזורק שמן ופתילה ישנה וניתן בה שמן ופתילה חדשה ומדליקה (וצ"ל ומטיבו וזורק וכו' שוב ראיתי כן בש"ס החדשים דפוס זיטאמיר) והכל כמש"כ בשבת רק בזה סתר דעתו דאילו התם כתב דמטיבה תחלה ונוטל השמן והפתילה הישנה בידו או בכלי ומדליק ממנו את נר המערבי החדש ומהחדש מדליק שאר הנרות ואילו הכא כתב דמדליק האחרות מהנר המערבי הישן כשעודו בנר ואח"כ כשהדליק האחרות מטיבו לנר המערבי ונותן לתוכו שמן ופתילה חדשה ומדליקו וכשיטת התוס' שם בשבת ד"ה ובה היה וכו' יעו"ש היטיב וביומא מבואר שם כרש"י שבשבת שכתב וז"ל ואע"פ שממנו מתחיל להדליק ערבית בו היה מסיים הטבת נרות וכו' והבן היטיב ובתשובות הרשב"א סי' ש"ט מפרש ג"כ כמש"כ רש"י בשבת יעו"ש היטיב ועיי"ש בתוס' מנחות ד"ה ממנה וכו' יעו"ש היטיב.

וע"ע שם בתוס' שכתבו וז"ל והכי תנן בתמיד פ"ג נכנס ומצא שני מזרחיות דולקות מדשן את השאר ומניח את אלו פי' שני נרות מזרחיות מניח עד לאחר דם התמיד כדנפקא לן ביומא ל"ג א' סידור מערכה משמיה דגמרא וכו' והדר קתני מצאו שכבה פי' דהיינו לאחר שמת שמעון הצדיק שלא היה הנס רגיל מדשנו ומדליקו מן הדולקין פי' ומשים חצי לוג שמן שתהא דולקת עד הערב להדליק ממנה את השאר ואח"כ מדשן את השאר דהיינו הטבת חמש נרות ובפ"ו קתני נכנס ומצא שני מזרחיות (ובגליון כתוב מערביים צ"ל והיא הגהת הצאן קדשים) דולקים מדשן את המזרחי ומניח את המערבי דולק שממנו מדליק את המנורה בין הערבים מצאו שכבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה עכ"ל והנה על גירסתם ופירושם יש להקשות קושיית הרשב"א הששית שהבאתי למעלה במצאו שכבה למה מדשנו ומדליקו תחלה ואח"כ מדשן את השאר אדרבה הו"ל להקדים הטבת חמש נרות לאלו השנים וצ"ל דס"ל להתוס' דהאי תנא לא ס"ל דיש לחלק בין הטבת חמש להטבת שתים רק בין הטבת חמש לאחד וס"ל דיותר יש לקיים הדלקת הנר המערבי משום דכתיב לפני ה' תמיד או משום לעשות זכר לנס וכמש"כ בסה"ד יותר מלחלק בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות ומכאן מבואר שס"ל שמותר לכבות כשמצאן דולקים מדכ' מצאו שכבה מדליקו מן הדולקים אלמא שעדיין השאר דולקים מדשנו

ומדליקו ואח"כ מדשן את השאר. ובפי' המשנה משמע שמפרשים בזה כהרע"ב בפי' פ"ו ולכן לא נקט שם מדליקו מן הדולקין משום שאז ליכא שום אחר דולק כיון שכבר הטיב כל הה' נרות ומיירי שבפעם הראשון מצא לאלו ב' שדלקו דאז לא היה מכבן ומדליקן רק היה מטיב לחמש נרות ומניח לאלו השנים עד לאחר דם התמיד ואמר כשמצא שני אלו דולקין אחר דם התמיד אז מדשן המזרחי ומניח להמערבי דולק אבל מצאו שכבה ר"ל מצא שכבה נר המערבי ושוב אין לו להדליקו מהדולקין לכן מדליקו ממזבח העולה שידלק עד הערב.

אבל יש לעיין דאכתי הו"ל למינקט מצאן שכבו לשון רבים דלישנא שכבה משמע אף דהמזרחי דלוק מ"מ כל שהמערבי כבה מדשנו ומדליקו ממזבח העולה ואמאי והא יכול להדליקו מנר המזרחי ואולי י"ל זה א"צ להשמיענו דאם כשבא להטיב המזרחי מצא את המערבי שכבה שצריך להטיבו ולדולקו מנר המזרחי שזה פשיטא דאם כשמצאו כבה מתחלה מדשנו ומדליקו קודם הטבת חמש נרות וכמש"כ בפ"ג כ"ש כשבא ומצא לאחר הטבת שתי נרות ומצא המערבי כבוי והמזרחי דולק שבוודאי מדשן תחלה ומטיבו להמערבי ומדליקו ממזרחי קודם הטבת המזרחי ואח"כ מדשן המזרחי ומטיבו רק הכא מיירי שמתחלה מצא אלו שני המזרחיים דולקין והטיב אז החמש נרות והניח לאלו השתים עד אחר דם התמיד ושוב מצא לאלו השנים דולקין ולא היה יכול לכבות המערבי דילמא חזר הנס למקומו ודישן והיטיב המזרחי ושוב כבה המערבי אז מדשנו ומטיבו ומדליקו ממזבח העולה שיהיה דולק עד הערב ונמצא פי' זה הולך ע"ד פי' הרע"ב אבל לא כפי' לגמרי שאילו לפי' הרע"ב שם בפ"ג אם מצאן שכבו מוחט את ראשן ומדליקן לאלו שני המזרחיים ומדליקן שידלקו עד אחר דם התמיד משא"כ לפי' תוס' שם אם מצאן שכבו מדשן את המערבי לגמרי ומטיבו ונותן לתוכו שמן ופתילה חדשה שידלק עד הערב ושוב מטיב החמש נרות ומפסיק בדם התמיד ואח"כ מטיב למזרחי משא"כ לפי' הרע"ב וכמו שהארכתי למעלה. הרי כתבתי לך שלישים והמה פי' הרשב"א. ופי' רבינו יצחק בר ברוך שהובא ברע"ב. ופי' התוס'.

ועתה אכתוב לך רבעים לבאר פי' רבינו בשתי אלו המשניות איך דעתו נוטה. בספ"ג דתמיד כתב וז"ל כבר נתבאר בגמרא יומא שהטבת נרות הוא נקוי הנרות והדלקתם מה

הלכה יג

נר מערבי וכו'. והראב"ד השיג ע"ז וכבר כתבתי בס"ק דלעיל שגם דעת תוס' והרשב"א כהראב"ד וכבר הארכתי שמה בזה ודע כי התוס' יו"ט פ"ו דתמיד מ"א ד"ה ומדליקו וכו'

כתב וז"ל נדחק הכ"מ ליישב דלשון רבינו לאו דוקא עכ"ל הוא ט"ס וצ"ל דלשון רבים לאו דוקא. ופשוט.

הלכה יד

מושך הפתילה וכו'. שבת כ"ב ב' ועיין לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה ה"ו וה"ז ומעתה מבואר למה פסק כן התם משום דהך סוגייא אזלא אליבא דמ"ד דשל פרקים היה וכמש"כ התוס' בשבת ובמנחות פ"ח ב' ד"ה נר וכו' יעו"ש היטיב ועיין יומא כ"ד ב' משמע קצת דלא היו הנרות קבועין והיה מסלקן בכל יום יעו"ש ויש לדחות והבן.

בזיון. דהוי כמו קינסא דאסור ועיין לח"מ מש"כ בזה וכבר דברתי מזה בחי' לשבת שם.

הלכה טו

הפתילות שאסור וכו'. שבת כ"א א' ושם איתא כל פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת אין מדליקין בהם במקדש והנה בגליון הש"ס שם הקשה הא אין מדליקין במקדש אלא שמן זית בלבד יעו"ש שנשאר בתימה ולכן לא העתיק רבינו תיבת שמנים וראיתי בילקוט פרשת תצוה שהעתיק לשון הש"ס דשבת ולא העתיק תיבת שמנים רק כמש"כ רבינו ובלתי ספק שט"ס הוא בש"ס והעיקר כגי' הילקוט ורבינו. ועיין מל"מ שכתב בשם התוס' דשבת דאם כרך דבר שמדליקין על דבר שאין מדליקין מותר להדליק יעו"ש וכבר העירותי בחי' לשבת די"ל דרבינו לא ס"ל כן וז"ל שם לכאורה נראה דהתוס' כתבו כן לשיטתם דס"ל כרש"י שנמשך היטיב רק מטעם גזירה שמא ידליק בעיניה אסרוהו אמנם לשיטת הרמב"ם שכתבתי לעיל משמע קצת דלא מטעם גזירה רק לפי שאין נמשך אחר הפתילה וה"ה בכרך דבר שמדליקין ע"ג דבר שאין מדליקין לא מטעם גזירה אסרוהו וכן מוכח דאל"כ לא הוי מקשה הש"ס מידי ודו"ק וכ"כ הלח"מ בהדיא בפ"ה מהל' שבת ה"ו יעו"ש א"כ גם במקדש אסרו ובמקדש י"ל מן התורה אסור וא"כ צ"ע לכאורה על המל"מ שהעתיק דברי התוס' על הרמב"ם פ"ג מהל' תו"מ הט"ו יעו"ש היטיב וצ"ע עכ"ל.

הלכה טז

כל הנרות וכו'. יומא י"ד ב' ט"ו א' ושם ל"ג א' ב'.

כדי להרגיש וכו'. והיינו כר"ל שם ל"ג ב' ועיין מרן ועיין בלח"מ מש"כ בזה ואני מצאתי בתוס' ישנים ביומא שם ד"ה הניחא וכו' וז"ל ור"ח פי' בשם הגאון דמילתא באנפי נפשה הוא הניחא לר"ל דמצינן לאוקמי בבקר בבקר דנרות לאקדומי לדם התמיד דהכא שלש והכא שתים כדאמרן אלא לר"י דאמר חלקהו וכו' א"כ לא כתוב בהן בבקר בהטבת חמש נרות ועלתה בקושיא עכ"ל ובלי ספק שזו היא שיטת רבינו ואע"ג דהך סוגיא

אזלא אליבא דאבא שאול ורבינו לקמן פ"ו ה"ד לא פסק כאבא שאול יעו"ש היטיב וא"כ לא אמרינן דבבקר בבקר קאי על הטבת החמש נרות דליקדמו לדם התמיד מ"מ י"ל דאכתי בעי בבקר בבקר לנרות דליקדמו לאיברים ואף דלענין קטרת לא בעי בבקר בבקר דידעינן זה מדכתיב יקטירנה היינו קודם הטבת חמש נרות יקטיר מ"מ הו"א דגם איברים יוקדם לנרות לכן בעי בבקר בבקר להקדים הטבת נרות קודם לאברים והבן היטיב ועיין ירושלמי יומא פ"ב סוף ה"א יעו"ש היטיב דר"י ס"ל משום להרגיש עזרה ור"ל ס"ל משום בבקר בבקר יעו"ש היטיב ואולי היה כן גירסת רבינו ג"כ בש"ס דידן והוא לפי גי' היפ"מ המובא בקרבן העדה שם והבן היטיב.

הלכה יז

כמו שביארנו. לעיל הלכה י"ג.

נכנס וכלי וכו'. בפ"ג דתמיד מ"ו.

את הפתילות וכו'. מנחות פ"ח ב' ובירושלמי יומא פ"ב ה"ב.

ומניח הכוז וכו'. שם בתמיד פ"ג מ"ט.

ואח"כ נכנס וכו'. כ"ה בפ"ו דתמיד מ"א והיינו לשיטתו ולשיטת רבינו ברוך בר יצחק כמו שהארכתי לעיל ס"ק ל"ד אולם לשיטת הרשב"א בבקר בהטבת שתי נרות היה מניח הכוז במעלה שניה שלפני המנורה אמנם לאחר הטבת הנרות של בין הערבים היה נוטל את הכוז והשתחוה ויצא.

הלכה יח

מחצה בבקר וכו'. עיין לעיל פי"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ד וה"ה יעו"ש.

דוחין את וכו'. מנחות נ' ב' נ"א א' צ"ז א' יומא נ' א' תמורה י"ד א' תו"כ צו פ"ג פרשה ג' ופ"ד באותו פרשה יעו"ש ואיתא שם דווקא מנחת חביתין של כה"ג דוחה את השבת ואת הטומאה משא"כ מנחת חביתין של חינוך כהן הדיוט אין דוחה השבת וטומאה יעו"ש היטיב ועיין לעיל פ"ה מהל' כלי המקדש הי"ז בד"ה ומעשה שלשתן. ועיין תוספתא דמנחות פ"ז ופי"א.

תופיני שתהא וכו'. עיין לח"מ שהקשה הא טעם זה איתותב שם יעו"ש היטיב. ואולי אפ"ל בדוחק דהירקא הוא מחוץ לעזרה וא"כ כיון דנתקדש בכלי א"כ אין להוציאו לחוץ דנפסל ביוצא וכמש"כ התוס' בזבחים כ' ב' בד"ה יציאה וכו' מנחות ט' א' ד"ה ר"ל וכו' ועיין תוס' סוכה נ' א' ד"ה ואי וכו' יעו"ש היטיב ורב יוסף דאכתי לא ידע מזה דטעון כלי והיה סבור שאין טעון כלי וא"כ שפיר הקשה דהא יכול להוציאו לחוץ ולטומנו בירק אמנם למסקנא אה"נ דא"א להוציאו לחוץ והא דלא מייתי ירקא בעזרה ולטומנו

שם דבזה מותר להכניסו בעזרה עיין לעיל פ"י מהל' מעשה הקרבנות הי"א אולי י"ל דלא מהני רק כשהירק מחובר ולא כשהוא בתלוש א"נ י"ל דרבינו ס"ל כדעת רש"י שם. ויש לעיין בזה ועיין תוס' מנחות ח' א' ד"ה ולר"ח וכו' דגנאי היה להוציא מכלי שרת לחול וכו' יעו"ש היטיב ובזה ניחא טפי ועיין לעיל פי"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ה ד"ה נותנת בכלי שרת יעו"ש היטיב.

תפסל בלינה וכו'. וכרבא ותניא כוותיה התם נ"א א' ועיין תו"כ צו פ"ד פרשה ג' ועיי"ש תוס' ד"ה תניא כוותיה וכו' ושם ד"ה אפי לה וכו'.

שהמרחשת מכלי וכו'. עיין לח"מ ואולי ט"ס הוא וצ"ל שהמחבת וכו' וק"ל.

כמו שביארנו. לעיל פי"ב מהל' מעשה הקרבנות הכ"ג יעו"ש.

הלכה יט

בחוץ ואינן וכו'. מנחות צ"ז א' ותוספתא פי"א ועיין לעיל פי"ב ממעה"ק הכ"ג.

הלכה כ

ומת או וכו'. שם במנחות נ' ב' ותוספתא שם פ"ז ותו"כ צו פ"ג פרשה ג' ואע"ג דשם נאמר במת מ"מ ה"ה בנטמא או בנולד לו מום דמאי שנא ומשו"ה בתו"כ שם ליתא תיבת ומת רק הכי איתא שם כהן שהקריב מחצה שחרית ומינו כהן אחר תחתיו. וכן הוא בהדיא בירושלמי שקלים פ"ז ה"ג וז"ל לא סוף דבר שמת אלא אפילו נטמא ואפילו נדחה ממום יעו"ש היטיב. ועיין בהגהת הגר"א שם דמפרש לה בלשון איבעיא ומחק תיבת אלא וה"פ דבעי אם אפילו נטמא ואפילו נדחה ממום דינו כמת וע"ז מסיק ר' יוסי בן עזי דבר דיליה דאפילו נדחה ממום ג"כ כך דינו אבל בנטמא לא איפשיט הבעיא ורבינו פסק לחומרא יעו"ש.

אבד. עיי"ש בתוס' ד"ה ומחצה אבד וכו'. ויש לעיין שם בהבנת דבריהם ועיי"ש בירושלמי ובביאור מהר"א וק"ע שם ובהגהת הגר"א יעו"ש היטיב וא"כ צ"ע על תירוצם יעו"ש היטיב וקצרתי והעיקר שצ"ל שם בתוס' מחצה משלם להבאה ומה דאיתא שם על הגליון למצוה הוא ט"ס דא"כ לק"מ והג"ה זו היא מהצ"ק אבל לא צדקה ועיי"ש ח' א' במסקנא לא נצרכא אלא להביא מתוך ביתו וברש"י שם וכ"ה בתוס' שם ח' ב' בד"ה ולר' חנינא וכו' ושם צ"ה ב' ד"ה ומאי וכו' יעו"ש היטיב.

הלכה כא

שתעבור צורתן וכו'. שם בש"ס תני תנא קמיה דר"נ וכ"ה בתוספתא שם ובירושלמי שקלים שם.

אבד או וכו'. עיי"ש ברייתא בש"ס ובתו"כ שם ובתוספתא שם.

בעזרה. עיין לעיל פ"ז מהל' מעשה הקרבנות ה"ג יעו"ש היטיב.

הלכה כב

מביאין היורשים וכו'. מנחות נ"א ב' ושם בתוספתא פ"ז תו"כ שם פ"ה ועיין בירושלמי שקלים פ"ז ה"ג. ועיין לח"מ מש"כ בזה דהכא מיירי מה"ת ובהל' שקלים פ"ד מיירי מתקנת בי"ד יעו"ש היטיב ונמצא דר' יהודה פליג נמי אתקנות דבשקלים שם במשנה פליג אתקנה וס"ל דלא תיקנו דלייתי מציבור וא"כ יש לתרץ לכאורה קושיית התוס' במנחות נ"ב א' ד"ה דשמעינן וכו' יעו"ש היטיב אף די"ל דהכי כוונתם דהא לא פליג על הא דאין מועלין באפר פרה אדומה והא מדאורייתא היא אלא ודאי מעיקרא תיקנו משום דפשעי ונותנין ע"ג מכתן ותיקנו מעילה וא"כ אמאי פליג שם איורשים וס"ל דלא תיקנו להביא מלשכה משום דילמא פשעי אבל צ"ע דילמא ה"נ ס"ל דהוי שתי תקנות ומעיקרא תיקנו דלייתי מתרומת הלשכה והדר נגדרו וחזרו הדבר לד"ת כמו דמשני בירושלמי שם באפר פרה ואף שיש לדחוק בזה דהתוס' מקשו אשיטת ש"ס דידן מ"מ יש להקשות דילמא ס"ל לר' יהודה באמת דגבי יורשים לא תקינו כלל משום דידוע מי הם היורשין ויכולין בי"ד לכופן או דילמא לא הי' בני כהנים גדולים פושעין בזה משא"כ באפר פרה דהוא כולל כל ישראל ובי"ד לא היו יכולין למחות בידם וצ"ע על קושייתם והבן היטיב.

עשרון שלם וכו'. שם במנחות נ"ב א' ובירושלמי דשקלים שם ובתוספתא מנחות פ"ז יעו"ש היטיב.

שמנה ולבונתה וכו'. עיי"ש היטיב בש"ס דלרבנן הכי הלכתא ופסק רבינו כרבנן וכן פסק לעיל פי"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ד יעו"ש היטיב והטעם דסתם משנה שם ק"ו ב' והובא שם בש"ס מסייע לרבנן והלכה כסתם משנה ועיין בספ"ז דשקלים בירושלמי דמשמע שם דצריך לכפול לבונתו ושמנו ואף לר"י בן דוסתאי דס"ל דבעי לכ"ג בחייו קומץ בשחרית וקומץ בין הערבים א"כ י"ל הכא דבעי שתי קומצים בשחרית ושתי קומצים בין הערבים וזה דלא כרש"י ותוס' במנחות שם. אולם עיי"ש בגירסת הגר"א דלא איבעיא ליה התם רק אליבא דרבנן יעו"ש היטיב גם בפשיטות הבעיא שם יש חילוק בין גי' הגר"א לגי' המפרשים ומשמע שם דלכו"ע אפשיט הבעיא דנכפלה שמנה בין לגי' הגר"א ובין לגי' המפרשים. אבל לית הלכתא כוותיה דהירושלמי במקום ש"ס דידן ופשוט.

פרק ד

הלכה א

בכל יום וכו'. משמע מכאן דווקא קרבנות ציבור שזמנן קבוע היה בפייס אבל עבודת קרבן יחיד לא היה טעון פייס וכדעת רש"י ז"ל ביומא כ"ו ב' יעו"ש ולכאורה סתר דברי עצמו שם ב' ב' בד"ה מי ידעינן וכו' יעו"ש היטיב ואולי י"ל כי בכ"ו ב' מיירי אי רצה בעה"ב היה נותנו לכהן יחיד אבל שם ב' ב' מיירי מן הסתם דהבעלים לא יהיבי מידי לחד ועיי"ש בתוס' חדשים במשניות שם פ"ב. והבן. אמנם מדברי רבינו שבפי' המשניות לא מכרע מילתא כלל להיכן דעתו נוטה שוב ראיתי במל"מ לקמן הלכה ט' שדבר מזה ג"כ ועיין תוס' שם י"ט ב' ד"ה מי איכא וכו' דמ"מ בעינן כהן שבאותו משמר יעו"ש ועיין תמורה ל"ב א' ד"ה מקדישין וכו' וע"ע רש"י נדה ט"ו ב' בד"ה אם זכר וכו'.

כהני בתי וכו'. עיין לעיל פ"ד מהל' ביאת מקדש הי"א דבכל יום הי' בית אב א' ולכאורה הלשון דהכא אינו נכון כ"כ אבל י"ל דה"ק כל בתי אבות של כל יום ויום דבכל יום היה בית אב א' וקאמר בתי אבות דעלמא.

ללשכת הגזית וכו'. עיין יומא כ"ה א' ותוספתא שם פ"א ובסוכה פ"ד יעו"ש היטיב.

אחר שיעלה וכו'. עיין מש"כ לעיל פ"ב ה"ט ד"ה ואש המזבח.

ומלובשין הן וכו'. שם ביומא וכרב ששת דהלכה כוותיה באיסורא לגבי דרב נחמן יעו"ש היטיב ובתמיד פ"ה מ"ג בפי' רבינו ועיין מפרש לתמיד כ"ו א'.

והממונה על וכו'. לפי הנראה לאו היינו זקן היושב במערבה דהזקן הוא אחד מזקני סנהדרין המורה להן סדר הפייסות והממונה היינו המפייס בעצמו אמנם הלח"מ כתב דהיינו הממונה היינו הזקן יעו"ש היטיב אבל יש לעיין דא"כ כיון שהפייס היה במזרחה וזקן יושב במערבה א"כ איך הוא ניטל מצנפת של אחד מהם ואולי היה יושב שם טרם שנאספו כלם אבל משנתאספו כלם בא אל הכהנים להפיס.

ומחזירה וכו'. והטעם לפי שגנאי לעמוד שם בגילוי הראש עיין תוס' יומא כ"ה א' ד"ה והא וכו' ובמפרש לתמיד כ"ו א' שם ומשמע שם לכאורה דהיה עומד כן כל עת הפייס יעו"ש אבל אין זה הכרח וי"ל דמודים דהיה מחזירה תיכף דלמה לו לזה כיון דזה אינו אלא סימן להתחיל המנין ממנו. שוב מצאתי בתוס' יו"ט שכתב מזה יעו"ש.

הלכה ב

ושאר הכהנים וכו'. שם כ"ה א' ובתמיד פ"ה מ"ג וכרב ששת יעו"ש.

הלכה ג

עומדין בהיקף וכו'. שם כ"ה א' ותוספתא שם ושם.

אחת או שתים וכו'. בש"ס שם כ"ג א' (וכן בתוספתא שם) איתא דבריא מוציא אחת והחולה וה"ה ת"ח מוציא שתים ואין מונין אלא אחת ואם בריא הוציא שתים מונין לו אחת אבל אם הוציא גודל אין מונין לו כלל יעו"ש וברש"י ובפי' המשניות בפ"ב דיומא בתחלתו כתב רבינו איפכא שם דבריא מוציא שתי אצבעות ואם הוא חולה או חלש מוציא אחת יעו"ש היטיב וא"כ קשה ממנ"פ איך שיהיה גירסתו אמאי לא חלק ביניהם בין חולה לבריא וצ"ל דגי' אחרת היתה לו ועיין בלח"מ שנתעורר בזה.

מונין לו וכו'. בש"ס שם קאמר אם הוציא שתים מונין לו אחת יעו"ש אבל בירושלמי שם פ"ב ה"א אי' וז"ל הוציא אחת מונין לו שתים מונין לו שלש אין מונין לו מהו אין מונין כל עיקר אין מונין לו את היתירה עכ"ל ועיי"ש בקרבן העדה דפי' דהאיבעיא היא אם מונין לו ב' א' אי אין מונין לו כל עיקר יעו"ש והנה יש לפרש דשאל אם אין מונין לו כל עיקר ומשני מאי אין מונין לו אין מונין לו לשלש אבל בשתים מונין לו וכן ראיתי בש"ק שמפרש כן ומגיה בלשון רבינו שכצ"ל ואם הוציא שלש מונין לו שתים יעו"ש היטיב ונכון הוא. אך אכתי לא מעלה ארוכה לפי שלמה עזב הש"ס דידן ובחר לו שיטת הירושלמי ועל כרחך צ"ל שגי' אחרת היה לו בש"ס דידן ואולי לפי אותה גי' אתיא כפשטה דמונין לו שלש.

שהגודל קצר וכו'. הוא לפי שיטתו שם בפי' המשניות משא"כ לרש"י שם הרמאות הוא באופן אחר לפי שיהי' נראה כשנים אמנם לרבינו כיון ששתים היו מונין לו לשתים וא"כ אין שייך זה ולכן הוכרח לטעם זה ודו"ק.

הלכה ד

ויפקדם בטלאים. כ"ה שם ביומא כ"ב ב' והא דלא מייתי הש"ס מתורה גופיה דכתיב ונתנו איש כופר נפשו לה' וגו' משום די"ל דהתם מצוה לשעה וכמו שטעה דוד המלך ע"ה באמת בזה וכמש"כ שם הרמב"ן בתורה יעו"ש היטיב והא דלא מייתי מדהע"ה שנענשו בזה י"ל דהתם לאו צורך מצוה הוי משא"כ במקום צורך סד"א דמותר למנות קמ"ל משאול דאפ"ה אסור א"נ דלהכי אייתי משאול משום דהוא קדים. וק"ל ופשוט. והא דלא מייתי רבינו משום דכתיב ויפקדם בבזק משום דיש להשיב דילמא בזק שם מתא כמה דמתקיף לה רב אשי אף דלפי האמת גם בזק הוא לישנא דמיבזק כמה דאמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל יעו"ש היטיב וכ"ז פשוט. ועיי"ש בחי' אגדות רש"א.

הלכה ה

ארבעה פייסות וכו'. יומא כ"ב א' כ"ה א'.

בשחרית וכו'. לאפוקי בתמיד של בין הערבים אין מפייסין לו בפ"ע עיין לקמן הלכה ח'.

מי תורם וכו'. שם כ"ב א' וכן מוכח בתמיד פ"א ופ"ב יעו"ש.

מסדר את וכו'. שם כ"ב א' כ"ז ב' כ"ח א' (ועיין תוס' מנחות פ"ט ב' בד"ה תמיד וכו' שכתבו דסידור שני גזרי עצים קודם לתרוה"ד כדאיתא ביומא ל"ג א' יעו"ש היטיב מלבד מה שלא נזכר שם מזה הוא תמוה לכאורה דהוא נגד מה שמבואר בתמיד כ"ח ב' כ"ט א' ובשאר דוכתי טובי וכנגד מש"כ התוס' בעצמם ביומא ל"ג א' ד"ה אביי וכו' וצע"ג) ועיין ירושלמי יומא פ"ב ה"ב ובמפרש לתמיד כ"ט א'.

מכניס מחתה וכו'. עיין בלח"מ שתמה ע"ז וכן תמה התוס' יו"ט בתמיד פ"ה מ"ה יעו"ש סוד"ה מי שזכה וכו' ועיין ירושלמי פ"ב דיומא ה"א וה"ג יעו"ש היטיב. ולענ"ד נראה ליישב קצת דלרבינו לישנא דתמיד מי שזכה במחתה נטל מחתת הכסף וכו' קשיתיה דהא לראב"י הוה פייס למחתה בפ"ע ולר' יהודה אינו שייך מי שזכה כיון דבדעת כהן תליא מילתא וכמש"כ התוס' ביומא כ"ה ב' בד"ה ת"ש וכו' ושם כ"ו ב' ד"ה ההוא וכו' ועוד הא לא נזכר כלל במשנה מהמחתה הזו ואיך קאמר בסתמא מי שזכה במחתה ולא דמי כלל לשאר אינך אלא ודאי דהכי מפרש מי שזכה במחתה בתרוה"ד הוא נוטל אותה המחתה גופא ועולה לראש המזבח ובאותה מחתה שתורמין בה הדשן באותה גופא נוטלין הגחלים מעל המזבח ולכן פסק כסתם משנה והתימה לי שלא הרגישו בזה. ועוד יש ליישב דברי' על פי מש"כ התוס' ביומא כ"ו ב' בד"ה ההוא וכו' יעו"ש היטיב והיה גורס ההוא לא כר"י ולא כראב"י ולכן הוו י"ז משום שאחד בתרוה"ד וי"ג בתמיד שנים בקטורת ואחד בהעלאת איברים מכבש למזבח ורבינו פסק כמ"ד ט"ז. אבל זה אינו דהא התם פעמים י"ג וכו' פעמים ט"ז קאמר יעו"ש וברש"י.

הלכה ו

שלשה עשר וכו'. שם כ"ה א' ועיי"ש כ"ו ב' דלפעמים י"ד ופעמים ט"ו ופעמים ט"ז יעו"ש היטיב וכ"ה שם בתוספתא פ"א ובירושלמי פ"ב ה"ב יעו"ש.

מקבל את וכו'. כ"ה מסקנא דש"ס שם כ"ה ב' ומה דאיתא ביומא נ"ו ב' השוחט צריך שיקבל וכו' ט"ס הוא כדאיתא על הגליון בש"ס בשם ר"י ברלין יעו"ש.

והוא זורקו וכו'. פ"ד דתמיד מ"א ושם ביומא מסקנא דש"ס ומשמע בפי' המשניות לרבינו דגורס מי זורק מי שוחט יעו"ש.

מדשן מזבח וכו'. כתב מרן בשם הריטב"א וז"ל הזורק הוא מקטיר האיברים כדי שתעשה עבודת הדם והבשר בכהן אחד וכתב עוד משום דשחיטה וזריקה היא עיקר עבודת התמיד היו מקדימין אותה אע"ג דדישון מזבח הפנימי היו עושין תחלה עכ"ל והנה על מש"כ בתחלת דבריו דהזורק הוא המקטיר כבר נתעורר בזה המל"מ ז"ל יעו"ש

היטיב (ועיין מש"כ לקמן בשם תוס' יומא כ"ז ב' ד"ה אין זר וכו') ובמש"כ דדישון ממזבח הפנימי היה קודם שחיטת התמיד וזריקתו דע כי כן היא ג"כ דעת הרמב"ן בפ"ב דיומא במלחמות שם וכ"ה דעת רש"י ז"ל ביומא ל"ג א' וכ"כ המפרש לתמיד פ"ג ל' א' יעו"ש אמנם אין כן דעת רבינו לקמן בפ"ו ה"ב שכתב דבשעת שחיטת התמיד מדשנין את המזבח הפנימי יעו"ש וכ"כ בפירושו למס' תמיד ספ"ו יעו"ש היטיב אמנם הגר"א כתב בתמיד פ"ג מ"א וז"ל אע"ג דאמרינן ביומא דדישון מזבח והמנורה קודם לדם התמיד היינו לזריקת דם אבל השחיטה והקבלה היתה קודם כדאמרינן בסוף הפרק לא היו שוחט וכו' עד שנפתח וזה היה קודם לדישון אבל הזריקה היתה אח"כ דבעוד שהיה שוחט ומקבל ואח"כ היה הולך יותר ממאה אמה עד שהוא חוזר לקרן מזרחית צפונית בעוד כך היה נגמר דישון מזבח והמנורה ואמר מי זורק קודם לפי שהזורק הוא המקבל עכ"ל וכן בפ"ו מ"א כתב וז"ל וכן מש"כ (ר"ל הרמב"ם) בשעת שחיטת התמיד היתה דישון המזבח ל"נ כנ"ל עכ"ל.

ודע דהמפרש כתב שם בתמיד וז"ל אומר רבי דמשו"ה מפייסין קודם בשחיטת התמיד שקודם דישון מזבח הפנימי היו לוקחין הטלה אותן הכהנים שזוכין בו ורואין ומכניסין אותו לשחוט ומבקרין אותו לאור האבוקות והלכך כיון שהיו עוסקין במילי תמיד קודם דישון מזבח והמנורה היו מפייסין נמי קודם שחיטת (כצ"ל) התמיד ובזריקתו עכ"ל והוא טעם אחר למש"כ הריטב"א ועיין בתוס' ישנים ביומא כ"ה א' בד"ה מי שוחט וכו' (ועיין בתוס' יומא י"ד ב' ד"ה ורמינהי וכו' ושם ט"ו א' ד"ה אימא וכו' יעו"ש ועיין לח"מ לקמן [פ"ו ה"א] שכתב תחלה תירוץ הריטב"א ושוב כתב כתירוץ המפרש יעו"ש היטיב וע"ע ברע"ב רפ"ג דתמיד שכתב כדעת הריטב"א כאן ועיין בפי' המשניות לרבינו בפ"ו דתמיד שכתב וז"ל וכבר נתבאר בשלישי ממסכת זו שאחר שחיטת התמיד מדשנין מזבח הפנימי ועם דישון מזבח הפנימי מדשנין המנורה עכ"ל ועיין בהגר"א פ"ג מ"ט יעו"ש היטיב.

כתב עוד שם המפרש ברפ"ג דתמיד וז"ל וא"ת ולמה היה פייס בדישון מזבח הפנימי והמנורה ובהעלאת איברים לכבש הא אמרינן ביומא כ"ז ב' א"ר יוחנן זר שסידר את המערכה חייב מיתה הואיל ועבודה תמה היתה מתקיף לה רבא אלא מעתה תיבעי פייס ואמרינן אישתמיטתיה הא דתניא מי שזכה בתרוה"ד זוכה בסידור מערכה ובשני גזירין אלמא בעי פייס דהא לא אמר כל כהן שירצה יסדר אלא אותו שזכה בתרוה"ד יסדר ולא אחר אלמא מוכח משם דלא מפייסינן אלא בעבודה תמה אבל בעבודה שאינה תמה כל כהן שירצה זכה בה בלא פייס יש לתרץ דהתם פרכינן על אותה שמועה משחיטה דלאו

עבודה תמה היא ואפ"ה בעי פייס ומתרצינן שאני שחיטה דתחלת עבודה היא וחשובה לפייס אע"ג דלאו עבודה תמה היא הלכך ה"נ י"ל דכל אלו תחלת עבודה הם דישון מזבח והמנורה תחילת עבודה היה זה במזבח וזה (במנורה כצ"ל) העלאת איברים לכבש תחלת עבודה של הקטרה (כצ"ל) וקבלה נמי איכא לתרוצי (תחלת עבודה דאסורה לזרים היא) עכ"ל והנה משמע מכאן דס"ל דדישון מזבח הפנימי והמנורה לא מיקרי עבודה תמה וזהו היפך דעת רש"י ז"ל ביומא כ"ד ב' בד"ה עבודת סילוק בהיכל והיא עבודה תמה כגון דישון מזבח הפנימי והמנורה ללוי מהו עכ"ל אלמא דדעתו ז"ל דזה מיקרי עבודה תמה רק דמ"מ זר פטור עליה משום דעבודת סילוק הוא וכן משמע שם בתלמודא למעיין היטיב וכן מבואר ממש"כ רבינו לעיל פ"ט מהל' ביאת מקדש ה"ח יעו"ש היטיב ובמרן א"כ לשונו מגומגם. הן אמת שקושייתו קושיא אלימתא היא דהכי איתא שם למימרא דעבודת יום ושזר חייב עליה מיתה בעי פייס אין זר חייב עליה מיתה לא בעי פייס והרי שחיטה שאני שחיטה דתחלת עבודה היא אלמא מסקנת הש"ס דדווקא על עבודה שזר חייב עליה מיתה בעי פייס והרי דישון מזבח הפנימי והמנורה אינה מכלל זה דהא עבודת סילוק היא ואפילו לוי מודה בזה דפטור זר עליהם כדאיתא שם כ"ד ב' וקושייא זו הקשו שם התוס' בד"ה אין זר וכו' ותירצו כתירוץ המפרש יעו"ש ובזה אזדא נמי מש"כ בשחיטה משום דלאו עבודה תמה היא וכנ"ל ותמוה הוא ג"כ תיפוק לי מטעם דכשרה בזרים ועיי"ש בתוס' מה שתירצו נמי על העלאת איברים לכבש (ושם לא הקשו רק אליבא ארבנן דראב"י יעו"ש משמע הא לראב"י ניחא ולכאורה קשה הא איכא הקטרה אלא ודאי מאן דמעלה איברים למזבח הוא היה מקטירם ודלא כדעת הריטב"א שהובא כאן במרן אלא כדעת רש"י שהובא במל"מ ודו"ק) ועיין בתוס' ישנים שם שכתבו ממש כהמפרש וצ"ע קצת בזה.

גם מש"כ על קבלה יש לעיין הא קבלה לא מיתנייא כלל במשנה ואיבעיא ליה בש"ס יומא כ"ה ב' מי מקבל שוחט או זורק ואי דכוונת המפרש על הזורק והא לאו עבודה תמה היא דיש אחריה הקטרה זה וודאי לק"מ דהא זר שזרק חייב עליה מיתה כדאיתא ביומא כ"ד א' ועיי"ש ב' תוס' ד"ה אלא מעתה וכו' ושם כ"ח א' תוס' ד"ה יפיסו וכו' יעו"ש.

העוקץ והרגל וכו'. כל הסדר בכאן כמש"כ לעיל פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הי"א ואילך.

והי"ב מעלה וכו'. יומא כ"ה א' ותמיד פ"ד ל"א ב'. והטעם דהכי הם נקרבים כדאיתא ביומא ל"ג א' ושם ל"ד א' ומנחה לחביתין עולה ומנחה וחביתין לנסכין שום מנחה. והמפרש כתב שם וז"ל וחביתין אע"פ שקרבים בעבור כהן גדול הואיל ומן הפסוק הם קודמין לנסכי תמיד עכ"ל ולכאורה אין הבנה לדבריו ואולי יש ט"ס בזה (ועיין פ"ו מהל'

מעשה הקרבנות הט"ז ד"ה והיין) ובירושלמי יומא פ"ב ה"ב וז"ל אית תניי תני קודם לנסכין מ"ד קודם לנסכין לנסכי יין מ"ד לאחר נסכים נסכי סולת. סולת קודמת לחביתין אע"פ שזה לאישים וזה לאישים זה קרבן יחיד וזה קרבן ציבור וכו' חביתין קודמין ליין שזה לאישים וזה לספלים עכ"ל ולקמן בפ"ו יבואר עוד מזה אי"ה.

הלכה ז

מי שלא וכו'. יומא כ"ו א' ופ"ה דתמיד יעו"ש.

הלכה ח

מעלה איברים וכו'. שם ביומא ושם בתמיד ודלא כראב"י דפליג שם במשנה דתמיד ובתוספתא פ"א דיומא ובפ"ד דסוכה יעו"ש ושם ביומא בש"ס ומ"מ ס"ל דלא היה בציר מארבע פייסות דס"ל דהיה פייס למחתה כדאיתא שם ביומא בש"ס שם כ"ו א' ושם ב' ותוס' כ"ה ב' בד"ה ת"ש וכו' יעו"ש היטיב ומתוך כך נפלאתי על מש"כ המפרש לתוספתא דיומא פ"א וז"ל והא דמבואר במשניות דהיה ארבע פייסות דלא כראב"י דכיון דלהעלאת איברים למזבח לא היה פייס א"כ ליכא ארבע עכ"ל ותמוה הוא הא אליביה איכא פייס למחתה הן אמת דמודינא ליה דהמשנה דיומא דלא כוותיה מדקחשיב במשנה פייס להעלאת איברים מכבש למזבח ולא חשיב פייס למחתה אלמא דהמשנה אתיא דלא כוותיה וכדאמר הש"ס שם בהדיא אבל לא מטעמיה שכתב דלראב"י לא היה ארבע פייסות ועיי"ש בתוס' כ"ו א' ד"ה דתנן וכו' יעו"ש היטיב והבן. ועיין בתוס' יומא הנ"ל דמבואר שם דכהן אחד היה מעלה אותם מהכבש למזבח יעו"ש וכ"מ לקמן פ"ו ה"ה ועיין לעיל פ"ה מהל' כלי המקדש הי"ד יעו"ש היטיב ובתוס' ישנים שם כ"ו ב' בד"ה דלא כראב"י וכו'.

אין מפיסין וכו'. כ"ה ביומא כ"ו א' יעו"ש היטיב ובירושלמי שם ה"ב יעו"ש היטיב. ועיין במרן מש"כ בשם הריטב"א בענין שני גזרי עצים דשל שחר היה אומר בערב לזה שעמו זכה עמי וכו' יעו"ש דע דכ"כ התוס' ישנים יומא כ"ו א' ד"ה אלא כהן וכו' אמנם דעת התוס' שם בד"ה אלא כהן וכו' דבבקר היה מפיסין על השני גזרים של ערב יעו"ש היטיב ורמזה המל"מ ומש"כ שם התוס' דדישון מזבח הפנימי והמנורה לא הי' בערב וכ"כ שם י"ד ב' ד"ה ורמינהי וכו' דע כי רבינו בספ"ו דתמיד כתב דהיה בערב ג"כ והנה במנורה כבר הארכתי בפ"ג הי"ג אולם בדישון המזבח לא מצאתי בהדיא מי שחולק עליו זולתי התוס' ורשב"א שם בתשובה ועיין לקמן פ"ו הי"א.

חוץ מן וכו'. שם בש"ס ומשמע גם לפי המסקנא דמתרץ דמיירי בשבת מ"מ שינוייא דקטרת קאי וכ"כ בפי' המשניות ספ"ו דתמיד (ועיי"ש כי יש שם ט"ס במש"כ וז"ל אלא

לקטורת בלבד שמפייסים לה חדשים עם ישנים בין הערבים וכו' וצ"ל עם ישנים נמחק) ועי"ש בתוס' ישנים ד"ה הכא בשבת וכו' דלא משמע כוונתם כן ועיי"ש בד"ה מיהא אתו וכו' ודבריהם שם מגומגמין ועיין בסי' שיח יצחק מש"כ בזה בשם הריטב"א ואין הס' ההוא תחת ידי לכן מוכרח אני למשוך ידי מזה.

מפיסין להם וכו'. זה פשוט כיון שאין שייך בזה הטעם חדשים לקטורת באו והפיסו כיון שכולן שוין בזה א"כ שוה קטורת לשאר דברים ופשוט.

הלכה ט

ושני כבשי וכו'. אבל הבזיכין אינו מפרש מי מקריב להו ועיין מש"כ מרן בשם הריטב"א ומשמע שם דמשמר היוצא הוא מקריב אותם ולכן מי שזכה בפייס השני בתמיד של שחר היו זוכין ג"כ בלבונה ועיין בתוס' ישנים ביומא כ"ו ב' בד"ה שני בזיכי וכו' שכתבו ממש כמש"כ הריטב"א אמנם בסוכה נ"ו ב' איתא דמשמר הנכנס היו עושין את הבזיכין עם תמיד של בין הערבים וכ"ה בתוספתא שם פ"ד יעו"ש וכ"כ רבינו בפי' המשניות בספ"ו דתמיד יעו"ש היטיב אמנם רבינו בעצמו לא כ"כ לקמן פ"ג הי"א שכ' שם וז"ל בשבת מקטירין את שני בזיכי לבונה עם המוספין עכ"ל ומשמע דהיינו עם תמיד של שחר אחר המוספין קודם ניסוך היין של המוספין אבל יש לעיין לכאורה דהוא נגד הש"ס דסוכה הנ"ל והנה התוס' ישנים ביומא כתבו דהך דסוכה ס"ל דמוספין קודמין לבזיכין והמשנה דיומא שם דקא חשיב שני בזיכין של לבונה בהדי תמיד של שחר ס"ל דבזיכין קודמין למוספין יעו"ש היטיב בד"ה ושנים בידם וכו' וא"כ רבינו דס"ל דמוספין קודמין לבזיכין הו"ל לפסוק להלכה דבזיכין עם תמיד של בין הערבים נעשה לכן נ"ל דרבינו ס"ל דהמשנה ס"ל דמוספין קודמין לבזיכין דליכא למימר דס"ל דבזיכין קודם למוספין דהא המשנה דפסחים נ"ח א' אוקמה אביי ורבא דס"ל מוספין קודמין לבזיכין ומ"מ הך משנה דיומא חשיב לבזיכין בהדי תמיד של שחר לכן פסק כסתם משנה דיומא ודלא כברייתא דסוכה הנ"ל וס"ל דאפילו למ"ד מוספין קדמי מ"מ בזיכין נעשים עם תמיד של שחר והמוספין ומ"מ צ"ע בזה (ועיין בש"ק בירושלמי יומא פ"ב ה"ב ד"ה חביתין וכו' שלכאורה נעלם ממנו דברי הריטב"א ותוס' ישנים ומש"כ שמי שזכה בקטורת ומחתה זוכה בבזיכין תמוה הוא והוא נגד הש"ס דיומא ודו"ק).

הוא זוכה וכו'. זה פשוט דע"כ אין מפיסין שבת בפ"ע רק בתמיד של בין הערבים כמבואר ביומא כ"ו א' ובירושלמי שם אבל לא בקרבן מוסף ומבואר בסוכה נ"ו ב' דמשמר היוצא זוכה בתמיד של שחר ובקרבן מוסף יעו"ש.

ואלו ואלו וכו'. יומא י"ח א' סוכה נ"ו א' ב'.

הלכה י

שיקטירו שני וכו'. הכי משמע מדוכתי טובי דהבזיכין ללחם כמו הקומץ למנחה דההקטרה מעכב (וכמש"כ המל"מ בסי' מ"ה סעי' ד') ועיין מנחות י"ד ב' ט"ז א' ועיי"ש ק' א' ועיי"ש בתוספתא פ"ג ושם פי"א יעו"ש היטיב ועיין במעילה ט' א' ודו"ק ושם תוס' ח' א' ד"ה קרבו הבזיכים וכו' וע"ע בתו"כ אמור ספי"ח וז"ל מאשי ה' אין להם אלא לאחר מתנות האישים עכ"ל וע"ע יומא כ"ד ב'.

טעונה מלח וכו'. מנחות כ' א' ועיין לעיל פ"ה מהל' איסורי מזבח הי"א והי"ג ולעיל פט"ז מהל' מעשה הקרבנות הי"ד יעו"ש.

הלכה יא

מקטירין שני וכו'. עיין מש"כ לעיל ה"ט ד"ה ושני כבשי ועיין מש"כ פ"א ה"ה ד"ה נשחט בשבע ועיין תוספתא פי"א דמנחות שם מבואר דבזיכין נקטרין אחר זריקת דם התמיד דשחרית יעו"ש היטיב.

ושני כהנים וכו'. יומא כ"ו ב' מנחות צ"ט ב' ותוספתא שם פי"א.

הלכה יב

שש חלות וכו'. יומא י"ח א' וסוכה נ"ו א' וכת"ק דר"י ועיין בירושלמי דסוף סוכה דאייתי ראיה מאחימלך דמשמר היוצא נוטל חמש ועיי"ש בש"ק.

מוכנים לעבודה וכו'. טעם זה איתא בסוכה נ"ו ב' ובתוספתא שם פ"ד אולם בירושלמי שם ה"ח איתא וז"ל א"ר חנניה בריה דר' הלל כדי לחלוק כבוד לנכנסין א"ר יוסי בי ר' בון לא מטעם זה אלא בגין דתנינן כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויוצאין דרך שמאל עכ"ל אמנם רבינו תפס שיטת ש"ס דידן.

חולקין כל וכו'. עיין לעיל פ"ד מהל' כלי מקדש ה"ה יעו"ש.

תקנה כדי וכו'. כך מפרש רבינו במשנה סוכה שם והוא מפרש כן מה דאיתא שם בש"ס תיקנו רבנן מילתא וכו' עיי"ש בתוס' יו"ט ודעת הראב"ד כדעת רש"י לפי שהם מוכרחים להקדים ומוכרחים להתאחר לכן דין הרגל יש להם וחולקין כלן בשוה וכ"ז פשוט.

הלכה יג

הנכנס נוטל וכו'. כוונתו דאותו הנכנס באותו שבת שקודם יו"ט שחל בשני בשבת (ועיין מרן ולח"מ מש"כ בזה) ומה שדחקו לרבינו לפרש כן כבר כתב מרן דלרש"י הו"ל למימר המקדים והמתעכב יעו"ש ונ"ל עוד דהכי משמע לשון משנתנו דקאמר ובשאר ימות השנה הנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש ולפירש"י אין זה מענין הקודם כלל דלעיל מיירי משאר המשמרות וכאן מיירי ממשמר היוצא וממשמר הנכנס הן אמת

די"ל דמשום דברישא קאמר דהמתעכב נוטל שתים אבל המשמר הקבוע נוטל עשר ובמשמר הקבוע נכללים שתי המשמרות היוצא והנכנס ולכן אמר דבשאר ימות השנה אינו כן אלא משמר שזמנו קבוע היינו היוצא והנכנס נוטלין י"ב. אבל לפי' רבינו אתי כמין חומר דהכל מיירי מענין החלוקה שבין משמר היוצא ובין משמר הנכנס וה"ק דבזמן שאם יום אחד ביניהם אז היוצא נוטל עשרה והנכנס נוטל שתים ועלה קאמר אבל בשאר ימות השנה אינו כן רק דהיוצא נוטל ששה וכן הנכנס נוטל ששה. ויש לעיין על רבינו לפי פירושו דהא דמשמר המתעכב היינו משמר הנכנס נוטל שתים והיוצא נוטל עשר א"כ איך קאמר ביומא י"ח א' אי איכא משמר המתעכב משמנה בעי למיפלג ושקיל ארבע אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למיפלג ושקיל חמש יעו"ש היטיב ובשלמא לפי' רש"י והראב"ד ניחא דבזמן דאיכא משמר המתעכב שנוטל שתים נשתיירו עשרה א"כ היוצא נוטל ארבע והנכנס נוטל ששה דהנכנס נוטל שתים בעד הגפת דלתות אבל לרבינו בזמן דאיכא משמר המתעכב א"כ נוטל היוצא עשרה והנכנס שתים א"כ מעשרה בעי למיפלג. וצ"ל לר' יהודה דס"ל דשתים נוטל הנכנס בעד ההגפת הדלתות א"כ פליג נמי אריש בזמן דחל הרגל באמצע השבוע דאז נוטל היוצא שמונה והנכנס נוטל ארבע שתים בעד הגפת דלתות ושתים מחלקם בלחה"פ וכיון דפליג בסיפא ה"ה ברישא ורישא דנקיט היוצא נוטל עשר והנכנס נוטל שתים היינו לרבנן דווקא ומינה דלרבי נוטל הקבוע שמונה והמתעכב נוטל ארבע ואם חל יום ה' אחרון של חג דאז היוצא נוטל שתים והנכנס נוטל עשר א"כ הנכנס נוטל שתים בעד הגפת הדלתות ולא נשאר להם לחלקם רק שמונה לכן ארבע הוא נוטל. וזה ברור.

הלכה יד

חצי החלות וכו'. היינו שלש חלות מזה ושלש חלות מזה אף דשם ביומא לכו"ע אינו נוטל יותר מחמש היינו משום דלכו"ע ס"ל כר' יהודה דשתים נוטל הנכנס משום הגפת הדלתות ואילו רבינו לא ס"ל כר' יהודה בזה רק דהנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש ופסק דהלכה כרבי דלעולם נוטל מחצה משום דבב"ב קמ"ג א' ובסנהדרין כ"א א' ובע"ז י' ב' מבואר דהלכה כרבי לכן פסק כן ודברי רבינו אתיין בין לאוקימתא דאביי ובין לאוקימתא דרבא. ועיין בתוספתא שם פ"א דיומא רבי אומר אומר אני שיהא זה נוטל מחצה עכ"ל וכן הגירסא שם בירושלמי פ"א ה"ב יעו"ש.

נוטל פרס וכו'. הכי קאמר אביי שם ואף רבא לא מצינו דפליג עליה ועיי"ש בירושלמי דפליגי רבי ורבנן בלא היה שם רק עור אחד דס"ל לרבנן דנוטל כולו ורבי ס"ל דנוטל מחצה ובהיה שם כמה עורות ס"ל לרבי דנוטל מחצה ולרבנן אינו נוטל אלא אחד יעו"ש

היטיב והנה באחד ס"ל כרבנן דלא מצינו בש"ס דידן דלא כוותייהו ובהיה שם מרובין פסק כרבי דכיון דאיפסיק בב"ב ובסנהדרין ובע"ז הלכה כוותיה ועיין לעיל פ"ה מהל' כלי מקדש הי"ב שם מיירי בקרבן אחד ולכן פסק כרבנן שם ועיין בירושלמי שם בשיירי קרבן שהניח דברי רבינו בצ"ע יעו"ש היטיב ולפי מש"כ לק"מ.

ולסיומא דסימנא ראיתי להעיר במה שראיתי במל"מ שכתב וז"ל ודע דמוספי שבת אמרינן בפ' שני שעירי (יומא ס"ב ב') דלמצוה בעינן שיהיו שוין והתוס' כתבו שם דהוי לעיכובא ולא דמי לשני שעירים ושני כבשים ושני ציפרים דלא הוי אלא למצוה אך רש"י ז"ל חולק ע"ז וס"ל דגם מוסף שבת מאי דבעינן שוים אינו אלא למצוה ורבינו ז"ל לא הזכיר כלל דין זה ולא ידעתי למה עכ"ל וראיתי בשאלתות פרשת מצורע שכתב וז"ל והנך ציפרים תרווייהו מחד מינא בעי לאיתויינהו ולא ליתי חד מחד מינא וחד מחד מינא דתניא ציפרים מיעוט ציפרים שתים מה ת"ל שתים שיהיו שוות ומנין שאע"פ שאינם שוות כשרות ת"ל צפור צפור ריבה והא שתי מיבעיא ליה שתים ולא ארבע ההוא דכתיב אחת עכ"ל והנה תירוץ זה כולל נמי גבי שני שעירי יוה"כ וכן גבי כבשי מצורע וכן גבי כבשי התמיד לס"ד אמנם גבי כבשי מוסף בעי להכא דלא ליהוו ארבע א"כ הדרא קושיית השאלתות לדוכתיה ועוד יקשה קושיית התוס' התם מדלא תני בשום דוכתא ומאי דתירצו התוס' דבשלמא גבי תמיד מדתני כל מילי דתמיד והא לא תני אלמא לא ס"ל אבל גבי מוספין היכי ליתני יעו"ש וכ"ז אינו שוה לי דא"כ בספרי במקומו הו"ל למיתני.

שוב ראיתי בשאילת שלום אות צ"ה שהעיר בקושיא הראשונה שכתבתי ותירץ שני תירוצים ע"ז תירוץ ראשון מדכתיב שם שני עשרונים סלת וגו' ונודע דעשרון לכבש א"כ ידענא מזה דשני כבשים מצותו למוסף של שבת עוי"ל דשאלת גאון אינה אלא בציפרי מצורע דהו"א כל המרבה להביא ה"ז משובח משא"כ במוסף דבשבת אם נודע לנו ממעוט כבשים דמצותו בשתים שוב אי איפשר לאפושי בתורת נדבה משום חלול שבת שלא במקום חובה האמורה להדיא ובקונטרס אומר השכחה כתבתי שעדיין לא מצאתי שהביאו הרמב"ם במוספי שבת אותן שני כבשים שמקריבין דבעינן שיהיו שוין דבעינן עכ"פ למצוה לכתחלה לשיטת רש"י ופשיטא לשיטת תוס' דאפילו דיעבד מעכבין והשמטה זו איני יודע מה היא ואשרי חלקו המיישבו עכ"ל והנה בראש אני תמה על עין הבדולח כמוהו איך נעלם ממנו שכבר הקדימו המל"מ בזה. גם בשתי תירוציו לא מצאתי נחת לזה מזה דתירוץ הראשון וודאי אינו נוח דהקרא אתי לאשמעינן דלכל הפחות יביא שתי עשרונים אם אינו מביא אלא שני כבשים ואה"נ דאם מייתי ארבע יביא ארבעה עשרונים א"נ איפכא י"ל דהכתוב הקפיד על מיעוט שני כבשים בדווקא

וכל המרבה ה"ז משובח אבל על נסכים לא יביא יותר רק שתי עשרונים ואין בתוספתן מצוה. ובתירוץ השני הא קי"ל דשבת הותרה אצל קרבן ציבור ויכול להביא כל שמצוה מן המובחר הוא ועיין מנחות ס"ג ב' וס"ד א' והנה מצאתי ראיתי בס' שיח יצחק שהביא בשם המאירי שגורס שם בש"ס מוספין של שבת וודאי אין צריכין שיהיו שניהם שוין יעו"ש היטיב. ומעתה סליקו דברי רבינו כהוגן בלי שום פקפוק.

פרק ה

הלכה א

בכל יום וכו'. סוכה נ"ה ב' נ"ו א' מנחות מ"ט א' נ' א' נ"ט א' ע"ו א' צ' א' צ"ה ב' צ"ו א' צ"ז א' צ"ט ב' ק' א' תוספתא שם פי"א ובתו"כ אמור פי"ח.

הלכה ב

שתים עשרה וכו'. עיין סוכה שם ויומא י"ח א' מנחות ע"ו א' ב' צ"ז א' תוספתא פי"א יעו"ש.

שני עשרונים וכו'. זבחים נ"ז ב' מנחות ע"ו ב' ע"ז ב' ועיין תו"כ צו פי"א פרשה ז' ובאמור פי"ג ופי"ח שם יעו"ש.

שני סדרים וכו'. מפורש בתורה ובמנחות י"ג ב' י"ד ב' ט"ו א' ט"ז א' ב' י"ז א' י"ט א' כ"ז א' צ"ז א' צ"ח א' ותוספתא שם ובתו"כ שם.

שלש קנים וכו'. שם במנחות צ"ז א' ובתוספתא שם ושם מבואר דהעליונה היתה מונחת על שני קנים יעו"ש היטיב וכ"ה בתו"כ אמור פי"ח ועיין לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הט"ו.

וסומך כל וכו'. עיין לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הי"ג יעו"ש היטיב מש"כ שם.

בצד כל וכו'. שם צ"ו א' וכאבא שאול ושם צ"ח א' כר' ועיי"ש ס"ב א' ועיין בתוס' סוטה ל"ז א' ד"ה האי על וכו' (ודע דסוגיא דמנחות צ"ד ב' אזלא אליבא דת"ק ודו"ק) והתימה על מרן ז"ל שכתב שלכן פסק רבינו כאבא שאול משום דשם ס"ב א' פסק רבי כמותו לענין הנפת לחם וכבשים יעו"ש תיפוק ליה דשם צ"ח א' פסק רבי בזה גופיה כוותיה ואולי דאין להוכיח משם דהלכה כרבי רק שם ס"ב א' מדמפרשי אמוראי אליבא דרבי מסתמא הלכה כוותיה ופשוט וע"ע מנחות כ"ז א' ובסנהדרין י"ג ב' משמע דר"ש ור"י תרווייהו ס"ל דעל בסמוך משמע יעו"ש היטיב וע"ע פסחים ס"ד ב' ובירושלמי פסחים פ"ז ה"ב יעו"ש ועיין בתו"כ אמור פי"ח וז"ל והיתה ללחם אינה על גבי לחם אלא נותנה

לשני בזיכים שיש להם שוליים ונותנן ע"ג השלחן כדי שלא יבצעו את הלחם ועיין בקרבן אהרן שם והבן ועיין מש"כ לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הט"ו יעו"ש היטיב.

כלי שיש וכו'. שבת קל"ג ב' פסחים כ"ד ב' נ"ח א' ס"ד ב' יומא ל"ג א' ל"ד ב' מגילה כ"א א' זבחים י"ד א' ק"י א' מנחות ז' א' ח' א' ט' ב' י"ג ב' י"ד ב' ט"ז א' ב' כ' א' כ"ז א' צ"ד ב' צ"ו א' צ"ז א' צ"ט ב' ק' א' מעילה ט' א' תוספתא דמנחות פ"ג פ"ד פי"א ובתו"כ שם ועיין מדרש רבה במדבר ד' או שנתן לבונה בלא בזיכים יעו"ש וכצ"ל בתוספתא פי"א וכמו שהגיה התוספת בכורים יעו"ש היטיב.

ושוליים היו וכו'. פסחים ס"ד ב' ותוספתא פי"א דמנחות ובתו"כ אמור פי"ח ונ"ל כי זה תלי אם נימא דעל סמוך היה להם שוליים ואם נימא דעל ממש א"כ היה מונח בתוך הלחם ממש כמו דאיתא במנחות צ"ד ב' א"כ י"ל דלא היה לבזיכין שוליים והבן.

הלכה ג

מעכבין זה וכו'. מנחות כ"ז א'.

הבזיכים מעכבין וכו'. שם.

והסדרים והבזיכין וכו'. שם ובתו"כ אמור פי"ח.

בלחם הפנים וכו'. מנחות מ"ט א' נ' א' תוספתא שם פ"ז ספרי פינחס פיסקא קמ"ג ועיין בלח"מ מש"כ בזה והו"ל להקדים ולכתוב לעיל פ"ג הי"א יעו"ש ויש לדחוק.

מוציאין את וכו'. כ"ז מבואר בשבת קל"ג ב' ומנחות צ"ט ב' ותוספתא שם פי"א ותו"כ אמור פי"ח.

שמוציאין הוא וכו'. שם ושם ובסוכה נ"ו א' וביומא י"ח א'.

הנכנסת והיוצאת וכו'. שם ביומא ושם בסוכה ודע כי בתוספתא דמנחות פי"א איתא וז"ל כיון שהוקטרו שני בזיכין נותנין חצי חלה לכל משמר ומשמר והן חולקין ביניהן עכ"ל מבואר מזה שהיו נחלקין לכ"ד משמרות בחד והיה מגיע לכל משמר חצי חלה וצ"ל דזה היה בזמן שחל שבת בתוך הרגל או שחל שבת בין מלפניו או לאחריו יום א' כמבואר פ"ד ה"ב יעו"ש.

הלכה ד

ארבעה כהנים וכו'. כ"ז מבואר בשבת קל"ג ב' מנחות ז' א' שם צ"ט ב' תוספתא פי"א שם.

עומדין בצפון וכו'. כעין זה לעיל פ"ד הי"ב יעו"ש וחד טעמא להו כמש"כ רש"י ז"ל ועיין לח"מ מה שהקשה כאן יעו"ש היטיב ולפי מש"כ לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הי"ב לק"מ יעו"ש היטיב והבן.

אלו מושכין וכו'. שם במשנה במנחות צ"ט ב' מחלוקת ת"ק ור' יוסי ופסק כת"ק וכתב שם התוס' יו"ט בד"ה ר' יוסי אומר וכו' וכוותיה סתם לן תנא בספ"ב דמגילה כמש"כ שם ואפ"ה פסק הרמב"ם בפ"ה מתמידין כת"ק ונ"ל משום דהכא עיקר דמילתא התם אגב גררא וכיון דהכא עיקר דמילתא אית לן למיפסק כת"ק דהכא עכ"ל וכתבו התוס' חדשים ע"ז וז"ל וקשה כה"ג הוי הלכתא פסיקתא כדאי' בב"מ גבי כל המשנה וכו' (ועיין רא"ש פ"ק דברכות סי' ט' ותראה דלק"מ וע"ע מנחות ס"ו א' תוס' ד"ה זכר וכו' יעו"ש היטיב וע"ע ברא"ש פסחים פ"י סי' ל"ח יעו"ש היטיב אבל מרבינו לקמן פ"ח מהל' קרבן פסח הי"ד משמע דס"ל דהלכה כסתם דמגילה יעו"ש היטיב) אלא נ"ל דבשבת פי"ט מ"ב סתם כרבנן כדאיתא שם בש"ס עכ"ל והנה תירוץ אינו עולה יפה כלל דהא התם בשבת קל"ג א' אינו מבואר במשנה דציצין שאינן מעכבין אם פירש אינו חוזר עליהם ובמשנה שם ליתא לדין זה רק איתא שם כל צרכי המילה עושין בשבת ואמרינן לאתויי מאי וקאמר דאתי לאתויי דכל זמן שלא פירש חוזר אף על ציצין שאינן מעכבין יעו"ש ופשיט לה מברייתא אבל במשנה אין מבואר זה ואיכא למימר דמרבה בכל ענין דחוזרין עליהן אף שפירש והו"ל לומר דלהכי הלכה כוותיה משום דבברייתא איסתים כרבנן אבל במשנה י"ל דמרבה בכל ענין וא"כ הדרא קושיא לדוכתא כיון דבספ"ב דמגילה סתם לן המשנה כר' יוסי כוותיה הו"ל למיפסק.

אמנם מה שתפסו במוחלט דבמגילה סתם לן תנא כוותיה לא נראה לענ"ד ואמרתי להעתיק מש"כ בחי' למגילה שם. איתא שם בגמרא כ"א א' זה הכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום זה הכלל לאיתויי מאי לאתויי סידור בזיכין וסילוק בזיכין וכר' יוסי דתניא ר' יוסי אומר סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום עכ"ל ותמוה טובא הא גם לרבנן אתי שפיר הן אמת דס"ל טפחו של זה בצד טפחו של זה ומוכרח להיות הסידור והסילוק בבת אחת אבל מ"מ שניהם יחד כשרין להיות כל היום וא"כ אמאי דחיק לומר דאתיא כר' יוסי ומצאתי שבהגהות הגאון ר"א לנדא תמה בזה. ב' קשה דאם נימא דאותה משנה אתי כר"י ולא ת"ק א"כ כיון דרבינו פסק כת"ק א"כ לא ס"ל כאותה משנה וא"כ למה העתיק אותה משנה לעיל פ"ד מהל' מעשה הקרבנות ה"ו (וכבר הרגיש זה בעל הלח"מ שם יעו"ש היטיב ומה שתירץ הוא דוחק). ג' יש לדקדק דלמה איתא שם בש"ס לאתויי סידור בזיכין וסילוק בזיכין הא כיון שהסילוק הוא קודם להסידור א"כ הו"ל לומר איפכא לאתויי סילוק בזיכין וסידור בזיכין. ד' יש לדקדק דרבינו שם כתב בפי' המשנה וז"ל ואמר דבר שמצותו ביום כשר כל היום לאתויי סידור בזיכין והם שני בזיכי לבונה שנותנין על לחה"פ כמו שיתבאר במנחות עכ"ל ויש לדקדק למה

דלג הסילוק ולא כתב רק הסידור לבד.

לכן מכל הלין טעמי נראה לענ"ד ברור דרבינו מפרש לה דאותה משנה אתיא ככו"ע וכך שיעור דברי הש"ס דלאתויי סידור בזיכין אתי והיינו לרבנן דכשר כל היום וממילא ידעינן מזה ג"כ הסילוק דטפחו של זה בצד טפחו של זה (ונקט סידור לפי שזה עיקר מצותו וטפי עדיף מהסילוק דלכן המסדרים עומדים בצפון א"נ לכן נקט סידור מקודם להעיר המעיין שיבין כי בכוונה הפכו הסדר וכמש"כ והבן. וכעין זה אי' בב"מ מ"ח א') וסילוק בזיכין וכר"י ור"ל דלר"י אית לן לאתויי ג"כ סילוק בזיכין דלא תלי זה בסידור כיון דזה כשר שיהי' נפרד זמן רב מהאחר ולכן רבינו שפסק כת"ק א"כ יפה עשה שלא העתיק הך דסילוק בזיכין כיון שפסק כרבנן א"כ הוי בכלל סידור והשתא אתי שפיר דהעתיק לעיל פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הך דמצותן ביום כשר כל היום משום דאתיא אליבא דכו"ע ודו"ק היטיב בכל מש"כ כי נכון הוא בעזר ה' והשתא ממילא לא סתם לן תנא בשום דוכתא דהלכה כר' יוסי וא"כ יפה עשה רבינו שפסק כאן כת"ק וקושיית התוס' יו"ט לק"מ והבן. ועיין תוספתא פי"א דמנחות וז"ל ר' יוסי אומר אפילו פירקו ישנה בבקר והכניסו חדשה בין הערבים אפילו בשאר ימות השנה מוציאין אותו חוץ לעזרה אין בכך כלום ומה ת"ל לפני ה' תמיד כדי שלא ילין השלחן בלא לחם עכ"ל וצ"ע בזה עיין מנחות צ"ה א' שם מבואר דנפסל ביוצא וכ"ה שם י"ב ב' ואם ר"י לשיטתו ס"ל דאין נפסל ביוצא א"כ שפיר עשה רבינו שלא פסק כן מחמת סוגיות הללו. ודו"ק.

הלכה ה

שלחן זהב וכו'. עיין לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הט"ז יעו"ש.

ואח"כ מחלקין וכו'. עיין לעיל פ"ד ה"י יעו"ש.

החלות מתחלקות וכו'. ומנחות צ"ט ב'.

הלכה ו

ארבעה ועשרים וכו'. עיין מנחות ע"ו ב' ועיין לעיל פ"ז מהל' איסורי מזבח ה"ד איזו חטים ראויין למזבח יעו"ש.

ושפין אותן וכו'. עיין פסחים ל"ז א' ועיי"ש פ"ז מאיסורי מזבח ה"ה יעו"ש.

באחד עשר וכו'. מנחות שם ע"ו ב'.

הואיל שנעשו וכו'. הך שלא הוציאן מכ"ד סאין מבואר שם בש"ס ריבה במדת סאין שלהם או שמיעט במדת סאין שבהם כשרות וכמש"כ מרן וכ"ה בתוספתא שם פ"ח אמנם הא דמיעט בנפות אין מבואר לו מקום וכן לקמן בפ,ח ה"ה לא הזכיר רבינו דין דמיעוט הנפות יעו"ש היטיב שוב ראיתי שהתוס' יו"ט הרגיש בזה וי"ל דטעם רבינו לפי

שר"ש ס"ל דלכתחלה ג"כ לא היו מקפידין על המנין של הנפות ולכן די לנו שנאמר שת"ק לא קאמר רק לכתחלה ולא בדיעבד והבן.

הלכה ז

ואפייתן בפנים וכו'. משנה מנחות צ"ה ב' ומסיק שם בש"ס בקושייא דכיון דתנור מקדש ואמטו להכי בעינן אפייתן בפנים וא"כ יפסלו בלינה ואמאי אין דוחין את השבת יעו"ש היטיב וכתבו התוס' דתברא מי ששנה זו לא שנה זו יעו"ש היטיב וא"כ קשה על רבינו ז"ל דפסק כאותה משנה גם יש לעיין כיון דרבינו ס"ל דמדת יבש נתקדשה וכמש"כ רבינו לעיל פ"א מהל' כלי המקדש הי"ט וא"כ אמאי ס"ל דלישתן ועריכתן היה בחוץ הא בפנים הו"ל להיות וכן הקשה הלח"מ וכן יש להקשות אמש"כ לקמן בפ"ח ה"ז לענין שתי הלחם יעו"ש היטיב אמנם רבינו כ' שם בפי' המשניות וז"ל הסבה שמחמתה מותר ללוש מנחה חוץ לעזרה ולא יהא מותר לאפות אלא בעזרה לא נתבארה בגמרא רק נתקשה למה הוצרכו לאפות בעזרה ולא הוצרכו ללוש עכ"ל ומשמע דהדין דין אמת רק דלא ידעינן הטעם בזה אבל בלינה דלמה לא פסלה כיון דנתקדשו בתנור יש לעיין בזה.

והנה בשתי הלחם י"ל דלא נתקדשו בקדושת התנור דשחיטת הכבשים הוא דמקדשי לה כדאיתא לקמן פי"ז מהל' פסולי המוקדשין הי"ח ועיין במנחות ט"ז ב' א"ל מי סברת לחם בתנור קדוש שחיטת כבשים מקדשי ליה יעו"ש היטיב דרבא ס"ל הכי אבל יש לעיין קצת דהא רבי גופיה דס"ל דשחיטת כבשים מקדשי ללחם ומ"מ ס"ל במנחות ע"ב ב' דתנור מקדש ליה ליפסל בלינה יעו"ש היטיב ואע"ג דלענין יוצא לא מיפסל עד שישחוט הכבשים מ"מ יש לחלק בין לינה ליוצא עיין תוס' סוכה נ' א' בד"ה ואי מייתי וכו' ובזבחים כ' ב' בד"ה יציאה וכו' ובמנחות ט' א' ד"ה ר"ל וכו' והא דמייתו התם ראיה מנסכים דבלא זבח משנתקדשו בכלי פסולים בלינה אבל הבאים עם הזבח לא נפסלו בלינה רק משנשחט הזבח (והיינו כרש"י דמפרש כן במנחות ע"ט א' ודלא כמש"כ התוס' בעצמם שם ט"ו ב' ד"ה אפשר וכו' ושם ע"ט א' ד"ה אין וכו') ה"ק כמו שמצינו בנסכים נפק"מ לענין לינה ה"נ נפק"מ בשתי הלחם אפילו לרבי דס"ל דנפסל בלינה משנתקדשו בתנור מ"מ לענין יוצא לא מיפסל עד שישחט עליהן הזבח וכן מבואר שם מדנקט במעילה ט' א' גבי מנחות ושתי הלחם קרמו בתנור הוכשרו ליפסל במחוסר כפורים ובלינה וביוצא לא קתני יעו"ש (ועיין בתוס' מעילה ח' א' בד"ה קרמו פניה וכו') מבואר מזה דס"ל לתוס' דתנור מהני ליפסל בלינה ולא ביוצא (וע"ע בתוס' מנחות מ"ו א' ד"ה ואיזו וכו') וא"כ אזדא זה התירוץ מעיקרו לדעת התוס'.

אמנם לכאורה יש ליישב על פי המבואר ביומא כ"ט ב' ובמנחות ק' א' דכלי שרת אין

מקדשין אלא בזמנן וא"כ אינו נפסל בלינה כיון דלא חל ע"ז כלל שם קדושה. והנה זה תלוי בשני תירוצים של התוס' במנחות נ"א א' בד"ה אפי לה וכו' דלתירוץ קמא דתירצו כיון דלא דחי שבת א"כ מאתמול הוי זמנן יעו"ש א"כ הדרא קושיא לדוכתיה דהוי בזמנו ושוב כתבו דא"נ דמיירי שהיה בלילה ולילה אין מחוסר זמן יעו"ש היטיב והנה לתירוץ בתרא א"ש דאף דאופין בתנור קדוש כיון דאופין בע"ש ובעיו"ט אין התנור מקדש כל שבלילה אין מונח בכלי שרת ותירוץ זה י"ל ג"כ בלחה"פ שמוציאו מהתנור ומהדפוס כל הלילה א"נ דס"ל דהדפוסים לא היו קדושים עיין תוס' מנחות צ"ד א' ד"ה וכשהוא וכו' יעו"ש היטיב דלחד תירוץ הקערות לא מיקרי כלי השלחן יעו"ש היטיב והא דס"ל לרבי במנחות ע"ב ב' דקדושת תנור מהני למיפסל בלינה י"ל דס"ל כתירוץ קמא דתוס' דע"ש נמי זמנה הוא אמנם המשנה דידן לא ס"ל כן וס"ל כתירוץ בתרא וע"ע בתוס' שבועות ט"ו א' ד"ה בשחיטת וכו' שכתבו דלמ"ד תנור מקדשי ליה אי איפשר לאפותן מאתמול דמיפסלי בלינה יעו"ש אפ"ל דאתי כתירוץ בתרא וה"ק דאי אפי לה בתנור דמקדשי באופן שיהני להו הקידוש דהיינו שלא יוציאנה מכלי שרת כל הלילה א"כ איפסילא בלינה אבל יש לעיין דא"כ בלא"ה לא ניחא דאיך אפ"ל שנקדשין ע"י תנור דהא מ"מ בעיו"ט לא קדשי דאין כלי שרת מקדשים אלא בזמנם ואימת קדשי בלילה והוא לאו זמן קידוש דאין בנין ביהמ"ק בלילה ועוד דאין בנין ביהמ"ק ביו"ט ועל כרחך צ"ל דס"ל כתירוץ קמא בתוס' דס"ל דעיו"ט זמנה ודו"ק. וא"כ גם בלחה"פ ניחא בזה וכנ"ל. א"נ י"ל לפי מאי דפסקינן לקמן בסי' ס"ו סעיף כ' דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת והכא הא אין דעתו לקדש דאכתי לא מטא זמנייהו ובשלמא רבי דס"ל דתנור מקדש וצריך לקידוש התנור א"כ דעתו לקדשינהו בתנור ולכן מיפסלי בלינה אבל לדידן דלא ס"ל בהא כרבי ובזה ס"ל דא"צ תנור לקדש וא"כ לא בעי כלל קידוש תנור ומכוין שלא לקדש (וזה עדיף טפי מאין מקדשין שלא לדעת דהתם מיירי בסתמא והכא מיירי במתכוין שלא לקדש ועי' בברכות י"ב א' שם חילקו הראשונים כעין זה לענין מצות א"צ כוונה עיי"ש בתוס' ובתר"י ובחי' שם כתבתי מזה) וי"ל דלתירוץ זה נתכוין רב אשי דהתם דתירצו מאי מבפנים במקום זריזין ר"ל הא דנאפה בפנים לא משום שצריך לקידוש תנור דהא אדרבה איהו רוצה שלא יתקדש בתנור והא דאופה בפנים היינו משום דצריך להיות במקום זריזין והנה בלחם הפנים דטעון לבונה א"כ בלא"ה הלחם לא נתקדש וכדעת ר' חנינא דס"ל כן במנחות ח' ב' (ועיין מש"כ לעיל פי"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ה) דאין זה קדוש בלא זה (אבל יש לעיין מהא דלקמן הלכה י"ב וברש"י ק' א').

והנה בזה יש ליישב הסוגיא דזבחים צ"ו א' דשם איתא דתנור מקדש שתי הלחם ולחה"פ

יעו"ש היטיב משום דשם אזלא אליבא דרב דס"ל בתנור מועיל היסק וא"כ קשיא לדידיה אמאי לא סגי בתנור של חרס ורב לשיטתיה דס"ל במנחות שם ח' א' דזו קדושה בלא זו וס"ל נמי דכלי שרת מקדשה שלא לדעת עי' מנחות צ' א' יעו"ש היטיב (אף שידעתי כי באמת יש להשיב ע"ז דהא רב לאו מדנפשיה קאמר דמועיל היסק בתנור דהא ברייתא מפורשת שם צ"ה ב' ובפסחים שם) סוף דבר הא דמתרץ רב אשי במקום זריזין איתא לא כדפירש"י דלאו היינו בעזרה אלא היינו בעזרה ממש רק מפרש הטעם דלאו משום דהתנור מקדש דבאמת אינו מועיל קידוש התנור או משום דהוי קידוש שלא לדעת או משום דהוי שלא בזמנה או משום דאין כאן לבונה ואמטו להכי אין קשיא מהא דכתב רבינו דכלי יבש נתקדש דמ"מ הכא לא מהני לאפסולי בלינה מכל הנך טעמי ועוד טעם נוסף בזה דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים בעזרה והכא מיירי שמודד בחוץ ועי' מש"כ (בפי"ג מהל' מעשה הקרבנות ה"ה) ועי' מנחות כ"ט א' ד"ה סילוקו וכו' ובתוס' חגיגה כ"ו ב' יעו"ש. (וע"ע תוס' מנחות מ"ח א' ד"ה לעולם וכו' יעו"ש). נשאר עוד לבאר דאמאי בעי טפי זריזות באפיה יותר מלישה ועריכה אשר ע"ז נשאר בקושיא בש"ס. והיה לי לכאורה טעם נכון כי בלישה ועריכה כלם זריזין בזה והוי דומיא דשאר מצות אבל באפיה דבעינן דווקא עצים יבשים ותנור של מתכת וחם כדאיתא בפסחים ל"ז א' וכל הדברים הללו לא שייך רק בפנים ולא בחוץ אבל לישה ועריכה הא כל זמן שעוסקין בבצק אינו מחמיץ כדאיתא שם מ"ח ב' משא"כ באפיה ואע"ג דל"ד דכאן היה נילושות בפושרין כדאיתא לעיל פי"ב ממעה"ק הכ"א משא"כ בשאר מצות כבר כתבו התוס' שם במנחות נ"ה א' דציבור שאני ויכולין ליזהר בזה משא"כ כשהוא בתוך התנור לא נשתנה ציבור מיחיד וק"ל. אך טעם זה לא יתכן אשתי הלחם ועוד דגם בלישה ועריכה הא בשאר מצה בעינן שיאפה פחות משיעור חלה כדאי' שם בפסחים משא"כ הכא דהיתה כל חלה שתי עשרונים ודוחק לומר דגם ע"ז יועיל הטעם דציבור שאני ואולי מחמת זה נשאר הש"ס בקושיא ומ"מ לא אידחי מהלכתא והבן.

וראיתי בתו"כ אמור פי"ח וז"ל והיתה לאהרן ולבניו ואכלוהו במקום קדוש מלמד שאכילתה במקום קדוש אין לי אלא אכילתה במקום קדוש מניין אף לישתה ועריכתה במקום קדוש ת"ל והיתה יכול אף שתי הלחם לישתם ועריכתם במקום קדוש ת"ל כי קדש קדשים ר' יהודה אומר כל מעשיהם בפנים ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחה"פ כשרות בעזרה וכשירות בבי פגי עכ"ל והנה דעה הראשונה היא תמוה ביותר שמחלק בין לחה"פ ובין שתי הלחם לענין לישתן ועריכתן והנה ראיתי בקרבן אהרן שהרגיש בזה וכתב להגיה שכצ"ל מניין אפייתה במקום קדוש ת"ל והיתה יכול

אף לישתה ועריכתה במקום קדוש ת"ל הוא יעו"ש היטיב אבל עלובה העיסה שהנחתום מעיד עלי' דהוא בעצמו הקשה על גי' זו דמהוא הו"ל למעט קדש אחר ולא נמעוט לישתן ועריכתן יעו"ש היטיב אמנם ראיתי באדרת אליהו שהעתיק בזה"ל מניין אף לישתן ועריכתן במקום קדוש ת"ל והיתה ומניין אף שתי הלחם לישתן ועריכתן במקום קדוש ת"ל כי קדש קדשים דברי ר' יהודה שר"י אומר כל מעשיהם בפנים וחכ"א אפייתן בפנים ולישתן ועריכתן בחוץ ר"ש אומר לעולם הוי רגיל לומר וכו' יעו"ש היטיב (ובלי ספק שכן הגיה בלשון התו"כ שלפנינו אף שלא הרגיש בזה המגיה שם כדרכו שם להרגיש בדברים כאלו) אמנם רק מה שקשה לי על הך גי' דהא מסקינן בש"ס מנחות צ"ה ב' דר"י ור"ש בגמרא איפלגו ולפי גי' הגר"א ר"י נפיק טעמיה מקרא ואפ"ל דר"י נפיק טעמיה מקרא רק דר"ש ס"ל מגמרא וה"נ משמע מדמסיק דיקא נמי דקתני רש"א וכו' א"כ לא מייתי סייעתא רק מר"ש ולא מר"י והבן. וא"כ כיון דזה גזיה"כ א"כ פשיטא דלק"מ ודו"ק. ועכשו אראה מה דברו האחרונים בזה. והנה עיין מש"כ בזה הלח"מ ובמש"כ בזה בס"ד לעיל נתיישב היטיב בעזר ה' וע"ע בתוס' יו"ט שחתר להשיב אל היבשה יעו"ש בד"ה ואפייתן וכו' יעו"ש היטיב דלא מצא מענה ועיי"ש בד"ה לישתן וכו' שכתב דרבינו היה לו גי' אחרת בזה דלגי' שלנו הא דלישתן ועריכתן בחוץ ואפייתן בפנים אתי שפיר רק דהא דאינו דוחה שבת נשאר בקושיא אלא ודאי דלרבינו היה גי' אחרת יעו"ש ולענ"ד לפי מש"כ לעיל א"צ לזה דמתחלה היה ס"ל דהתנור מקדשן ממש לאפסולי בלינה רק דהעשרון לא מקדש והקשה ע"ז הש"ס מאי שנא תנור מעשרון והשיב עלה מאי קושיא דילמא ס"ל דמדת יבש לא נתקדשה ותנור מקדש שפיר ושוב הקשה דהא קשה ליה כיון דהתנור מקדש איפסל ליה בלינה והשיב עלה רב אשי דגם התנור לא מקדש והא דבעי אפייה בפנים הוא לא משום דבעי קידוש תנור רק כי היכי דליהוי אפיה במקום זריזין ואהכי מקשה א"כ ליבעי נמי לישה ועריכה במקום זריזין ונשאר בקושיא א"כ שפיר לא נתברר אמאי נשתנה אפיה דבעי במקום זריזין מלישה ועריכה דלא בעי במקום זריזין ושפיר אתיין דברי רבינו (בפי' המשניות) לגי' דילן ודו"ק היטיב.

ונשאתי עיני וראיתי בתשובת נודע ביהודה חלק או"ח שדבר קצת מזה אבל לא נחית למש"כ בזה מ"מ דבריו נכונים מאד לס"ד דש"ס דהא דבעי אפייתן בפנים הוא משום קידוש תנור א"כ שפיר קאי קושיית הש"ס אתרוייהו. אבל מ"מ י"ל דרש"י ס"ל דאשתי הלחם וודאי גם מתחלה אסיק אדעתיה דלא נתקדש בקדושת התנור דהא שלא בזמנה הוא ובלילה באמת לא היה בתנור אבל עיקר קושייתו היתה משום לחה"פ דהיה מונח בדפוסים בלילה וס"ל דהדפוסים נתקדשו כך היה נ"ל לכאורה וכן ראיתי בס' חתם סופר

או"ח סי' קכ"ה יעו"ש היטיב אבל באמת יש לעיין א"כ איך היה ניחא ליה על שתי הלחם מעיקרא דאמאי בעי אפי' בפנים ולא לישה ועריכה בפנים וזה שכתב הנוב"י בעצמו דאיך ניחא לי' בזה יעו"ש היטיב ועי' בחתם סופר שנדחק בזה מאד ומה שהביא ראיה מרבי דס"ל דשתי הלחם אין התנור מקדש רק בשחיטת הזבח יעו"ש שהביא כן מהש"ס דמנחות ע"ב ב' יעו"ש ותמה תמה אקרא הלא שם מפורש דרבי ס"ל דתנור מקדשם לענין ליפסל בלינה יעו"ש היטיב וכמש"כ למעלה ומה שרשם לעיין ברש"י דפסחים י"ג ב' בד"ה כשרות וכו' לא ידעתי מה מייתי מלחמי תודה שלא היו נאפות בתנור של קדש כמש"כ התוס' במנחות מ"ו א' ד"ה ואיזו וכו' יעו"ש היטיב ומה שהביא מד"ה שתי הלחם וכו' יעו"ש היטיב גם זה לא יתכן דהתם מיירי לענין הוקבעו או לא הוקבעו לפירש"י לענין דהכבשים אבד ולהתוס' לענין יוצא יעו"ש בתוס' ד"ה ואיזו וכו' (מ"ו א') ושם ע"ב ב' סוף דבר דבריו תמוהים לי מאד יעו"ש היטיב.

ומצאתי עוד בס' דרך חיים (על יו"ד) בסופו (מחותנו של המחבר ודודו) שכתב בשתי הלחם אינם נפסלין בלינה מטעם דתלוי בזבח וכסברת התוס' לעיל ט' א' יעו"ש וכבר דברתי ג"כ מזה וכתבתי שהתוס' מחלקים בין לינה דמיפסל בכלי ובין יוצא דאינו מיפסל רק בשחיטת הזבח וכמש"כ לעיל מזה ורש"י ס"ל דאפילו ביוצא מיפסל ואולי ס"ל דרש"י לא ס"ל כסברת התוס' שם והוא ס"ל דקדושת כלי מהני למיפסל ביוצא ג"כ ובמקום שיש זבח לא מיפסל אפי' בלינה ודחוק יעו"ש היטיב כי התוס' כ"כ לרש"י דאפשר לחלק בין יוצא ללינה יעו"ש היטיב ואמנם מש"כ נ"ל יותר ודו"ק היטיב ולא רציתי להאריך עוד בזה.

ולשין אותן וכו'. מנחות צ"ד א' ותו"כ אמור פי"ח יעו"ש.

הלכה ח

ושלשה דפוסין וכו'. שם בש"ס ובתוספתא פי"א ובתו"כ שם. ומש"כ שהם של זהב הוא פשוט דהכי כתיב בתורה דהקערות הם הדפוסים היה של זהב אמנם רש"י בחומש כתב דהדפוסים שאופין אותו בו היה של ברזל יעו"ש היטיב ואולי מטעם זה לא נקטה במשנה רק שני דפוסים דהיינו הדפוס שהיה נותן בו כשהוא בצק והדפוס שנותנין אותו בו כשהוא רודה מן התנור שהיה של זהב אבל אותן הדפוסים שנותנן בתנור כשאופין אותו לא קחשיב והבן. והא דכתיב קערותיו של זהב עי' תוס' מנחות צ"ד א' ד"ה וכשהוא וכו' שהם הדפוסין שנותנין אותם בתוכן כשהוא רודן יעו"ש היטיב.

ועיין לח"מ שכתב שמדברי רבינו משמע שהיה נותן הבצק בתוך הדפוס יעו"ש היטיב וכ"כ הקרבן אהרן והשיג על תוס' יעו"ש וביותר מבואר כן בפי' המשניות לרבינו יעו"ש

היטיב. ועי' בתוס' שם ד"ה וכשהוא וכו' דעל שלחן של משה לא היה נותנן בדפוס יעו"ש אמנם הגר"א באדרת אליהו פרשת אמור כתב שהיה מסדרן על השלחן עם הדפוסים יעו"ש והא דהביאו ראיה מדקאמר דהשלחן מקדש ט"ו טפחים ולפי חשבון זה יהיה יותר יעו"ש י"ל דלא היה טפח לכן לא חשיב להו וכדאיתא בש"ס שם צ"ו א' יעו"ש היטיב אך יש לעיין דא"כ הו"ל להש"ס לאתויי ראיה משם ועי' בצ"ק שם שתמה על התוס' למה לא הביאו לדבריהם מהא דשם צ"ז א' דהתחתון מונח על טהרו של שלחן יעו"ש והתימה עליו בזה כי אילו ראה מש"כ הגר"א בזה לא היה כותב כן.

הלכה ט

מרובעת שנאמר וכו'. עי' מרן ולח"מ שדעת רבינו שהיה כמין תיבה פרוצה יעו"ש וכפירש"י בחומש פרשת תרומה יעו"ש ולפי"ז מש"כ לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הי"ג וז"ל ארבע סניפין של זהב היו לשלחן יעו"ש הכוונה שהיו עומדים ע"ג קרקע אצל השלחן וכמש"כ הלח"מ לעיל הלכה ב' יעו"ש וכ"ה מצוייר בפי' המשניות לרבינו יעו"ש היטיב ועי' רש"י ביומא ל"ח א' ד"ה שהללו וכו' שכתב וז"ל לפי שהוא עשוי כמין תיבה פרוצה כמין ספינה היו יראים וכו' עכ"ל ולדעתי העניה כי צ"ל או כמין ספינה וכו' (מ"מ אין מוכרח כ"כ להגיה דעל כרחך או או קתני וק"ל) ודע שכתבו התוס' במנחות צ"ד ב' בד"ה דסמכי וכו' וז"ל ובתוספתא נמי תניא ארבע סניפין היו שם שבהם סומכין את הלחם משמע חלה התחתונה דווקא ולא איפשר להיות כלל למ"ד כמין ספינה רוקדת עכ"ל וצ"ע כי לפנינו בתוספתא שם איתא וז"ל ארבע סניפין של זהב דומין לדקרנין היו שם שבהם סומכין את החלה מפני שדומה לספינה כדי שלא תהא רוקדת עכ"ל א"כ מבואר מן התוספתא שהיא ס"ל כמין ספינה רוקדת וע"ע במדרש רבה פרשת במדבר פ"ד שמסיק שהיה כעין ספינה רוקדת יעו"ש היטיב ולענ"ד נראה כי דעת רבינו שלא רצה להכריע בזה כלל אם היתה כמין תיבה פרוצה או כמין ספינה רוקדת ומש"כ שהיתה מרובעת רצונו בעוד שהיתה פשוטה ולא היתה נקפלת עדיין אבל אח"כ קפלוה ונעשה כמין ספינה רוקדת או כתיבה פרוצה וצ"ע בזה דלא משמע כן בלשון וצ"ע בזה.

פנים רבים וכו'. עי' צ"ו א' ושם בפי' המשניות לרבינו כתב וז"ל ומה שאמר שיהא לו פנים הרבה ר"ל שמקיפים אותה ששה טפחים כמו שביארנו עכ"ל והך הקפה של ששה טפחים לא ידעתי מהו ולעיל מזה כתב וז"ל ומה שאמר כיצד הוא שאל על סבת היות לחה"פ נאפת בדפוסים ואמר שסבת זה שיהא בעל שטחים משה רוחות וכן שתי הלחם עכ"ל (מבואר מזה שגורס כיצד שתי הלחם וכו' כמו שהוא במשנה שבמשניות יעו"ש) והנה כתב דהיו בו ששה שטחים והיינו מעלה ומטה ושני הצדדים ושתי הקצוות

אבל שיהיה ההיקף שבששה שטחים אלו ששה טפחים לא ידעתי מהו וראיתי בתוס' יו"ט שהביא וז"ל שמקיפים אותם ששה פנים כמו שבארנו יעו"ש וזה מיושב היטיב ולפ"ז יש להוכיח מכאן שדעת רבינו שיהיה לו פנים וזה שיהיה מרובע ולא עגול וכן דעת רבינו כאן ולפ"ז י"ל שאין דעתו שיהיה דווקא כתיבה פרוצה רק הכוונה שלא יהיה עגול ופשוט. והבן.

עשרה טפחים וכו'. עיין זה שם צ"ו א' ובזה כו"ע לא פליגי ולא פליגי ר"מ ור"י רק ברוחב ואורך השלחן והטעם שפסק כר"מ עי' מרן וכבר הארכתי מזה לעיל פ"ג מהל' בית הבחירה הי"ב יעו"ש ועי' בלח"מ סעי' י' בד"ה והשלחן וכו' ולא ידעתי מאי הוסיף על דברי מרן בזה.

ורומה שבע וכו'. זהו קרנותיו שכתב במשנה כמש"כ מרן ועיין מש"כ בשם הרלב"ג ועיין לח"מ מה שתמה על רבינו דא"כ מאי הקשה שם הש"ס על ר' יוחנן והאיכא קרנות יעו"ש היטיב ועיין בתוס' יו"ט שכתב ג"כ לתמוה כך על הרלב"ג יעו"ש והנה על רבינו יש ליישב קצת שקושיית הש"ס היא על דרך שהקשו התוס' שם צ"ד סד"ה כמין וכו' וז"ל וא"ת אכתי הרי לחה"פ עוביו טפח כדאיתא בפסחים ל"ו א' נמצא שלחן מקדש טובא וי"ל דאותו עובי טפח היה בתוך הקיפול שהקיפול טפחיים ומחצה לר"י או טפחיים לר"מ עכ"ל וה"נ דמקשה וכיון דרומו ז' אצבעות וס"ד שהקיפול היה ע"ג רומו ומשני דעובי הלחם במקום הקיפול היה שקוע לגוויה דלחם. אבל לכאורה סוף לישנא דש"ס ולחם עלייהו נח ליה לא אתי שפיר אבל גם זה יש ליישב ודו"ק אבל מה שתמוה לי עוד על רבינו א"כ הא דאיתא בפסחים ל"ו א' דלחה"פ היה עוביו טפח אמאן תרמייה ומכאן תמיה גדולה על הרלב"ג ג"כ שהעמיד העובי על שיעור קטן ומצומצם מאד יעו"ש היטיב והנה שוב ראיתי כי בס' עטרת ראש על ברכות נדפס שם בסופו קונטרס ארוך מזה יעו"ש כל מי שרוצה לעיין.

הלכה י

את השבת וכו'. פסחים מ"ז א' מנחות ק' ב' ערכין ח' ב' יעו"ש היטיב.

הלכה יא

סידור הקנים וכו'. מנחות צ"ו א' ועי' שבת קכ"ד ב' דגם לאחר התרת כלים הדין הזה לא זז ממקומו. ומש"כ רבינו ונותנן לאורך השלחן. היינו על הרצפה שאצל אורך השלחן דאילו על השלחן ממש לית להו מקום וכמש"כ התוס' צ"ז א' ד"ה לאורכו וכו' יעו"ש.

ובאחד בשבת וכו'. בש"ס מנחות צ"ז א' איתא ובמו"ש ובתוספתא איתא לאחר השבת וכ"ה במדרש רבה במדבר שם וצ"ל דכוונת רבינו ג"כ אור ליום ראשון בשבת.

הלכה יב

ולא הניח וכו'. זה מבואר היטיב במנחות ק' א' ובתוספתא שם פי"א.

אם סידר וכו'. שם במשנה גרסינן וז"ל סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנה לשבת הבאה שאפילו היא על השלחן ימים רבים אין בכך כלום עכ"ל (והובא זה לעיל צ' א' וביומא כ"ט ב' ומבואר מדברי רש"י שם צ' א' דאם הקטיר הבזיכין נפסל הלחם לפי שהיא מחוסר זמן לפי שבעינן שיהיה הלחם על השלחן שתי שבתות והא דאמר כיצד יעשה היינו שאינו רוצה שיפסל אז לא יקטיר הבזיכין ויניחם עד שבת הבאה ואז יקטרם ויהיה הלחם כשר יעו"ש היטיב אולם ביומא שם כתב רש"י דר"ח אינו גורס פסולה רק דה"ק כיצד יעשה שלא יפסל הלחם אף שהקטיר הבזיכין בשבת וקאמר דיניח הלחם על השלחן לשבת אחרת ויניח בזיכין אחרים עם הלחם ויוכשר הלחם לשבת הבאה יעו"ש היטיב ועיי"ש בתוס' ישנים והנה בזה תלוי שני פירושי התוס' במנחות צ' א' בד"ה כיצד וכו' שכתבו וז"ל כיצד יעשה שלא יבא דבר לפסול יניחנה עם הבזיכין לשבת הבאה א"נ מה יעשה מן הלחם אחר שהוקטרו הבזיכין עכ"ל והנה פי' השני הוא כגי' הר"ח ופי' קמא הוא לשיטת רש"י במנחות שם וכ"ז פשוט והתימה על מרן שהביא הך דיומא ולא העיר כלל במה שהסכים רש"י לפי' הר"ח).

והנה מרן ז"ל תפס לעיקר הגי' שברבינו אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת לא נפסל הלחם ומפרש כך דאם הקטיר הבזיכין קודם השבת והו"ל תרתי לריעותא חדא דנסדר אחר השבת וחדא דהוקטרו קודם השבת לכן שוב אין תקנה לאותו הלחם ופסול ואין חייבין עליה משום פגול נותר וטמא אבל אם הוקטרו הבזיכין בשבת לכן יש כאן חדא למעליותא ולכן אינו נפסל הלחם לגמרי ומ"מ אין לו תקנה להניחם לשבת הבאה וליתן לו בזיכים אחרים רק אם לא הוקטרו הבזיכים אז יש לו תקנה להניחם לשבת הבאה רק מש"כ דאם הוקטרו בשבת אינו נפסל היינו לענין דאינו טעון שריפה יעו"ש היטיב שכתב שרבינו גורס במשנה כך. סידר הלחם והבזיכין לאחר השבת והקטיר הבזיכין לאחר השבת נפסל הלחם הקטיר הבזיכין בשבת לא נפסל הלחם כיצד יעשה יניחנה וכו' (כן העתקתי מהתוס' יו"ט שלפנינו במרן נדפס בטעות וכן מה שהעתיק מרן לשון רש"י במנחות ק' א' הוא ג"כ בטעות וכצ"ל ולא קרבו כהלכתן. לאחר שבת למחר. יניחנו לשבת הבאה ויעמוד שבועים וכו' כצ"ל) יעו"ש היטיב והתוס' יו"ט תמה ע"ז במש"כ מרן דמיירי רבינו דהקטיר הבזיכין קודם שבת הראשון מאחר דמפורש כתב רבינו והקטיר הבזיכין לאחר שבת הבאה יעו"ש היטיב שהעלה דדעת רבינו כדעת רש"י במנחות

וכמש"כ תוס' שם בלשון ראשון דאם הקטיר הבזיכין נפסל הלחם לגמרי וטעון שריפה ג"כ ועיקר הגי' ברבינו אבל אם הקטיר הבזיכין בשבת נפסל הלחם יעו"ש היטיב אבל י"ל דמש"כ מרן דהקטירם קודם השבת לאו דוקא קודם השבת דה"ה אם הקטירם לאחר שבת נמי דינא הכי דהוי תרתי לריעותא דהקטרה היתה שלא בזמנה והסידור היה שלא בזמנו וכ"כ הלח"מ סברא זו בסופו יעו"ש היטיב.

אמנם להלח"מ רוח אחרת עמו ודעתו דאם הקטיר הבזיכין בשבת דקאמר רבינו לא קאי על השבת הראשון אלא על השבת השני וה"ק דאם לא הקטיר הבזיכין עד השבת השני לא נפסל הלחם והלחם כשר והיינו דמפרש בסעיף זה שאח"כ כיצד יעשה וכו' וכוונתו דלכתחלה יעשה כן וישהנו עד השבת השני יעו"ש היטיב מבואר מזה דלדינא מודה למרן ותוס' יו"ט דאם הקטיר בשבת ראשון דנפסל הלחם יעו"ש. ודע דבתוספתא שם פי"א איתא וז"ל סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר שבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה אם יש שם לחמה מן המובחר יביאו ואם לאו ימתין לשבת הבאה הלחם מותר באכילה וחייבין עליה משום פיגול נותר וטמא עכ"ל והנה מבואר מכאן דלא כדעת רש"י במנחות שאם הקטיר הבזיכין הלחם פסול בהחלט ולא כדברי הר"ח שלכתחלה יביא בזיכין אחרים ויוכשר הלחם אלא אם יש לחם מן המובחר ה"ז הלחם פסול ואם אין כאן לחם אחר מן המובחר אזי יביאו בזיכים אחרים ויוכשר הלחם ובפי' המשניות לרבינו כתב וז"ל וכן אם סידר לחם ובזיכין לאחר שבת והקטיר הבזיכין לאחר שבת הבאה שהלחם ג"כ אינו נפסל ולפיכך לא יקטיר הבזיכים בשבת הבאה ומניח אותו לשבת הבאה כדי שתעבור שבת על הבזיכים והלחם ואז מקטיר הבזיכין בשבת שלישית שהוא יום י"ד לסדור הלחם והבזיכים עכ"ל ומשמע מכאן דגורס כגי' הר"ח דל"ג פסול אבל יש לעיין הא כתב שם בפירוש דאם סידר הלחם והבזיכין לאחר שבת והקטיר הבזיכין לאחר השבת דאין הלחם נפסל ולמה כתב כאן דהלחם בכה"ג נפסל וזה היפך מש"כ מרן בשמו דהוא גורס במשנה דבכה"ג נפסל והלח"מ כתב שגורס כגי' שלנו יעו"ש וא"כ יש לעיין מהיכן הוציא רבינו כן הדין כאן דאם הקטיר הבזיכין לאחר השבת דהלחם נפסל היפך מש"כ בפי' המשנה.

וראיתי בתוס' יו"ט (בד"ה סדר את הלחם ואת הבזיכין בשבת) שרבינו אינו גורס במשנה דין דסידר הלחם והבזיכין בשבת והקטירם אחר השבת אלא ה"ג סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין לאחר השבת פסול ואין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא סדר את הלחם ואת הבזיכין לאחר שבת והקטיר את הבזיכין בשבת וכו' יעו"ש היטיב אבל גם בעיני יפלא על אריכת לשון המשנה כ"כ כיון דהכל מיירי

בסודר לאחר השבת והכי הו"ל לומר אבל הקטיר את הבזיכין בשבת וכו' ועוד כיון שבפי' המשניות כתב בהדיא דבכה"ג אינו נפסל אף שהקטיר לאחר שבת וצ"ל דיש ט"ס במשניות שם בפי' רבינו ובאמת שגם הלשון שבתוכו אינו מדוקדק דו"ק והבן וראיתי בתוס' יו"ט שם בדבור השני המתחיל סידר הלחם וכו' שכתב וז"ל וכן ראיתי בנוסחת א"י שבפירוש המשנה שכתוב בה ג"כ שתי הבבות הללו הראשונה בסידורן של לחם ובזיכין כמצותן והוקטרו לאחר השבת ובשניה בהוקטרו בשבתו בשתיהן כתב פסול עכ"ל והנה מש"כ והשניה בהוקטרו בשבת ע"כ היינו שנסדרו לאחר השבת דאל"כ מאי פסולייהו והראשונה היינו שהוסדרו בשבת והוקטרו לאחר השבת אבל צ"ע דהא בעצמו כתב בדבור הקודם שבנוסחת א"י ליכא שם הך בבא כלל דנסדרו בשבת והוקטרו לאחר השבת סוף דבר הדברים יגעים ולא אוכל לענ"ד להולמן. ואשר לבי אומר לי כי מה דכתב רבינו דבהוסדר לאחר השבת והוקטרו לאחר השבת דאינו קדוש ונפסל י"ל דיצא לו כן מהך בבא דהוסדרו בשבת והוקטרו לאחר השבת דנפסל כ"ש בהוסדרו לאחר שבת והוקטרו לאחר שבת דנפסל רק דהנפק"מ לרבינו דהתם בהוסדרו בשבת כהלכתן והוקטרו אחר השבת דחייבין עליהן משום פגול נותר וטמא משא"כ בהוסדרו אחר שבת והוקטרו אחר השבת דאין חייבין עליהם משום פגול נותר וטמא והטעם דבהוסדרו בשבת נתקדשו בשבת ולכן חייבים עליהם משום כל הנך מילי משא"כ בהוסדרו לאחר שבת אבל יש לעיין קצת אף בהוסדרו אחר שבת ועבר עליהם שבת מכיון שבא שבת הוקדשו לגמרי והוי דינם כמו שהוסדרו בשבת והוקטרו לאחר שבת ויש לחלק וצ"ע בזה ועוד יבואר אי"ה לפנינו מזה.

הלכה יג

נשאר לחם וכו'. עי' בלח"מ מש"כ מזה והתימה שמסקנת התוס' שם במנחות צ' א' ובזבחים שם פ"ז א' בד"ה לשלחן וכו' דאם סידרן בשבת אין הדין כך יעו"ש היטיב והנה אם נימא דרבינו ס"ל כדעת הלח"מ בשהיית הלחם על השלחן אפי' בשסדרו בזמנו שוב אינו נפסל בלינה יש לעיין קצת דלמה כתב רבינו בהלכה י"ב דאם סידר הלחם בשבת כמצותו ולא הניח עמו בזיכי לבונה עד למחר דהלחם נפסל הא כיון שבא שבת הו"ל כאלו נסדרו בשבת וא"כ יש שהות להשהותם עד לשבת הבאה והנה רש"י כתב שם וז"ל והכא א"א לתקן ולומר יניחנו עד שבת הבאה דכיון דלחם נסדר כדינו בשבת קידשו שלחן ושוב אין יכול להשהותן אלא עד שבת ראשונה דמיפסל בלינה הואיל ולן הלחם בלא בזיכין עכ"ל והנה לכאורה לרבינו דס"ל דבסידרן בזמנה יוכל להיות כמה שבתות על השלחן א"כ לא שייך כאן כלל לומר דנפסל בלינה ואי מטעם דנפסל בלינה בשבת

ראשונה בליל מו"ש שלן בלא בזיכים וכדמשמע לכאורה בלשון רש"י בסופו א"כ ל"ל להמתין עד שבת והו"ל לומר סידר הלחם בשבת בלא בזיכין נפסל הלחם. וצ"ע בזה וה' יאיר עיני להבין דברי חכמים לאשורה.

הלכה יד

שחייבין עליהם וכו'. במשנה שם איתא דאין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא אמנם בתוספתא איתא וחייבין יעו"ש ועיי"ש בתוס' יו"ט ומשמע דדווקא הכא דנסדרו כמצותן בשבת והקטירן לאחר שבת הבאה אז אמרינן שפיר דחייבין עליהם משום פגול נותר וטמא הא אם סידר בשבת את הלחם לבד בלא בזיכין והבזיכין סידר למחר ביום ראשון אז אין חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא וזה שלא כדעת הלח"מ שכתב לעיל בסעי' י"ב דנראה לו דבכה"ג חייבין עליו משום פגול נותר וטמא ואולי י"ל שדעתו כיון דעבר עליהם השבת שהיה יחד א"כ הו"ל כאילו נסדרו בשבת והוקטרו לאחר השבת אבל א"כ הדרן קושיותיי שהקשיתי לעיל בסוף ס"ק ל"ח ובס"ק ל"ט לדוכתייהו יעו"ש היטיב וצע"ג בזה.

הלכה טו

פסול ואינו וכו'. עי' מנחות ח' א' ט' ב' תוספתא דמנחות פי"א.

הלכה טז

הרי זה וכו'. מנחות שם ושם.

נטמא א' וכו'. עי' מנחות י"ד ב' והא דאיתא בתוספתא פי"א וז"ל ניטמא לחמה בין משפירקה בין עד שלא פירקה הלחם פסול ולא הוקטרו בזיכין עכ"ל היינו היכא שנטמא כל הלחם אבל צ"ע דהוא קרבן ציבור ובא בטומאה ולמה לא יוקטר הבזיכין וכדאיתא לעיל פ"ד מהל' ביאת מקדש ועיי"ש בתוספתא פ"ג דמנחות ואולי מיירי כאן בשאר טומאה שלא בטומאת מת וצ"ע אם נטמא חלה א' בשאר טומאה איך דינו דלכאורה הוי כמאן דליתא וי"ל דהוי כמי שחסרה עיי"ש במנחות ט' ב' וי"ב ב' דהוי כיוצא ושרי יעו"ש וע"ע לקמן פי"ב מהל' פסולי המוקדשין הי"ב מש"כ מזה יעו"ש.

ודע דאם נפרסה חלה אחת כלם פסולים עי' מנחות י"ב ב' ובתו"כ אמור פי"ח יעו"ש.

פרק ו

הלכה א

סמוך לעלות וכו'. עי' לעיל פ"ח מהל' בית הבחירה הי"א ולעיל הל' תמידין ומוספין פ"ב הי"א ופ"ד ה"א ובמש"כ שם.

הממונה שעל וכו'. כן מפרש המפרש לתמיד פ"א כ"ו א' ועי' לעיל פ"ח מהל' בית הבחירה הי"א שם כתב רבינו הממונה על המקדש ועיי"ש מש"כ בזה.

ולבשו בגדי וכו'. הך הלבשה לא מכרע אם היה קודם ביאת הממונה או לאח"כ ועי' לעיל פ"ד ה"א.

ראשון ושני וכו'. לכאורה משמע מלשונו שאלו שתי פייסות היו תכופים זה אצל זה יחד ותמוה הוא כי באמת מחולקים היו זה מזה והיה רב שהות ביניהם כדמשמע ביומא פ"ב יעו"ש ועיי"ש כ"ד ב' ובירושלמי שם פ"ב סוף הלכה א' ועיין בתמיד פ"א כ"ו א' ושם פ"ג ל' א' ועי' לעיל פ"ד וצ"ע בזה.

כמו שביארנו. עי' לעיל פ"ד יעו"ש.

שאמרנו. לעיל פ"ב מהלכה י"ב ואילך יעו"ש.

מסדר מערכה וכו'. עי' יומא ל"ג א' ועי' לעיל פ"ד ה"ה.

להרבות האש וכו'. עי' לעיל פ"ב ה"ב יעו"ש ועי' ירושלמי יומא פ"ג ה"ה יעו"ש שלכאורה הוא תמוה. דשם מבואר דדם התמיד היה קודם לעצים והקטורת קודם לדם יעו"ש היטיב ובפי' לירושלמי פי' לנכון.

נכנסין ללשכת וכו'. לפי סדר המשנה היה כאן הפייס השני והיה אומר הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע היה אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון (יומא כ"ח א' מנחות ק' א' ובתמיד פ"ג ל' א') אמר להם צאו והביאו לי טלה מלשכת הטלאים ואח"כ נכנסו ללשכת הכלים יעו"ש היטיב בתמיד מבואר כ"ז במשנה.

הצריכין להם וכו'. במשנה מבואר שם שהי' צ"ג כלים ורבינו כתב שם שני טעמים טעם הראשון משום שכן היו צריכים ובשם הירושלמי דחגיגה (פ"ב ה"ח) כנגד האזכרות דחגי זכריה ומלאכי יעו"ש היטיב ובאמת בירושלמי פליג שם על טעמו וכמש"כ התוס' יו"ט יעו"ש שהאריך בזה אמנם בין כך ובין כך לכאורה יש לתמוה על רבינו שלא כתב מספר כלל ולענ"ד היה נראה לפי דמסיק שם בירושלמי וז"ל ואית דבעי מימר כיום מרובה של תמיד כנגד י"ג פרים וי"ד כבשים ואילים שנים ושעיר אחד עכ"ל ואפ"ל כי רבינו גורס ביום מרובה של תמיד ור"ל המשנה תפסה המנין היותר גדול שלפעמים היה מצטרך כשיעור זה וה"ה בכל ימות השנה היה מוציא לפי ערך זה לכן כתב בסתם כל כלי השרת הצריכין להם והיינו בכל יום כפי שיעור הצריך. וכולי האי ואולי.

ומשקין את וכו'. לעיל פ"א ה"ט.

מושכו לבית וכו'. עי' בתמיד פ"ג ל' ב' יעו"ש.

שני כהנים וכו'. הם שפתחו את השער הגדול שבהיכל כמבואר שם במשנה.

הלכה ב

שוחט את וכו'. עי' מש"כ לעיל פ"ד ה"ו יעו"ש היטיב ועי' בלח"מ כאן הלכה א'.

זה שקבלו. עיי"ש בפ"ד ה"ו ובמש"כ שם בד"ה והוא זורקו יעו"ש היטיב.

הלכה ג

חמשה נרות וכו'. כתב כן אליבא דרבנן דס"ל הכי דבקטורת מפסיק בין הטבת חמש נרות להטבת שתי נרות ודם התמיד היה קודם להטבת חמש נרות וכמש"כ רבינו בפ"ו ממסכת תמיד בפירושו שם יעו"ש היטיב וכ"מ ביומא ל"ד א' יעו"ש היטיב דהו"ל לאוקמי דהמשנה אתי כאבא שאול אלא ודאי דהלכה כת"ק אמנם עיי"ש בתוס' ד"ה לעולם וכו' שיישבו בענין אחר. ועי' בלח"מ שהשיג על הב"י באו"ח סי' מ"ח יעו"ש היטיב (כאן בהלכה א') ולענ"ד נראה לומר דגם הב"י דעתו לזה וה"ק דשני גזרי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודם התמיד (שהוא זריקתו ולכן הקדים דישון מזבח לדם התמיד) ודישון מזבח הפנימי ודם התמיד קודם להטבת חמש נרות וכו' רק לכאורה לא יצדק לפי זה הא דהקדים וכתב שהשחיטה היתה בשעת הדישון אם לא שכוונתו דדם התמיד היינו שחיטה אבל י"ל דאדרבה לכן הקדים וכתב שהשחיטה היתה בעת הדישון א"כ נכלל השחיטה בדישון מזבח הפנימי וא"כ למה כתב דם התמיד אלא ודאי היינו לזריקה והבן.

ודע עוד שרבינו כתב שם בספ"ו דתמיד וז"ל ואח"כ פותח שער הגדול כמו שזכרנו ובשעת פתיחתו שוחט התמיד ובאים שני כהנים להיכל שאחד מהן מדשן מזבח הפנימי והשני מדשן המנורה תוך זמן ששוחטין התמיד ונטל דמו במזרק ואינו זורק דמו ע"ג המזבח עד שגמר דישון מזבח הפנימי ואז זורק דמו ואחר זריקת דמו מתעסק בהטבת חמש נרות עכ"ל ולכאורה הייתי אומר דגם דישון המנורה היה בשעת השחיטה והא דנקט שהטבת חמש נרות היה אחר הזריקה י"ל שלשיטת רבינו דישון לחוד והטבה היינו הדלקה לחוד ולשיטתו לעיל פ"ג הי"ב אבל זה דוחק גדול וכמעט א"א להאמר כידוע להמעמיק לכן נ"ל דה"פ שני כהנים נכנסים להיכל ומי הם השני כהנים שנכנסין אז ומפרש דהיינו מי שמדשן מזבח הפנימי ומי שמדשן המנורה אבל אין כוונתו שמדשן המנורה כעת וכ"מ ממה שסתם עד שגמר דישון מזבח הפנימי ואז זורק וכו' ואילו דישון המנורה לא הזכיר כלל וכן מש"כ לעיל מזה בשיטת אבא שאול שכתב וז"ל ועם דישון מזבח הפנימי מדשנין המנורה עכ"ל אין הכוונה שנעשים ביחד רק האי עם הוא סמוך ור"ל שסמוך לדישון מזבח הפנימי היה מדשן המנורה ודישון מזבח הפנימי היה קדים

לדישון מנורה כדאיתא ביומא ל"ג א' יעו"ש וכ"כ הגר"א בפ"ג דתמיד ס"ט יעו"ש וכבר העירותי מזה לעיל פ"ד ה"ו ד"ה מדשן מזבח יעו"ש.

במערבו. כ"ה בתמיד ספ"ד ועיין בסוכה נ"ד ב' יש שם גי' חלוקות בזה בתוס' ורש"י ועי' פ"ח דשקלים יעו"ש היטיב ועיי"ש בתוס' יו"ט ועי' ברש"י יומא כ"ו א' והנה דעת התוס' יו"ט שגם רש"י ז"ל ס"ל דבכל יום היה התמיד ניתן במערב רק ביום שיש קרבן מוסף לפי שהמוסף היה ניתן במערבו לכן ניתן התמיד במזרחו יעו"ש היטיב.

במקום הילוך וכו'. כ"ה בירושלמי דשקלים פ"ח ה"ד אולם דעת רש"י ז"ל בסוכה שם דהיו נותנין למטה מהסובב שהיה למעלה מחצי המזבח יעו"ש היטיב ועי' זבחים ס"ב א' יעו"ש היטיב ועי' במל"מ לעיל פ"ו ממעשה הקרבנות ה"ד.

ומולחין שם וכו'. שם ספ"ד דתמיד ועיין לעיל פ"ה מהל' איסורי מזבח הי"ג.

וזורקין מלח וכו'. עירובין ק"ד א'.

הלכה ד

אהבת עולם וכו'. עיין ברכות י"א ב' וי"ב א' ובתמיד פ"ה והיינו אהבת עולם דהכי מסקנא דסוגייא דברכות משום דברכות מעכבות ורק סדר ברכות אינו מעכב ועיין בחי' לברכות שם מש"כ בזה.

ואמת ויציב וכו'. כן מפרש רבינו הא דאיתא שם וברכו את העם שלש ברכות אמת ויציב ועבודה וברכת כהנים ומפרש דברכת כהנים היינו שים שלום וברכת כהנים ממש מבואר לקמן הלכה ה' דהיו מברכין ברכת כהנים אחר גמר עבודה והרע"ב כתב שם דברכת כהנים היינו קריאת הפסוקים בלבד בלא נשיאת כפים ולפי"ז לא אמרו שים שלום יעו"ש היטיב וכ"ה דעת התוס' בברכות שם יעו"ש היטיב אמנם הגר"א כתב בפ"ו מ"א וז"ל וכן מש"כ דברכת כהנים אחר הקטרת איברים היתה לא נראה כן מסדר המשנה ואע"ג דאמרינן בפ"ב דמגילה דברכת כהנים אחר עבודה היינו עיקר עבודה שהיא הזריקה עכ"ל ובפ"ז מ"ב כתב וז"ל וברכו וכו' בתחלה עשו את העבודה כנ"ל ואח"כ ברכו את העם וכ"ה מפורש בקרא וירד מעשות וכו' ויבא משה ואהרן וכו' ויצאו ויברכו וכו' ואע"ג דכתיב ברישא וישא אהרן וכו' דרך המקרא כן שמתחלה כותב דרך כלל ואח"כ דרך פרט דאל"כ קשה ל"ל למיכתב וירד מעשות הא כבר ירד שעל המזבח לא נשא כפיו ואע"ג דפשטיה דקרא משמע כדברי הרמב"ם דהשתחוואה וברכת כהנים היתה אחר כל המעשים והתורה (נראה לענ"ד צ"ל התורה) לא כתבה אלא מה שעשה אהרן עם כל קרבן אבל הכל בזמנו רק שהתורה לא רצתה להפסיק במעשה העבודה ועל

כרחך צ"ל כן דאל"כ הא דכתיב ואת הבשר ואת העור וכו' א"א לומר ג"כ דקודם היתה עכ"ל וע"ע בתו"כ פרשת שמיני דלכאורה משמע קצת הכי והכי יעו"ש היטיב.

מי ששיכן וכו'. ברכות י"ב א'.

מיפייסין פייס וכו'. שם בפ"ה דתמיד וביומא כ"ו א'.

שזכה בדישון וכו'. אף דבתמיד נשנה בסדר אחר ושם מבואר דהטבת שתי נרות היתה קודמת לקטורת היינו משום דהתם נשנה אליבא דאבא שאול ורבינו פסק כרבנן דפליגי עליה וכמש"כ רבינו בפירושו לפ"ו דתמיד וכ"כ מרן ומה שהקשה הלח"מ על התוס' דיומא י"ד ב' בד"ה אמר אביי וכו' יעו"ש עיי"ש בתוס' ישנים שבאמת תירצו שם כמש"כ הלח"מ יעו"ש היטיב והבן וכן יש לתמוה על הרש"א שם יעו"ש היטיב ולשיטת הרשב"א לעיל פ"ג הי"ב א"כ תנא דתמיד לא ס"ל כלל להפריד בין חמש נרות לשתי נרות וצ"ע. ומש"כ רבינו דאח"כ נכנס מי שמטיב שתי הנרות ובמשנה מבואר דהמטיב שתי נרות נכנס מתחלה ויצא קודם שיצא המקטיר ה"ט דבמשנה אזיל אליבא דאבא שאול שהטבת שתי נרות קודם לקטורת ולכן היה נכנס מתחלה ויצא קודם שהקטיר הקטורת דבשעת הקטרה היו הכל פורשין כמבואר לעיל פ"ג ה"ג אולם לרבנן דהקטורת קודם להטבת שתי נרות לכן היה נכנס המקטיר מתחלה בלא המדשן המנורה כי המדשן שתי נרות היה מוכרח לעבוד עבודתו אחר הקטרת הקטרת ולשהות שם א"א מטעם שמוכרח לפרוש ולכן לא היה נכנס עד אחר שגמר המקטיר עבודתו ושהה המקטיר עד שיגמור המטיב עבודתו ויצאו שניהם בשוה ועיין לעיל פ"ג ה"ו שכתבתי שהיה מקדים לפני המקטיר הקטורת מי שהיה מדשן מזבח הפנימי ולא הזכיר מהמדשן המנורה שנזכר ג"כ במשנה אלא ודאי הטעם כמש"כ.

ועומד על וכו'. בפ"ז דתמיד מ"ב ושם מבואר בזה"ל באו ועמדו על מעלות האולם עמדו הראשונים לדרום אחיהם הכהנים ועיי"ש בפי' רבינו והרע"ב.

הלכה ה

נטל אחד וכו'. זה הי' מתחלה כשנכנסו להקטיר הקטורת וכמבואר בתמיד פ"ה מ"ו וכ"כ מרן ומהו מגריפה עי' תוס' ערכין י' ב' ועי' בתוס' יו"ט.

שעדיין לא וכו'. עיין תוי"ט ובלח"מ מש"כ כאן.

מתחיללין אלו וכו'. מכאן משמע קצת דהמעלה איברים למזבח לא היה מן המברכין אבל בפי' בפ"ז לתמיד מ"ב משמע קצת דגם הוא היה מן המברכין יעו"ש אבל באמת יש לכוין שם הלשון אל מש"כ כאן וכן משמע בתוס' יו"ט יעו"ש ומכאן מבואר דברכת

כהנים היה אחר הקטר האימורין וכ"כ תוס' בברכות י"א ב' יעו"ש ותמהתי על הלח"מ שכתב בשם תוס' הנ"ל להיפך ועיין מש"כ לעיל ה"ד ד"ה אמת ויציב.

כמו שבארנו וכו'. בפי"ד מהל' תפלה ה"י.

אומרים הלוים וכו'. עיין לעיל פ"ג מהל' כלי מקדש ה"ב יעו"ש.

תשע תקיעות וכו'. לעיל פ"ז מהל' כלי המקדש ה"ה ולקמן הלכה ז'.

הלכה ו

היין למנסך וכו'. רבינו כתב זה דמיירי בכל כהן אף כהן הדיוט נמי וכן מש"כ לעיל במשנה בא לו להקיף את המזבח וכו' מיירי בכל כהן ומפרש הסוגיא דזבחים ס"ד א' דה"ק התם אם בא להקיף את המזבח אז אינו נוטל בידיו כלום רק כשמגיע לקרן דרומית מערבית אז נותנין לו היין ומנסך אבל כשאינו רוצה להקיף אז נוטל היין בידו והולך לשמאלו לקרן מערבית דרומית ומנסך שם ועיין לעיל פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הי"ב יעו"ש היטיב אבל רש"י כתב שם בזבחים דדווקא כהן גדול היה מקיף לפי שהיה עובד כל מה שירצה ולכן אם בא על המזבח מקטיר ג"כ והיה מקיף המזבח והיה מנסך אבל שאר הכהנים לא היו זוכין כל אחד עבודתו רק מה שזוכה ע"י פייס לכן לא היה עושה עבודה אחרת זולת ניסוך לבד ולכן היה עולה והיין בידו והלך תיכף לקרן דרומית מערבית יעו"ש היטיב ועיין ברע"ב בתמיד שם שכתב קצת על דרך זה ונמצא שלדבריהם אחר לא היה רשאי להקיף ולכן היה נוטל בידו. והגר"א כתב שם בתמיד ודווקא כה"ג אבל אחר שבא להקיף לנסכים מקיף לשמאל כדאמרינן בזבחים עיי"ש אבל כה"ג לא היה חושש שאחרים נותנין כדאמרינן כאן נתנו לו יין וכו' עכ"ל ונמצא לפי"ז דלכן לא היה אחר מקיף לפי שהיה נושא בידו משא"כ כה"ג שהיו אחרים נותנים לו לכן הותר לו להקיף והבן ההבדל שיש בינו לבינם וע"ע לעיל הלכה א' במל"מ יעו"ש היטיב. ועיין בבאר שבע כאן ומבואר מדבריו דגם לכהן הדיוט היה נותנים לו יין לנסך יעו"ש היטיב והוא תמוה לכאורה.

חצוצרות בידן וכו'. ובמשנה הגי' שתי חצוצרות של כסף ועיין בתוס' זבחים ס"ח א' בד"ה כשהוא וכו' ובתוס' יו"ט שם וע"ע בתוס' ע"ז מ"ז א' ד"ה קרניה וכו' ובקינים שם.

ותקעו והריעו וכו'. כ"ה במ"ג פ"ז דתמיד ועיין לעיל פ"ג מהל' כלי המקדש ה"ה מש"כ בזה.

הלכה ז

שהה המנסך וכו'. צ"ל שחה המנסך וכו' וכ"ה בפ"ז דתמיד מ"ג.

כמו שביארנו. לעיל פ"ז מהל' כלי המקדש ה"ה.

הלכה ח

אלא על וכו'. עיין לעיל פ"ג מהל' כלי המקדש ה"ב והכל נתבאר שם בס"ד.

הלכה ט

שהי' הלוים וכו'. עיין כ"ז בתמיד שם ובר"ה ל"א א' ואבות דר"נ פ"א ובמס' סופרים פי"ח יעו"ש.

במוספי שבת וכו'. ר"ה שם.

אז ישיר ומי כמכה ואז ישיר. כצ"ל לדעתי וכ"ה בש"ס שם ועיין לח"מ. ומה שתמה עוד על מה שלא כתב רבינו דבמנחה היו אומרים כל חד בשבת אחת יעו"ש י"ל דלק"מ דהא ידעינן זה מהא דמוסף והש"ס איבעיא ליה גם על מוסף אם אומרין אותה בשלימות בכל שבת ולכן פשט שפיר אמנם רבינו כיון דכתב אצל מוסף דאומרין פרק בכל שבת א"כ ה"ה והוא הטעם ג"כ במנחה דמאי שנא.

הרנינו לאלהים וכו'. ר"ה שם ל' ב' יעו"ש.

הסירותי מסבל וכו'. שם בר"ה איתא ובזמן שחל ר"ה להיות בחמישי בשבת שהשירה שלו הרנינו וכו' לא היה אומר בשחרית הרנינו מפני שחוזר וכופל את הפרק אלא מהו אומר הסירותי וכו' ואם באו עדים אחר תמיד של שחר אומר הרנינו אע"פ שחוזר וכופל את הפרק עכ"ל ומבואר מזה שבשחרית היו אומרים הסירותי ובמוסף היו אומרים הרנינו ומדברי רבינו משמע שבמוסף היו אומרים הסירותי והלח"מ הביא הש"ס ולא העיר בזה כלל ואי לא מסתפינא אמינא שגי' אחרת היתה לרבינו בזה בש"ס שבשחרית אומרים הרנינו עד הסירותי ובמוסף היו אומרים מהסירותי ואילך ואתי שפיר דקאמר דאם באו עדים אחר שחרית כופל ואומר הסירותי וכך היתה גי' ובזמן שחל ר"ה להיות בחמישי בשבת שהשירה שלו הרנינו וכו' לא היה אומר הרנינו מפני שחוזר וכופל את הפרק אלא מהו אומר והסירותי וגו' (ר"ל במוסף) ואם באו עדים אחר תמיד של שחר אומר הסירותי וכו' אע"פ שחוזר וכופל הפרק עכ"ל ואתי שפיר לפי זה דלרש"י הלשון דחוק מאד האי דאם באו עדים אחר וכו' אומר הרנינו דלדידיה קאי זה אשחרית משא"כ דלרבינו יהיה זה על מוסף ואתי שפיר דלא הביא זה רבינו הך דאם באו עדים אחר תמיד של שחר כיון דלא כתב דאין אומרים הסירותי ממילא ידעינן דבחל יום ר"ה בחמישי בשבת תמיד אומרים במוסף הסירותי אך לפי"ז יש לעיין אמאי לא כתב רבינו דבחל יום חמישי ר"ה אין אומרים בשחרית כל המזמור רק עד הסירותי ויש לעיין בזה. והנה אחרי כותבי זה פקח ה' עיני וראיתי בירושלמי פ"ד דר"ה ה"ד וז"ל דתני שירו של חמישי היו אומרים הרנינו לאלהים עוזינו ובר"ה היו אומרים הסירותי מסבל שכמו חל

יו"ט להיות בחמישי בשחרית היו אומרים הרנינו לאלהים עוזינו ובמנחה היו אומרים הסירותי מסבל שכמו אם באו מן המנחה ולמטן אומרים הרנינו לאלהים עוזינו נמצאו אומרים שיר וכופלין אותו עכ"ל ונתתי שמחה בלבי שכוונתי האמת ת"ל ובלי ספק שכן היא דעת רבינו וכן היתה גי' ברורה גם בש"ס דילן ובחנם מחק שם הקרבן העדה הגי' שלפנינו והגיה על פי גי' ש"ס דידן שלפנינו ות"ל שנחני בדרך אמת.

קול ה' וכו'. ר"ה שם.

הלכה י

שירה של וכו'. עיין סוכה נ"ד ב' ועיין מרן מש"כ בזה ועי' בירושלמי דשקלים פ"ח ה"ד יעו"ש היטיב.

הלכה יא

את שני וכו'. עיין לעיל פ"ד ה"ט ד"ה מרובעת וד"ה סידור הקנים יעו"ש היטיב.

ניסוך היין וכו'. עיין לח"מ ומל"מ ועיין בירושלמי יומא פ"ב ה"ב בשיירי קרבן ד"ה חביתין וכו' יעו"ש היטיב.

כך עושין וכו'. עיין מל"מ שהקשה מהא דאיתא ביומא ל"א ב' ל"ד א' דבבקר היתה הקטורת בין דם לאברים ובין הערבים היתה הקטורת בין איברים לנסכים יעו"ש היטיב ולענ"ד אפשר ליתן טעם לזה דהאי קודם לנסכים ע"כ מנחת נסכים כדאיתא שם ל"ד א' והנה בבקר היה הפסק בין קטרת לאיברים בהטבת שתי נרות אבל בערב שהיו הנרות מאוחר לכלם כדאיתא בפסחים נ"ט א' וש"נ א"כ היו הנרות מאוחר לקטורת ולא נשאר אחר הקטורת רק מנחת נסכים וחביתין ונסכים והקטר איברים היה כשר כל הלילה כדאיתא בסי' ל"ח סעיף ב' ואע"פ שלכתחלה אין מאחרין אותה כדאיתא שם סעיף ג' מ"מ כיון דאינו מעכב א"כ לא קבע לו רבינו כאן זמן והנה סמך על הדינים שכתב כ"א במקומו. וי"ל עוד אולי סמך על מאי דאיתא ביומא ע' א' ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות וכ"כ לקמן בפ"ב מהל' עבודת יוה"כ ה"ב יעו"ש ופ"ד שם ה"ב ובפ"א מהל' קרבן פסח ה"ב יוע"ש היטיב ועדיין יש לעיין בזה.

ממזבח החיצון וכו'. אבל תרוה"ד ממזבח הפנימי ודישון המנורה היה ג"כ בערב כ"ה דעת רבינו ועיין מש"כ לעיל פ"ד ה"ח יעו"ש.

כמו שבארנו. לעיל פ"ד ה"ח ועיין לעיל פ"ג.

והנה כשאני עומד על הפרק אמרתי להעיר בפיוט הסליחה המתחלת תפלה תקח בסילוק ער"ה שם מבואר כל סדר התמיד ואמרתי להעיר בזה איזה הערות ויען כי מיוסד הוא על תשר"ק אמרתי לציין באותות איש על דגלו.

באות ש כתוב כאלו זכו תרום מזבח ובאות **ר** כתוב בבית עולמים לעושי חביתים ומשמע קצת דהעמידו לעשות חביתים אחר תרומת המזבח ובאמת זה אינו דהעמדת עושי חביתים היה קודם תרומת הדשן כמבואר בתמיד פ"א משנה ג' ד' אמנם י"ל דלאו קודם עשיית חביתים היה תרומת הדשן רק הפייס דתרוה"ד היה קודם העמדת עושי חביתין ובאמת משמע כן שם במשנה ב' וזה שלא כדמשמע מדברי רבינו כאן בהלכה א'.

באות ק כעין איברים ועכול פדרים. היינו הא דאיתא בפ"ב מ"א ולעיל בפ"ב הי"ג: באות **צ** כמעלה אפר ע"ג תפוח שם מ"ב וברבינו שם: באות **פ** כסודרי חזית כלפי מזרח. שם משנה ד' וברבינו שם הלכה ז': באות **ע** כשרת כשר שתי מערכות. שם מ"ה ושם הלכה ח' ובפרק זה הלכה א': באות **ס** כמו בעזרה לפייס רוגשים. שם פ"ג מ"א: באות **ג** ברק השחר זכות שבחברון. שם מ"ב: באות **מ** ממונה מזרז להביא טלה מלשכת טלאים בבקור מופלא ובאות **ל** לכוס של זהב ישלח להשקות בבקרו שנית לאור האבוקות. שם מ"ג ד' ועיין לעיל פ"א ה"ט וכאן הלכה א': באות **כ** כזכה בתמיד וזכה אחיו מושכו והולך לבית מטבחיים. שם משנה ה' וכאן הלכה א': באות **י** ידי שחיטתו זבוח יחדול עדי יפתח שער הגדול. שם מ"ז וכאן הלכה א': ובאות **ט** טרוד עד שחי פתוח כיון שתי מפתחות לפתחו כיון שם משנה ו': באות **ח** ונשמע קולו בבקעת ירחו. שם מ"ח: באות **ז** ביד ורגל כיצחק בהר מור. שם פ"ד מ"א ועיין לעיל פ"א ה"י ומש"כ שם: באות **ו** שחר ואמש למול השמש. שם ולעיל פ"ד הי"א: באות **ה** הרמות שתים לארבע יתרום למזרח צפון ולמערב דרום דמי שירים יסוד הדרום וטעון הפשט וכליל למרום. שם במשנה ולעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות ה"ו: באות **ג** גלל הנתיחה מרובה בדבור שתיקה יפה ואימת צבור. שם מ"ב וכאן הלכה ג'. באות **ב** בתשעה קרב בצירוף זכים חביתים סלת ויין הנסכים. עיין יומא כ"ו ב' אך צ"ע למה הקדים חביתים לסולת ועיין לעיל פ"ד ה"ו וע"ע פ"ו מהל' מעשה הקרבנות הי"ז: באות **א** אזי ים כבש מלחום ובאו בלשכת הגזית שמע יקראו. תמיד ספ"ד וכאן הלכות ג' ד'.

באות מ מברכים במינוי ברכה אחת עשרת הדברות מוסיף בנחת. פ"ה מ"א וכאן הלכה ד': באות **א** אמת ועבודה וברכת כהנים יברכו העם ברכה נהנים. שם ושם: באות **י** יבררו חדשים לפייס קטרת. שם מ"ב ולעיל פ"ד ה"ז וכאן הלכה ד': באות **ר** רביעי פייס ביחד נקבע להעלות לגב המרובע שם: באות **ב** בקול מגריפה מרובים אמרים. שם משנה ו' וכאן הלכה ה'. עוד שם. וקולה נשמע בעיר התמרים שם בתמיד פ"ג ל' ב': **ר** רגילים לקולה לוים וכהנים לשיר והשתחויה היות מזומנים. שם בפ"ו מ"ו וכאן הלכה ה': באות **ב** במעלות אולם עלות במרוצה מדשן פנימי טני נטל ויצא. פ"ו מ"א ולעיל

פ"ג ה"ז: באות י ידשן מנורה וכבה יערכו והכוז נטל ונחץ לדרכו. שם ולעיל פ"ג הי"ז. ודע כי יש להעיר למה לא כתב כאן מהטבת החמש נרות והוא אזיל בשיטת דמסכת תמיד דאזלא אליבא דאבא שאול ולא כרבינו דפסק כחכמים: באות י ירד זוכה בשולי מחתה לגחלי האש ושתה ואתא. שם משנה ב' ולעיל פ"ג ה"ז: באות צ צבור הקטורת פנימה חוץ לו. שם מ"ג ולעיל פ"ג ה"ח: באות ח חרדים לפרוש בעת הקטרה. שם ולעיל פ"ג ה"ג וה"ט: באות ק קבועות הי' למול הפרצות בהשתחואות. מדות פ"ב מ"ג: באות ח חגורי חרב כתב ולא בכינוי מברכין אחת. פ"ז דתמיד מ"ב וכאן הלכה ה': באות ז זמן הגדול לחלקו כובש סגן מימינו עלות בכבש. שם מ"ג ולעיל פ"ה מהל' כלי המקדש הי"ג: באות ק קרבים אצלו ולו מגישים נתתים לסמוך לזרוק לאישים. שם ושם: באות ו ואז בשיתין נסכים כסדר וסגן עומד ומניף בסודר. שם וכאן הלכות ו' ז' הכל כמבואר עד סופו. ומש"כ שם עוד וז"ל עסוק בשני לעתות ערב באחד עשר זכות בו מחזרים שנים בידם שני גזרים. זה מבואר ביומא כ"ו ב' ולעיל פ"ב ה"ג יעו"ש.

פרק ז

הלכה א

אחר תמיד וכו'. כ"ה פשוט בזבחים פ"ט א' ובספרי פינחס פיסקא קמ"ה ועיין מש"כ בריש פ"א יעו"ש היטיב.

פרים שנים וכו'. כ"ז מבואר בתורה פרשת פינחס ועיין מנחות מ"ה א'.

הלכה ב

כמעשה התמיד וכו'. עיין לעיל פ"ו מהל' מעשה הקרבנות.

החטאת הנאכלת וכו'. עיין בתוספתא פ"א דשבועות יעו"ש וכללו של דבר כל החטאות החיצונות נאכלות וכל הפנימים נשרפות כמו שמבואר לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות יעו"ש היטיב ורק אחת היתה חיצונית שנשרפה והיא חטאת המלואים והוראת שעה היתה כדאיתא שם ברש"י יעו"ש.

הלכה ג

מיום הראשון וכו'. זה מבואר בתורה ועיין ערכין י' ב' יעו"ש.

כבש לעולה וכו'. כ"ה בתורה פרשת אמור ונזכר במנחות פ"ט ב' יעו"ש.

כמו שביארנו. לעיל פי"ב מהל' מעשה הקרבנות ה"ג יעו"ש.

הלכה ד

דוחה את וכו'. מנחות ס"ג ב' ע"א א' ע"ב א' ועיין תוספתא מנחות פ"י.

הלכה ה

אלא מא"י וכו'. מנחות פ"ג ב' פ"ק דכלים מ"ו ופרה פ"ב מ"א ותוספתא שם פ"ט ועיין ירושלמי שביעית פ"ק הל' א' ב' ובשקלים פ"ד ה"א יעו"ש אמנם מש"כ רבינו כאן מפסוק ראשית קצירכם וכו' הנה בפי' המשניות שם הביא מפסוק כי תבאו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם וגו' יעו"ש היטיב וכ"מ לכאורה במנחות פ"ד א' יעו"ש היטיב ויש לדחוק בזה לפי ששם י"ל כר' יוסי בר' יהודה דשם ויש לעיין בזה. ועיין בלח"מ מש"כ בזה ועיין ר"ה י"ג א' יעו"ש היטיב.

לבוא מן וכו'. עיין סוטה מ"ט ב' ב"ק פ"ב ב' מנחות ס"ד ב' ועיין ירושלמי שקלים פ"ה ה"א.

הלכה ו

בלילה בליל וכו'. מגילה כ' ב' מנחות ע"א א' ע"ב א'.

הלכה ז

כשר לקצירת וכו'. במגילה שם.

ביום כשר. עיין לח"מ שהקשה ע"ז יעו"ש וכן הקשה הש"ך בי' הל' מילה סי' רס"א ס"ק ב' יעו"ש והנה הארכתי בזה בס"ד בחי' למס' ברכות בפ"א ב' א' יעו"ש היטיב והנה כעת אמרתי כי רבינו סמך על הירושלמי דאיתא במגילה פ"ב ה"ז וז"ל ר' שמעון בן לקיש בעי קצירת העומר מהו שידחה את השבת ביום התיב ר' אביי והתנינן מצותו ליקצר בלילה נקצר ביום כשר ודוחה את השבת ולא קבליה א"ר אחא חזר ביה רש"ל מן הדא כיון שחשיכה א"ל בא השמש אמר הן בא השמש אומר הן מה אנן קיימין אם ללילה כבר הוא אמור אלא אם ענין ללילה תנהו ליום עכ"ל מבואר מזה דאף אם קצרוהו ביום מ"מ דוחה את השבת שוב ראיתי כי בר"ה פ"ק ה"ח כבר קדמני השיירי קרבן בזה יעו"ש היטיב. והנה ראיתי להעתיק כאן מש"כ בחי' לברכות לפי ששייך לכאן להרבה דברים וזה לשוני שם על רש"י.

בד"ה א"כ למה וכו'. בק"ש ובאכילת קדשים וכו' וכ"כ בד"ה כדי להרחיק וכו' והביא ראיה מהא דמגילה. ולכאורה ראייתו אמאי לא תני התם ק"ש וכל הנאכלין ליום אחד אלא ודאי התם לא קתני רק דברים דלא גזרו בהם חכמים כלל והא ראיה דקאמר התם זה הכלל לאתויי מאי וקאמר לאתויי אכילת פסחים ודלא כראב"ע יעו"ש ואילו ק"ש ונאכלין ליום ולילה אינו מרבה אף בזה הכלל אלא ודאי דהתם לא תני רק דברים שלא גזרו בהם כלל וס"ל לרש"י ז"ל דמאן דפליג אראב"ע אה"נ דס"ל דפסח נאכל אף מדרבנן כל הלילה והא דאיתא בזבחים נ"ז ב' ודילמא מדרבנן ולהרחיק את האדם מן העבירה

יעו"ש היינו לס"ד וכדי לאוקמי אליבא דכו"ע אמנם למסקנא דמוקי לה דווקא כראב"ע מדקתני אלא אה"נ דלרבנן ל"ג כלל. אמנם לדעת הרשב"ם שם בסוף פסחים ק"כ ב' בד"ה ראב"ע וכו' מבואר להיפך דלכו"ע אסור מחצות ואילך מדרבנן וכ"ה שם בתוס' ד"ה אמר רבא וכו' וכ"כ שם הרא"ש בסי' ל"ח אמנם כאן ברא"ש סי' ט' כתב ומשום דמספקא לן כמאן הלכתא צריך להחמיר לאכול מצה של אפיקומן קודם חצות כדאיתא בפסחים לראב"ע צריך לאכול מצה של חובה קודם חצות עכ"ל משמע הא אי הלכתא כר"ע אין צריך להחמיר כלל וכ"ה בתוס' מגילה כ"א א' ד"ה לאתויי וכו' וזהו לכאורה כרש"י.

אמנם לכאורה יקשה לרש"י אמאי לא תני הכא קצירת העומר כיון דנחית הכא למיחשב כל מילי וכן יש להקשות דקאמר לקמן ט' א' ואילו אכילת פסחים לא קתני ורמינהי ק"ש ערבית והלל בלילי פסחים ואכילת פסח וכו' ולמה לא הקשה מהלל נמי אלא ודאי כמש"כ התוס' במגילה דהלל דרבנן אין להחמיר וכשר כל הלילה ומשו"ה לא קשה דלא קחשיב כאן כי אם דברים שהחמירו בהן עד חצות וס"ל לסתמא דש"ס דאכילת פסחים אפילו לר"ע נמי עד חצות דווקא וכנ"ל והן אמת דהרא"ש גרס ואילו אכילת פסחים והלל שבלילי פסחים וכו' והיינו לשיטתו כאן דס"ל לר"ע אין להחמיר כלל ואולי אפשר דגי' רש"י היתה נמי כך אבל קשה לכאורה מקצירת העומר ולכאורה אפ"ל דר"ג ס"ל כמ"ד הקצירה כשר ביום נמי וכמ"ד הכי במנחות ע"ב א' וכאן לא קחשיב רק דברים שמצוותם בלילה דווקא ולא ביום שאח"כ וכמו דאיתא התם יעו"ש היטיב אמנם לכאורה זה לא יתכן דהא אסיק רב אשי במו"ק ד' א' דר"ג ס"ל כר"י דס"ל דקצירת העומר דוחה שבת וא"כ על כרחך ס"ל דנקצר ביום פסול וכמו דהשיגו התוס' במנחות ס"ו א' ד"ה זכר למקדש וכו' על הבה"ג דס"ל כך יעו"ש היטיב ועיי"ש עוד דהשיגו מר' יוחנן דס"ל נטיעות הלכה למשה מסיני אלמא דס"ל כר' ישמעאל דמוקי להאי קרא בחריש וקציר להתיר קצירת העומר אלמא דדחיא שבת יעו"ש היטיב ובאמת י"ל דאי מהא לא אריא די"ל אה"נ דס"ל כר"ע דחריש וקציר אתיא לתוס' שביעית והא דבעי קרא והלכתא היינו הלכתא לזמן שביהמ"ק קיים וקרא לזמן שאין ביהמ"ק קיים וכמש"כ תוס' בר"ה ט' א' ד"ה ור"ע וכו' רק שכתבו הא דלא ניחא ליה להש"ס לאוקמי כך משום דלרבי דאמר שביעית בזה"ז דרבנן לא אפשר יעו"ש וי"ל דהבה"ג ס"ל לדינא דלא כרבי א"כ לא מכרע כלל דר' יוחנן יסבור כר' ישמעאל וק"ל.

מיהו מטעם אחר איכא להוכיח דר' יוחנן ס"ל כר' ישמעאל מדתירצו במו"ק שם דר"ג ס"ל מדאורייתא מותר ועל כרחך ס"ל כאוקימתא דרב אשי דאל"כ יקשה עליה הא דמקשה רב אשי התם ואי למ"ד קרא אתי גז"ש ומפיק קרא יעו"ש היטיב אבל י"ל

דהבה"ג ס"ל דלדינא קי"ל כר"ע דס"ל דחריש וקציר אתיא לתוס' שביעית מדפסקינן דאסור להתענות בעיו"כ והיינו ע"כ כר"ע וכמש"כ התוס' בר"ה שם ע"ב בד"ה כאילו וכו' וס"ל נמי דהא דר"ג ובית דינו נמנו להתיר היינו משום דאיהו ס"ל כרבי דאמר שמיטה בזה"ז דרבנן ולכן יכול להתיר שלא בזמן ביהמ"ק קיים (הן אמת דבזה פליג ר"י על ר"ע דאיהו ס"ל דניסוך המים הלמ"מ ור"ע ס"ל דמדאורייתא הוא מדכתיב ונסכיה בששי בתענית ב' ב' ומשמע שם דאיהו לא ס"ל הא דר"י דאמר דהלמ"מ הוא יעו"ש היטיב ודלא כהתוס' מו"ק ג' ב' בד"ה ניסוך המים וכו' יעו"ש היטיב וע"ע בזבחים ק"י ב' יעו"ש היטיב וע"ע בירושלמי שביעית פ"א ב' א' דאיתא שם וז"ל ר' בא ר"ח בשם ר' יוחנן ערבה וניסוך המים הלמ"מ ודלא כר"ע דר"ע אמר ניסוך המים ד"ת בשני ונסכיהם בששי ונסכיה בשביעי כמשפטם וכ"ה בסוכה בירושלמי רפ"ד יעו"ש היטיב (רק בזה חולק אש"ס שלנו דבש"ס שלנו נפיק לה מנסכיה לחודה) וא"כ אפי' אי יסבור ר"ע דנטיעות הלכה היא מ"מ מנא ידע דאיירי דווקא בזמן שביהמ"ק קיים וע"כ לא קמפיק לה רב אשי במו"ק התם אלא כיון דאיתקש לניסוך יעו"ש בתוס' אמנם עוד איתא שם בירושלמי וז"ל ר"ח בר בא בעא קומי ר' יוחנן ועכשו למה הן חורשים בזקנות א"ל בשעה שנתנה הלכה לכך ניתנה שאם בקשו לחרוש יחרוש יעו"ש היטיב וא"כ לא תלי כלל במה שאינו דומה לניסוך ומזה ג"כ מוכח דס"ל לר"י כר' ישמעאל דס"ל דהלכה היא אבל יש לעיין דבריש שביעית א' א' איתא וז"ל ר' קרוספי בשם ר' יוחנן ר"ג ובי"ד התירו באיסור שני פרקים הראשונים ר' יוחנן בעי לא כן תנינן אין בי"ד יכול לבטל בי"ד חבירו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמנין ר' קרוספי בשם ר' יוחנן שאם בקשו לחרוש יחרושו עכ"ל משמע מזה שלא ס"ל דהיתה הלכה וכתחלת הסוגיא דמו"ק ויש ליישב בדוחק קצת עי' במפרש לשביעית וק"ל).

הדרינן לכללין דר"ג ס"ל כר' ישמעאל דפסוק בחריש וקציר אתי לקצירת העומר דדחי שבת וא"כ קשה אמאי לא נקט עומר דהוא מהדברים הכשרים בלילה ואולי זה דחקו להרמב"ם דפליג על רש"י וס"ל דהקטר חלבים ואיברים נמי עד חצות ואיהו ס"ל כרשב"ם דאכילת פסחים לכו"ע עד חצות ולכן מקשה שפיר מאכילת פסחים והא דבמגילה אמר לאתויי אכילת פסחים ודלא כראב"ע ולא קאמר לאתויי ק"ש י"ל דכיון לר"ע דס"ל לקמן ח' ב' דפעמים שקורא ק"ש לאחר עמוד השחר וא"כ לא תלי בלילה רק בזמן שכיבה כדמסיק התם לעולם יממא וכיון דאיכא אינשי דגנו בההיא שעתא יעו"ש וכיון דיש לאוקמתא סתמא דההיא או כר"ע או כראב"ע ניחא ליה לאוקמי טפי אליבא דר"ע דכולהו סתימתאה אליביה ועוד דהא הלכתא כוותיה בהא והא דלא קאמר לאתויי

הנאכלים ליום אחד י"ל דא"כ על כרחך פסח בכלל וכמש"כ התוס' בפסחים פ"ט א' ד"ה דאילו פסח וכו' יעו"ש היטיב ועוד והוא העיקר בעיני דכל שמצותו בלילה כשר כל הלילה על כרחך לאתויי כל מילי אתי וא"כ על כרחך אתי לאפוקי מדראב"ע והא דלא קאמר לאפוקי מר"א בק"ש דס"ל עד האשמורה ראשונה כבר נתיישב בדברינו לעיל ועוד לר"א על כרחך לא תלי בלילה כלל דאיהו דריש ובשכבך והוי כמש"כ לעיל לר"ע ודו"ק היטיב כי מצינו ת"ל מקום לדברי הרמב"ם ושפיר כתב הכ"מ מהמשנה הזאת ראיה לדברי הרמב"ם ודלא כהתוס' יו"ט שהשיג עליו וגם התוס' בפסחים ק"כ ב' בד"ה אמר רבא וכו' כתבו וז"ל אבל הא דאמרינן הקטר חלבים ואיברים עד חצות כדאמרינן בריש ברכות לא הוי אלא מדרבנן אפי' לראב"ע וכו' יעו"ש וכ"כ עוד במגילה כ"א א' ד"ה ולהקטר וכו' וז"ל והיינו דווקא שנתעכלו האיברים קודם חצות ששלטה בהן האור אבל אם לא משלה בהן האור אין נמשכין אחר חצות כדאר"י ספ"ק דיומא עכ"ל הרי כדברי הרמב"ם.

אמנם מה שהביאו מסוף פ"ק דיומא עיינתי שם ובזבחים פ"ו ב' ולא מצאתי שם משמעות של כלום דיהא אסור להקריב אחר חצות ושם פירש"י ותוס' בהדיא דאחר חצות א"צ להחזיר דחצות עושה עיכול אכל שיהא אסור להחזיר לא שמענו, אמנם עיי"ש בפי' המשנה לרבינו בזבחים שפי' מטעם איסור והפסוק דשם לא נאמר רק באסמכתא בעלמא יעו"ש היטיב. ושוב עלה בדעתי לומר דאה"נ ר"ג ס"ל דנקצר ביום כשר והא דס"ל דדחי שבת מחריש וקציר היינו משום דגדולה מצוה בשעתה וכמו דאסיק במנחות ע"ב ב' ואף דדחי התם דאצל הקטר חלבים ואיברים שאני התם דדחתה שחיטה את השבת מ"מ י"ל דר"ג ס"ל בזה כר"א ואיהו לא ס"ל דחיה זו עי' פסחים ס"ט ב' יעו"ש היטיב וצ"ע בזה, עד כאן לשונו בחי' שם (וכעת מצאתי קצת מזה להטורי אבן במגילה שם יעו"ש. שוב ראיתי בצל"ח הרבה מזה יעו"ש היטיב).

הלכה ח

מן הקמה וכו'. מנחות ע"א א' ע"ב א' תוספתא שם פ"י.

הלכה ט

מן הלח וכו'. שם ושם ועי' בירושלמי מגילה שם פ"ב ה"ז.

הלכה י

משדות שבדרום וכו'. מנחות פ"ה א' ב'.

נר חצי וכו'. עי' לח"מ מש"כ בזה ועיין מש"כ פ"ז מהל' איסורי מזבח ה"ד בזה.

הלכה יא

מן השעורים וכו'. מנחות ס"ח ב' ע"ו ב' פ"ד א' ועיין תו"כ ויקרא פי"ד פרשה י"ג ועיין לעיל פי"ב מהל' מעשה הקרבנות ה"ב יעו"ש היטיב. וע"ע שם פ"ה ב'.

מערב יו"ט וכו'. מנחות ס"ה א' ותוספתא שם פ"י.

שלש סאין וכו'. כ"ה שם ס"ג ב' וע"ע שם ס"ו ב' ע"ו ב' ובתוספתא פ"ח ופ"י יעו"ש.

אומר להם וכו'. כצ"ל.

מפני הטועים וכו'. עיי"ש ס"ה א' ובש"ס נאמר דהיה הטעות מהביתוסים וע"ע בתענית י"ז ב' ובר"ה כ"ב ב' יעו"ש וראיתי בהגהות מצפה איתן בע"ז כ"א ב' וז"ל אבל לכותי מאי שרי כותי אימר עביד בה מלאכה בחולו של מועד וכו' ראיתי מי שהקשה בשם גדול אחד דהא כותי נמי איכא למיחש שיעשה מלאכה ביו"ט דהן דורשין ממחרת השבת היינו מחרת שבת בראשית ואינן מודים ביו"ט עצרת שלנו, ולדידי אינה מן הקושיא וכבר נצחו חכמים את הצדוקין והודו להם בימי ריב"ז כדאיתא במגילת תענית יעו"ש היטיב. ולדידי הצעיר בלא"ה לק"מ דהא י"ל דבטעות זה לא היו רק הבייתוסים לבד ולא שאר הכתות, והכותים היו ס"ל אז כישראל בזה ואף שכתב רבינו בפי' המשניות שם דהכותים אומרין כן עד היום י"ל דאולי אחר זמן הש"ס הודו לביתוסים אמנם אז לא היו עומדים בשיטה זו רק הביתוסים לבד וכן משמע מדקדוק לשון הברייתא שם וכ"ה ברש"י תענית י"ז ב' יעו"ש וע"כ גם המצפה איתן מוכרח להודות שהכותים בזמן הזה חזרו לסורם בהכי יעו"ש היטיב ה"נ אנן בדידן י"ל דלאח"כ חזרו הכותים ותפסו בשיטתן של ביתוסים והבן היטיב בזה. והנה שם ר"ה כ"ב ב' איתא משקלקלו הכותים וכו' וכ"ה בביצה ד' ב' אמנם עיי"ש בתוס' יו"ט בר"ה פ"ב מ"ב ד"ה משקלקלו וכו' גירסת רש"י בדפוס ישן וכו' יעו"ש היטיב.

בשבת אירע וכו'. עי' בתוס' מנחות ל' א' בד"ה מכאן וכו' שתי דיעות בזה אימת נפטר מרע"ה אם בשבת אם בע"ש והנה לדעת רב שר שלום גאון דמת בשבת ז' אדר א"כ חל אז יום פסח ביום שני ולדעה השניה שבע"ש נפטר א"כ אותו השנה חל פסח בא' בשבת דו"ק והבן ועי' רא"ש פ"י דפסחים סי' י"ג יעו"ש היטיב.

הדבר ברור וכו'. זו הראיה איתא בסמ"ג כמש"כ הלח"מ והיא כתובה ג"כ על ספר הרלב"ג ביהושע שם יעו"ש היטיב והראב"ע בתורה פרשת אמור הביא זה משם חכם מרומי והשיג עליו יעו"ש, וכן לפי פי' הרד"ק ביהושע שם שהלך בדרך הראב"ע דהאי ממחרת הפסח היינו יום ט"ו בניסן שהוא מחרתו של יום י"ד שהוא זמן הפסח ואכלו אז ישן א"כ לא מוכח מינה מידי ועי' בתוס' ר"ה י"ג א' ד"ה דאקריבו וכו' יעו"ש ובתוס'

קידושין ל"ז ב' ד"ה ממחרת וכו' יעו"ש היטיב ועיי"ש במנחות ס"ה ב' ס"ו א' ובתו"כ שם אמור פי"ג כמה דרשות ע"ז. אמנם רבינו מדרכו שלא להביא הדרשות הנדרשים בדברי רז"ל לכן בחר לו מקרא אחר הקרוב לפשוטו המאומת על פי מדרש רז"ל שם בר"ה ובקדושין שם יעו"ש היטיב (אף דלפי פי' הראב"ע והרד"ק אין מהש"ס זה שום ראיה דו"ק והבן) שוב ראיתי בס' מעיין החכמה שהאריך ביישוב דברי רבינו.

הלכה יב

ונתנוהו בקופות וכו'. מנחות ס"ו א' תוספתא שם פ"י.

וחבטוהו. כחכמים דפליגי אדר"מ שם ובתוספתא שם ובתו"כ ויקרא פי"ד פרשה י"ג יעו"ש.

וזורין ובוררין וכו'. אף שלא נזכר זה בפירוש במשנה מ"מ א"א בלי זה ועיין רש"י שם ס"ג ב' בד"ה ואל ירבה וכו' יעו"ש היטיב.

ומהבהבין אותו וכו'. שם ס"ו א' במשנה ובתוספתא שם ובתו"כ שם.

בי"ג נפה וכו'. שם ס"ו א' ע"ו ב' ועיין תוספתא פ"ח ופ"י יעו"ש היטיב ועיין בלח"מ מה שהעיר בזה.

כמו שביארנו. בפ"ג מהל' מעשר ראשון הכ"ה ופ"ח מהל' בכורים ה"ז יעו"ש היטיב ובפ"ו שם ה"ג.

משה עשר וכו'. ט"ס הוא וצ"ל בששה עשר בניסן ועי' מנחות ס"ז ב' ובפי' רבינו שם ועי' מגילה כ"א א' מנחות ס"ו א' תו"כ אמור פי"ב.

ומביא מעלה וכו'. שם ס"ז ב' ועיי"ש ס"א א' ועיין לעיל פי"ב מהל' מעשה הקרבנות ה"ו יעו"ש.

לאחר שמקריבין וכו'. משום דתדיר קודם וכמש"כ מרן.

קודם תמיד וכו'. ר"ל אע"פ שהוא מאוחר להעומר כדלקמן פ"ט ה"ט מ"מ היה קודם לתמיד של בין הערבים והטעם דעליה השלם כל הקרבנות כלם וכמש"כ פ"א ה"ג יעו"ש ועי' בלח"מ ולא ידעתי מש"כ דלכאורה לפי"ז תימה דלמה כתב רבינו לקמן פ"ט דעומר קודם לכבש יעו"ש ובאמת לק"מ דכאן לא כתב רק דהכבש הוא קודם לתמיד אבל מהעומר והכבש לא כתב מי מהם קודם וכתב זה לקמן.

הלכה יג

לקציר בא"י. אבל בחו"ל שרי דאין מביאין מהם והוי כבית השלחין שבעמקים.

מחמשת מיני וכו'. שם ע' א' ובחלה פ"א מ"א.

קודם לקצירת וכו'. אבל משנקצר העומר שרי ותמה ע"ז מרן וז"ל יש לתמוה דבגמרא משמע דקודם הבאת עומר קאמר עכ"ל. והנה אעתיק לפניך לשון הסוגיא דשם. במשנה שם איתא וז"ל ואסורים בחדש מלפני הפסח ולקצור לפני העומר ושם בש"ס איתא וז"ל מאי קודם לעומר (ופירש"י דקתני מתני' ואסורין בחדש לפני העומר) ר' יונה אמר קודם קצירת העומר ר' יוסי בן זבדא אמר קודם הבאת העומר (קודם קצירת העומר אבל לאחר קצירת העומר שרי לאכול חדש בהאיר המזרח. קודם הבאת העומר אסור לאכול חדש דעומר מתיר בזמן שהמקדש קיים ולא האיר המזרח) תנן אסורין בחדש לפני הפסח ולקצור לפני העומר בשלמא למ"ד קודם הבאת העומר היינו דלא עריב ותני להו (היינו דלא עריב אכילה וקצירה כי הדדי משום דקצירה ממוצאי יו"ט ואכילה לא שריא עד הקרבת העומר) אלא למ"ד קודם קצירת העומר ליערבינהו וליתנינהו אסורין בחדש ולקצור לפני הפסח (דמשמע לאחר הפסח שרי מיד דקצירת העומר שריא לאכילה והמתנה מקצירה ועד האיר המזרח לא חשיב משום דזמנין דנקצר סמוך לעלות השחר ולי נראה דה"ג ליערבינהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר הואיל ותרווייהו אקודם קצירה קיימי וללשון שבספרים קשיא לי דאי הוי תני לפני הפסח הוי משמע דביום הפסח שרי ואע"ג דקודם קצירת העומר הוא דבשלמא כי תני לה גבי קצירה ניחא דביום הפסח יו"ט הוא ופשיטא דאסור לקצור אבל גבי אכילה לא מתני ליה עכ"ל רש"י) אלא אי איתמר אסיפא איתמר אם השרישו קודם לעומר העומר מתירן מאי קודם לעומר ר' יונה אמר קודם הבאת העומר ר' יוסי בר זבדא אמר קודם קצירת העומר עכ"ל הגמ' (ומבואר מזה דהוא גורס במשנה ואסורים בחדש מלפני העומר ומלקצור לפני הפסח והבן).

ועיי"ש בתוס' ד"ה מאי קודם וכו' דגרסי בש"ס מאי קודם לפסח וקאי אהא דתנן ואסור לקצור קודם פסח ר' יונה אמר קודם קצירת העומר וכו' ר' יוסי בר זבדא אמר קודם הבאת העומר ופריך תנן אסורים בחדש מלפני העומר וכו' בשלמא למ"ד קודם קצירת העומר היינו דלא קא עריב ותני להו אלא למ"ד קודם הבאת העומר ליערבינהו וליתנינהו אסור בחדש ולקצור לפני העומר עכ"ל (והם גרסי במשנתנו אסורים בחדש מלפני העומר ומלקצור לפני הפסח) נמצא בין למר היינו רש"י ובין למר היינו תוס' האכילה אסור עד הבאה והקצירה עד הקצירה וא"כ היטיב אשר דבר רבינו והלח"מ הרגיש קצת בזה אבל לא הביא שבס"ד דש"ס היה זה במחלוקת שנוייה ובמסקנא כו"ע מודים דמשעת קצירה. שוב ראיתי בתוס' יו"ט פ"ק דחלה הרגיש בכ"ז יעו"ש היטיב וע"ע בפי' רבינו למשניות כאן ובחלה שדקדק בלשונו היטיב.

בית השלחין וכו'. דע כי בפסחים י"א א' איתא וז"ל קוצרין בית השלחין ושבעמקים ופירש"י שם לפי שלכתחלה אין מביאין מהם אף דבדיעבד כשר מ"מ קוצרין יעו"ש ובתוס' ד"ה קוצרין בית וכו' אמנם בש"ס מנחות ס"ח א' וע"א א' איתא בית השלחין שבעמקים וכן הוא בתוספתא פ"י דמנחות ויש שם ט"ס וכצ"ל אע"פ שאמרו אסור לקצור בית השלחין שבהרים ובית הבעל שבעמקים אבל קוצרין מפני הנטיעות שבו עכ"ל וכן הובא בתוס' שם ס"ח א' ד"ה קוצרים וכו' וע"ע בתו"כ אמור פי"א פרשה י' וז"ל שם יכול אף של בית השלחין ושל בית העמקים ת"ל קצירכם קצירכם של כלכם אמרתי ולא של בית השלחין ושל בית העמקים עכ"ל והיינו כגי' הש"ס דפסחים הנ"ל והקרבן אהרן הגיה שם שצ"ל בית השלחין שבעמקים יעו"ש היטיב וכבר הקדימו התוס' במנחות שם בזו ההג"ה יעו"ש היטיב והאריכו התוס' שם לבאר הטעם אי משום דפסידא היא או משום דאין מביאין ממנו אף בדיעבד יעו"ש היטיב.

אבל לא וכו'. פסחים י"א א' (ועיי"ש תוס' ד"ה אבל וכו') ושם נ"ו א' מנחות ס"ח א' ע"א א' ירושלמי פ"ד דפסחים ה"ט ותוספתא שם פ"ג (ודע דבש"ס פסחים י"א א' נ"ל להגיה דכצ"ל שם רב אשי אמר דר' יהודה אדר"י לא קשיא קמח קלי תנן (ומש"כ לפנינו קמח וקלי הוא ט"ס וכ"ה במנחות ס"ח א').

הלכה יד

העומר מתירה וכו'. ב"מ נ"ו ב' מנחות ע' א' וע"ע בפסחים נ"ה א' וע"ע בטור ושו"ע י' סי' רצ"ג סעי' ג'.

אסור לקצרה וכו'. כ"כ רבינו בפי' למשניות בחלה שם וכאן ועי' בירושלמי פ"א דחלה.

הלכה טו

להאכיל לבהמה וכו'. שם במנחות ע"א וכר' יהודה דאימתי לפרש ודווקא לבהמה אבל לאדם אסור אף שלא הביאה שליש ועיי"ש בתוס' ב' בד"ה אימור וכו' דאם התחיל עד שלא הביא שליש שרי להאכיל לבהמה ולקצור אף משהביא שליש יעו"ש היטיב ובתוס' פסחים כ"ג א' ד"ה קוצר וכו' כתבו דמותר להאכיל לבהמה אף תבואה גמורה אם קצר ע"י קיטוף יעו"ש והנה מדברי רבינו כאן מדלא כתב דאם התחיל קודם שהביא שליש דמותר לקצור אחר שהביא שליש על כרחך מוכרח לומר דקאי בשיטת התוס' דפסחים שם אבל פשט לשון המשנה שם משמע כמש"כ התוס' במנחות דמותר לקצור גם אח"כ כשהביא שליש כל שההתחלה היה מתחלה וכ"כ הרע"ב שם (וכן הוא הלשון בתו"כ אמור פי"א פרשה י' וז"ל קצירה לא השחת ריי"א אומר אם התחיל עד שלא הביאה שליש קוצר ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות עכ"ל (ומבואר מכאן דר"י אינו מתיר רק לבהמה

ולא לאדם והוי מצי הש"ס במנחות שם להוכיח מכאן דלא שרי ר"י רק לבהמה. והבן ויש לדחות בדוחק דאולי מילי מילי קתני והא דקתני ומאכיל לבהמה הוא מילתא בפ"ע) ומשמע דדווקא ההתחלה בעי קודם שיביא שליש אבל לאחר שהתחיל קודם שיביא שליש מותר אח"כ אף לאחר שיביא שליש וכ"ה בהדיא בירושלמי פ"ב דפאה ל"ג ב' יעו"ש וכ"ה בתוספתא פ"י דמנחות יעו"ש ועיין בפ"ג מהל' מתנות עניים ה"ד שכתב רבינו וז"ל או שקצר באמצעה אפילו קודם שתביא שליש וחרש מקום שקצר עכ"ל מיירי שם באדם דאי לבהמה א"צ חרש וכמש"כ הלח"מ כאן ותמה למה לא ביאר שבבהמה וקצר קודם שהביא שליש א"צ לחרישה יעו"ש ואני תמה ביותר כי בפי' המשניות שם כתב דמיירי שקוצר לבהמה יעו"ש אך י"ל כיון דבמשנה שם לא נזכר דמיירי בפחות משליש אבל כאן דכתב בהדיא פחות משליש לכן על כרחך דמיירי בבהמה. ועיי"ש עוד במרן מש"כ בדקדוק לשון ואפי' שברבינו שם. ועיין מש"כ שם דנמשך אחר הירושלמי דדבר שחייב בפיאה מפסיק יותר וע"ע בס' פאת השלחן סי' ו' ס"ק י"ד יעו"ש היטיב.

הנטיעות שלא וכו'. עיין רש"י שם ע"א א' ע"ב א' וע"ע בתוספתא פ"י.

ולא קציר וכו'. לרבינו לא קאי רק אבית האבל או בית המדרש. עיין ברש"י שם ע"ב א'.

הלכה טז

כריכות כדרך וכו'. שם ע"א א' ובתוספתא שם.

הלכה יז

כבר ביארנו וכו'. לעיל פ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ט יעו"ש.

ביכורים מן וכו'. עי' בפ"ב דהל' בכורים ה"ו.

ואם הביא וכו'. מנחות ה' ב' ס"ח ב' וספרי פינחס פיסקא קמ"ח.

הלכה יח

מברך שהחיינו. עי' מרן ולח"מ ול"י מה הוסיף על מרן ז"ל ועי' ברש"י מנחות ע"ה ב' ד"ה היה עומד וכו'.

הלכה יט

וקצרה אחר שקרב וכו'. כצ"ל אבל אין לגרוס אחר שקצר העומר וכו' כגי' הס"א וק"ל.

ה"ז ספק וכו'. כ"ה שם במנחות ס"ח ב' בעיא דלא איפשיטא.

הלכה כ

וחנטו עלי' וכו'. שם ס"ט א' ועי' בלח"מ מה שהקשה דלרבינו הו"ל למיבעי לענין עומר יעו"ש וי"ל דעדיפא מינה קבעי לה דליכשר אפילו לגבוה וק"ל.

לא יביא וכו'. כ"ה דעת רבינו בכל בעיא דלא איפשיטא וקאי זה על ההלכה הקודמת נמי ועי' לעיל הל' איסורי מזבח פ"ד הי"ב ופ"ה הי"א.

הלכה כא

אינו לוקה. מרן לא הערה מקורו אבל לענ"ד פשוט לפי שלא בא עליה לאו מפורש רק הוא לאו הבא מכלל עשה (עיין איסורי מזבח פ"ג ה"ז ופ"ה ה"ו) ראשית קצירכם אל הכהן כדאיתא במנחות ע"א א' ועי' בתוספתא פ"י דמנחות וז"ל ישראל שאכל מן החדש קודם לפסח ה"ז לוקה את הארבעים עכ"ל והיינו דווקא אכל חדש שיש בו לאו מפורש דכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וכו'. אבל בקצירה לא נזכר שילקו עליה וכ"ז פשוט וכ"מ שם ס"ז ב' דאיתא שם שלא ברצון חכמים היו עושין וכו' ואם איתא לילקי עלה אלא ודאי דאין כאן רק עשה גרידא.

והקציר כשר. גם בזה לא הערה מרן מקורו ולענ"ד זה פשוט מהתם ס"ז ב' מדלא אסרו לאכול אותם ועוד מוכח כן מהא דאיתא התם ע"א א' וע"ב א' ולעיל הלכות ח' וט' יעו"ש ואם איתא איך יצא תיפוק ליה דבעינן מן המותר בפיך ועוד מוכח כן לעיל סעי' י"ז דדווקא לגבוה פסול משמע הא להדיוט כשר ודוחק לומר דשם מיירי בענין שקצר בהיתר.

הלכה כב

עם השבועות. ר"ה ה' א' חגיגה י"ז ב' מנחות ס"ו א'.

מליל ט"ז וכו'. מנחות שם תו"כ אמור פי"ב ועיין מגילה כ"א א'.

הלכה כג

מונה ביום. כשיטתו לעיל הלכה ז' ועי' תוס' מגילה כ' ב' ד"ה כל הלילה וכו'. ותוס' מנחות ס"ו א' ד"ה זכר למקדש וכו' וע"ע בר"ן במגילה שם וע"ע בשו"ע או"ח סי' תפ"ט סעי' ז'.

אלא מעומד וכו'. עיין רא"ש פ"י דפסחים סי' מ"א ומה שנדפס שם על הגליון ועי' מש"כ מרן ע"ז ועיין בסמ"ק סוף סי' קמ"ה ובהגהות הר"ף שם ועי' ברעיא מהימנא פ' אמור יעו"ש היטיב צ"ז ב' וחלק ב' קפ"ג א'.

יצא. זה פשוט דכמה כרכורים כרכרו למצוא סמך דצריך לכתחלה מעומד.

הלכה כד

על כל וכו'. מנחות ס"ה ב' ובתו"כ שם.

ובכל זמן וכו'. כ"מ מהא דמנחות ס"ו א' דרק אמימר ס"ל דזכר למקדש הוא אמנם לאינך רבנן משמע דהוא מדאורייתא ועיין מרן בשם ר"ן.

ונשים ועבדים וכו'. דהיא מ"ע שהזכ"ג וכמש"כ מרן ופשוט. וכ"ה בזהר פרשת תצוה קפ"ג א' ופרשת אמור ברעיא מהימנא שם צ"ז ב'.

הלכה כה

בכל לילה. כ"ז פשוט וכמש"כ מרן.

פרק ח

הלכה א

חג השבועות וכו'. עיין ר"ה ו' ב' ועיין תוס' מנחות ס"ה ב' ד"ה כתוב וכו'.

עצרת וכו'. יאריך לי להביא ראיות ע"ז אך כללא הוא כדאיתא בר"ה שם כל היכא דתני פסח תני עצרת וכן בכל המקומות בש"ס קרי להו כבשי עצרת עי' פסחים י"ג ב' וש"נ.

מוסף ר"ח. כן מבואר בתורה פרשת פינחס.

פר ושני וכו'. עי' מנחות מ"ה ב' ובתו"כ אמור פי"ג.

ויקרא. היינו בפרשת אמור.

ושני שעירי וכו'. עי' מש"כ לעיל פ"ז ה"ב יעו"ש (ודע דביש ספרים נדפס בסדר התפלה למוסף דעצרת ושני שעירים לכפר יעו"ש היטיב).

ושני כבשים וכו'. עי' בהל' מעשה הקרבנות פ"א ופ"ט ה"ד יעו"ש.

והנה מרן כתב אע"ג דר"ט פליג עלי' דר"ע שם במנחות מ"מ הלכה כר"ע יעו"ש ומבואר מדבריו שר"ט ס"ל דהנהו דתו"כ הם הם דחומש הפקודים ולענ"ד זה ליכא למ"ד רק דבהכי פליג ר"ט ס"ל דאין הלחם מעכב את הכבשים וס"ל דלא נתחייבו בכבשים עד שנתחייבו בלחם ור"ע ס"ל דהלחם מעכב את הכבשים אבל כו"ע מודו דקרבנות דתו"כ לאו היינו דחומש הפקודים וכן משמע מתוס' שם ומתוס' יומא ג' א' וביותר ביאור משמע כן בתו"כ שם אמור פי"ג יעו"ש וע"ע ספרי פרשת פינחס פיסקא קמ"ט.

הלכה ב

מן הארץ וכו'. מנחות פ"ג ב' ותוספתא פ"ט.

מן העליה. עיין בראב"ד שכתב ע"ז וז"ל א"א הל' זו היא בהיפך עכ"ל ועיין מה שהאריכו בזה מרן והלח"מ. והי' נראה לכאורה לומר דרבינו סמך על מה דאיתא בתו"כ פרשת אמור פי"ג וז"ל ממושבותיכם ולא מחו"ל ממושבותיכם אף מן העליה וכו'. וכיון שבתו"כ נשנית בסתמא כן הלכה אבל זה אינו דא"כ אף בעומר נמי הו"ל לפסוק כן דהכי איתא התם בויקרא פט"ו וז"ל לא מצא מן הקציר מנין אף מן העליה ת"ל תקריב מנחת בכוריך מ"מ עכ"ל ועיי"ש בקרבן אהרן וצ"ל על כרחך דהך ברייתא היא הברייתא המובאת בש"ס

וי"ל אולי רבינו גורס שם בויקרא כמו שהוא בש"ס דילן במנחות ע"ב א'. והיה נ"ל לומר דרבינו לקח דין זה מהא דאיתא ס"ט ב' חטים שירדו בעבים וכו' והובא כאן בהלכה ג' ומפרש כמו שפי' התוס' דירדו ע"י נס יעו"ש וא"כ לכאורה קשה אמאי לא בעי נמי אם בעינן מנחה חדשה שתגדל בשנה זו דווקא ולאפוקי משל אשתקד נמי א"ו דישן כשר בשתי הלחם וכר"נ ור"ע דס"ל הכי וע"ע בירושלמי ר"ה פ"ק ה"ח ופ"ב דמגילה ה"ז דשם משמע דגם עומר כשר מן העליה יעו"ש אבל י"ל דהתם מיירי בחדש רק שהוא בעליה וע"ע בתוספתא ספ"י דמנחות דמשמע קצת לחלק בין עומר לשתי הלחם יעו"ש היטיב ואכתי יש לעיין בזה וע"ע מש"כ לעיל פ"ו מהל' איסורי מזבח הט"ו יעו"ש היטיב.

הלכה ג

בהם ספק וכו'. שם ס"ט ב' ועיין מש"כ לעיל ס"ק ט'.

לא יביא וכו'. עיין לעיל פ"ז ה"כ יעו"ש.

שלש סאין וכו'. מנחות ע"ו ב'.

ושפין אותן וכו'. עיין לעיל פ"ה ה"ו אבל בעומר לא היה שיפה ובעיטה ואולי לפי שהיה מן השעורין או משום שהיה לח.

בשנים עשרה וכו'. שם במנחות ע"ו ב' ובתוספתא שם פ"ח.

כמו שביארנו. לעיל פ"ז הי"ב. אבל יש לעיין דבשלמא בעומר היה המירוח ביד הקדש דהקצירה היה בידי הקדש אבל שתי הלחם לא מצינו שיהיה הקצירה בידי הקדש וא"כ היה המירוח בידי הדיוט ולמה פטור מן המעשרות ובאמת במשנה ובש"ס לא נמצא כן לפי מיעוט בקיאותי אבל י"ל שרגילים היו שהיה להם שדה מיוחדת משל הקדש בשביל שתי הלחם והכי משמע קצת במנחות ס"ד ב' סוטה מ"ב ב' ב"ק פ"ב ב' (ועיין בירושלמי שקלים פ"ה ה"א דלא משמע כן דהוא גורס מעשה ובא עומר מגגות צריפין ומבקעת עין סוכר יעו"ש היטיב) וע"ע ב"מ קי"ח א' דמשמע כן דבשביעית היו שומרי ספיחין בשביל שתי הלחם יעו"ש היטיב וכ"ה בתוספתא דמנחות פ"י יעו"ש (וע"ע בתוס' מנחות פ"ה א' ד"ה אין מביאין וכו'. יעו"ש מש"כ על הא דחיטי ברזיים וכו' וי"ל דקאי על שתי הלחם יעו"ש היטיב ולפ"ז מיושב היטיב מה שנדחקו בזה) ועדיין יש להתיישב בזה.

הלכה ד

סאה ומחצה. בתוספתא דמנחות פ"ח איתא וז"ל העומר היה בו עשרון משלש סאין כמה עשרון שלש סאין נמצא עשרון שלו קב ומחצה עכ"ל ואין ביאור לדברים הללו כי לא פורש ועיי"ש במפרש שמביא הגהות ע"ז ולא עלה בידו לשוב אל היבשה. ולענ"ד

נראה להגיה שכצ"ל העומר היה בו עשרון מג' סאין שתי הלחם שתי עשרון משלש סאין נמצא עשרון שלו מסאה ומחצה כצ"ל והבן כי לענ"ד נכון הוא וע"ע מנחות ע"ו ב'.
בי"א נפה וכו'. עיין לעיל פ"ה ה"ו.
משלש סאין וכו'. עיין לעיל פ"ז הי"ב ועיין כ"ז במנחות ע"ו ב'.

הלכה ה
כשר. עיין לעיל פ"ה ה"ז יעו"ש.

הלכה ו
ולשין אותן וכו'. מנחות צ"ד א' ותוספתא פי"א שם ובתו"כ אמור פי"ח.

הלכה ז
בחוץ וכו'. עיין מש"כ בזה לעיל פ"ה יעו"ש היטיב.

הלכה ח
יו"ט ואצ"ל וכו'. עיין לעיל פ"ה ה"י.

הלכה ט
מע"ש ונאכלות וכו'. פסחים מ"ז א' מנחות ק' ב' ערכין ח' ב'.
שהם חמץ וכו'. כ"ה בפרשת אמור ועיין סוכה נ"ה ב' ושבועות ט"ו ב' ומנחות נ"ב ב' נ"ח א' וע"ע תו"כ ויקרא פי"ג פרשה י"ב והנה מתוך זה תמהו גדולי אחרונים על מש"כ רש"י במנחות צ"ה ב' בד"ה במקום זריזין וכו' דהתינח על לחה"פ אבל בשתי הלחם מאי איכא למימר ועיין לעיל פ"ה ה"ז שם ציינתי היטיב בתירוצים הנדברים מזה. והיה נ"ל לתרץ באופן אחר קצת דהנה בשבת י"ט ב' איתא דאין נותנין חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פניו מבעו"י ומיבעיא ליה שם בש"ס כ' א' ומסקינן דהיינו כדי שיקרמו פניה התחתון המדובקים בתנור יעו"ש ומההיא שעתא ואילך חשיב כנאפה וכמש"כ התוס' במנחות נ"ז ב' ד"ה ושמעינן וכו' ועיי"ש בתוס' בשבת דמייתי מירושלמי דלחה"פ לענין לקרות לחם לא סגי עד שיקרום פניה העליון יעו"ש ומסתמא ה"ה לענין שתי הלחם וא"כ י"ל דלענין קידוש תנור בעינן שפיר בלחה"פ ושתי הלחם ומ"מ לא דחי שבת די"ל דמערב שבת נותנין לתנור עד שיקרום פניו התחתון ולא העליון וזה מהני שלמחר יוכל ליתן בתנור דלענין שבת כבר נאפה מאתמול ולענין קידוש תנור עדיין לא נתקדש עד למחר שיקרום פניה העליון ומבואר מדברי התוס' דמנחות שם דמשעה שנקרם פניו העליון לא בא לידי חימוץ יעו"ש דמשמע אבל קודם לכן שפיר בא לידי חימוץ וא"כ י"ל בשתי הלחם שפיר דנאפות מבפנים דבעי קידוש תנור ומ"מ אינו נפסל בלינה לפי שרידהו מהתנור קודם שנקרמו פניו העליון ואי משום שיחמוץ מה בכך הא מצותן בחמץ משא"כ

בלחה"פ אי רודן בתחלה הא אתי לידי חימוץ ואי משהן עד שיקרמו פניו העליונים הא איפסילו בלינה ולכן שפיר הוצרך לתרוצי דלא משום קידוש תנור בעי פנים רק משום דבעי במקום זריזין וכן מצאתי בס' קטן עלים למבחן שמו יכונה. רק מה שצל"ע דהא משמע מתוס' מנחות דקרימת התנור שמועיל לענין אפיית שבת מועיל נמי לענין חימוץ שלא יחמיץ וזה יש ליישב קצת דכוונת התוס' דמכ"ש ילפינן דהוי אפייה גמורה דאם שמועיל התם קרימת פנים התחתון לענין שבת כ"ש שמועיל קרימת פנים העליון אבל לפירש"י שם בשבת דקרימת פנים העליון הוא ממהר לקרום טפי יעו"ש א"כ לכאורה לא שייך זה אמנם עיי"ש בחי' לשבת ויש ליישב יעו"ש היטיב ולא רציתי להאריך בזה עוד כי כבר הארכתי בפ"ה מזה.

שאור ממקום וכו'. עיין לעיל פ"ט מהל' מעשה הקרבנות הי"ח יעו"ש.

ומרובעות הן. כ"מ קצת במנחות צ"ו א' והובא לקמן הלכה י' ועיין לעיל פ"ו ה"ט.

הלכה י

שבעה טפחים וכו'. מנחות צ"ו א'.

וגובהה וכו'. עיין לעיל פ"ה ה"ט.

בעודם חיים וכו'. מנחות ס"א א' ושם מ"ו א' ב' ועיי"ש בתוספתא פ"ז ותו"כ אמור פי"ג.

יצא. עיין מרן ז"ל ועיין בתוספתא פ"ז דמשמע שם דמניף כל אחד ואחד לבדו יעו"ש ועיי"ש דכהן אחר מניח תחת ידו של כהן זה ומניף.

חזה ושוק וכו'. שם ס"ב א' כחכמים ועיי"ש בתוספתא דאיתא שם וז"ל חזה ושוק וזרוע ותרומת הלחם נאכל לכהנים ויותרת הכבד ואליה וחזה ושוק ונותנה לכהן אחר ומניח ידו תחת ידו של כהן ומוליך ומביא ומעלה ומוריד וכן היתה תנופתו וחזה ושוק נאכל לכהנים והשאר קרב לאישים עכ"ל ואין לדברים הללו שום הבנה לכאורה וכבר תמהתי ע"ז פ"ט בהל' מעשה הקרבנות ה"ט ד"ה הזרוע יעו"ש היטיב ונ"ל כי ט"ס הוא ומקומו אחר הא דאמר כיצד מניף שתי הלחם וכו' וקאי על זבחי שלמי ציבור וקאמר דמניפן כמות שהן חיין ועכשו מפרש הנפתן כשהן שחוטין וקאמר דמניף החזה והשוק וכצ"ל חזה ושוק וזרוע ותרומת הלחם נאכל לכהנים ויותרת הכבד ואליה קרב לאישים וקאי זה על שלמי תודה ואיל נזיר ושוב מתחיל לענין אחר וקאי על זבחי שלמי ציבור לאחר שחיטתן וקאמר שמניף חזה ושוק (ועם יותרת הכבד ואליה כמו בשלמי יחיד דגמרינן משלמי יחיד כדכתיב זבחי שלמיהם כדאיתא שם ס"ב ב' ובתו"כ צו פט"ז יעו"ש) וע"ז קאי הא דאמר וחזה ושוק ונותנה לכהן אחר ומניח ידו תחת ידו של כהן ומוליך ומביא

ומעלה ומוריד וכן היתה תנופתו וחזה ושוק נאכל לכהנים והשאר היינו יותרת הכבד והאליה קרב לאישים כן נראה לענ"ד בזה ומי שיפרש יותר טוב יטול שכרו מבעל הגמול.

בצד ב' וכו'. עי' מש"כ לעיל פ"ה ה"ב ד"ה בצד כל יעו"ש ועיין בלח"מ דקאי נמי אירישא יעו"ש היטיב ויש לעיין קצת מהא דאיתא לעיל פ"ט מהל' מעשה הקרבנות ה"ט דשם משמע דבשחוטין הלחם מלמעלה יעו"ש.

שתי ידיו וכו'. כ"ה במנחות ס"א ב' מדכתיב ידיו תביאנה ולעיל פ"ט מהל' מעשה הקרבנות ה"ו שכתב וכהן מניח ידו תחת יד הבעלים וכו' צ"ל מניח ידיו תחת יד הבעלים וכ"ה שם הלכה ט' יעו"ש.

במזרח במקום וכו'. עיין לעיל שם ובפ"ז הי"ב יעו"ש.

מוליך ומביא וכו'. שם בהל' מעשה הקרבנות ובפ"ה מהל' אלו.

יצא. עיין מרן. ונ"ל דקאי על חזה ושוק של כל כבש אבל החזה והשוק עם הלחם י"ל דאם הניפן אחד אחד לא יצא עיין מנחות פ"א א' ויש לעיין בזה די"ל דכוונת רש"י משום דלכתחלה א"א למינפינהו יחד לכן א"א לתקן ואדרבה מדברי רש"י דשם משמע דדווקא אהא קפדינן דליהוי תנופה בעזרה אבל דווקא שיהיה ביחד י"ל לא קפדינן עלה דאל"כ לא הוה קשה מידי שם דהיכי יניף כיון דלא ידוע עם איזה חזה ושוק יניף אם מזה הבהמה או עם האחר יעו"ש היטיב ודו"ק ומשם יש להוכיח דאם הניף הלחם לבד והחזה והשוק לבד יצא וצ"ע בזה.

ושאר הבשר וכו'. עיין לעיל פ"ט מהל' מעשה הקרבנות ה"ד.

שתי החלות וכו'. דהכבשים מתירין את הלחם ואינו ניתר רק אחר זריקת דם הכבשים עיין מנחות מ"ז א' ושם מ"ה ב' ויתבאר אי"ה פי"ז מהל' פסולי המוקדשין ה"ח יעו"ש.

כה"ג א' וכו'. עיין סוכה נ"ה ב' ועיין לעיל פ"ד הי"ד ופ"ה ה"ג יעו"ש היטיב.

אותו היום וכו'. מרן לא הערה מקורו. ועיין שבועות ט"ו ב' ופסחים מ"ז א' ומנחות י"ג ב' ט"ו א' ט"ז ב' ק' ב' ערכין ח' ב' דשם מבואר דשתי הלחם אין נאכלין רק ליום אחד וממילא אין נאכלין רק עד חצי לילה כדלעיל פ"י מהל' מעשה הקרבנות ה"ח יעו"ש ועיין תוספתא זבחים פ"ו ותוספתא דמנחות פ"ג ופ"ה יעו"ש ומדין הכבשים כבר מבואר זמן אכילתן שם פ"י ה"ז יעו"ש.

הלכה יב

על ארבע וכו'. כ"ז מבואר במנחות מ"ח א' והנה עיין בלח"מ שהרבה להקשות ע"ז יעו"ש היטיב. והנה לכאורה י"ל דרבינו קאי בשיטת התוס' דיומא נ"ו א' ד"ה דר"מ ובגיטין כ"ה ב' ד"ה דר"מ ועוד בדוכתי טובי דהיכא דמברר דבריו אית ליה שפיר ברירה ולכן בתחלה

קודם דמסיק דמתנה דיוקדשו שתים מתוך ארבע שפיר הי' קשה אמנם לבסוף דמסיק דמתנה כן מתחלה א"כ יש ברירה והא דכתבו התוס' במנחות ע"ח ב' ד"ה ליקדשו וכו' דתורם י"א מכל מין היינו ע"כ אליבא דר' יוחנן דאיהו לא ס"ל הך חילוקא וכמש"כ התוס' שם ושם אבל רבינו י"ל דס"ל שפיר הך חילוקא א"כ לק"מ אך לפ"ז יש לעיין מהא דכתב רבינו בפ"ז מהל' מעשר ה"א דגם במתנה דבריו מ"מ אין ברירה בדאורייתא יעו"ש היטיב אבל י"ל כאידך תירוץ דתוס' דבמקום שעומד להתברר בוודאי אית ליה ברירה יעו"ש היטיב וכ"כ עוד התוס' בעירובין ל"ז א' ד"ה ר"י ור"ש וכו' יעו"ש היטיב ובכל המקומות הנ"ל הכא נמי עומד להתברר שע"כ יניף שתים מהם ויבורר מי הוא הקדוש וא"כ שפיר אית כאן ברירה ויש לעיין בזה.

ועוד נ"ל לומר בדעת רבינו דהוא ס"ל דספק השקול הוא מדרבנן ורק באיקבע איסורא הוא מדאורייתא והיינו דווקא היכא שהיה האיסור ברור מקודם לכן אבל הכא בנידן דידן שקודם השחיטה לא נאסר מידי ורק בשחיטה נתקדשו שתי חלות ולא ידעינן איזו ולא א"א להתברר איסורו (עיין כריתות י"ח א') ולא הוי רק מדרבנן ובדרבנן שפיר אמרינן יש ברירה אך יש לעיין דלקמן פ"ח מהל' שגגות ה"ח פסק כמ"ד דאיקבע איסורא יעו"ש וא"כ גם כאן איקבע איסורא ואולי יש לחלק בין איקבע איסורא היכא שהיה אסור מתחלה ובין שנתחדש האיסור אחר התערובות וע"ד שכתבו התוס' בתמורה ל' א' ד"ה ואידך וכו' יעו"ש וצ"ע בזה. שוב נתתי אל לבי להפוסקים דיבש ביבש דאם ההיתר יותר גדול מן האיסור בטל ברוב יעו"ש עיין ביו"ד סי' ק"ט בש"ך שם וא"כ יש ספק דילמא החולין יותר גדול ובטל ההקדש ברוב מאי אמרת דילמא האיסור יותר גדול א"כ הוי ספק השקול ולרבינו הוי מדרבנן וזה לא מיקבע איסורא מיקרי (ועיין בבית יצחק שער הקבוע סי' מ"ח) אבל בכ"ז צ"ע רב ולא כתבתי אלא לעורר את לב המעיין. רק לפי"ז יש לעיין ולמה לי לפרוקינהו בפנים הא איפשר להוציאן לחוץ וליפריקינהו כיון דכבר איתברר מי הוא הקדוש ואולי ס"ל דכ"ז שלא פדה אותם אכתי לא נתברר דאולי יניף גם אותם וצע"ג בזה.

והנה בסברתי הנ"ל שכתבתי דדילמא החולין הם גדולות יש לשדות ביה נרגא דהא י"ל דדילמא הקדשים הן גדולות ואפילו אם אינן גדולות דילמא הוי מחצה על מחצה ועיין תוס' עירובין ה' ב' ד"ה וספק וכו' וחולין כ"ח ב' ד"ה לפי וכו' ובכורות י"ז ב' ד"ה איפשר וכו' וצע"ג בזה.

הלכה יג

מושך שנים וכו'. עיין תוס' מנחות מ"ח א' ד"ה מושך וכו'.

וזורק דמן וכו'. תחלה יזרוק שלא לשמן אבל אם יזרוק מתחלה לשמן יפסלו השתים האחרונים לגמרי כדאיתא שם מ"ז ב' וע"ע לקמן פי"ז מהל' פסולי המוקדשין ה"כ יעו"ש.

הלכה יד

מעכבות זו וכו'. מנחות כ"ז א' תוספתא שם פ"ה אבל כבש העומר אין מעכב את העומר ואין העומר מעכב את הכבש כדאיתא בתו"כ פרשת אמור פי"א פרשה י' ובתוספתא שם פ"ו יעו"ש היטיב.

מת א' וכו'. תוספתא פ"ה והא דאיתא לקמן הלכה ט"ו דאם אבדו כבשים יאבד הלחם היינו דווקא באבדו שניהם ולא באבד אחד מהן.

מעכבין את וכו'. עיין מ"ה ב' ובתוספתא פ"ו ובתו"כ אמור פי"ג והטעם שפסק רבינו כר"ע עיין במרן מש"כ בזה וע"ע בלח"מ מש"כ בזה ויש להביא ראיה להלח"מ ממש"כ התוס' ביומא ד' ב' ד"ה מסייע וכו' ועיין ליקוטי מרדכי על ס' הכריתות אות ת"מ מש"כ בזה. וע"ע מנחות מ"ה ב' משמע דר"ה כר"ע ס"ל יעו"ש וע"ע שם ע"ד ב' שם משמע ג"כ דהלכה כר"ע יעו"ש היטיב שוב מצאתי כן בתוס' יו"ט ועיי"ש בתוס' חדשים ודבריו מגומגמין. ודע דבתוספתא איתא דאם אין לחם כיצד יעשו יניפו ותעובר צורתן ויצאו לבית השריפה יעו"ש ורבינו לא הביא זה ואולי רבינו מפרש דקאי על לחם בלא כבשים וכצ"ל והכבשים אינם מעכבים את הלחם כיצד יעשו יניפו וכו' וזהו הברייתא המובאת מ"ו ב' והובא כאן.

ודע דיש לי בכאן מקום עיון קצת דהתוס' כתב במנחות מ"ה ב' בד"ה קרבו וכו' וז"ל ואור"ת דהיינו טעמא דכתיב כי תבאו אל הארץ ור"ע לטעמיה דכי תבאו לאו דוקא אבל ר"ש כר"י ספ"ק דקדושין דביאה לאחר ישיבה ומבואר מכאן דדעת התוס' דר"ע ס"ל דשתי הלחם באין אפי' מחו"ל יעו"ש היטיב וזה צ"ע לכאורה דבמנחות שם פ"ג ב' איתא עד כאן לא פליגי אלא בחדש אבל בארץ לא פליגי דשתי הלחם ועומר מארץ אין מחו"ל לא משמע דגם ר"ע מודה לזה דהוא פליג התם אחדש וצ"ל דלא קאי אדר"ע ודחוק ועוד תמיה אני על הרמב"ן שכתב בפרשת אמור דאפי' למ"ד העומר בא מחו"ל מודה בשתי הלחם שאינן באין אלא מן הארץ יעו"ש והא כאן מבואר דדעת ר"ע דשתי הלחם בא מחו"ל הן אמת די"ל דהרמב"ן ס"ל דר"ע מודה דשתי הלחם לא היו קרבין במדבר דמודה בשתי הלחם דאינו בא כי אם מא"י וכן משמע קצת מרש"י שם מ"ה ב' דס"ל לר"ע כר"ט ולא ס"ל כתוס' ודברי התוס' לכאורה יש לעיין בהם גם מש"כ בריש דבריהם דשם צ"ה מוכח דהיו מקריבין העומר במדבר יעו"ש לא ידעתי לזה מקום וצע"ג בזה.

הונפו עם וכו'. הראב"ד השיג ע"ז ועיין במרן מש"כ ע"ז יעו"ש היטיב ועיין תוספתא פ"ה דאם נשחטו הכבשים שלא לשמן דיביא שני כבשים אחרים ללחם יעו"ש והיינו כמ"ד דאין תנופה זוקק וכ"כ המפרש לשם יעו"ש היטיב ואולי כיון שלא הובאת תוספתא זו למיפשט מינה בעיין לכן האי דתוספתא לאו דסמכא איהי וכמש"כ הראשונים בכמה דוכתי אבל יותר נ"ל לומר דגם דעת רבינו דלכתחלה הוא דלא יביא זה הלחם וצריך להביא לחם אחר אבל אם הביא אותו לחם ה"נ דיצא. וצ"ע.

הלכה טז

גזירה שמא וכו'. שם מ"ו ב' וכדרבה ורבא יעו"ש.

והשעיר. כ"ה הגי' במשנה שם מ"ה ב' אבל שם מ"ו ב' ליתא לתיבת והשעיר יעו"ש וכ"ה גי' רש"י במשנה אמנם רבינו בפי' המשניות גורס זה יעו"ש.

הלכה יז

אינן מעכבין וכו'. לפירש"י מנחות מ"ה א' הדין כך דפרים של מוסף עצרת אינו מעכב זה את זה וכ"ש דלא מעכבי את הפר דשתי הלחם ולא הפר דשתי הלחם מעכבן לשני פרים דמוסף היום. האלים דשתי הלחם מעכבין זה את זה אבל אין מעכבין את האיל של מוסף והאיל של מוסף אינו מעכבין והכבשים של מוסף דעצרת ג"כ אינם מעכבים זו את זו אמנם בפי' המשניות לרבינו כתב שם וז"ל וכן זכרנו לך פעמים כי מה שנאמר בכאן הפרים האלים והכבשים אינן מעכבין זו את זו ר"ל שאיל של מוסף היום אינו מעכב לשני האלים של קרבן הלחם ואין שני האלים מעכבין את האיל וכן הפר אינו מעכב לשני האלים ושבעת הכבשים הקרבין עם הלחם ולא שני הפרים מעכבין את האיל ושבעת כבשים של מוסף היום והכבשים ג"כ אינן מעכבין לזולתן ולא שבעת של כבשים של מוסף מעכבין שבעה של לחם ולא של לחם מעכבין של מוסף עכ"ל ודבריו צריכים ביאור.

ונ"ל דכוונתו דכבשים ופרים אינן מעכבי אהדדי דאיתא בגמרא ה"ק דאינו מעכב את יתר המוספין דהיינו אם אין לו כבשים למוסף או פר למוסף מ"מ מקריב את שאר המוספין וכ"ש שאינן מעכבין את הנקרבים לחובת שתי הלחם אבל האיל דמוסף אינו מעכב את הקרבנות דשתי הלחם אבל של מוסף מעכבי שפיר דאם אין איל למוסף גם הפרים והכבשים אינן נקרבין ולפ"ז הכי פירושא דמתניתין הפרים והכבשים והאלים אינן מעכבין זה את זה היינו דהפרים אינן מעכבין את האלים ואת הכבשים וכן הכבשים אינן מעכבין את הפרים ואת האלים וכן האלים אינן מעכבין את הפרים ואת הכבשים. ולפ"ז י"ל דהפרים דמוסף גופיה מעכבין זה את זה וכן הכבשים דמוסף היום מעכבין

זה את זה. אבל יש לעיין דאמאי כתב דהפר שבעצרת של שתי הלחם אינו מעכב את שני האלים והכבשים של שתי הלחם הא הפר הוא משתי הלחם ואמאי אינו מעכב את הכבשים והאלים ואולי י"ל דמשום דיהי' דכתיב גבי קרבנות דשתי הלחם לא קאי רק אאלים לבד דעלייהו לחודא קאי אבל הפר והכבשים עלייהו לא כתיב יהיה ולפ"ז גם הכבשים אינם מעכבים את הפר והאלים וכמש"כ בסוף דבריו. והנה לפ"ז מש"כ דהפר אינו מעכב שני האלים ושבעת כבשים הקריבין עם הלחם כ"ש דאינו מעכב של מוספין וכן כל הקרבנות דשתי הלחם אינם מעכבין את המוספין ושל מוספין אינם מעכבים את של שתי הלחם. אך יש לעיין לפ"ז אמאי קאמר בש"ס אלא דר"ח ועצרת דחומש הפקודים הא גם דעצרת דת"כ אינם מעכבי אהדדי ואולי לא גרס בש"ס הנך תיבות דחומש הפקודים אלא גרס אלא דר"ח ודעצרת וכן להלן לא גרס אילים דהיכא אי דהנהו דאיל הוא אלא ה"ג אי דחומש הפקודים דאיל הוא וצ"ע בזה.

ועיין בדברי הרע"ב דכ' לפרש דהא דפרים ואלים וכבשים אינן מעכבי אהדדי היינו דפר דשתי הלחם אינו מעכב את שני הפרים דמוסף היום וכן פרים דמוסף היום אינם מעכבין את הפר של שתי הלחם וכן שני האלים דשתי הלחם אינן מעכבין את האיל של מוסף היום והאיל של מוסף אינו מעכב את שני האלים דשתי הלחם וכן הכבשים אינן מעכבין אלו את אלו יעו"ש היטיב אבל לא ידעתי לפרש איך יפרנס לנו דברי הש"ס דקאמר אלא דר"ח ועצרת דחומש הפקודים ואפילו אם נימא דל"ג דחומש הפקודים מ"מ בעצרת ניחא דאיכא פר ואלים וכבשים דשתי הלחם ופרים ואיל וכבשים דמוסף היום וקמ"ל דפרים דהכא לא מעכבי דהכא וכן באלים וכבשים אבל בר"ח דליכא רק מוסף מאי איכא למימר ועוד האיך יפרש מאי דאמר התם אלא פרים דאפילו אהדדי לא מעכבי ואלים דהכא ודהכא לא מעכבי יעו"ש ולפי' הרע"ב הלא פרים וכבשים ואלים הכל בחד גוונא הוא. והיה אפ"ל דמתחלה ס"ד כפי' רבינו בפי' המשנה דבמוסף גופיה אין הפרים מעכבים את האיל ואת הכבשים וכן הכבשים אינם מעכבים הפרים והאלים וכן האלים אינם מעכבין את הפרים ואת הכבשים ואינו גורס דעצרת דחומש הפקודים רק דעצרת וכנ"ל וקאי על תו"כ ועל חומש הפקודים ופריך דאלים א"א לומר דאינו מעכב את הפר ואת הכבשים ומפרש דקאי דאינם מעכבים את האיל דמוסף ופריך ע"ז הא לאו בחד גוונא נינהו דהפרים אינם מעכבין את הכבשים ואת האלים משא"כ אלים מעכבי הפר והכבשים ורק דאינן מעכבי האלים דמוסף ומשני מילי מילי קתני והיינו דהכל בחד גוונא איתני וה"ק דהפרים אינם מעכבי של מוסף וכן האלים והכבשים ולפ"ז זה הדין לא שייך רק בעצרת ולא בר"ח ולא בשאר מוסף.

והנה לפ"ז י"ל דבר"ח מעכב קרבן אחד על כל הקרבנות וצ"ע דהא שם מ"ה א' איתא דגם בר"ח לא מעכב פרים אהדדי ולא כבשים אהדדי וכ"ש דלא מעכב קרבן אחד על חביריו כמו פרים על איל וכבשים וכן איל על פרים וכבשים וכן כבשים על איל ופר וכן יש להקשות על פי' רבינו שבמשנה שמשמע קצת דכבשים ופרים של מוסף מעכבי אהדדי דהיינו שאם לא היה לו רק פר אחד מעכב עליו חבירו או שלא היה לו ז' כבשים אינו יכול להקריב מה שיש לו וכמש"כ למעלה והא מבואר דגבי ר"ח אינו כן ואולי יש לחלק משום דגבי ר"ח לא כתיב תיבת יהיה כלל משא"כ בעצרת גבי מוסף כתיב בסופו תמימים יהיה לכם ונסכיהם לכן מפרש רבינו לפי שיטתו והרע"ב לשיטתו. והנה ראיתי בערוך ערך פר ג' שם משמע דהיה לו גירסא אחרת בש"ס (וכן ציין הגאון ר' ישעיה ברלין על הגליון) ולפ"ז דלא גרסינן כלל זה בש"ס וקאי אהא דמסיק בסוף מילואים הקריבו בימי עזרא וכו' יעו"ש היטיב (ואף שאין מבואר זה היטיב בדבריו כי לא נתבארו כל צורכן יעו"ש מ"מ י"ל כן).

אך עיין בספרי פרשת פינחס פיסקא קמ"ז גבי פסח וז"ל והקרבתם אשה לה' פרים בני בקר הרי שמצא פרים ולא מצא אלים אלים ולא מצא כבשים שומע אני שלא יקריב עד שיקריב כלם ת"ל שבעת ימים תקריבו אשה אפילו אחד מהם או אפילו כלם מצויים ת"ל פרים בני בקר שנים ואיל אחד עכ"ל וכן התם בפיסקא קמ"ט גבי עצרת וז"ל פרים בני בקר שנים ואיל אחד הרי שמצא פרים ולא מצא אלים אלים ולא מצא כבשים שומע אני שלא יקריב עד שימצא כלם ת"ל שבעת ימים תקריבו אשה לה' אפילו אחד מהם עכ"ל וכ"ה שם בפיסקא קנ"א גבי שמיני עצרת וז"ל והקרבתם עולה הרי שמצא פרים ולא מצא אלים אלים ולא מצא כבשים שומע אני שלא יקריב עד שימצא את כולם ת"ל שבעת ימים תקריבו אשה לה' (וכ"ה הגי' בתוס' מנחות מ"ד ב' ד"ה אלא וכו' אבל בספרי על הגליון כתוב ת"ל והקרבתם עולה וכו' והוא יותר נכון) אפילו אחד מהם עכ"ל מבואר מזה דגבי המוספין אין מין אחד מעכב את חבירו והיינו דלא כהרע"ב והבן (ועיין תוס' ד"ה אלא דר"ח וכו') וצ"ל דס"ל דלא כהספרי דהא בעצרת וודאי דאלים מעכבי וכן בשמיני עצרת דכתיב כמשפטם וא"כ וודאי דמעכבי אחד על חבירו ועיי"ש בתוס' בסוף הדבור ובצאן קדשים שם.

העולה מזה דלדעת רבינו בפי' המשנה היינו דמוספין לא מעכבי מין את מין האחר וכן בחובת שתי הלחם לא מעכב מין את מין האחר (רק אלים דחובת שתי הלחם מעכבין את שאינו מינם) ולהרע"ב ה"ק דמין זה אינו מעכב את מינו של מוסף היום וכן של מוסף אינו מעכב את מינו של חובת שתי הלחם אבל במוסף גופיה וכ"ש בחובת היום

דב' הלחם מעכב קרבן אחד את חבירו ואפי' אינו מינו אבל במין אחד גופיה כגון אם לא היה לו רק פר אחד או פחות מז' כבשים במוסף היום י"ל דגם לרבינו בפי' המשנה מעכב אהדדי אבל רש"י ס"ל דבמוספין אינו מעכב אפי' במין אחד כגון אם לא היה לו רק פר אחד או פחות מז' כבשים לא מעכבי אהדדי ויקריב מה שיש לו אבל שני האלים דחובת שתי הלחם מעכבי אהדדי (ועיי"ש בתוס' ד"ה אלא ר"ח וכו' דגם כבשים דשתי הלחם מעכבי אהדדי יעו"ש) ואם מעכב מין אחד על חבירו בשתי הלחם בזה לא מכרע מילתא רק מדקאמר דאלים דשתי הלחם לא מעכבי אאיל דמוסף י"ל דלענין פר וכבשים של חובת הלחם ה"נ דמעכב אבל אין מכאן הכרע די"ל דרש"י ס"ל דזה קאי רק על מינן גופייהו וקמ"ל דאפילו במין אחד לא מעכב אבל ממין על שאינו מינו פשיטא דאפי' בחובת הלחם גופה אינו מעכב מין אחד על חבירו ולכן הוכרח לומר דהאלים אינן מעכבין אף על מינם והיינו על האלים של מוסף והא דכתבו התוס' דה"ה דכבשים מעכבי בחובת שתי הלחם היינו י"ל דווקא במינן אבל לא על שאינו מינן. ועכשו נבא לדברי רבינו בכאן. דכאן כתב שני פרים של מוסף היום ופר הבא בגלל הלחם אינן מעכבין זה את זה לכאורה י"ל דדווקא דמוסף לא מעכבי וכן דמוסף לא מעכבי לחובת שתי הלחם אבל חובת שתי הלחם מעכבין זה את זה אבל מדכתב לקמן בהלכה י"ח דאיל של מוסף היום ושני אלים הבאין בגלל הלחם אינן מעכבין ותו לא וכנ' מרן והוכיח מכאן דגבי פרים של מוסף לא מעכב אחד את חבירו אבל באלים לא כתב רק דאינן מעכבין את המוסף אבל שני אלים דחובת שתי הלחם מעכבי אהדדי ובהלכה י"ט גבי כבשים כתב דז' כבשים של מוסף היום וז' כבשים של חובת הלחם אינם מעכבים זה את זה ולפ"ז גם מספר הכבשים דחובת היום של שתי הלחם אינן מעכבין מספרן ואפי' אם היה פחות מז' כבשים מ"מ מקריב אותן שיש לו והנה הא דיהיה דמשמע עכובא לא קאי רק אשני אילים ולא אכבשים ודלא כמש"כ התוס' והנה לפ"ז מיקל יותר מרש"י דאלו מרש"י י"ל דהא דס"ל דאינן מעכבין אפי' במינן לא קאי רק אמוספין ולא אחובת דשתי הלחם ולכן י"ל בכבשים דשתי הלחם מעכב מספרן משא"כ לרבינו כאן י"ל דאפילו בחובת דשתי הלחם אינו מעכב במינן במספרן לבד מאלים.

אמנם לפי גי' שלנו דגרס בכולן אין מעכבין זה את זה י"ל דס"ל כשיטת הרע"ב ודווקא דחובת שתי הלחם אינן מעכבין את המוספין וכן המוספין אינן מעכבין את חובת היום דשתי הלחם הא דמוספין גופיה מעכבין זה את זה וכנ"ל אבל א"א לפרש כן דהא בסעי' כ' כתב בהדיא דאפי' מנין העולות לא מעכבי אהדדי אבל אפ"ל בדעת רבינו איפכא דס"ל דמנין העולות לא מעכבי אהדדי אבל מ"מ בעינן שיהו כל המינין שבמוספין דהיינו

פרים ואילים וכבשים וס"ל איפכא ממש"כ לעיל והטעם דסמך על מש"כ בגמרא גבי ר"ח דהמנין אינו מעכב וס"ל דהמנין אינו מגרע כח המוספין אבל מספר המינים מעכבין וזה דלא כמש"כ בספרי דמספר המינין לא מעכב וכן מוכח קצת לכאורה מהתוס' יו"ט שכתב דרבינו כאן קאי בשיטת הרע"ב יעו"ש והא כתב בהלכה כ' דגם מספר העולות אינו מעכב א"ו כמש"כ אבל הוא דוחק דהתוס' יו"ט כתב מתחלה להיפך דיותר יש סברא לעכב במין אחד אחד על חביריו מלעכב מין על שאינו מינו יעו"ש היטיב (והנה לדברי רש"י דמפרש דקאי במין אחד אחד על חבירו א"כ אתי שפיר דהא דבספרי מבואר דגם בשמיני עצרת אינו מעכב מין על שאינו מינו והא התם כתיב כמשפט והיכא דכתיב כמשפט מעכב כדאיתא בש"ס גבי פרי החג יעו"ש אלא ודאי דהא דמעכב היינו במין אחד אחד על חבירו אבל מין בשאינו מינו אינו מעכב ונמצא לרש"י דכל הקרבנות הכתובים בחומש הפקודים אינו מעכב אחד על חבירו אפילו במין אחד דכ"מ שם מ"ד ב' בד"ה כל הקרבנות האמורים בחומש הפקודים עכ"ל ומשמע דנפקא ליה מלימוד דמייתי הש"ס מ"ה א' גבי ר"ח. ובעצרת דת"כ כל הקרבנות האמורים שם מעכב במין אחד אחד על חבירו כמבואר שם בד"ה וקפריך הש"ס וכו' יעו"ש היטיב וכן משמע שם בתוס' מ"ד ב' ד"ה אלא וכו' (ועוד יבואר דעת רבינו אי"ה להלן לפנינו.

הלכה יח

אינן מעכבין וכו'. עיין מש"כ לעיל בד"ה אינן מעכבין.

הלכה יט

ואם נשחטו כולן וכו'. עיין בהשגת הראב"ד שכתב וז"ל א"א לא ידעתי שחיטה זו בכאן מה היא והיה לו לומר אבל הן עצמן דתורת כהנים מעכבין זה את זה מ"ט הויה כתיב בהו עכ"ל ועיין במרן ולח"מ מש"כ בזה. ולענ"ד נראה כי גם רבינו מפרש פשט הסוגייא כמש"כ רש"י דקאי על הלחם ושני כבשים דהכי מורה לשון ופשט הסוגייא רק דרבינו גמר לה מהתם כמו דהתם אינו מעכב ומ"מ אם שחטן מעכב ה"נ הכא ואע"ג דשבעת הכבשים ושני האלים והפר אינו מעכב את הלחם אף היכא דהוקבעו בשחיטה כמבואר התם מ"ו ב' י"ל דשאני הכא משום דגלי קרא והקרבתם על הלחם שבעת כבשים וכו' כמו דאיתא התם מ"ה ב' ועיי"ש מ"ו ב' תוס' ד"ה ומ"ש וכו' אך י"ל דרבינו מפרש התם דקאי אליבא דבן ננס יעו"ש היטיב וס"ל לרבינו דכל היכא דלא מעכבי מ"מ היכא דהוקבעו בשחיטה אה"נ דמעכבי וצע"ק בזה.

הלכה כ

אינם מעכבין וכו'. כ"ה במנחות מ"ט א' ופירושו דאם הקריב המוספין קודם התמידין בדיעבד עלתה להם א"נ דאם לא היה להם מוספין ליום זה ותמידין ליום מחר והקריב מוספין היום ולא היה להם תמידין למחר עלו להם המוספין לרצון וכמש"כ רבינו בסוף הסעי'.

המוספין מעכבין וכו'. היינו שאם לא היה לו כדי למוספין היום ותמידין למחר ולא הקריב היום מוספין. למחר ג"כ עלו להם התמידין דלמחר וכמש"כ רבינו לקמן בהלכה זו דהרשות בידם לעשות כמו שירצו אבל אם לא היה להם על יום אחד תמידין ומוספין כל צרכן בוודאי יקריב תמידין והמוספין ידחו דהתמידין מיקרי תדיר ומקודש לגבי מוספין כדאיתא שם בש"ס ועיי"ש מ"ה א' תוס' ד"ה ומניין וכו'.

המוספין מעכבין וכו'. לדעתי הכוונה על שהיו שני מוספין ביום אחד כמו שבת ור"ח או שבת ויו"ט או שבת ויוה"כ אזי אם עבר והקריב אף שלא כדין כגון שהקריב של ר"ח או של יו"ט ולא של שבת מ"מ עלתה להם כן נראה לענ"ד בזה ולפ"ז מיושב מש"כ התוס' יו"ט שם וז"ל אי מיירי בעכובא בעלמא ולאו בקדימה לאו כללא דשל חג מעכבין דכמשפט משפטם כתיב בהו כמש"כ בריש פרקין משמא דגמרא ולא ידעתי למה השמיט זה הרמב"ם בפ"ח מהל' תמידין וא"נ מיירי בקדימה של חג נמי אינן בכלל מה"ט גופא דכמשפט כתיב לכך קריבין על הסדר כדאיתא בש"ס זבחים צ' א' ופסקה הרמב"ם בפ"ט מהל' תמידין עכ"ל. ולפי מש"כ לק"מ דלא מיירי במוסף אחד שאין קרבנותיו מעכבין זה על זה רק מיירי בשני מיני מוספין וכמש"כ ובלא"ה לק"מ דאם נימא דמיירי במוסף אחד ולהקדים מ"מ הא דבחג כמשפט כתיב בהו היינו למצוה אבל לעכב מנין ואע"ג דלעיל במנחות מ"ד ב' ילפינן מכמשפט לעכוב שם י"ל דמשום למצוה לא צריך דהא ממילא ידעינן דמצוה לאצרוכי כולם ועל כרחך כמשפט אתי לעכוב אבל כאן דאי לאו קרא דכמשפט הו"א דשל חטאת תקדום כמו בכל דוכתי וקמ"ל קרא דכמשפט לאקדומי כסדרן אבל אכתי לעכוב מנ"ל וא"כ י"ל דכאן מיירי לאקדומי ובדיעבד וע"ד תמידין אינן מעכבין את המוספין דשנינן דמיירי בעבר והקריב מוספין ראשונה ואח"כ תמידין דבדיעבד אינו מעכב ועוד אי"ה יבואר לפנינו. ומש"כ רבינו שלא מצאו אלא ששה כבשים וכו' דווקא שלא מצאו אלא ששה אבל אם מצאו כלם מעכבין זה את זה כמבואר במנחות מ"ה א' ועיי"ש תוס' ד"ה ומניין וכו'.

המועדות והשבתות וכו'. עיי"ש מ"ד ב' ומ"ה א' וכבר דברתי מזה בס"ק נ' יעו"ש היטיב. אמנם מה שיש לעיין בזה למה לא ביאר רבינו כי בחג מעכבין כמבואר שם מ"ד ב'

וכמש"כ בס"ק נ"ה בשם התוס' יו"ט ועיין בתוספתא דמנחות פ"ו דאיתא שם פרים אלים וכבשים מעכבין זה את זה ר' יהודה אומר פרים אין מעכבין זה את זה מפני שמתמעטין בחג אבל אלים וכבשים מעכבין זה את זה עכ"ל והובא זה בסוכה מ"ז א' ואף ר"י לא פליג רק בפרים אבל באלים וכבשים מודה דמעכב ואף דבספרי שהובא בתוס' מ"ד ב' ד"ה אלא וכו' מבואר דאינו מעכב י"ל היינו דווקא מין על שאינו מינו אבל במינו גופיה לא שמענו מאן דפליג והנה לפי מש"כ לעיל בהי"ז ד"ה אינם מעכבין דאיכא למימר ג"כ איפכא דמין על שאינו מינו מעכב דבעינן כל המינין לעכובא אבל במין אחד מספרם אינו מעכב היה ניחא קצת אבל גם זה לא יתכן כי מהתוספתא ומש"ס סוכה הנ"ל מוכח דבחג המספר מעכב והבן. וצע"ג בזה.

בטל קרבנו. עיין לעיל פ"א מהל' מעשה הקרבנות ה"ז.

הדבר שקול וכו'. כ"ה במנחות מ"ט א' פשיטות דר"ח ואף דאביי דחי לה מ"מ לא שבקינן מידי דפשיטא ליה לר"ח בשביל ספיקא דאביי וע"ש שם בש"ס דרצה למיפשט איפכא ודחי לה ובלא"ה כיון דלא איפשיטא לכן שניהם שוים ועיין מה שאכתוב אי"ה לקמן פ"ט.

פרק ט

הלכה א

פר ואיל וכו'. מבואר בפרשת פינחס.

על מוסף וכו'. כנאמר שם מלבד עולת החדש ומנחתה וגו' ועיין זבחים פ"ט א', צ"א א'.

ג' מוספים וכו'. סוכה נ"ד א'.

הלכה ב

שבת תחלה וכו'. זבחים פ"ט א' צ"א א' ועיין לעיל פ"ו הי"א דשיר של ר"ח דוחה לשל שבת ועיי"ש בירושלמי דשקלים ומבואר מכאן כמש"כ התוס' בשבת כ"ג ב' ד"ה והדר וכו' יעו"ש היטיב ומיושב היטיב מה שהניחו התוס' בקושיא בסוכה נ"ד ב' בד"ה ואמאי וכו' יעו"ש היטיב ודו"ק ועיין מש"כ בחי' לשבת שם בשם המ"א.

מוסף יו"ט וכו'. בזבחים שם ושם.

קודם את וכו'. זבחים פ"ט א' הוריות י"ב ב'.

המקודש מחבירו וכו'. שם ושם. ודע דבזבחים צ"א א' כתב רש"י דר"ח קדוש משל שבת מטעם דאיקרי מועד יעו"ש א"כ מוכח דכ"ש דיו"ט קדוש משבת ובמנחות מ"ט ב' כתב רש"י דשבת קדוש מיו"ט יעו"ש היטיב וצ"ע בזה.

יקריב איזה וכו'. דהיא בעיא דלא איפשיטא בזבחים צ"א א' וכמש"כ מרן והא דאיתא במנחות מ"ט ב' וז"ל אמאי תדיר ומקודש תדיר עדיף. היינו דווקא בכה"ג דהתם דתדיר אית ביה תרתי תדיר ומקודש כמו דאיתא שם בהדיא ואי לא מסתפינא להגיה דכצ"ל אמאי הא תדיר ומקודש עדיף וק"ל ועיין במראה הפנים בנזיר פ"ז סוף ה"א דלדעת הירושלמי פשיטא ליה דמקודש עדיף יעו"ש היטיב ועיין בשלום ירושלים ביומא פ"ז ה"ב יעו"ש היטיב (ועיין במרן שהביא כאן לשון ראשון דרש"י דהאיבעיא לענין דם התמיד ודם החטאת יעו"ש וצ"ע דהא התוס' שם בד"ה תדיר וכו' תמהו ע"ז יעו"ש והא דפשיט הש"ס מהא דתמידין קודם למוספין וכמו שהקשה הצ"ק י"ל דה"ק דהא התם מוספין קדישי וגלי התם קרא אשר לעולת התמיד להורות לכל התמידין דכוותה דעדיפא ממקודש ודעת רש"י יש ליישב קצת דמוספין גריעי וכמש"כ התוס' שם פ"ט א' וקרא דהעולה קאי להקטרה עיין במה שהארכתי לעיל פ"א ה"ג יעו"ש היטיב).

הלכה ג

שאינו תדיר וכו'. שם בזבחים צ"א א' בעיא. ומשמע שם דאיפשיטא מדקאמר התם א"ל רב אחא סבא לרב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני עד שיזרוק הדם ולא קתני עד שישחוט ויזרוק דם ש"מ עכ"ל אלמא דדווקא בקדם ושחטו צריך למרס דמו אבל בלא"ה מקריב וזורק מי שנשחט ראשון ופשוט. שוב ראיתי שכ"כ הלח"מ בהלכה ה' יעו"ש.

הפחות בקדושה. דתדיר ומקודש חד דינא להו וכן מבואר התם דרוצה למיפשט בעיין מהא דשלמים של אמש וחטאת ואשם של יום של אמש קודמין יעו"ש אלמא דחד דינא להו.

הלכה ד

ממרס בדם וכו'. כ"ה שם בזבחים בהדיא ודע דהך נשחטו שניהם כאחד לאו דוקא אלא כל ששחט התדיר או המקודש אחר ששחט קודם שזרק את האינו תדיר או אינו מקודש כ"כ ופשוט (וראיתי בס' קהלת יעקב ברפ"ה דפסחים שהקשה ע"ז מהא דאיתא בזבחים פ"ט ב' לגבי דם חטאת קודם לדם עולה יעו"ש היטיב שכתב וז"ל ומאי קושיא הא כיון שהתחיל בדם החטאת מפני קדושתו במתנה ראשונה נהי דלשאר מתנות תו לא הוי מקודש כיון דלא מכפרי אטו גרע מקדם ושחטיה לשאינו מקודש שאין מפסיק בו והאיך יפסיק באמצע והא עסיק ביה וצ"ע עכ"ל ותמיהא לי על קושייתו דהא בדם חטאת ועולה מיירי שהעולה ג"כ נשחט וא"כ הדין שצריך למרס דמו והא דאם הקדים לשאינו מקודש תחלה מקריבו ואינו מפסיק בו היינו היכא שלא נשחט המקודש עדיין והבן).

הלכה ה

קודם לדם וכו'. זבחים ז' ב' ופ"ט א' ועיין מג"א סי' א' ס"ק ח' מש"כ מזה ולקמן אי"ה אדבר מזה.

קודמין לאיברי וכו'. שם בזבחים. ובתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ג יעו"ש ובמצורע פ"ג ומש"כ הקרבן אהרן באות י"ד דלר"ש איברי חטאת קודמים יעו"ש אינו מוכרח דהא דברי ר"ש הובאו להלכה בזבחים ז' ב' ומ"מ פסקינן דאיברי עולה קודמים.

איזה שירצה וכו'. כל אלו בעיות דלא איפשיטא ופסק איזה שירצה יקדים ודברי מרן כאן תמוהים וכמו שתמה עליו הלח"מ ודברי הלח"מ פשוטין וברורין.

ועיין בגליון הש"ס שתמה על מאי דקאמר הש"ס אלא מיהא ליכא למשמע מינה יעו"ש ודילמא שניהם שוים ואיזה שירצה יקדים יעו"ש ותמוה הא באמת הדין כן לרבינו וזהו כוונת הש"ס דמהא ליכא למיפשט מידי ולכן איזה שירצה יקדים. ויש ליישב קצת בדוחק.

הלכה ו

קודמת לעולה וכו'. עיין פסחים נ"ט א' ותוס' שם ד"ה זה בנה וכו' ותוס' קדושין י"ג א' ד"ה האשה וכו' וזבחים פ"ט א' צ' א' ושם בתוס' ד"ה למקראה וכו' ושם ה' א' ד"ה עולתה וכו' ותוס' מנחות ד' ב' ד"ה ה"ג וכו' ועיין בתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פי"ח וע"ע שם פרשת תזריע פ"ד ועיין בספ"ב דקינים במפרש שם ובראב"ש ורע"ב וע"ע לקמן פ"ט מהל' פסולי המוקדשין ה"ב. ועי' במל"מ מש"כ בזה.

ודע דהוקשה לי על מאי דקאמר הש"ס בזבחים צ' א' דחטאת בהמה קודם לעולת בהמה מדרבי רחמנא ופירש"י שם דהיינו הך לימודא דמייתי לעיל פ"ט ב' יעו"ש וצע"ק הא התם לא מייתי רק דדם חטאת קודם לדם עולה אבל מ"מ לא ידעינן לכל מעשיו וכמש"כ מרן בשם ר"י קורקוס וצע"ק ואם נימא דל"ג זה בגמרא א"כ היה מיושב היטיב קושיית התוס' שם ד"ה חטאת העוף וכו' ובזה היה מיושב היטיב ג"כ קושית התוס' שם בד"ה חטאת בהמה וכו' יעו"ש היטיב ודו"ק שוב ראיתי שם בצאן קדשים שהרגיש בזה והשיג על הר"י קורקוס יעו"ש היטיב (ועיין רש"י פסחים נ"ט א' בד"ה וקי"ל וכו' ומיושב דקדוק התוס' בזבחים בד"ה חטאת העוף וכו' והבן).

מפריש החטאת וכו'. עיי"ש פ"ט א' וכן בהקדישה ועיי"ש צ' א' תוס' ד"ה למקראה וכו' ומה שתמה המל"מ על מרן כבר קדמו התוס' יו"ט והובא בהג"ה במרן. ומש"כ המל"מ על מקראה בשם התוס' עיין בתוס' שם שהשיגו ע"ז א"כ מאי פריך בערכין כ"א א' יעו"ש היטיב והצאן קדשים מיישב שם דמ"מ פריך שפיר דהא העולה לא מעכבא

לאכול בקדשים אפי' היכא דלא אקריבא כלל יעו"ש היטיב ותמוה הוא דהא הר"ח דמפרש למקראה הקדימה הכתוב היינו שיקדישה תחלה הוא בעצמו ס"ל דבדיעבד אם הקדימה לחטאת נמי יצאת עיי"ש בזבחים ה' א' ובפסחים נ"ט א' ובמנחות ד' ב' וא"כ מאי ס"ד דש"ס דמקשה בערכין שם מאי ניהו דאקדמיה קרא יעו"ש הא מ"מ אי עבדא איפכא נמי יצאת אלא ודאי הכי מקשה דוודאי לא תייתי חטאת המוקדמת דהכהנים לא ירצו להקריב וגם היא לא תעשה איסורא להביא חטאתה מוקדמת ולהכי פריך שפיר והא למקראה הקדימה הכתוב והיא תביא בהיתר מתחלה החטאת והעולה לא תביא אמנם לר"ח דמחוייבת להפריש העולה תחלה א"כ ע"כ לא עברה אדאורייתא ובוודאי הפרישה. ודעת ר"ח כהן יש ליישב דמ"מ אף דהפרישה מקודם מ"מ לא תביא או שתחזור בה או שאם תאבד אח"כ לא תביא אחרת או שתזיר ולא תפריש כלל ולמאי דס"ד שתביא עולתה ראשונה א"כ בוודאי הכהנים לא יצייתו לה לעבור אבל במילתא דתלי בדידה אה"נ דחשודה שלא תעשה כדין ואפשר כי גם הצ"ק כיוון לזה אף שאין זה במשמע לשונו והבן.

והנה בהא דפירש"י למקראה שיהא קרוי בענין תחלה יש לדקדק שבלימוד יהיה עולה מוקדם וכן משמע קצת במנחות ק"י א' יעו"ש ולפ"ז י"ל שפיר לתרץ מה שהקשה המג"א בסי' א'. אך לכאורה י"ל דמכאן מוכח להיפך דדווקא הכא עולה תחלה למקראה משא"כ בשאר. וצ"ע.

הלכה ז

סדר הכתוב וכו'. עיין זבחים צ' ב'. ועיין לעיל פ"ח מהל' תמידין ומוספין ה"כ ד"ה המוספין מעכבין מש"כ מזה.

כמשפט. הוריות ל"ג א' זבחים צ' ב' וכרבינא שם (וממרן משמע דרבינא קאי על הא דפרים ואלים וכבשים ושעירים דחג יעו"ש ואינו כן) ועיי"ש בירושלמי הוריות פ"ג ה"ו.

קודם לפר וכו'. הוריות י"ב ב' י"ג א' וירושלמי שם זבחים צ' ב' ותוספתא שם פ"י ותוספתא הוריות פ"ב ובתו"כ ויקרא דבורא דחטאת פ"ה ופ"ו יעו"ש היטיב.

קודם לפר וכו'. כ"ה בהוריות שם ובתוספתא בהוריות ובזבחים שם (וכנ"ל להגיה בתוספתא דזבחים שם יעו"ש היטיב וק"ל) וע"ע בתו"כ שם פ"ו.

קודם לשעיר וכו'. עיין בלח"מ והנראה מהמל"מ שאגב שיטפיה אשתמיטתיה.

סדר הכתוב וכו'. כ"ה הטעם בירושלמי בהוריות פ"ג ה"ד וז"ל פר של עכו"ם קודם לשעיר הבא עמו מפני שקדמו במקרא ר' שמואל אחוי דר' ברכיא בעי מעתה פר של ר"ח יקדים לשעיר הבא עמו מפני שקדמו במקרא א"ר שמואל א"ר אבא מרי לית את יכול

דחטאת דידיה (נ"א חסיר) אחיר (והיא לדעתי הנוסחא הנכונה) על עולת התמיד יעשה ונסכו סמכו לעולת התמיד עכ"ל אבל תימה לי על רבינו כיון שכתב למעלה טעם דרבינא דש"ס דידן ומה סגי ליה דהוצרך עוד לטעם דהירושלמי אבל באמת לק"מ דכמשפט ה"ק כמשפט הכתוב בתורה וכמש"כ רש"י ונמצא דהני תרי טעמי צריכי חד להדדי והכל חד טעמא הוא והא דחזר וכתב רבינו זה דבא לכתוב לנו סדר הקדימה דכל הקרבנות ואתי לכתוב כסדר.

ומכאן מבואר דכ"ש דפר כהן משיח קודם לשעירי עכו"ם וכן משמע בכל המקומות שציינתי וצ"ע על מאי דאיתא בירושלמי בהוריות שם וז"ל נדבת משיח ונדבת צבור נדבת מי קודמת נשמעין מן הדא פר משיח ושעיר עכו"ם עומדין שעיר עכו"ם קודמין מפני שדמן נכנס לפנים לא אמרו אלא מפני שדמן נכנס לפנים הדא אמרה נדבת צבור ונדבת משיח נדבת משיח קודמת עכ"ל ומבואר מזה דשעירי עכו"ם קודמין לפר משיח ועוד יקשה הא גם פר משיח נכנס דמו לפנים. ואין לומר על קושיא ראשונה דכאן מיירי אם הכהן המשיח יקריב את הפר העלם צבור קרבנו קודם משום דמכפר עדיף וכדאיתא בש"ס שם בהוריות ובירושלמי שם אבל בירושלמי מיירי בשעירי עכו"ם שמקריב כהן אחר לכן הם קדמי יעו"ש דדוחק גדול הוא דהא גם פר העלם צבור כשר בכהן הדיוט וכמש"כ התוס' ביומא נ"ז א' ובמגילה ט' ב' יעו"ש (ועיין לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות הט"ו מה שכתבתי) וא"כ מאי פסקא דכאן מיירי בכהן גדול המקריב את הפר של העלם צבור ועוד כמה קושיות ודוחקים.

ועוד יש להקהות אקהיותא טובא בהך ירושלמי דהכי איתא התם וז"ל נדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודמת לנדבת נשיא. נדבת נשיא ונדבת צבור נדבת נשיא קודמת. נדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודמת. נדבת משיח ונדבת צבור נדבת מי קודמת נשמעין מן הדא וכו' והנה יש להקשות כיון שנדבת משיח קודמת לנדבת נשיא ונדבת נשיא קודמת לנדבת צבור כ"ש שמנחת משיח קודמת לנדבת צבור וא"כ מאי איבעיא ליה גם מאי דקאמר שם דנדבת נשיא קודמת לנדבת צבור הוא נגד תלמודין דידן וכמבואר כאן (ולקמן אכתוב אי"ה במאי פליגי) גם הבבא השלישית דקאמר נדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודמת היא מיותרת לגמרי כי נשנית ברישא (ובאמת בשסי"ן החדשים נמחק בבא זו) ולכן מכל הלין טעמי יצאתי בחי' בפ"ק דמס' ר"ה להגיה בירושלמי דכצ"ל נדבת משיח ונדבת נשיא מנחת משיח קודמת נדבת משיח ונדבת צבור נדבת משיח קודמת נדבת נשיא ונדבת הדיוט נדבת נשיא קודמת נדבת נשיא ונדבת צבור נדבת מי קודם נשמעין מן הדא שעיר נשיא ושעיר ע"ז עומדין שעיר ע"ז קודם מפני שדמו

נכנס לפנים לא אמרו אלא מפני שדמו נכנס לפנים הדא אמרה נדבת נשיא ונדבת צבור נדבת נשיא קודמת עכ"ל ובזה פליג עם תלמודינו דתלמודינו ס"ל דצבור עדיף וכתב שם בחי' ר"ה שם דפליגי בזה דאיתא שם בר"ה ט"ז א' מלך וצבור מלך נכנס לדין תחלה וס"ל להירושלמי דה"נ כן לענין קרבנותיהם וש"ס דידן ס"ל דזה לא שייך רק בעצמם אבל לא בקרבנותיהם א"נ היכא שסרחו צבור לפי שאין פמליא שלו קיים כדאיתא זבחים מ"א ב' לכן קרבנותיהן קודמין יעו"ש היטיב.

קודם לשעיר וכו'. כן הוא שם בהוריות ובתוספתא שם ובתוספתא דזבחים שם ורבינו תפס כאן טעם תלמודינו ולא טעם הירושלמי שכתבתי בס"ק כ"ב.

קודם לשעירת וכו'. שם בהוריות ובתוספתא שם ובירושלמי שם (לפי מה שהגהתי לעיל בס"ק כ"ב) ובתוספתא זבחים שם.

קודם לכבשה וכו'. כ"ה בתוספתא דהוריות ובתוספתא דזבחים שם וכ"ה בהוריות שם אע"ג דמייתי התם פלוגתא דתנאי בזה מ"מ פסק רבינו כהך תנא קמייתא דהנך תוספתות ס"ל כוותיה ופשוט.

על הכריתות וכו'. גם כבשה ראויה להביא על הכריתות שמביאין עליהם חטאת לכן אי לא מסתפינא אמינא הו"א שכצ"ל ראוין לבא על כל הכריתות שמביאין וכו' ור"ל על ע"ז נמי משא"כ כבשה דאינה באה על ע"ז אף שיש לדחוק באופן אחר מ"מ זה נ"ל יותר פשוט וק"ל.

הלכה ח

יולדת קודמת לכבשה וכו'. תוספתא פ"י דזבחים ועיין מש"כ לעיל בה"ו ועיין מרן ולח"מ ומל"מ. ועוד י"ל דאף חטאת יולדת דאינה באה לכפרה וכמש"כ התוס' זבחים ז' ב' ד"ה ריצה וכו' אבל גם מרן כיוון לזה.

ועל היסוד וכו'. כ"ה במשנה בזבחים פ"ט א' ואע"ג דגם באשם ובכל הניתנין על מזבח החיצון השירים טעונים יסוד כדאיתא לעיל פ"ה מהל' מעשה הקרבנות ה"ו יעו"ש מ"מ בשאר קרבנות לא נאמר בפירוש דטעון יסוד וכמש"כ רש"י ועיין תוס' יו"ט.

מאשם מצורע וכו'. בזבחים שם צ' ב' יעו"ש ועיי"ש בתוס' ד"ה חוץ וכו' שכתבו לתירוץ בתרא דחטאת מצורע קודם לאשם מצורע יעו"ש ובצ"ק ותמו' הוא דהא מבואר במנחות ה' א' דהאשם קודם וצ"ע בזה ועוד הא מבואר בתורה בהדיא דהאשם הוא קודם יעו"ש בפרשת מצורע. לכן נ"ל להגיה שט"ס הוא בתוס' וכצ"ל חשיב ליה מכשר טפי והאי כל חטאות שבתורה דקתני וכו' דלא מצינו שיהא בא חטאת ואשם בהדדי רק במצורע

והתם האשם קדים ואי משום נזיר טמא דמייתי נמי אשם וחטאת והתם חטאת קדים משום דבר אחד לא שייך לומר כל. והבן.

קודם לתודה וכו'. שם בזבחים פ"ט א'.

קודמין לשלמים וכו'. שם.

לאיל נזיר וכו'. שם פ"ט ב' ותוספתא שם פ"י.

קודמין לבכור וכו'. . שם י"א ב' ופ"ט א'.

קודם למעשר וכו'. שם פ"ט א'.

קודמין לעופות וכו'. שם ושם בתוספתא פ"י.

קודמין למנחות וכו'. שם.

חטאת העוף וכו'. כן העלה הש"ס שם צ' ב' בשם מערבא וכמו שהביא מרן ומצאתי כעין זה בירושלמי הוריות פ"ג ה"ו וז"ל היה שם פר של עכו"ם ושעיר הבא עמו וחטאת אחרת הפר קודם לשעיר והשעיר קודם לחטאת אחרת והחטאת אחרת קודמת לפר היך עבידא א"ר יוסי מכיון שהשעיר מחוסר זמן לפר כמי שקדמו פר וחטאת אחרת קודמת לפר עכ"ל ומשמע דדווקא מחמת דהשעיר הוא מחוסר זמן הא לאו הכי השעיר מדחה לחטאת אחרת והפר קודמו וא"כ הכא הו"ל להיות העולה קודמת ואולי מיירי כאן ג"כ שהיה חטאת העוף ועולה על דבר אחד כמו ביולדות שהעולה מחוסר זמן לגבי חטאת ולכן חטאת קודמו. אבל א"כ הו"ל לרבינו לבאר זה ולכן י"ל דהתם בשיטת דהכא תרגימו דמין זבח עדיף קאי ולכן איצטריך לטעמא דהוי מחוסר זמן. ודע דעל דין דהתם דהירושלמי יש לכאורה לעיין מהא דתוספתא דפ"ב דהוריות דהכי איתא התם וז"ל פר ושעיר של עכו"ם קודם לשעיר של נשיא עכ"ל ומבואר מכאן דאם היו עומדין פר ושעיר של עכו"ם ושעיר של נשיא פר ושעיר של ע"ז קודמים ולפי הירושלמי צ"ל שעיר של נשיא קודם ודוחק לומר דהירושלמי מיירי משעיר חטאת של צבור דהוא קודם לפר של עכו"ם אבל חטאת אחרת של יחיד אינה קודמת אפילו לשם עולת צבור זה אינו דהא הירושלמי ס"ל דשל נשיא עדיפא מצבור וכמש"כ לעיל בס"ק כ"ב וצ"ל דס"ל דהתם לפי שהוא של פנים לכן שעיר של עכו"ם קודם ואם נימא דחטאת אחרת מיירי נמי של פנים והיכא משכחת לה אם לא בפר העלם של משיח או של ציבור והא בלא"ה הוא קודם לשעירי ע"ז וצ"ל דהירושלמי גורס בתוספתא כמו דהוא בפ"י דזבחים וז"ל ושעירי העדה קודמין לשעיר נשיא. ומיירי דלא היו עומדין רק שעיר ע"ז ושעיר נשיא אז שעיר ע"ז קודם אבל אם היה פר ושעיר ע"ז ושעיר נשיא אז שעיר נשיא קודם וכ"ה הגי' בש"ס דידן בהוריות י"ג א' יעו"ש וכנ"ל בה"ז ד"ה קודם לשעיר. והבן.

הלכה ט

הפרים קודמין וכו'. שם בזבחים צ' ב' ובתוספתא שם פ"י ועיי"ש בירושלמי הוריות פ"ג ה"ו יעו"ש היטיב דהרב מביא שעיר והעבד מביא פר העבד קודם.

ואין בשעירים וכו'. עיין לעיל פ"א מהל' מעשה הקרבנות הי"ח.

קודם לכבש וכו'. הוריות י"ג א' ובתוספתא שם פ"ב ועיין לעיל פ"ז הי"ב ובמש"כ שם.

לשני כבשים וכו'. שם ושם ועיין לעיל פ"ח הי"א.

הלכה י

למנחת האשה וכו'. בתוספתא פ"י דזבחים ובירושלמי הוריות פ"ג ה"ו ומבואר שם בירושלמי דדווקא היכא דקרבנותיהן שוין הא אם היה של האשה משובח אזי של האשה עדיף וקודם כגון אם היה של האשה פר ושל האיש היה איל או כבש יעו"ש.

למנחת שעורים וכו'. שם בתוספתא ומיירי ע"כ במנחת סוטה ובמנחת חוטא דאין לך מנחה של שעורים אחרינא של יחיד רק בסוטה כדאיתא לעיל פי"ב מהל' מעשה הקרבנות ה"ב ומנחת נדבה ומנחת סוטה איזה שירצה יקדים כדכתב לקמן בסעי' זה אלא ודאי דמיירי ממנחת סוטה וממנחת חוטא וכ"ה בזבחים צ' א' יעו"ש.

למנחת נדבה. זבחים פ"ט א'.

איזה שירצה וכו'. שם בזבחים צ' א' בעיא דלא איפשיטא ועיין לעיל בה"ב ד"ה יקריב וה"ה ד"ה איזה שירצה ובפ"ח ה"כ ד"ה הדבר שקול.

הלכה יא

קודמין ליין. כ"ז בתוספתא פ"י דזבחים יעו"ש היטיב.

קודם ללבונה. וכ"ש שיין קודם ללבונה ועיין בירושלמי יומא פ"ב ה"ב דהיא בעיא ולא איפשיטא יעו"ש ובתוספתא שם איתא והשמן קודם למלח ומלח קודמין לעצים והך דלבונה ליתא שם כלל ואולי הכי הוה גי' דהירושלמי בתוספתא ולכן לא איפשיטא.

קודם לעצים. הכי הוא בתוספתא הנ"ל ומסיים בה הכי ועצים קודמין לכל דבר. ותמוה הוא ואולי ע"ז כיוון מרן שכתב אע"פ שיש בהקצת ט"ס ונ"ל שצ"ל ועצים מאוחרין לכל דבר.

קרב ראשון וכו'. שם בתוספתא וקאי שם ג"כ על הא דהפרים קודמין לאלים וכו' דבסעיף ט' ועיין ברש"י זבחים צ' ב' ד"ה שלמים של איש וכו' דמשמע שם דקאי אפילו אדברים שהם קודמין בחשיבותם ומ"מ אם הפחותין בהם באו קודם הן קודמין לפ"ז לית הלכתא הכי וכמו שמבואר לקמן הלכה י"ג ויש לעיין בזה. שוב ראיתי בתוס' יו"ט שהעיר עליו בזה.

הלכה יב

קודם באכילה. שם בזבחים צ' ב'. ועיין בתוספתא דזבחים פ"י שם (ויש שם ט"ס וכצ"ל אבא שאול אומר שתי הלחם קודם ללחה"פ כשהוא מחלקן בעצרת אומר הילך חמץ הילך מצה הילך חמץ הילך מצה ועי' סוכה נ"ו א' ובירושלמי שם ה"א וה"ח יעו"ש היטיב ועיין מש"כ לעיל פ"ד מהל' כלי המקדש ה"ה יעו"ש).

והנה יש לעיין קצת לעיל בפ"ז הי"ב כתב דקמיצת העומר היה לאחר שהקריב המוספין והטעם דתדיר קודם וכמש"כ מרן שם, אבל בפ"ח בשתי הלחם לא כתב מידי. ואולי בשלמא בעומר דהמוסף של פסח היה כל שבעת ימי הפסח ולכן מיקרי תדיר לגבי עומר משא"כ בשתי הלחם דשוה למוסף לכן לא כתב מידי אבל לכאורה נחזי אנן דהא שתי הלחם מיקרי מנחה וא"כ המוסף היה קודם להם וכמש"כ בסעיף ח' ואולי סמך רבינו על מש"כ בסימן ס' ובשבת הא פשיטא דקרב לאחר מוסף שבת משום דקדים למוסף יו"ט כמש"כ בסעי' ב' ואח"כ מוסף יו"ט ואח"כ העומר ושתי הלחם אבל אי קודם לחה"פ או אח"כ מזה לא הזכיר מידי והיה נ"ל כי לחה"פ שהיה דינו לפני הנסכין של מוסף שבת כמש"כ בפ"ו הי"א יעו"ש בוודאי היה קדים למוספי יו"ט וא"כ פשיטא שהיה קודם לעומר ושתי הלחם וכיון שכן וודאי דהיה נאכל ג"כ מקודם כמש"כ כאן כל שקודם בהקרבה היה קודם באכילה וכיון שכן נראה לענ"ד שהלכה כת"ק דהיה אומר הילך מצה הילך חמץ ובזה יש ליישב מה שהקשה המל"מ לעיל פ"ד מהל' כלי המקדש ה"ה יעו"ש ובמש"כ שם. אבל יש לעיין מ"ט דאבא שאול ואולי טעמא דאבא שאול לפי שנאמר בבזיכין ביום ביום לאחר ונמצא שהוא בא לאחר כל המעשים כלם כמבואר ביומא ל"ד א' אבל רבינו שהוא משך אחר שיטת הירושלמי דמ"מ הוא קודם ליין וא"כ הוא קודם למוספי יו"ט ג"כ וצ"ע בזה.

והנה כבר העירותי שם בפ"ד מהל' כלי המקדש על הא דרבינו פסק בהל' סוכה פ"ו דסוכה ואח"כ זמן והנה התם בסוכה נ"ו א' מדמה לה הש"ס הך דהכא לדהתם יעו"ש ואולי י"ל דלכאורה קשה מאי דקאמר התם דשני בזיכין היה טפל משום דשייכים לשבת שעברה יעו"ש ולכאורה קשה הא א"א לסידור בלא סילוק וא"כ שייך לסידור דהיום ואולי דסוגיא דהתם קאי אליבא דר' יוסי דס"ל אפי' סילק שחרית הישנה וסידר ערבית החדשה מיקרי תמיד משא"כ לרבינו דפסק לעיל פ"ה ה"ד דטפחו של זה בצד טפחו של זה א"כ מישך שייכי להדדי וא"כ פשיטא דלחה"פ מיקרי תדיר וחובה דיומא ולכן קדים (ולפי מש"כ במקום אחר ע"פ דרך פלפול דרב דס"ל בברכות כ"ז ב' דתפילת ערבית רשות ס"ל דוהגית בו יומם ולילה לאו דוקא אלא כר' יוסי במנחות שם א"כ שפיר הוכרח

לומר דס"ל כאבא שאול אמנם לדידן דפסקינן כרבנן א"כ לא דמי כלל הך דשתי הלחם להא דסוכה וזמן ומטעם שכתבתי כנ"ל) ויש לעיין בכ"ז היטיב.

הלכה יג

קרב זמנן וכו'. עיין לח"מ שכתב שדעת רבינו כדעת תוס' שם צ' ב' בד"ה שלמים וכו' שמיירי שנשחטו אמש (רק מש"כ וז"ל ומדברי התוס' נראה שמפרש כדברי רבינו ז"ל שסובר ששחטן אמש והזלזול הוא מפני שצורת הבשר מתקלקלת אבל בנוסחותינו בדברי רש"י ז"ל כתיב ששחטן היום עכ"ל כל דבריו אין לו שחר ואין להם שום הבנה וברור כי ט"ס הוא וכצ"ל ומדברי התוס' נראה שמפרשים כדברי רש"י ז"ל שסובר ששחטן אמש וכו' אבל בנוסחותינו בדברי רש"י ז"ל וכו' והבן) ולדעת רבינו ותוס' הא דקאמר שם צ"א א' הא דיום דומיא דאמש וכו' יעו"ש כל הסוגיא צריך לפרש הכי דווקא שנשחטו מאתמול והחטאת נשחט היום שלמים קדמי דזמן אכילתן מועט אבל היכא דנשחטו היום אפי' נשחטו מעיקרא קודם החטאת החטאת קדים. וקאמר דליכא מהאי סייעתא דה"ק דאם נשחטו השלמים אמש והחטאת היום שלמים קדמי ודומיא דהכי בנשחטו שניהם היום חטאת קדמה אבל היכא דשלמים נשחט והחטאת לא נשחט אימא לך לעולם דשלמים קדמי כ"ה לדעתי ביאור ענין זה (וצ"ע לכאורה על הש"ס האיך בעי למיפשט מדר"מ הא חכמים פליגי עליו וס"ל דחטאת ואשם קודמין אבל באמת לק"מ דפשיט מדר"מ וכ"ש דרבנן ס"ל הכי ודחי לה דמיירי בקדים שחטינהו לתרווייהו ובהא פליגי רבנן אבל לא קדים ושחיט לתרווייהו גם רבנן מודו וק"ל) אבל לענ"ד יקשה א"כ ל"ל טעמא דשלמים של אמש קודמין משום דממעט זמן אכילתו תיפוק ליה דבא ראשון וכמו דאיתא בהלכה י"א ועוד שהרי קרב זמנן לא משמע דממעט זמן אכילתו. לכן נ"ל דמיירי במחוסרי כפרה שצריכים להביא שלמים ג"כ וזה הגיע זמנו אתמול וזה הגיע זמנו היום אע"פ שהובאו שניהם כאחד אותו שהגיע זמנו אתמול קדים וזה שכתב רבינו שהרי קרב זמנן ור"ל שהגיע זמנו מקודם והכין תפרש הסוגיא הנ"ל לפי"ז והבן היטיב כי קצרתי ולפי שהגיע זמנו קודם ס"ל לר"מ דשלמים של אמש קדמי אבל בהגיע הזמן בבת אחת לא מועיל מה שהביא ראשון לענין קדשי קדשים וקדשים קלים והבן אבל י"ל דמיירי באכילה ושהוקרבו אמש והו"א דהבא ראשון קרב ראשון להקרבת השני או נאכלת תחלה קודם אכילת השני וקמ"ל הכא דאכילת הראשון קודם להקרבת השני.

אדברה נגד מלכים ולא אבוש בסוגייא זו דבעי למיפשט מינה דתדיר ומקודש מקודש עדיף יעו"ש אמאי לא פשיט ממשנה דהתם פ"ט א' דחטאת קודמת לעולה אף דעולה תדירה טפי, ואולי י"ל דהתם בחטאת ועולה הבאים לחובה ששניהם תדירים בשוה אבל

אכתי קשה הא אשם קודם לתודה יעו"ש והא תודה באה בנדר ונדבה איל נזיר קודם לשלמים מנחת חוטא למנחת נדבה וצ"ע בזה וה' יאיר עיני.

והא דפשיט הכא מדר"מ היינו נמי כמש"כ לעיל דכ"ש לרבנן וכדדחי מצוי קאמרת א"כ אפי' לרבנן לא תפשוט וכמש"כ למעלה.

חטאת ואשם וכו'. פסק כחכמים דשם צ' ב' אמנם בתוספתא פ"י מייתי דר"מ בסתם ודברי חכמים דמתניתין מייתי בשם ר"ש ולפ"ז אין הלכה כמותו ורבינו נמשך בתר משנתנו.

פרק י

הלכה א

פר ואיל וכו'. כ"ה בפרשת פינחס ונזכר ביומא ע' א' יעו"ש היטיב.

איל העם. וכרבי דהלכה כמותו לגבי ר"א בר"ש ביומא ג' א' ע' ב' ועוד דר"ע ור"א ס"ל כוותיה כמבואר התם יעו"ש ועיין לקמן פ"א מהל' עבודת יוה"כ ה"א וכ"כ מרן כאן.

נאכל לערב. ועיין מנחות צ"ט ב' ועיי"ש (לקמן בה' עבודת יוה"כ בסי' פ"ג) ועיין לעיל פ"א מהל' מעשה הקרבנות הט"ז ועיין לעיל פ"ז ה"ב ופ"ח ה"א.

הלכה ב

נשרף שבן וכו'. עי' פ"א ממעשה הקרבנות ובפ"ה שם הי"ב ולקמן בפ"א מהל' עבודת יוה"כ.

הלכה ג

י"ג פרים וכו'. כן מבואר בתורה פרשת פינחס ועיין סוכה נ"ה ב' וע"ע במנחות ק"ג ב' וע"ע ירושלמי פ"ג דחגיגה ה"ח (הבאתי בפ"ו ה"א ד"ה הצריכין להם).

הלכה ד

פוחתין א' וכו'. שם בסוכה ושם מ"ז א' ועיין ערכין י' ב' יעו"ש.

הלכה ה

פר ואיל וכו'. מפורש בפרשת פינחס ובסוכה שם מ"ז א' ושם נ"ה ב'.

וזה מוסף וכו'. והיינו הק' של פז"ר קש"ב המוזכר בר"ה ד' ב' יומא ג' א' סוכה מ"ז א' מ"ח א' חגיגה י"ז א'.

הלכה ו

מנסכין את וכו'. סוכה מ"ב ב' ועיין תענית ג' א' ובתוספתא דסוכה פ"ג.

ודבר זה הל"מ וכו'. עי' סוכה ל"ד א' מ"ד א' שבת ק"ג ב' ר"ה ט"ז א' תענית ג' א' מו"ק ג' ב' זבחים ק"י ב' מעילה י"ג ב' ועיין ירושלמי שביעית פ"ק ב' א' ופ"ד דסוכה ה"ו ובתוספתא שם פ"ג.

של שחר וכו'. ר"ל אבל בשל ערב לא היה מנסך כדאיתא יומא כ"ו ב' ועיין תוספתא דסוכה פ"ג. ועיין לח"מ שהביא ראיה למרן דהיה מנסך המים בשעת ניסוך היין מהך דסוכה מ"ח ב' יעו"ש ולא ידעתי מאי דמסיק ומשמע דהיה מנסך שניהם יחד וכדי שיכלו יחד עשו כן הנקבים עכ"ל כיון דמבואר כן במשנה בהדיא כדי שיהיו כלים בבת אחת יעו"ש בש"ס ועי' בירושלמי שם וע"ע בתענית כ"ה ב' יעו"ש ועי' לקמן הלכה ז'.

הלכה ז

מכלי אחד וכו'. כן מפרש רבינו הא דאיתא בסוכה מ"ח ב' עירה של מים לתוך של יין ושל יין לתוך של מים יצא היינו שעירה כלי של יין לתוך של מים ועירן מכלי אחד או שעירה כלי של מים לתוך כלי של יין ועירן מכלי אחד יצא. אבל יש לפרש בדרך אחר דקאמר שם דבספל המזרחי היה ניתן של יין ובספל המערבי היה נותן מים וע"ז קאמר דאם עירה המים לתוך המזרחי והיין לתוך המערבי יצא וכן נראה מלשון רש"י ד"ה אתי לאשחורי וכו' אמנם רבינו מפרש דה"ק דאם עירן באחד יצא ונמצא דהיה הולך היין והמים מעורבין בספל אחד לכן אשחורי משחר. שוב ראיתי בתוס' יו"ט סוכה שם שהרגיש בזה. ועי' בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' י"ח.

הקדים ניסוך וכו'. עיין רש"י ותוס' תענית ב' ב' יעו"ש היטיב ועיין בירושלמי פ"ד דסוכה ה"ו (והובא במל"מ).

דרומית מערבית וכו'. זבחים ס"ג א' ובפ"ז דתמיד ועיין לעיל פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הי"א וי"ב יעו"ש.

כמו שביארנו. לעיל פ"ב מהל' מעה"ק ה"ב יעו"ש.

זהב מחזקת וכו'. סוכה מ"ח א' וכת"ק שם ועי' זבחים ק"י ב' מעילה י"ג ב' ובתוספתא דזבחים פי"ב יעו"ש.

של כסף וכו'. שם וכת"ק דס"ל הכי.

הלכה ח

הגבה ידך וכו'. יומא כ"ו ב' סוכה מ"ח ב'.

הלכה ט

כך מעשהו וכו'. שם מ"ח ב' ועיי"ש נ' א' ועיי"ש בירושלמי ה"ז.

הלכה י

ממלא מן וכו'. שם בסוכה מ"ח ב' וכתב שם רש"י הטעם משום דחסר מן המים כשיעור הארס ועי' שם בתוס' ד"ה שהיין וכו' וצ"ע אמאי נאדו מפשטי' משום דאסור בשתי' ובעינן ממשקה ישראל המותר לישראל ובאמת בירושלמי איתא טעם שכתבתי ואולי דהיה קשה להו אם נימא דטעם דאסור למזבח משום דאסור להדיוט ותו ליכא ביה טעמא אחרינא א"כ איך קאמר בב"ב צ"ז ב' אי למעוטי מגולה סכנה היא. ואיך ס"ד דאתי למעוטי מגולה הא פשיטא דאסור להדיוט דמשום דהוא אסור להדיוט לכן אסור לגבוה ול"ל מיעוטא ע"ז לכן פי' דיש טעם אחר לפסול לגבוה וזה הוה ס"ד דלא שייך זה בהדיוט ומ"מ פריך והא סכנה הוא והבן ועיין לעיל פ"ו מהל' איסורי מזבח ה"י.

הלכה יא

ברביעי היו וכו'. וכרב ספרא דמנח ביה סימנא הומבה"י.

הלכה יב

כבר ביארנו. לעיל פ"ד מהלכות כלי המקדש ה"ב.

וכולן עובדין וכו'. שם הלכות ד' וה'.

היו כל וכו'. ה"ז מבואר בסוכה נ"ה ב'.

הלכה יג

לא היו וכו'. שם במשנה ובגמ' שם.

כולן כאחד וכו'. עי' לח"מ מה שהעיר בזה למה פסק כר' ולא כרבנן ונ"ל לפי שזה הוא הפ' של פז"ר קש"ב שהוא טעון פייס בפ"ע כמו שפי' רש"י בכל המקומות שציינתי לעיל בס"ק ח' ועי' ירושלמי סוכה פ"ה ה"ז ופ"ק דחגיגה ה"ו יעו"ש היטיב ועי' בתוספתא פ"ז דסוכה. ועי' בחי' הרמב"ן סוכה מ"ח א' מה שהאריך קצת בענין המשמרות בכל הסכות שלא כדברי רבינו יעו"ש היטיב.

כמו שביארנו. עיין לעיל פ"ד מהל' כלי המקדש ה"ג.

הלכה יד

ס"א עשרון וכו'. מנחות ק"ג ב' ותוספתא שם פי"ב.

היו מערבין וכו'. שם ושם.

הלכה טו

נסכי הפרים וכו'. לכאורה משמע דכל מין בפ"ע קרב אבל אישי המין מערבין יחד אע"פ שהם קרבנות בפ"ע וצ"ע הא שם ילפינן מהקטירו דכל קרבן בפ"ע צריך להיות

מוקטר ואפי' במין אחד וכמש"כ רבינו לקמן בפ"א מהל' קרבן פסח ה"ו וכמ"ש לשון רבינו בהלכה ט"ז ויש לעיין בזה.

הלכה טז

מערבין אותם וכו'. עי' פסחים ס"ד ב' מנחות פ"ט ב' תו"כ ויקרא פי"ז ופ"כ ועי' ירושלמי פסחים ה"י וז"ל כתיב והקטירו אותו והקטירו והקטירם מה ת"ל והקטירו אותו הכשר ולא הפסול והקטירו שלא יערב חלבים בחלבים והקטירם כלם כאחת הכא את מר והקטירו שלא יערב חלבים בחלבים והכא את מר והקטירם כלם כאחד (ובפסחים שם בבבלי מפרש דהקטירו כלם כאחת אתי למימר שלא יקטיר הקרבן איברים איברים אלא יקטיר כל האימורים כלם כאחד יעו"ש היטיב) א"ר לא כאן במגס וכאן ע"ג המזבח עכ"ל ופי' הקרבן העדה דבמזבח יערב כל החלבים בבת אחת אבל במגס לא יערב יעו"ש והנה במאי דמכשר להקטיר ע"ג המזבח ביחד בוודאי ליתא דא"כ מאי מקשה כאן במנחות לימא מאי דמערבין היינו ע"ג המזבח. גם מאי דאסר לערובינהו במגס ק"ל מהא דאיתא ביומא ס"ז ב' דהיה נותן ביחד אימורי פר ושעיר הנשרפין לכן נ"ל איפכא דבמגס שרי להניחן ביחד וע"ג המזבח צריך להקטיר כל אחד בפ"ע ובהכי ניחא לי לפרש דברי הש"ס דיומא התם דמקשה ומקטירן ס"ד ר"ל והא אסור להקטירן ביחד כמות שהן מעורבין ומשני נתנן ביחד במגס כדי להקטירן כאו"א בפ"ע ויציבא מילתא בעזר ה'. ועיין בתוספתא דמנחות פ"ד דבמנחות מותר לערב לכתחלה בשוין ולהקטירן יחד יעו"ש.

מקטיר הכל וכו'. כן מבואר שם פ"ט ב' דמשני ר' יוחנן אם נתערבו קא אמר יעו"ש ואף שהאי שינוייא לא קאי הוא מטעם אחר דא"כ בכבשים ואלים אף בדיעבד לא יעו"ש ומטעם זה נאדי מהך תירוצא אולם הדין דין אמת ופשוט וק"ל ועיין זבחים ע"ד א' ע"ז ב' פ' א'.

הלכה יז

כשרות. כ"ה שם במשנה עיי"ש כ"ג א' יעו"ש ודווקא אחר שנבלל אבל קודם שנבלל פסול כ"ה שם במשנה.

הלכה יח

הקטיר מנחות וכו'. רבינו השווה נקטרו סולתן ושמנן לנתערבו סולתן ושמנן ובשניהם פסק דפרים בשל אלים מותר לערב לכתחלה יינם ובדיעבד כשר אף ביין של כבשים ויין של אלים או פרים כמו שמבואר כאן ובהלכה י"ט והלכה כ'. ולענ"ד יש מקום עיון בזה. והנה בהא דנתערבו סלתן ושמנן מבואר כן בהדיא בש"ס דאיתא שם וז"ל אמר אביי ה"ק מערבין יינן אם נתערב סלתן ושמנן והנה מדמפרש המשנה דמיירי בשנתערב

סלתן ושמנן ומ"מ ס"ל להמשנה דשל פרים בשל אלים מערבין את היין לכתחלה אבל לא בנסכי כבשים ואלים וקאי אפילו אנתערבו וכן מפרש רש"י שם וזה פשוט וברור.

אמנם בדין אם הוקטרו סלתן ושמנן לכאורה משמע לפירש"י דמערבין היין לכתחלה אפילו בכבשים ואלים דעל מאי דמקשה הש"ס התם ויינן לכתחלה לא והתניא בד"א בסלת ושמן אבל יין מערבין (ופירש"י וז"ל ויין לכתחלה לא אפילו דאלים ודפרים אם לא נתערב סלתן ושמנן והא תניא בד"א דאין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואלים בסלת ושמן אבל יין מערבין לכתחלה בין נתערב סלתו ושמנו בין לא נתערב) נמצא לפ"ז דדעת המקשה היה דמותר לערב יין לכתחלה אפי' דכבשים בשל אלים ועלה קאי ומשני אלא אמר אביי ה"ק היכא דהוקטר סלתן ושמנן מערבין יין לכתחלה היכא דלא הוקטר אם נתערב סלתן ושמנן מערבין נמי יינן ואם לאו אין מערבין דילמא אתי לאיערובי סלת ושמן לכתחלה. ומשמע דה"ק דהברייתא דס"ל דמערבין יינם לכתחלה אפי' בכבשים ואלים מיירי בהוקטר כבר סולתן ושמנן אבל בלא הוקטר אז קאי תירוץ הקודם דאביי דשל פרים ואלים ג"כ אסור לערבן לכתחלה אם לא נתערב סלתן ושמנן ואם נתערב סלתן ושמנן אז בשל פרים ואלים מערבין יינם לכתחלה ובכבשים ואלים אין מערבין יינם אפי' בנתערב סלתן ושמנן (ומה דכתב רש"י בד"ה מערב נמי וכו' והא דקתני מציעתא דמתניתין אבל אין מערבין היינו בשלא נתערבו סלתן ושמנן על כרחך ט"ס הוא וצ"ל היינו אפי' בנתערבו סלתן ושמנן וכמש"כ על הגליון בשם נ"א והיא גי' מרן א"נ צ"ל כמש"כ הצאן קדשים דכצ"ל היינו בשלא הוקטר סלתן ושמנן. והא דכתב רש"י בד"ה אלא אמר וכו' היכא דהוקטרו כבר סלתן ושמנן של פרים ואלים כמצותן עכ"ל לאו למימרא דפרים וכבשים אפילו בשהוקטר סלתן ושמנן נמי אין מערבין יינן לכתחלה דליתא דהא איהו מפרש הברייתא דמיירי אפי' בפרים וכבשים ועוד דא"כ ל"ל לפרש בסוף דבריו דהא דנקט אבל אין מערבין מיירי בנתערבו או דמיירי בלא הוקטר לגירסת הצאן קדשים) יפרש דמיירי בהוקטר ומ"מ אין מערבין אלא ודאי דה"נ כיון דהוקטר כמצוותן דמערבין יינן לכתחלה אפי' בפרים ואלים וכבשים אלא רבותא מפרש בהיה לפנינו מנחות של פרים ואלים וכבשים והוקטרו של פרים ואלים אף דלא הוקטר עדיין של כבשים מ"מ מערבין היין לכתחלה כיון דשל פרים ואלים הוקטרו כדינן תו ליכא למיחש שמא יערב מנחת כבשים עם של פרים ואלים כיון דשל פרים ואלים כבר נקטרו כהלכתן. ולענ"ד זה ברור כוונת רש"י ז"ל) ולפ"ז יש חילוק ברור בין הוקטר סלתן ושמנן דבזה שוו נסכים של פרים ואלים לנסכי פרים וכבשים ובין נתערבו שמנן וסלתן דבזה בנסכי פרים ואלים מערבין יינם לכתחלה משא"כ בנסכי פרים וכבשים דאין מערבין

יינם לכתחילה.

וכ"ז כתבתי לדעת רש"י אמנם דעת רבינו אינו כן ולדידיה שוה הוקטרו סלתן ושמנן לנתערבו סלתן ושמנן ובכל גווני שרי לערב נסכי פרים עם נסכי אלים לכתחלה ואסור לערב נסכי פרים וכבשים או אלים וכבשים ומפרש סוגיין דש"ס הכי בתחלה תירץ הא דנקט במשנה מערבין נסכי פרים בנסכי אלים מיירי בנתערבו סלתן ושמנן ובכה"ג מערבין יינם בפרים ואלים אבל לא נסכי כבשים בנסכי פרים ואלים ופריך דיינן לכתחלה לא והתניא בד"א בסלת ושמן אבל יין מערבין ומשמע דלכתחלה נמי ואע"ג די"ל דהא דכשר בדיעבד דווקא היינו בסלתן ושמנן אבל לערבן לכתחלה ליכא שום היתר אבל ביינן יש היתר לכתחלה כגון שנתערב כבר סלתן ושמנן אז מותר לערב יינם לכתחלה מ"מ לא ניחא ליה לאוקמי בכך דכיון דעירוב יין תלוי בעירוב דסלת ושמן שנתערבו כבר א"כ תלוי היין בעירוב השמן והסלת ומלשון הברייתא משמע דלא תלוי כלל בעירוב השמן והסלת ובכל ענין מותר לערב לכתחלה ומשני דהברייתא מיירי בהוקטרו השמן והסלת ואז מותר לערב לכתחלה היין ומתניתין מיירי בדלא הוקטר הסלת והשמן לכן תלוי אם נתערב השמן והסלת מותר לערב היין ואם לא נתערב השמן והסלת אסור לערב היין ומיירי הכל הן המשנה והן הברייתא מיירי בנסכי פרים ואלים אבל בנסכי פרים ואלים וכבשים בכל ענין אסור לערב היין בין בהוקטרו הסלת והשמן ובין בנתערבו הסלת והשמן כן נראה לענ"ד בזה.

והנה מרן ז"ל הלם יחד דעת רש"י לדעת רבינו ז"ל דתרווייהו מודו דהקטר סלתן ושמנן שוה לנתערבו סלתן ושמנן לגמרי דבשניהם מותר לערב יינן של פרים ואלים ואסור לערב יינן של כבשים ופרים, ולענ"ד לא נראה כן מפשט דברי רש"י ז"ל. והלח"מ לקח לו דרך אחרת ברש"י ז"ל והוא דס"ל אם הוקטר הסלת והשמן מותר לערב יינם לכתחלה אפי' נסכי פרים ואלים בנסכי כבשים וכן בנתערבו סלתן ושמנן מותר לערב יינם אפי' לכתחלה ואפי' בנסכי פרים ואלים בנסכי כבשים ומאי דמחלק המשנה בין נסכי פרים ואלים ובין נסכי פרים ואלים ונסכי כבשים מיירי בשלא הוקטר סלתן ושמנן ולא נתערבו סלתן ושמנן יעו"ש היטיב ולפ"ז צ"ל דבשינוייא בתראה הדר ביה ממאי דקא משני ברישא דאם נתערב סלתן ושמנן מערב נמי יינן דמיירי נסכי פרים בנסכי אלים אלא הדר ביה עכשו ומוקי לה הברייתא דמיירי בנסכי פרים בנסכי כבשים וכס"ד בקושיא השניה וה"ק בהוקטר סלתן ושמנן מערבין יינן לכתחלה אפי' של פרים וכבשים וכן אם נתערב סלתן ושמנן מערבין יינן לכתחלה של פרים ושל כבשים ומתניתין דמחלקת בין נסכי פרים ואלים לנסכי פרים וכבשים מיירי בלא הוקטר סלתן ושמנן ולא נתערב שמנן

וסלתן ולכן מחלקת בין נסכי פרים ואלים לנסכי פרים וכבשים ואתי שפיר תיבת אלא אמר אביי וכו' דעכשיו הדר ביה משינוייא קמא לגמרי דבשינוייא קמא אוקמה לה להך חילוקא דנתערב סלתן ושמנן מערבין יינן לכתחלה קאי זה על נסכי פרים ואלים ולא על נסכי פרים וכבשים. אבל עכשו בשינוייא בתרא מוקי לה על נסכי פרים וכבשים ולא על נסכי פרים ואלים (ולפי' קמא ולפי' רבינו קאי האי אלא לאפוקי ממאי דשני מעיקרא דבשום ענין לית ביה היתר לערב לכתחלה יינם אם לא נתערב הסלת והשמן מכבר. והבן).

רק דלפי"ז יקשה לי לשון רש"י ז"ל בד"ה מערב נמי וכו' וז"ל דליכא למיחש דילמא אתי לאערובי סלתן ושמנן דבני הקטרה נינהו ואיכא משום והקטירו שלא יערב חלבין בחלבין וכו' אין מערבין דחיישינן דילמא אתי לאיערובי סלת ושמן לכתחלה דאסור שלא יערב חלבים בחלבים וכו' דלפ"ז דקאי אמנחת פרים וכבשים א"כ בלאו האי טעמא דחלבין בחלבין נמי אסור לאיערובי מנחת פרים וכבשים משום דמנחת פרים חריבה היא לגבי מנחת כבשים כדלעיל כ"ב א' כ"ג א' ק"ג ב' ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דר' יהודה ומכשרי רק בדיעבד אבל לא לכתחלה (ועיין רש"י ק"ג ב' בד"ה והלא אלו וכו' שכתב וז"ל ואי מערב להו מיפסלי וכו' ולכאורה תמוה למה פי' אליבא דר"י ולא פירש אליבא דחכמים דלכתחלה מיהת אסור ואם נימא דס"ל לרש"י ז"ל למאן דמכשיר אפי' לכתחלה מכשיר א"כ אתי שפיר דכתב הכא הטעם משום שלא יערב חלבין בחלבין והבן וצע"ג בזה) לכן מכל הלין טעמי נ"ל לפרש שלא כדעת מרן דמשווה דעת רש"י לדעת רבינו לגמרי הן בהוקטר הסלת והשמן הן בנתערבו הסלת והשמן ולא כדעת הלח"מ שמחלק בין רש"י ז"ל לרבינו ז"ל בתרתי הן בהוקטר הסלת והשמן והן בנתערבו הסלת והשמן אלא כנ"ל שבנתערב הסלת והשמן ס"ל כרבינו ז"ל ובהוקטר פליג עליו דרבינו ז"ל. דו"ק היטיב בכל מש"כ כי נכון הוא לפענ"ד בעזר ה'.

ועיין בהג"ה שבמרן שהעתיק דברי תוס' יו"ט להשיג אמרן. אבל הדברים שבהג"ה מחוסרי הבנה. והנה על מש"כ מרן דמש"כ במשנה ואם בללן אלו בפ"ע ואלו בפ"ע ונתערבו כשרין אם עד שלא בלל פסול וכתב מרן דזה מירי אפילו נסכי פרים בנסכי אלים ונסכי כבשים בנסכי כבשים יעו"ש וע"ז השיג התוס' יו"ט דבשוין כשר אפי' לא בלל עדיין והא דנקט ואם לא בלל פסול לא קאי רק אשאינם שוים יע"ש היטיב וכן משמע מדברי רבינו ז"ל הלכה י"ז שכתב אחר שנבלל כל מין ומין בפ"ע כשרות ומינה דאם קודם שנבללו פסולות ודווקא מינים נפרדים אבל מינים כשרים שוים בכל ענין ואפילו עד שלא נבלל ופשוט.

הלכה יט

של אמש וכו'. שם מנחות פ"ט א' במשנה ובספרי שלח לך פיסקא ק"ז.

הלכה כ

אחר שנתערבה וכו'. אף שזה נודע ממש"כ בהלכה י"ח מ"מ שם לא השמיענו רק דאחר שנתערב הסלת או אחר שהוקטר מותר לערב לכתחלה וכאן משמיענו דבלא זה אסור לערב לכתחלה.